

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra psychologie

**ŽIVOTNÍ PŘÍBĚHY
ŘÍMSKOKATOLICKÝCH KONVERTITŮ,
KTEŘÍ BYLI POVOLÁNI KE KNĚŽSTVÍ**

**LIFE STORIES OF ROMAN CATHOLIC
CONVERTS WHO WERE CALLED TO THE
PRIESTHOOD**

Magisterská diplomová práce

Autor: Adéla Filipčíková
Vedoucí práce: doc. PhDr. Panajotis Cakirpaloglu, DrSc.

Olomouc
2016

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci na téma: „Životní příběhy římskokatolických konvertitů, kteří byli povoláni ke kněžství“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

Vdne

Podpis

Poděkování

Děkuji doc. PhDr. Panajotis Cakirpaloglu, DrSc. za odborné vedení, vstřícný a otevřený přístup, shovívavost a trpělivost.

Dále bych ráda poděkovala všem kněžím, kteří byli ochotni svěřit mi svou důvěru i své životní příběhy a díky kterým mohla tato práce vzniknout.

Děkuji všem svým přátelům, kteří se na této práci podíleli ať svou radou, pomocí, podporou či modlitbou.

Veliké díky patří mým rodičům, kteří oplývají opravdu nekonečnou trpělivostí a přese všechno ve mě ještě stále věří.

A ze všeho nejvíc děkuji Bohu...

Obsah

Úvod	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Náboženství a spiritualita z obecného hlediska	11
1.1 Obecná charakteristika náboženství	11
1.2 Typologie náboženství	14
1.3 Náboženské prožívání, jeho formy a zkoumání	15
1.4 Obecná charakteristika spirituality	17
1.5 Srovnání pojmů náboženství a spiritualita	20
1.6 Charakteristika pojmu církev	23
1.7 Křesťanství	24
1.7.1 Charakteristika křesťanství	24
1.7.2 Rozšířenost křesťanství	25
1.7.3 Důležitá data z dějin křesťanství	26
1.7.4 Dělení křesťanských církví	27
1.8 Římskokatolická církev	27
1.8.1 Charakteristika římskokatolické církve	27
1.8.2 Důležitá data z dějin římskokatolické církve	28
1.8.3 Rozšířenost římskokatolické církve	29
1.8.4 Římskokatolická církev v ČR	30
1.9 Charakteristika pojmu víra a religiozita	30
1.10 Vliv výchovy a prostředí na prožívání víry	33
2 Náboženská konverze	35

2.1 Etymologie pojmu konverze.....	35
2.2 Charakteristika pojmu konverze.....	35
2.3 Různé definice pojmu konverze	36
2.4 Související fenomény a jejich vztah ke konverzi	37
2.5 Vývojová období pojící se s konverzí	37
2.6 Trendy poslední doby v náboženské konverzi	38
2.7 Příklady známých konvertitů v rámci římskokatolické církve.....	39
2.8 Psychologické přístupy k náboženské konverzi	40
2.8.1 Klasické psychologické přístupy	41
2.8.2 Psychodynamické přístupy	42
2.8.3 Biologické a patologizující přístupy.....	44
2.8.4 Přístupy vnímající konverzi jako zvládací proces	45
2.8.5 Přístupy zdůrazňující sociální vliv	46
2.8.6 Přístupy zdůrazňující aktivně hledající subjekt.....	47
2.9 Typologie náboženských konverzí	47
2.10 Průběh náboženské konverze	50
2.11 Příčiny a motivy náboženské konverze	54
3 Kněžské povolání	57
3.1 Povolání v římskokatolické církvi.....	57
3.2 Možnosti Božího volání	58
3.3 Proces rozlišování povolání ke kněžství.....	60
3.4 Obecná charakteristika kněžského povolání	61
3.5 Náplň kněžského povolání	62

3.6 Hierarchie a jednotlivé funkce v kněžském povolání.....	63
3.7 Specifické duchovní nároky charakteristické pro kněžské povolání.....	64
VÝZKUMNÁ ČÁST.....	69
4 Výzkumný problém, cíle práce a výzkumné otázky.....	70
4.1 Výzkumný problém.....	70
4.2 Výzkumné cíle.....	70
4.3 Výzkumné otázky.....	71
5 Popis zvoleného metodologického rámce a metod.....	71
5.1 Zvolený typ výzkumu.....	71
5.2 Zvolená metoda získávání dat.....	72
5.3 Průběh získávání dat.....	73
5.4 Proces zpracování dat.....	74
5.5 Zvolené metody analýzy dat.....	75
5.6 Etické aspekty výzkumu.....	76
6 Charakteristika výzkumného souboru.....	76
7 Popis analýzy a interpretace výsledků výzkumu.....	79
7.1. Reflexe výzkumníkovy zkušenosti s tématem výzkumu.....	79
7.2 Opakované čtení a poslech rozhovorů.....	82
7.3 Tvorba poznámek a komentářů.....	82
7.4 Identifikace a roztřídění vzniklých témat.....	82
7.5 Okruhy hlavních témat a jejich interpretace.....	83
7.5.1 Život před náboženskou konverzí.....	83
7.5.2 Průběh náboženské konverze.....	94

7.5.3 Proces volby kněžského povolání	136
8 Odpovědi na výzkumné otázky	157
9 Diskuze	162
10 Závěry.....	166
Souhrn.....	168
Seznam použitých zdrojů a literatury	171
Přílohy	11

Úvod

Když jsem před více než pěti lety začínala studovat psychologii, nikdy by mě nenapadlo, že moje magisterská diplomová práce bude zaměřená na téma z oblasti psychologie náboženství. Přiznám se, že jsem tehdy netušila, že takový obor existuje. Když jsem se o něm brzy dozvěděla, nechápala jsem, k čemu je takový obor důležitý. Tehdy jsem ani nedokázala pochopit, k čemu vlastně je náboženství, víra a podobné věci. Nebyla jsem zatvrzelý ateista, jen jsem prostě věřící lidi nedokázala pochopit: „*Proč vlastně věří? Jak můžou věřit něčemu, co nelze dokázat? Nelze vidět? Nelze vůbec nijak uchopit...?*“ A konkrétně u křesťanů jsem nechápala tu motivaci, proč chodí každou neděli do kostela, resp. tušila jsem proč, ale stále jsem v sobě měla silný pocit, že si ti lidé na něco hrají...

A jak můj život pokračoval, studium plynulo, tak tu dnes sedím a píšu svou diplomovou práci na téma náboženské konverze. Co mě k tomu přivedlo? Je to celkem prosté, sama jsem náboženskou konverzi k římskokatolické církvi prožila. Za jakých okolností a kdy k tomu došlo, není v tuto chvíli podstatné. Podstatné je, že tato má proměna přesvědčení, resp. víra v Boha, mi natolik změnila život, že bych nikdy nevěřila, že je to možné. Víra v Boha u mě však nezměnila jen moji morálku či světonázor, díky víře v Boha jsem se proměnila celá, a to nejen v duchovní oblasti, ale i na úrovni psychické. Tím se konečně dostávám k tomu, proč jsem se o tomto tématu rozhodla psát. Podle mého názoru je náboženská konverze jedno velké tajemství, přesto právě tajemným věcem lidé odjakživa chtěli porozumět. Domnívám se, že psychologie se často zabývá věcmi, které v sobě mají určitý utajený či skrytý aspekt. A protože jsem psycholog (či snad budu), i já se snažím věcem porozumět...

A právě o porozumění tato práce je. Jejím hlavním záměrem je porozumět průběhu náboženské konverze. A protože náboženská konverze je předmětem psychologického výzkumu už více než sto let, chtěla jsem tento svůj výzkum více specifikovat. Rozhodla jsem se proto zaměřit na konvertity, kteří budou něčím výjimeční, ale zároveň budou mít cosi společného. Tak vznikla myšlenka zkoumat průběh náboženské konverze u mužů, kteří se po svém obrácení rozhodli svůj život změnit natolik, že se rozhodli stát se knězi. A protože i téma volby tohoto povolání je pro mě fascinující, dalším hlavním úmyslem této práce je porozumět procesu rozhodnutí stát se knězem právě u mužů, kteří v římskokatolické církvi nevyrostali, ale zvolili si, že do ní budou patřit sami a dobrovolně.

A samozřejmě se nabízí i otázka, zda jsou pro tyto specifické konvertity nějaké společné charakteristiky, což je třetím hlavním cílem této práce.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Náboženství a spiritualita z obecného hlediska

1.1 Obecná charakteristika náboženství

Význam pojmu náboženství se v průběhu času neustále proměňuje, v různých kulturách či společnostech se projevuje různými způsoby, a proto někteří odborníci neuznávají jeho použití v jednotném čísle jako obecný pojem. Je tedy logické, že se nad definicemi náboženství vedou neustálé diskuze (Říčan, 2007).

Jakékoli náboženství se vymezuje jedině v sociálním kontextu, proto tedy lze náboženské mínění jedince považovat za náboženství pouze v případě, že s ním tyto názory sdílí další lidé. Na tom se shodují psychologie náboženství i sociologie náboženství. Tato dvě odvětví se však liší předmětem svého zkoumání: zatímco pro psychologii náboženství je důležitý jednotlivec, sociologie náboženství zkoumá celou skupinu a sociální faktory vztahující se k ní (např. sekularizaci, politiku, hospodářství aj.) (Holm, 1998).

Z etymologického hlediska se pojem *náboženství* ve staré češtině odvozuje od slova *nábožný*, tedy ten, kdo je zbožný, má na mysli Boha a bere na něj zřetel. *Nábožnost* neboli zbožnost je známá již z Kralické bible, pojem *náboženský* je však novočeské slovo (Heller & Mrázek, 2004). „*Z původní osobní a konkrétní zbožnosti se stal až časem druhotně neosobní abstraktní pojem náboženství*“ (Heller & Mrázek, 2004, 17). Samotné slovo napovídá vztahovat je k něčemu božskému, ovšem to neodpovídá pravé skutečnosti, protože např. buddhismus žádnou božskou bytost nevyznává (Říčan, 2007).

Latinský pojem *religio*, který se používá v několika jazycích a je ekvivalentem českého výrazu, má už více odpovídající význam (Říčan, 2007). Neubauer (1994) mluví o odvození výrazu *religio* od slova *ligare* znamenajícího *vázat* či *svazovat*. Heller a Mrázek (2004, 16) uvádějí, že již Lactantius ve 3. století odvozoval slovo *religio* od *religo/-are*, což se překládá jako „*(znovu) svázat*“. Autoři dále vysvětlují, že „*náboženství je jakási svázanost člověka s bohem, vazba, jejímž výrazem je pouto zbožnosti. Člověk je bohu zavázán, je na něm závislý*“. Neubauer (1994, 12) navíc míní, že pokud tento výraz zbavíme technického významu, můžeme pod něj zahrnout význam „*vzájemné provázanosti*“. Potom lze v tomto pojmu spatřovat vzájemnou

provázanost mezi člověkem a Bohem, obecněji vzájemné spojení mezi člověkem a Skutečností, jež ho přesahuje. Definice založené na etymologii jsou však podle Štampacha (2008) přežitky.

Definic náboženství existuje nepřehledné množství a žádná z nich není dokonalá. Uvedeme zde tzv. genetické definice, které vysvětlují kořeny náboženství. Patří zde např. psychologické definice S. Freuda či C. G. Junga.

Freud (1949, in Fromm, 2003) pokládá náboženství za kolektivní neurózu, která vychází z opakování zkušenosti z dětství, kdy člověk zakládal svou existenci na přesvědčení, že v případě nebezpečí ho ochrání otec, který je moudrý a mocný a jehož lásku si získá poslušností k jeho příkazům a zákazům. Dle Freuda tato iluze přetrvává i v dospělosti (1949, in Fromm, 2003), překáží kritickému myšlení a poškozují tak rozumové schopnosti, navíc v lidech podporuje vědomí, že morálka je závislá na víře v Boha, což podle něj ústí ve zkázu etických hodnot.

Jung (2001, in Fromm, 2003) má na náboženství odlišný názor než Freud. Podle Junga (2001, 14, in Fromm, 2003, 27) je náboženství *„pečlivé a svědomité dodržování a zachovávání toho, co Rudolph Otto výstižně nazval ‚numinózum‘, totiž dynamická existence nebo působení, jež není způsobeno nějakým aktem libovůle. Naopak, toto působení uchvacuje a ovládá lidský subjekt, který je vždy mnohem spíše obětí než jeho tvůrcem“*. Náboženská zkušenost je tedy odevzdání se člověka nějaké vyšší síle, která sídlí mimo něj. V tomto ohledu by s ním souhlasilo mnoho teologů, ale je důležité si uvědomit, že za sílu, která je mimo člověka a má na něj vliv, považuje Jung i nevědomí. *„Z toho plyne, že jak náboženské dogma, tak sen jsou náboženské jevy, jelikož v obou případech jde o projev naší bytosti ovládané silou zvnějšku“* (Fromm, 2003, 28).

Velmi výmluvnou definicí je definice českého psychologa Pavla Říčana (2007, 33), který pod náboženstvím rozumí *„to, čím se zabývá religionistika, věda o náboženství“*. Říčan (2007) v této definici spatřuje důmyslnost především proto, že vystihuje sociální a historickou relativnost vědění, které o náboženství máme. Stejně jako Heller a Mrázek (2004) dokládá Říčan to, že pojem náboženství je označením pro konkrétní náboženský systém či proud, nelze ho proto brát jako zobecňující fenomén, a nelze ani zrekonstruovat historii celosvětového náboženství, protože každý

religionista tento výraz interpretuje a chápe jiným způsobem, především podle toho, jak to vyhovuje jeho vědeckým cílům.

Štampach (2008) s tím, že není možné vytyčit zaručenou explicitní definici pojmu náboženství, nesouhlasí. Podle něj definice jako taková nepopisuje náboženství jako nějakou skutečnost, ale pouze to, co si člověk má pod tímto slovem představit – tzn. jakou má funkci v textu. Nelze ji tedy verifikovat, pouze lze určit její přiléhavost či způsobilost. Používá tzv. strukturálně orientovanou definici, která zní: „*Náboženství je vztah člověka k transcendentní skutečnosti*“ (Štampach, 2008, 30). Výraz *vztah* zde vyobrazuje lidskou aktivitu, kdy člověk je zde jejím subjektem buď jako jednotlivec nebo v rámci lidské společnosti, a není zde záměrně výslovně určeno, zda v tomto vztahu dochází k odezvě i z druhé strany, tedy ze strany transcendentní skutečnosti. Je důležité si uvědomit, že za transcendentní skutečnost je považováno to, co je chápáno jako transcendentní, ať už se jedná o transcendenci intencionální či reálnou. Slovo *transcendentní* „*značí skutečnost, jež není bez vlastní iniciativy poznatelná obvyklými lidskými postupy, která není disponovatelná*“ (Štampach, 2008, 31). Ovšem ne vždy je na druhé straně tohoto vztahu něco nedostupného. V některých případech se může jednat o imanentní skutečnost, kdy je za něco posvátného považováno cosi nablízku, něco, při čem dochází k určitému kontaktu či působení na tomto světě. Štampach (2008) se ještě pozastavuje nad tím, že transcendentní skutečnost bývá často chápána jako numinózní či sakrální neboli posvátná. „*Posvátné je to, co v sobě koncentruje hodnoty a svědčí o přítomnosti čehosi, co je „z druhého břehu“, čehosi zcela jiného*“ (Štampach, 2008, 32), co podněcuje v člověku bázeň a úžas, a proto to bývá často předmětem úcty (Štampach, 2008).

Až do 18. století se v naší kultuře slovo *náboženství* používalo jako ekvivalentní vyjádření zbožnosti. Později se z něj stal druhový pojem, protože začalo zahrnovat vedle křesťanství i jiná náboženství. Zahrnutí pod tento pojem se určuje na základě podobnosti s vzorovým náboženstvím, kterým je v našem sociokulturním prostředí křesťanství. Většina religionistů ve svých definicích vychází, ač většinou implicitně, z křesťanství jako náboženského prototypu. Je však nutné chápat pojem náboženství jako polysémantický a nesnažit se o jedinou přesnou definici, ale zacházet s tímto termínem v rozličných významech a spolehnout se, že konkrétní souvislosti zprostředkují jeho porozumění (Říčan, 2007).

Jak již bylo zmíněno, Mrázek ve své definici mluví o souhrnu projevů. Mezi tyto projevy patří nejrůznější druhy psychických fenoménů, které lze pojmenovat jako „niternou stránku náboženství“ (Říčan, 2007, 42) a jednání, které je založeno na těchto duševních jevech. Právě náboženské prožívání je hlavním předmětem zkoumání psychologie náboženství. Informace o něm získáváme ze sdělení respondentů na základě jejich introspekce a z jednání, které je jejich vnějším projevem. Niterná stránka náboženství a její vnější projevy souhrnně nazýváme *religiozita* nebo *zbožnost*, ovšem té bývá přisuzována hodnotící konotace. V posledních desetiletích se v tomto kontextu rozšiřuje pojem spiritualita, jež bude ještě dále popsána (Říčan, 2007).

1.2 Typologie náboženství

Neexistuje jednotná klasifikace náboženství. Lze je dělit podle různých hledisek, např. podle území či státu, ve kterém se vyskytují (*hledisko geografické*); podle etnik, národů či kmenů (*hledisko etnografické*); podle vrozeného původu (*hledisko genetické*); podle vztahu náboženství ke společnosti (*hledisko sociologické*); podle formy, tvaru či uspořádání náboženství (*hledisko morfologické*); podle vnitřního systému (*hledisko systematické* neboli *analytické*). Žádné z těchto hledisek však není naprosto výstižné, proto se při dělení náboženství používají jejich kombinace (Heller & Mrázek, 2004).

Za nejvhodnější lze považovat rozdělení od K. Rudolpha ze 70. let, které využívá sociologického, geografického i historického hlediska. Z něj vychází i dělení podle Hellera a Mrázka (2004), které si zde nyní uvedeme:

1. *Náboženství kmenová* – jedná se o náboženství takových společenství, která nepoužívají písemnou formu komunikace. Dále se tento typ náboženství může rozlišovat podle:
 - a. *sociologického hlediska* – náboženství sběračů, lovců, pastevců a zemědělců,
 - b. *zeměpisného hlediska* – dle světadílů.
2. *Náboženství národní* – náboženské systémy národů, které používají písmo, vybudovaly státy a zformovaly si alespoň určitou formu své kulturní tradice. Tento typ náboženství lze nejpráhodněji posuzovat *geograficky* či *etnicky* a řadíme sem např. Egypt, Indie, Čína, Japonsko, ale i Evropa, nebo předkolumbovská Amerika.

3. *Náboženství „světová“* – jinými slovy náboženství etického zlomu, která vznikla s odkazem na zřeknutí se starších národních náboženství. Většina z nich, vyjma islámu, vznikla kolem roku 500 př. Kr. a opět se dělí na dva typy:
 - a. *Karmanové systémy* neboli „*transpersonální*“ či „*nonteistické*“ – osobní Bůh je nahrazen transpersonálním „Bytím“, kosmickým řádem či karmanem. Patří sem např. buddhismus, džinismus, taoismus a konfucianismus.
 - b. *Teistické systémy* – z názvu vyplývá víra v osobního Boha, jistě mezi ně patří zoroastrismus neboli mazdaismus a islám, a někteří religionisté mezi ně zařazují i židovství a křesťanství.
4. *Náboženství odvozená* – synkreticky sjednocují myšlenky z jiných náboženských systémů a proudů. Primárně se jedná o druhotná náboženství, kterých je nepřehledné množství, ovšem je důležité si uvědomit, že převzaté prvky se mohou vyskytnout i v rámci mezi výše uvedenými druhy náboženství. Existují však i náboženství, které záměrně sjednocují prvky z původně divergentních náboženských systémů. Mezi tyto směry patří např. mystéria, mandejci, manichejci, bahai, cao-dai či umbanda a v moderní době nejčastěji zmiňovaný New Age neboli Nový věk.

1.3 Náboženské prožívání, jeho formy a zkoumání

V psychologii náboženství se stejně jako v jiných odvětvích psychologie pracuje s pojmem prožívání, jehož obsahem je prožitek (zážitek či zkušenost). Tento termín označuje duševní proces, který zahrnuje tok rozličných psychických obsahů (např. myšlenky, pocity, představy, vjemy, vzpomínky atd.). Tyto jednotlivé a různorodé obsahy jsou tedy dílčími aspekty komplexního prožitku (Říčan, 2007). Stejně tak o náboženském prožívání platí, že se jedná o sled nejrůznějších duševních aktivit člověka, nejen citění, ale i myšlení, vnímání a učení atd. (Holm, 1998).

Pod pojmem náboženský zážitek se často vybaví něco velmi intenzivního ať už v pozitivním nebo negativním slova smyslu. Předpokládá se, že náboženský zážitek jedince ovládne, osvítí novým poznáním, přiměje k heroickým skutkům či existenciální proměně, nebo ho alespoň psychicky či duchovně posílí. Na druhou stranu se může snadno zaměnit s chováním davu, který byl strhnut charismatickým vůdcem či se stavem vytržení navozeným narkotikem. Z rozhovorů s mladými lidmi o spirituálních zážitcích vyšlo najevo, že pro ně je nejpodstatnější autenticita prožitku, tedy to, zda mluvčí mluví o svém osobním zážitku (Říčan, 2007).

Od konce 19. století se psychologie náboženství věnuje zkoumání náboženských zážitků. Glock a Stark (1965, in Holm, 1998, 39) „*chápe náboženskou zkušenost hlavně jako zážitek interakce s něčím nadpřirozeným*“. Tyto interakce rozdělují podle specifické stupnice, na které se hodnotí intimita, častost a složitost daného zážitku. Formy náboženského prožívání dělí do čtyř hlavních skupin a několika subkategorií:

1. *Zážitky utvrzující* – nejčastější, nejméně důvěrné a složité.
 - a. *Všeobecný zážitek posvátnosti* – „*pocit Boží přítomnosti*“ např. při bohoslužbě či na posvátném místě.
 - b. *Konkrétní vědomí Boží přítomnosti* – zvláštější, dochází k nim prostřednictvím někoho (kněze, kazatele) či něčeho (hudby, určitého slova).
2. *Zážitky vyslyšení modlitby* – kromě toho, že člověk vnímá přítomnost Boha, má i jeho pozornost a odpovídá mu na modlitbu.
 - a. *Zážitky spasení* (např. obrácení).
 - b. *Zážitky zázračna* (zázraky).
 - c. *Zážitky trestu* (např. pocit zavržení).
3. *Zážitky extatické* – vzácnější, podobné předchozím typům, ovšem intimnější a složitější.
4. *Zážitky zjevení* – určitý jedinec je obeznámen Božími rozhodnutími a činy, většinou pak dochází k prorockým oznámením. Zjevení se dělí podle třech následujících znaků:
 - a. *ortodoxie – heterodoxie* – dle norem náboženské skupiny,
 - b. *osvícení – příkaz* – dle určeného času vykonání,
 - c. *osobní – všeobecné* – dle počtu adresátu.

Toto dělení bylo sestaveno na základě výzkumů prováděných v USA. Dle Holma (1998) stále vychází najevo, že náboženské zážitky nejsou tak neobvyklé, jak by se dalo očekávat, a navíc jsou pro dotyčné velmi určující.

Unger (1976, in Holm, 1998, 40) ve svém rozdělení náboženských zážitků neboli způsobů vnímání Boha vychází ze Sundénovy teorie rolí a „*vidí dalekosáhlé podobnosti mezi náboženskými vjemy a estetickými či etickými názory*“. Rozděluje pět způsobů vnímání Boha:

1. *Boží přítomnost: Bůh, Ježíš apod. je přítomen a „je mi po boku“.*
2. *Boží jednání: Boží uzdravování, záchrana z nebezpečí atd.*
3. *Boží povolání: Bůh povolává člověka k novému a zvláštnímu poslání.*
4. *Boží zjevení: Vidění Krista a jiných osob ústředního významu v daném náboženství.*
5. *Bůh jako jednota: Bůh splývá s přírodou a s člověkem samotným; člověk se cítí v objetí, nesen, vznáší se v Božím nekonečném prostoru nebo v jeho náruči.*

V případě náboženského zážitku se vždy jedná o interní, různě intenzivní a především subjektivní zkušenost, proto je velmi obtížné tyto zážitky zkoumat (Holm, 1998).

„Psychologie náboženství věnuje velkou pozornost vzpomínkám na osobně významné prožitky věřících lidí“ (Říčan, 2002, 69). Velmi významným náboženským prožitkem bývá náboženská konverze, která se často stává předmětem tzv. svědectví (Říčan, 2002). Holm (1998) v souvislosti s touto problematikou varuje před sklony ke schematizaci osobních příběhů, ke které ve vzpomínkách a následném vyprávění jedince může docházet v důsledku jeho referenční skupiny, která již určitý příběh považuje za typický průběh náboženské konverze.

1.4 Obecná charakteristika spirituality

V psychologii náboženství se po většinu minulého století používaly především pojmy náboženství, náboženský prožitek, příp. náboženskost či religiozita, což je označení pro náboženské prožívání, jednání i chování jedince. Postupem času se díky psychologům W. Jamesovi a C. G. Jungovi či fenomenologům náboženství R. Ottovi a F. Heilerovi začala vědecká veřejnost místo pouze o náboženské instituce, rituály, nauky apod. soustředit na náboženské prožívání a s ním související spontánní jednání. Přesto nedošlo k výrazným změnám ve formě nového paradigmatu, pouze se začalo více prosazovat slovo spiritualita (Říčan, 2002 a 2006).

Ještě ve druhé polovině 19. století filosofie a psychologie používání pojmu spiritualita negovaly, protože v něm shledávaly podobnost s pojmem spiritismus (víra v paranormální jevy) (Schermer, 2007). V devadesátých letech minulého století uznávaný odborník na výzkumy mystiky R. Hood (1996, 115, in Říčan, 2006, 120) označil spiritualitu za *„velmi populární slovo, jehož význam je však krajně nejasný“*

(*obscure*) a jehož užitečnost ve výzkumu je omezená“. Nemálo let poté se tento pojem však prosadil v odborných kruzích religionistiky, ale i psychologie, natolik, „že se projednává návrh přejmenovat sekci psychologie náboženství Americké psychologické asociace na sekci psychologie náboženství a spirituality“ (Říčan, 2007, 46). Od počátku tohoto století se toto neobvyklé spojení těchto dvou slov stále častěji objevuje i v odborné literatuře.

K stále frekventovanějšímu uplatňování pojmu spiritualita v psychologii došlo především na základě změn postojů k náboženství, které se udály během druhé poloviny 20. století. Během tohoto období byl Západ sekularizován, tzn. kultura se oprostila od vlivu tradičního náboženství, začal růst odpor vůči církvím, především křesťanským. K nejsilnějšímu odporu vůči zavedeným náboženstvím docházelo v šedesátých letech 20. století, kdy se začalo prosazovat heslo „*I am not religion, but I am spiritual*“ neboli „*Náboženství ne, ale duchovní život – to ano*“. Následně pak především mladí lidé začali opouštět etablované a tradiční církve a následovali různá hnutí inspirující se východními naukami a náboženstvími, jako je např. New Age (Říčan, 2006). Od té doby tak pojmy spiritualita či spirituální nabyly oproti náboženství a jemu příbuzných slov pozitivní konotaci. V českém jazyce mají synonymní význam slova duchovnost a duchovní (Říčan, 2007).

Z teologického hlediska má slovo spiritualita podle Kohuta (1999) polysémantický obsah, který je vysvětlen následujícími důvody. První vychází z jeho etymologického původu, kdy je spiritualita odvozena z latinského spiritus či spirit(u)alis, které mají původ ve slovese spirare, což znamená „dýchat“. Proto se spiritus překládá jako „dech“ či „duch“ a spirit(u)alis jako „duchovní“ či „duševní“. Křesťanskou spiritualitu shrnuje Schneiders (2002, in Říčan, 2007, 47) následujícím způsobem: „*Křesťanská spiritualita je sebepřesažná víra, v níž se spojení s Bohem v Ježíši Kristu skrze Ducha vyjadřuje ve službě bližnímu a v účasti na realizaci Boží vlády v tomto světě.*“ Říčan (2006, 120) pak pro srozumitelnost v psychologii náboženství vysvětluje, že spiritualita je „*výsledek působení božského Ducha v lidské duši a v jednání*“ (Říčan, 2006, 120).

V římskokatolické církvi se spiritualita rozlišuje podle určitých modelů duchovního života. Může se mluvit o spiritualitě karmelitánské, františkánské, ignaciánské apod., což vyjadřuje příslušenství ke konkrétnímu řeholnímu společenství.

Dále se setkáváme s pojmy jako je kněžská, řeholní či laická spiritualita, které vyjadřují životní stav jedince. K rozlišování spirituality dochází i podle časového zařazení (starověká, středověká, současná,...), podle jejich pramenů (biblická, novozákonní, pavlovská, janovská,...), dokonce podle zeměpisného zařazení (italská, španělská, africká,...), a dalších (Kohut, 1999).

V psychologii lze na spiritualitu nahlížet z různých pohledů. Pargament (1999, in Říčan, 2006, 122) definuje spiritualitu jako „*hledání posvátna*“. Na této definici je však sporné jak slovo *hledání*, tak i slovo *posvátno*. Někteří autoři (Říčan, Janošová, 2004; Belzen, 2005, in Říčan, 2007) totiž upozorňují na to, že obrat *hledání* vyjadřuje příliš aktivní činnost, ovšem existují i náboženské prožitky, které lidé zažívají, aniž by se o to snažili, naopak ony se zmocňují jich. Slovo *posvátno* se váže ke křesťanství, proto může být sporné při aplikaci na jiná náboženství (Balabán, 2004; Belzen, 2005, in Říčan, 2007).

Ve Velkém psychologickém slovníku je podle Hartla a Hartlové (2010, 544) spiritualita definována jako „*duchovnost, vyhraněná zaměřenost na psychickou stránku člověka a důraz na co nejmenší závislost psychiky na tělesnost*“.

Tloczynski, Knoll a Fitch (1997, in Striženec, 2001, 119) považují spiritualitu za „*způsob existence a zkušenosti, ke kterým dochází prostřednictvím uvědomění si transcendentní dimenze osobnosti*“. Dále Striženec (2001, 119) přikládá vysvětlení, že pro spiritualitu jsou určující „*hodnoty ve vztahu člověka k sobě, druhým lidem, přírodě, životu a tomu, co pokládá za „poslední platné“ (ultimate)*“.

Poněkud eklekticky se jeví definice Emmonse (1999, 5, in Říčan, 2007, 44), který ve spiritualitě vidí „*hledání smyslu, jednoty, propojenost (connected-ness), transcendence a nejvyššího lidského potenciálu*“.

Z těchto uvedených definic lze pozorovat, že tento pojem nelze vysvětlit jednotně, nicméně snaha o formulování definice spirituality jako čehosi univerzálního je stále aktuální. Odborníci se snaží popsat spiritualitu jako něco, „*co je společné, co představuje v podstatě stejnou kvalitu u vyznavačů různých náboženství i u ateistů, u příslušníků různých kultur a sociálních skupin atd.*“ (Říčan, 2007, 54).

Podle Belzena (2009) univerzální definice spirituality neexistuje. Schermer (2007) navíc doplňuje, že psychologie jako vědní obor sjednocuje objektivitu a subjektivitu, stejně tak definice spirituality obsahuje objektivní i subjektivní prvky. Z toho vyplývá, že „*má-li psychologie zůstat neutrální, potom nemůže sama o sobě rozhodovat o tom, zda ten či onen projev je či není spirituální*“ (Belzen, 2009, 398). V psychologických výzkumech se proto za spirituální jev považuje to, co sami respondenti nazvou jako spirituální, a zároveň je tento jev jakoukoli formou operacionalizovaného oddaného vztahu k transcendenci (Belzen, 2009).

1.5 Srovnání pojmů náboženství a spiritualita

V předchozích odstavcích je uvedena řada různých definic pojmů náboženství a spiritualita. Je to dáno především skutečností, že ani jeden z těchto pojmů nelze definovat jednoznačně, z toho vyplývá, že není ani přesně definovatelný vzájemný vztah mezi těmito výrazy. Existují dvě základní a protikladné možnosti vysvětlení, které zpracovali Zinnbauer a Pargament (2005, in Říčan, 2007).

Zinnbauer (1997, in Stríženec, 2001) chápe pojem náboženství velmi zúženě, tedy pouze jako označení pro formálně strukturované náboženství s náležitými institucemi, přesně danou věroukou a rituály, a bez individuální duchovní zkušenosti vztahující se k transcendenci a smysluplnosti skrze modlitbu, meditace či nejrůznější mystické zážitky. Toto pojetí je výhodné především z pohledu religionistiky, protože řeší otázku používání pojmů jako je kryptonáboženství, implicitní náboženství nebo pseudonáboženství. Bohužel tím však dochází k rozostření pojmu spiritualita (Říčan, 2007).

Zdá se tedy logické, že Zinnbauer zastává stanovisko, že spiritualita je rozsáhlý pojem, který zahrnuje náboženství jako jeden z projevů spirituality (Říčan, 2007). Z toho vyplývá, že musí existovat i nenáboženská spiritualita, která pojímá takové spirituální prožitky, kterých je dosaženo „*mimo rámeček náboženských organizací a bez vztahu k doktrínám těchto organizací*“ (Říčan, 2007, 52). Mezi tyto spirituální zážitky můžeme řadit např. mystické prožitky z milostného vztahu, při porodu, při dosažení fyzicky náročného cíle či po požití halucinogenu atd. Prožitky extáze, které byly původně popisovány jako náboženské, je tedy možné zažívat téměř v jakékoli souvislosti, často je ale nejdůležitější především odmítavý postoj

ve spojitosti s náboženstvím (především pak s křesťanstvím). Hood (2003, in Říčan, 2007, 52) v souvislosti s tímto upozorňuje na „*spirituálně aktivní jedince, kteří se desidentifikují se specifickými tradicemi víry zčásti tím, že rozhodně deklarují svou spiritualitu*“. Přestože bývají svědectví o těchto prožitcích velmi nespecifikovatelná a individuální, dostává se jim všeobecného ochotného přijetí, ačkoli je zřetelné, že se u nich neobjevují nezaujaté či dokonce psychologické rysy (Říčan, 2007).

Jak bylo zmiňováno v předchozí kapitole, Říčan (2002, 43) uvádí, že slovo spiritualita „*získalo oproti náboženství pozitivní konotaci*“. Stejně tak jeho české ekvivalenty duchovnost a duchovní jsou přijímány kladněji a hodnoceny atraktivněji než jakékoli pojmy související s náboženstvím (de facto křesťanstvím) (Říčan, 2002).

Pargament (1999, in Říčan, 2007) tuto polarizaci vysvětluje dvěma základními protiklady. První je kontrast mezi individualismem a instituční podstatou, kdy je spiritualita označením pro individuální vnitřní prožívání a na ně navazující jednání, zatímco výraz náboženství je chápán spíše jako název pro instituce a především vnější projevy spjaté s tradicí, která je často ochuzená o hlubší vnitřní prožitek. Druhý protiklad je založen na hodnocení „dobré versus špatné“: Spiritualita je považována za pojem pojící se s určitou novostí, neformálností, tvořivostí, spontaneitou a autenticitou, individualitou a svobodným vyjadřováním, duchovním hledáním či dokonce s určitým experimentováním. Kdežto výraz náboženství asociuje zastaralost, rigiditu, formálnost či dokonce indoktrinaci. Říčan (2007, 50) v souvislosti s touto polarizací mluví o problému ve formě idealizace spirituality, která je založena na předpokladu, že „*spiritualita je něco absolutního a nadčasového*“.

Pro popis vztahu mezi výrazy spiritualita a náboženství navrhl Pargament (1999, in Říčan, 2006) konsistentní psychologický model, kde je ve shodě s evropskými religionisty Ottem či Eliadem spiritualita definována jako „*hledání posvátna (search for the sacred), zatímco náboženství jako hledání něčeho významného způsoby, které mají vztah k posvátnu (search for significance in ways related to the sacred)*“ (Pargament & Mohaney, 2002, 647, in Říčan, 2007, 45). Náboženství tedy obsahuje aktivity, které se sice vztahují k posvátnu, ale nutně nemusejí naplňovat spirituální cíle, např. účast na bohoslužbách za účelem zahnání pocitu osamění, nebo získání nadvlády nad ostatními členy církve z pozice kněze atd. (Říčan, 2002 a 2007). Spiritualita je centrální a specifickou funkcí náboženství, je jeho jádrem, tedy podle

Pargamenta (1999, in Říčan, 2007, 45) „*je náboženství širší pojem, který zahrnuje spiritualitu*“, ale přesto nebo právě proto by se psychologie náboženství tomuto pojmu měla výrazně věnovat (Říčan, 2002). Říčan (2002, 43–44) dále uvádí, že „*čím větší část svého světa a čím více svých cílů v něm chápe člověk jako posvátné, tím více pro něj mizí rozdíl mezi náboženstvím a spiritualitou*“.

„*Toto pojetí náboženství je v souladu s obecnou religionistikou i se sociologií. Paragmentovo řešení umožňuje plně uplatnit nový pojem, spiritualitu, aniž by se přitom měnil pojem náboženství, kterému v psychologii hrozí zúžení*“ (Říčan, 2007, 45).

Říčan (2007) však následně tvrdí, že zužovat význam pojmu náboženství a polarizovat jeho vztah k pojmu spiritualita je iracionální, a svůj názor opírá o Belzena (2005, in Říčan, 2007, 51), který argumentuje: „*Jestliže někdo nechce být náboženský, přijímá však transcenci a věnuje jí svůj život, případně některé aspekty svého života, má být považován za spirituálního*“.

Belzen (2009, 398) se dále k vzájemnému vztahu těchto dvou pojmů vyjadřuje následujícím způsobem: „*Zatímco náboženství předpokládá určitý stupeň spirituality, spiritualita sama nepředpokládá vždy určitý vztah k náboženství*“.

Pokud vycházíme z pojmosloví, kde náboženství je označení pro určitý makro-kulturní jev, zatímco religiozita je s náboženstvím spojená lidská aktivita na úrovni jednotlivce, pak je nutné si uvědomit, že zásadní rozdíl mezi náboženstvím a spiritualitou tkví v tom, že spiritualita není makro-kulturní. Spiritualita se pojí s konkrétními aktivitami a praktikami daného člověka, s jeho chováním a jednáním, a často se tyto činnosti kryjí s náboženstvím. Lidé tedy mohou být religiózní, tzn. chovají se podle předpisů a zvyků daného náboženství, a zároveň i spirituální, ale nemusí to být pravidlem. Pokud se někdo chová podle určité náboženské doktríny, neznamená to automaticky, že má osobní vztah či dokonce oddanost k transcenci, ze které dané náboženství a jeho dogmata vycházejí (Belzen, 2009).

Belzen (2009) poukazuje na to, že u pojmů náboženství i spiritualita mají někteří psychologové tendenci k následující skutečnosti: Při snaze nalézt správnou obecnou definici náboženství se tento pojem rozšiřuje natolik, že zahrnuje všechny lidi,

protože se vychází z předpokladu, že každý člověk je přirozeně náboženský. Stejně tak s nástupem sekularizace a prosazení pojmu spiritualita se začal každý člověk pokládat za spirituální bytost (místo za náboženskou), kdy například Helminiak (1996, in Belzen, 2009, 402) „*definuje spiritualitu jako vrozenou tendenci člověka duševně růst*“. Dochází pak k situaci, že „*autoři knih nacházejí religiozitu a spiritualitu všude, třeba i tam, kde se lidé o ni nebo o cosi, co je možno nazvat transcendencí, nestarají*“ (Belzen, 2009, 402).

Podle Belzena (2009) psychologie nemůže přinést více poznatků do problematiky, zda se spiritualita vždy pojí s náboženstvím či nikoli, než následující: V souvislosti se spirituálními aktivitami se odehrávají shodné psychické procesy jako při jiných náboženských aktivitách, ovšem těmto procesům je připisován jiný význam, který se navíc mění dle druhu spirituální činnosti, ačkoli ne specificky. „*Různé druhy spirituality mají tedy svůj vlastní charakter. Odlišují se od nenáboženských činů a aktivit, neboť jsou ve vztahu k něčemu velice specifickému, totiž k tomu, co daná osoba považuje za transcendentní*“ (Belzen, 2009, 403).

1.6 Charakteristika pojmu církev

Latinským ekvivalentem českého výrazu *církev* je *ecclesia*, jehož dalším významem je i „*shromáždění, shromáždění lidu*“. Tento pojem vychází z řeckého *ekklésia*, které má základ ve slovesu *ek-kaleó*, jež se překládá jako „*zavolat, svolat*“. Řecké *ekklésia* je zároveň překladem hebrejského *kahal*, překládáno jako „*soustředění, celek, shromáždění*“, v izraelských svatých knihách označuje dokonce *celý lid* (Tresmontant, 2004, 60). Z etymologického hlediska tedy slovo *církev* označuje společenství věřících, kteří jsou následovníky vyvoleného izraelského lidu objevujícího se již ve Starém zákoně (Lemaître, Quinsonová, & Sotová, 2002). „*V užším slova smyslu označuje slovo církev instituci ve službách společenství věřících*“ (Lemaître et al., 2002, 76).

Kromě církve existují i náboženské sekty. Církev se od sekty odlišuje následujícími prvky: „*Církev bývá univerzalistická (obrací se ke všem lidem) a patřívá k ní značná část obyvatelstva dané země*“ (Holm, 1998, 29). Sekty jsou vůči zbytku společnosti více vymezeny, kladou větší důraz na dodržování svých pravidel

a zvyklostí (často až přehnaně), které bývají mnohdy výstřední. Při jejich vzniku většinou stojí charismatičtí vůdci, kteří mají na členy obrovský vliv (Holm, 1998).

Podle Tresmontanta (2004) je zásadní uvědomit si, že církvev není pouhým shromážděním věřících mužů, žen a dětí, ale je společenstvím, které bylo ustanoveno a uspořádáno samotným Bohem stvořitelem. Pojem církvev je specifický především tím, že zahrnuje nejen lidstvo ve společenství, ale i tu skutečnost, že toto společenství je zevnitř utvářeno Bohem (Tresmontant, 2004).

Tesmontant (2004) dále uvádí, že v církvi lze shledávat paralelu s osobou Ježíše Krista, který je chápán jako reálná osobnost, která má v sobě lidskou i božskou přirozenost, a ty jsou vzájemně propojené a neoddělitelné. Stejně tak je tomu u církve. Bez božské přirozenosti by církvev ztratila svou smysluplnost a srozumitelnost, a bez lidské přirozenosti by se z církve stalo „*monstrum, v němž jsou posvěceny zločiny, podvody a hlouposti*“ (Tresmontant, 2004, 62).

Tresmontant (2004) dále vysvětluje podstatu církvev: Celé lidstvo je zváno k poznání „tvořivé informace“, kterou má církvev od Boha skrze praotce, proroky a další. Údělem církvev je toto „tajemství“ předávat dál, aby se církvi stalo celé lidstvo a ona tak byla shromážděním všech národů.

1.7 Křesťanství

1.7.1 Charakteristika křesťanství

Křesťanství je název náboženství, ve kterém je ústřední postavou Ježíš Kristus. „*Křesťanství zahrnuje všechny, kdo následují Krista, a skrze křest, jako znamení příslušnosti ke křesťanství, se stali „dítětem Božím*“ (Lemaître et al., 2002, 194). Je tedy příznačné, že název *křesťanství* je odvozen od slova *Kristus* (Štampach, 2008). Tento český výraz vychází z latinského *Christus*, to znamená „*pomazaný*“ (Pražák, Novotný, & Sedláček, 1999). Řecký ekvivalent *christos* je překládán i jako „*posvěcený pro určité poslání*“ a jeho hebrejský překlad *mašiach* má význam „*mesiáš*“ (Lemaître et al., 2002, 189).

Křesťanství patří mezi monoteistická náboženství. Historicky vychází z judaismu, s kterým má společnou první část Bible – *Starý Zákon*; *Nový Zákon* Židé neuznávají (Štampach, 2008).

Nový zákon se skládá ze čtyř *evangelií*, které popisují Ježíšův život z různých pohledů a jejich autorství je připisováno Matouši, Markovi, Lukášovi a Janovi. Počátky křesťanské církve a její rozšíření jsou vyobrazeny ve spise *Skutky apoštolů*. Pak následují *listy*, které sepsali významné osobnosti raného křesťanství (Pavel, Jakub, Jan a Juda) a jejich *epištoly*, neboli dopisy pro místní církve, skupiny či jednotlivce. Poslední kapitola *Zjevení Janovo* dramaticky vyobrazuje konec tohoto světa, během kterého dojde k vítězství Boha a těch, kteří jsou mu věrní. Všechny tyto spisy byly sepsány ve druhé polovině 1. století našeho letopočtu (Štampach, 2008; Bible, 2007).

1.7.2 Rozšířenost křesťanství

Odhaduje se, že zhruba třetina lidstva se hlásí ke křesťanství. Největší zastoupení má křesťanství v Evropě, Americe a Austrálii. Ve starověku bylo silně zastoupeno i na severu Afriky, dnes je zde převaha islámu. Křesťané jsou i v asijských státech, např. v Rusku, Indii, Číně, Jižní Koreji, Vietnamu či na Filipínách (Štampach, 2008).

Podle sčítání Českého statistického úřadu (únor, 2014), které bylo nepravdělně prováděno na našem území od roku 1921, se zastoupení věřících občanů dlouhodobě snižuje. Přesto můžeme prohlásit křesťanství za nejsilněji zastoupené náboženství v Čechách dnes i v historii. Dle výsledků ze sčítání z roku 2011 patří mezi nejpočetněji zastoupené církve *Církev římskokatolická* (1,1 mil. osob), *Českobratrská církev evangelická* (52 tis.) a *Církev československá husitská* (39 tis.). Od roku 1991 do roku 2011 se počet věřících osob snížil o víc než polovinu (ze 4,5 na 1,3 mil. osob). Při posledních dvou sčítáních však měla na výsledky vliv nepovinnost odpovídat na otázku náboženské víry.

Přesto, že se podíl křesťanů opravdu snižuje, Štampach (2008) zdůrazňuje, že bez pochopení křesťanské víry a její praxe nelze porozumět dějinám našeho státu, protože křesťanství je reflektováno v naší kultuře i stylu života.

1.7.3 Důležitá data z dějin křesťanství

Křesťanská církev se vyvíjí již téměř dva tisíce let. U jejího zrodu se nacházelo jen několik Galilejců, ovšem v dnešní době je tvořena zástupy národů z celého světa (Tresmontant, 2004).

Křesťanská víra se rychle šířila již během 1. století našeho letopočtu. „*Po celé římské říši cestovali kazatelé a kazatelky, posílaly se dopisy, zakládaly se obce*“ (Heine & Pawlowsky, 2012, 129). Prvními šířiteli křesťanství byli samozřejmě apoštolové, kteří Ježíše Krista zažili osobně. Nejvýznamnějším zvěstovatelem křesťanské víry byl apoštol Pavel, původní pronásledovatel křesťanů Saul, který prošel konverzí, když se mu zjevil sám Ježíš. Apoštol Pavel je považován za tak důležitého, protože byl první, kdo o své víře psal a jeho dopisy jsou tedy nejstaršími důkazy a svědectvími křesťanství (Heine & Pawlowsky, 2012).

Novému náboženství byli otevřeni především „*bohobojní pohané*“, kteří byli již dříve upoutáni morálními zvyklostmi Židů, a připojovali se k židovství, ačkoli nedodržovali jeho rituály. Křesťanství se tedy nezadržitelně šířilo, ovšem již od počátku byli křesťané pronásledováni, protože odmítali uctívat jako boha císaře a neúčastnili se obětních obřadů vykonávaných k počtě bohů uznávaných státem. Z období prvních 3 století našeho letopočtu vzešlo mnoho křesťanských mučedníků (Heine & Pawlowsky, 2012).

Důležitým historickým předělem byl Milánský edikt římského císaře Konstantina I. z roku 313, kterým bylo křesťanství uznáno jako církev. K tomuto počínání však nevedla pouze císařova tolerance a filantropie, především se mu jednalo o ideologické a etické sjednocení multikulturní Římské říše. Křesťanství bylo užitečné svými vysoce etickými hodnotami, ale i svou uspořádanou církevní hierarchií, jež byla vhodná pro státní náboženství. Během vlády císaře Justiniána se křesťanství stalo státním náboženstvím a byli pronásledováni pohané (Štampach, 2010; Heine & Pawlowsky, 2012).

V průběhu staletí se křesťanství dále rozšiřovalo a docházelo k různým rozmanitostem mezi jednotlivými místními církvemi. V průběhu 9. – 13. století probíhal konflikt mezi západní a východní větví křesťanství, který vyvrcholil v roce

1054 tzv. Velkým schizmatem, což je označení pro rozkol prvotní církve na dvě hlavní větve: Západní neboli latinská (později římskokatolická) a Východní neboli byzantská (později pravoslavná) (Štampach, 2010; Lemaître et al., 2002). „*Obě větve se považují za bezprostřední pokračování původní církve a o druhé straně sporu mají za to, že se oddělila*“ (Štampach, 2008, 112).

Významné bylo také období reformace (16. stol.), kdy na základě věroučných rozkolů vznikaly nové církve, a to oddělením od církve římskokatolické (Štampach, 2010).

1.7.4 Dělení křesťanských církví

Velké schizma nebylo jedinou událostí, kdy došlo k rozdělení křesťanů. V průběhu staletí vzniklo mnoho křesťanských církví (Lemaître et al., 2002). Nejpráhledněji můžeme křesťanské církve rozdělit na *církve katolického typu* a *církve reformačního typu*. Velmi zjednodušeně lze říci, že mezi *církve katolického typu* patří starobylé východní církve, pravoslavná církev, římskokatolická církev a starokatolické hnutí. Mezi *církve reformačního typu* patří luterské církve, reformované církve, anglikánské a jiné národní evangelikální církve. Na křesťanství navazují ještě další atypické církve, např. Svědkové Jehovovi či Mormoni (Štampach, 2010). Pro tuto práci je však stěžejní církev římskokatolická.

1.8 Římskokatolická církev

1.8.1 Charakteristika římskokatolické církve

Název římskokatolická církev má své opodstatnění. Slovo *katolický* má původ v latinském pojmu *catholicus*, který je překládán jako „*obecný, pravověrný*“ (Pražák et al., 1999). Výraz *katolický* poprvé použil svatý Ignác z Antiochie v prvním století „*ve snaze zdůraznit bytostnou (esenciální) charakteristiku církve v porovnání s místními komunitami, schizmatiky a heretiky*“ (Lemaître et al., 2002, 168). Lemaître et al. (2002) dále vysvětluje, že pojem *katolický* vyjadřuje vztah k jedné svaté, obecné apoštolské církvi a má zdůraznit univerzalitu (obecnost) církve, „*neboť Boží spása je univerzální*“ (Lemaître et al., 2002, 168).

Označení *katolická církev* není ostatními církvemi přijímána bezpodmínečně, protože i oni se považují za součást jediné, svaté, katolické a apoštolské křesťanské církve (Štampach, 2010). „*Římští katolíci tím míní společenství zahrnující výrazně většinový vnitřní církevní útvar, církev vlastního práva označovanou obvykle jako latinskou a spolu s ním i menšinové církve vlastního práva ... vše pod svrchovaností římského papeže*“ (Štampach, 2010, 80).

Z tohoto faktu lze vyčíst nejtypičtější znak římskokatolické církve, jímž je její centralizace a autoritativní model řízení (Štampach, 2010). „*Papež je nadále považován za neomylného při vyhlášení článků víry a oprávněného ke všem exekutivním a soudním úkonům v církvi jako celku a na každém místě*“ (Štampach, 2010, 80).

1.8.2 Důležitá data z dějin římskokatolické církve

Od Velkého schizmatu prošla římskokatolická církev různými fázemi, během kterých bylo zavedeno mnoho dogmat, došlo k centralizaci i rivalitě se světskými vládami. Současně vzniklo mnoho významných hnutí a iniciativ, rozvíjely se teologické a filosofické školy a v neposlední řadě bylo založeno nespočet řeholních řádů a kongregací. I po rozdělení neustávaly pokusy o reformy západního křesťanství. Tento proces reformační iniciativy vyvrcholil v 16. století, kdy došlo ke vzniku *církvi reformačního* neboli *protestantského* (někdy i *evangelického*) *typu*. I později vznikaly další církve, některé spíše katolického, jiné spíše protestantského typu (Štampach, 2008).

Štampach (2010) pokládá za nejvýznačnější událost římskokatolických novodobých dějin II. vatikánský koncil, který byl svolán v roce 1962 papežem Janem XXIII., dokončen a verifikován papežem Pavlem VI. Sloužil k potvrzení dosavadních nauk, ale došlo zde k velmi významným posunům: Písmo svaté se mělo stát hlavním zdrojem pro víru i církevní praxi, podpořila se kolegialita na všech úrovních (především dialog s laiky v rámci farních a diecézních záležitostí), liturgie byla zbavená zbytečných formalit, které odváděly pozornost od její podstaty a bránily srozumitelnosti a aktivní účasti přítomných. Římskokatolická církev se rozhodla připojit k *ekumenickému hnutí*, a umožnit tak sblížení a kooperaci mezi jednotlivými církvemi.

Jak už bylo zmíněno v úvodních kapitolách, role náboženství se v období novověku změnila. Tradiční církve, zejména křesťanství a právě římskokatolická církev, byly podrobeny nekompromisním kritikám a postupně si tak získaly velmi nepopulární pověst a ztratily tak významnou roli, kterou po tolik století měly.

Od druhé poloviny 20. století dochází uvnitř římskokatolické církve ke vzniku různých *hnutí obnovy*. Mezi známější patří např. *Neokatechumenát*, který se snaží křesťany podpořit v plnějším prožívání víry především prostřednictvím důkladné přípravy na křest. Dalším a proslulejším hnutím je *hnutí charismatické obnovy*, prostřednictvím kterých se věřící k plnějšímu prožívání víry dostávají skrze zvláštní duchovní projevy doprovázené intenzivním prožíváním. U většiny *hnutí obnovy* se však objevuje spiritualita vykazující sklony k sektářství (Štampach, 2008).

V současné postmoderní době ztrácíme jistoty a společnost se ocitá v různých krizích, jež se zdají být neřešitelné prostřednictvím navyklých způsobů civilizace. Všechny oblasti vyzývají k alternativním řešením stávajících situací. Postmoderna volá i po nových náboženských a duchovních směrech, a především mladá generace se touto problematikou stále více zabývá. Dochází tak k menšinové náboženské obnově, kdy se především vzdělanější mladí lidé navracejí k praktikování tradičních náboženství (Štampach, 2008).

1.8.3 Rozšířenost římskokatolické církve

Podle nejnovější statistické ročenky *Annuarium Statisticum Ecclesiae 2013*, kterou v dubnu 2015 publikoval Vatikán, je momentálně na světě kolem 1,254 miliardy pokřtěných katolíků, což činí 17,7 % z celého počtu obyvatel planety (Mléčka, 17. dubna 2015). Římskokatolická církev má odhadem asi miliardu členů a je zastoupena skoro ve všech státech světa. V České republice bylo dle Českého statistického úřadu v roce 2011 přibližně 1,1 milionů lidí hlásících se k římskokatolické církvi (Český statistický úřad, 20. února 2014). Je ovšem těžké určit skutečný počet věřících, kteří svou víru opravdu praktikují.

Říčan (2007) upozorňuje na to, že v českém prostředí by se v současné době dalo hovořit téměř o alergii na církev. Tresmontant (2004) je však přesvědčen, že tato nesnášenlivost je dána špatným porozuměním podstatě tohoto pojmu a především pak

toho, co označuje. K tomuto nepochopení dochází dvojím způsobem: Lidé mimo církev často nedokáží vnímat Boží existenci a působení v církvi. Jiní zas neuznávají lidskou přirozenost církve a následkem toho připisují Bohu vše, co se v církvi děje, a tak může docházet až k sakralizaci toho, za čím v církvi stojí lidé. Oba tyto pohledy spojuje předsudek založený na předpokladu, že „*církev je skutečností, již tvoří jedna jediná přirozenost, buď ta lidská, nebo ta božská*“ (Tresmontant, 2004, 61).

1.8.4 Římskokatolická církev v ČR

V Česku trvá tradice římskokatolické církve od konce 11. století, z historického hlediska se tak jedná o jednu z církví s nejdélejší tradicí na našem území (Český statistický úřad, 20. února 2014).

Česká římskokatolická církev se dělí na dvě provincie: českou v čele s pražským arcibiskupem (podřízeni jsou mu biskupové z Litoměřické, Královéhradecké, Českobudějovické a Plzeňské diecéze) a moravskou v čele s olomouckým arcibiskupem (podřízeni jsou mu biskupové z Brněnské a Ostravsko-Opavské diecéze) (Štampach, 2010). Celá církev je spravována Českou biskupskou konferencí, jejímž předsedou je v této době pražský arcibiskup Dominik Duka (*Katolická církev v České republice*).

Římskokatolická církev zajišťuje i školský systém zahrnující školy poskytující základní až terciální vzdělání. Pod její záštitou funguje Česká katolická fungující po celém území ČR. Podporuje i informovanost svých věřících prostřednictvím tisku, např. Katolický týdeník, oficiální či farní věstníky či časopisy několika řeholních společenství. Katolicky orientovaná neperiodická literatura je vydávána zejména Karmelitánským nakladatelstvím v Kostelním Vydří a nakladatelstvím Portál a Vyšehrad v Praze (Štampach, 2010).

1.9 Charakteristika pojmu víra a religiozita

Stejně jako v předchozích případech, ani slovo *víra* nemá jednoznačnou definici. Dokonce ani v psychologii neexistuje jednotný názor, ačkoli je nadmíru zřejmé, že víra a religiozita (zbožnost) mají evidentní vliv na lidské prožívání a obecně představují velmi důležitou úlohu v rámci jedinceho života.

Šandora a Tavel (2010) se zamýšlí nad tím, jak je možné, že se tento výraz objevuje ve vědeckých studiích opravdu velmi zřídka. Tento pojem není jednoduché definovat i z toho důvodu, že předmět a přísliby víry jsou transcendentní, a tudíž je obtížné podrobit ji vědeckému zkoumání. Dle autorů je tedy příčinou nejednotná terminologie v dané problematice, proto se mnohem častěji ve výzkumech používají výrazy jako religiozita, spiritualita či náboženství.

Římskokatolická církev se naopak tímto pojmem zabývá, a připisuje tak *víře* následujícími rysy: Víra je transcendentní ctnost, která nám byla dána od Boha, je to „Boží dar“, není tedy možné věřit bez Boží milosti a pomoci Ducha svatého. Víra je však lidský akt a měla by být v souladu s lidskou svobodou. Dále je ve shodě s rozumem, který se opírá o důvěru Bohu a přijetí pravd, které nám Bohem byly zjeveny. Mezi vírou a rozumem nemůže nastat situace naprosté protikladnosti, protože i lidský rozum a světské věci nám byly darovány od Boha. Dalším charakteristickým rysem víry je touha věřícího po lepším poznání a porozumění Bohu a Jeho pravdě, což má za následek zesílení víry a prohloubení lásky. Podstatou křesťanské víry je víra ve spásu těch, kteří opravdově věří v Ježíše Krista. (*Katechismus katolické církve*, nedat.)

Tresmontant (2004) upozorňuje na to, že pojem víra je často nesprávně interpretován, protože bývá vnímán jako synonymum pro slepou a iracionální důvěru, přestože právě křesťanská víra je založena na racionálním poznání. Pravověrné křesťanství vychází z hebrejské tradice, tedy z Bible, kde Boží existenci poznáváme skrze Stvoření, nejedná se tedy pouze o „víru“. Po mnoho staletí se o tomto tématu diskutovalo, a na 1. vatikánském koncilu, který proběhl v roce 1870, se závazně definovalo, že „*Boží existenci může lidský rozum zkoumající objektivní skutečnost, tj. vesmír a vše, co vesmír obsahuje, s jistotou poznat*“ (Tresmontant, 2004, 260). Katolická církev tedy od konce 19. století zastává ohledně této otázky integrální racionalismus (Tresmontant, 2004).

Dále Tresmontant uvádí, že stejně tak i víra v božskou a lidskou přirozenost přítomnou v osobě Ježíše Krista není odtržena od rozumu. Víra v tuto skutečnost Vtělení je podle klasické teologie založena na poznání pravdy pomocí rozumu, „*který zvažuje údaje poskytované nám dějinami a který je podrobuje kritické analýze*“ (Tresmontant, 2004, 260).

Chápání pojmu víra jako „*nadpřirozené přesvědčení odtržené od rozumu a racionálního poznání*“ (Tresmontant, 2004, 260–261) absolutně neodpovídá křesťanské ortodoxii, podle které je pojem víra označením pro „*akt rozumu, akt nejvyššího porozumění. Toto porozumění je nám v konečném smyslu dáno Bohem, stejně jako všechno, co existuje, bytí a život. Ale lidský rozum a lidské racionální myšlení zde hraje aktivní roli*“ (Tresmontant, 2004, 261).

S pojmem víra je úzce spojen i pojem *religiozita* (zbožnost). Stríženec (2006) uvádí analýzu *vnitřní* a *vnější religiozity*, kterou zpracoval Kuczkowski podle Allporta. Každá z obou religiozit má osm souhrnných znaků, které ji charakterizují:

U *vnitřní* neboli *zvnitřněné religiozity* je vedoucím motivem náboženství, tudíž člověk slouží náboženství. Víra je v hierarchii potřeb na prvním místě a ostatní potřeby se orientují tak, aby byly dle možností co nejvíce v souladu s daným náboženstvím. Tato religiozita je charakteristická svou interiorizací, reflexivností a vysokou diferenciací. Náboženská praxe prokazuje stálost, tzn. pravidelné návštěvy kostela a povědomí o svých povinnostech. Náboženství je natolik zvnitřněno, že ovlivňuje myšlení, chování a tedy celý život daného jedince. Zásadní je tu i altruismus, láska k bližním a zachovávání bratrství mezi lidmi. Církev je brána jako důležité společenství a aby fungovalo, je třeba se do něj zapojit. Věřoučný postoj je především o náboženské pokoře.

Vnější neboli *vnějšková religiozita* má jako hlavní cíl osobní zájem, tudíž náboženství slouží člověku. Víra je prostředek pro zajištění pocitu bezpečí, sociální pozic, pro potěchu či rozptýlení. Kromě vnějškovosti je tato religiozita charakteristická svou institucionálností, nereflexivností a chybí zde diferencovanost. Náboženská praxe jako např. návštěvy kostela je druhořadá. Náboženství není integrováno do života jedince, tudíž jedinec je zaměřen hlavně na sebe a svou exkluzivitu. Církvi je přiznána její sociálně-kulturní funkce a věrouční postoj je kategorická a „dogmatický“.

Shrneme-li to podle Hovemyra (1996, in Halama, 2007), *vnitřní religiozita* je považována za zralou podobu religiozity, protože její podstatou je akceptování a následování učení daného náboženství. Kdežto *vnější religiozita* se chápe jako nezralá, protože hlavním jejím pohonem je uspokojení jedincových potřeb (Hovemyr, 1996, in Halama, 2007).

1.10 Vliv výchovy a prostředí na prožívání víry

Jedna z otázek, která psychologii zajímá, je, zda je víra plodem výchovy, působení prostředí či vrozených dispozic. Výzkumy dospěly k poznání, že sociální postoje, mezi které patří i např. religiozita člověka, patří do dědičných osobnostních rysů, na které má vliv i rodinné prostředí (Šandora & Tavel, 2010).

Především období raného dětství a zážitky z něj značně formují následnou lidskou spiritualitu. Signifikantní roli zde představuje zvláště spiritualita osoby, se kterou má jedinec velmi blízký vztah a která má největší vliv na jeho hodnotovou hierarchii (Bucher, 2007, in Šandora & Tavel, 2010).

Rodina sehrává důležitou roli v primární socializaci, kdy ovlivňuje především vnější projevy religiozity. Je zdrojem počátečního postoje k náboženskému přesvědčení, rodinný přístup určuje účast a prožitek při bohoslužbách a v neposlední řadě předává osobní praxi modlitby. Pro vytrvání v tom, co si jedinec přisvojil během primární socializace, je klíčové sociální prostředí mimo rodinu, mezi které se řadí např. náboženské vzdělávání, účast na bohoslužbách i dalších náboženských akcích, veřejné mínění, média a především pak vztažné skupiny a blízcí lidé (přátelé, partner). Významnou úlohu v procesu náboženské socializaci zastává pozorování a následné napodobování vzorové osoby. Důležitým prvkem je také dodržování pokynů a poučování písemnou i ústní formou, ovšem jejich vliv záleží na kvalitě a zaměření. Dalšími podstatnými formami učení v procesu utváření vlastní religiozity jsou zástupné posilování a utvrzování, učení vhladem, ale i sebeposilování a učení se skrze vlastní činnost (Šandora & Tavel, 2010).

Halama (2007) upozorňuje na další důležitý fakt, že náboženská víra často představuje integrativní funkci v hodnotovém systému člověka. Víra a duchovní život bývají mnohdy uváděny jako jeden z častých zdrojů smyslu života. Podle Petersena a Roye (1985, in Halama, 2007) náboženská víra představuje i rámec pro vysvětlení událostí a zážitků v jedincově životě. Wong (1998, in Halama, 2007) tento fakt, že náboženská víra je zdrojem smyslu života, hodnotí jako velmi příznivý. Víra ve věčný život a existenci nebe tak může být lidem útechou při úzkosti ze smrti, náboženství udává zřetelné hledisko na život a smrt, a umožňuje pochopení a následné vyrovnání se

s událostmi každodenního života a v neposlední řadě víra přináší člověku útěchu v utrpení a dává mu smysl.

2 Náboženská konverze

2.1 Etymologie pojmu konverze

Stěžejním tématem této práce je termín náboženská konverze. Pojem konverze má etymologický původ v latinském slově *conversio*, které v doslovném překladu znamená „*obrácení, obrat, otáčení*“ nebo metaforicky též „*vnitřní obrat, převrat*“ (Pražák, Novotný & Sedláček, 1999, 319). Výraz *obrácení* se dokonce používá i v odborných textech jako synonymum pro *konverzi*, ovšem rozlišuje se, že *obrácení* je teologický termín, kdežto *konverze* pojem psychologický či sociologický (Řičan, 2007). V praxi však toto není vždy dodržováno (Holmes, 1998).

Podíváme-li se ještě do dalších slovníků na definici *konverze*, nalezneme zde odlišnosti. Podle Pavlicové a Horyny (2003, 350) lze obecně vyjádřit, že se jedná o „*obrácení na víru, přijetí jiného náboženského vyznání, přestoupení k jiné církvi*“, přeneseně se pak jedná o „*nové myšlení, vnitřní duchovní obrat*“. Stejní autoři uvádí, že v původní římskokatolické terminologii jde o „*akt opětovného obrácení člověka (konvertity), který odpadl od církve a po vykonání určených obřadů je znovu přijímán*“. Zajímavé je, že ve slovníku zaměřeném výhradně na křesťanskou kulturu je *konverze* popisována pouze jako „*radikální změna mravního a náboženského života*“ (Lemaître et al., 2002, 185). A konečně, v psychologickém slovníku Hartla a Hartlové (2010, 268) nalzáme pro nás stěžejní význam, kdy je *konverze* vysvětlena jako „*změna náboženství, vyznání víry nebo intenzity náboženského prožívání*“.

2.2 Charakteristika pojmu konverze

Konverze nemusí proběhnout pouze v kontextu náboženství. Existují i nenáboženské konverze, při kterých dochází k příklonu v rámci filosoficko-antropologických světónázorů anebo v sociálních, politických či morálních systémech (Halama, 2006). Szmyd (1998, in Halama, 2006) připouští i možnost smíšené konverze, jejímž typickým příkladem je Gándhí, který po své náboženské konverzi začal být intenzivně aktivní v sociální a politické sféře.

Existují dva způsoby, jak se člověk může stát religiózním a patřit do některé náboženské skupiny. První možností je získat víru prostřednictvím výchovy, kdy se

na jedince působí již od útlého dětství v rámci rodiny, ale i dalších lidí z okolního prostředí. V rámci psychického vývoje je lidská osobnost formována pomocí náboženských rituálů a předkládaných náboženských názorů dá se říci automaticky. Druhá cesta přijetí náboženského přesvědčení je ta, kdy člověku předcházející náboženská výchova v rodině chybí. K náboženské víře se v tomto případě daná osoba dostává skrze náhlý nebo naopak pozvolný proces, jehož názvem je náboženská konverze (Halama, 2006). Tento význam konverze je pro tuto práci nejpodstatnější.

2.3 Různé definice pojmu konverze

James (1930, 139) pojmem konverze označuje „*postupný nebo také rychlý proces, kterým se duše až dosud rozdělená, jež si byla vědoma špatnosti, nízkosti a ubohosti, sjednocuje a nabývá vědomí, že je dobrá, dokonalejší a blažená, protože se pevněji drží reálného náboženství*“.

Travisano (1970, in Lofland & Skonovd, 1981) definuje konverzi jednoduše jako *radikální reorganizaci identity, smyslu a života*.

Paragament (1996, in Zinnbauer & Pargament, 1998) považuje za náboženskou konverzi *radikální změnu vlastního já v reakci buď na emocionální zmatek, nebo na trvalý stres, jejímž prostřednictvím dochází k identifikaci vlastního já s tím, co je posvátné*.

Szmyd (1998, in Halama, 2006) mluví o náboženské konverzi jako o *radikální (náhlé nebo postupné, vědomé nebo nevědomé) transformaci vědomí: názorů, přesvědčení, citů a v krajních případech hluboké proměny celého vnitřního života, duchovnosti, světónázorové a hodnotové orientace jedince, jako i celé sféry postojů a chování*.

Podobně Jindra (2008) definuje konverzi jako *radikální změnu v náboženské víře daného jedince, která je doprovázená odlišným vnímáním reality, odlišným pohledem na svět i na své vlastní já*.

Na základě předchozích definic lze konstatovat, že hlavním charakteristickým znakem náboženské konverze je změna, transformace. U konvertity dochází nejen

ke změně v souvislosti s náboženským přesvědčením, ale v celém jeho životě, mění se jeho psychické smýšlení, přesvědčení, citové prožívání i behaviorální projevy.

2.4 Související fenomény a jejich vztah ke konverzi

Pro přesnější vymezení pojmu konverze je vhodné si charakterizovat i fenomény, které s ní souvisí a často jsou jí velmi podobné. Spilka et al. (2003, in Halama, 2006) uvádí pět následujících jevů:

1. *Apostáza* – odklon od dosud vyznávaných náboženských přesvědčení a příklon k nenáboženskému světonázoru.
2. *Dekonverze* – odvrácení se od náboženského přesvědčení, které daný jedinec přijal za své po konverzi.
3. *Intenzifikace* – proces, kdy jedinec vychovávaný v určitém náboženském přesvědčení prožije silné obrození této víry (nemění náboženskou příslušnost, pouze zintenzivní prožívání svého dosavadního náboženského smýšlení).
4. *Přechod* – změna příslušnosti z jedné náboženské skupiny ke druhé bez výraznější životní přeměny.
5. *Cyklické změny religiozity* – člověk se v určitých obdobích odvrátí od své víry, ovšem po určité době se k ní zase navrátí.

Z uvedených jevů nejvíce souvisí s konverzí *intenzifikace* a *přechod*. Halama (2005) se přiklání k názoru, že *intenzifikace* má ke konverzi velmi blízko, protože toto vnitřní obrácení u člověka, který již do dané náboženské skupiny patří, bývá mnohdy radikálnější a intenzivnější než obrácení „čistého“ konvertity. Pokud ale uznáme intenzifikaci jako variantu konverze, musíme mít na paměti, že hranice mezi konverzí a přirozeným zintenzivněním náboženského života není zcela zřetelná. Přechod má s konverzí společného velmi málo, protože změna příslušnosti k náboženské skupině bez výrazné změny náboženského přesvědčení není tolik významná. Nepodléhá jí změna životního stylu ani způsobu spirituality, a často k ní dochází spíše z pragmatických, formálních či praktických důvodů.

2.5 Vývojová období pojící se s konverzí

Konverze bývá často spojována s adolescencí. Toto vývojové období je dle Eriksonovy teorie spojeno s hledáním a formováním jedincovy identity, často v podobě

krize (Říčan, 2007). I první náboženští psychologové konverzi spojovali téměř výhradně s dospíváním, např. James (1930) tvrdí, že k přechodu do rozvinutějšího duševního života obvykle dochází ve věku mezi čtrnáctým a sedmnáctým rokem. Je to podle něj dáno prožíváním, které adolescent zažívá (pochybnosti, pocit nespokojenosti se sebou samým, pocit vlastní nedokonalosti a necelistvosti atd.), duchovní proměna mu přináší úlevu a možnost postupně naleznout svou cenu a místo na světě. Přesto však není období adolescence pro konverzi pravidlem. Důkazem mohou být výzkumné studie, jež uskutečnili např. Capps (1990, in Halama, 2005) nebo Köse (1996, in Halama, 2005), kteří zařadili do zkoumané populace nejen mladé vysokoškolské studenty, ale i starší generace respondentů.

2.6 Trendy poslední doby v náboženské konverzi

Tížik (2002, in Halama, 2006) upozorňuje na to, že v posledních desetiletích se náboženská konverze pojí především s novými náboženskými hnutími, jejichž členové jsou aktivní v oblasti misijních a evangelizačních činností. S touto skutečností souvisí i zvýšený odklon od tradičních náboženství, což je logické, nová náboženská hnutí jsou totiž nově vznikající společenství lidí bez významnější historie, tak u nich předávání víry prostřednictvím rodinné výchovy začíná přicházet na řadu až později, zvýšení počtu členů tak závisí hlavně na misijní činnosti členů stávajících. Konverze do nových náboženských hnutí však navozují kontroverzní reakce. Na jednu stranu je oslnivé pozorovat dramatický průběh konverzí, které mají za následek radikální změnu životního stylu, příp. dochází k „uzdravení“ ze závislosti a dalších psychických obtíží. Na druhou stranu mohou vzbuzovat pobouření manipulativní praktiky, které některé náboženské skupiny používají k získávání nových členů (Halama, 2006).

Přesto je konverze celkem častá i v tradičních církvích, tedy i v římskokatolické církvi. Dle Halamy (2010) římskokatolická církev ročně pokřtí ve světovém měřítku více než 2 miliony osob starších 7 let. Toto věkové vymezení kategorie je podstatné, protože vylučuje pokřtěné děti, které nechávají křtít rodiče v jejich prvním roce života, nejedná se tedy o konvertity.

2.7 Příklady známých konvertitů v rámci římskokatolické církve

V tradičních církvích se téma konverze zmiňuje často a upozorňuje se na konverze známých osobností, jejichž příběhy bývají zaznamenávány nejrůznějšími způsoby (Halama, 2006). Zde zmíníme tři případy, které jsou pro tuto práci zajímavé tím, že se jedná o muže, kteří po své konverzi zasvětili život Bohu.

Jednou z nejčastěji uváděných a diskutovaných je konverze apoštola Pavla, autora několika knih, které jsou součástí Nového zákona. Pavel se původně jmenoval Saul a před svou konverzí byl mladým židem, který s velkou vytrvalostí pronásledoval následovníky Ježíše. Celá situace proběhla velmi náhle a dramaticky. Na cestě do Damašku ho oslnilo mocné světlo a oslovil ho sám Ježíš. Saulem tato událost velmi otřásla a za několik dní se z nejobávanějšího pronásledovatele křesťanů stal jeden z nejvýznamnějších zvěstovatelů tohoto náboženství (Heine & Pawlowsky, 2012). Tato událost je zachycena přímo v Bibli, konkrétně v knize *Skutky apoštolů*. Nutno poznamenat, že ačkoli toto obrácení mělo za následek extrémní obrat v Pavlově životě, nejednalo se o konverzi ke křesťanství z ateismu. Pavel totiž v době, kdy byl ještě Saulem, pronásledoval křesťany na základě své oddanosti Božímu Zákonu a svému Bohu nepřestal být věrný, pouze pochopil, že v Kristu Ježíši je právě tento Zákon naplněn (Nechutová, 2009; Ryšková, 2009). Pavlova konverze je dosud brána jako prototyp křesťanské konverze. Radikální rozdíl mezi životem „před“ a „po“ konverzi je častým rysem života mnoha konvertitů, i když jejich obrácení nebylo tak náhlé a dramatické (Kerr & Mulder, 1983).

Za významného konvertitu je v křesťanské církvi považován sv. Augustin, který svůj příběh obrácení zaznamenal ve svém díle *Vyznání* (1999). Ani Augustin však není typickým konvertitou od ateismu. Narodil se v roce 354 v Severní Africe rodičům, kteří měli naprosto odlišné hodnoty. Jeho otec nebyl věřící muž a neznepokojoval se morálními záležitostmi, naopak matka Monika (později sv. Monika) byla mimořádně zbožná křesťanka. Přestože měl Augustin rodinné kořeny zčásti křesťanské, před svou konverzí byl vášnivým zastáncem manicheismu a prosazoval platonizující představy o křesťanství. Byl také řečníkem, a právě ze zájmu o řečnické umění se objevil jako posluchač na kázáních biskupa Ambrože (později sv. Ambrož). Biskupova kázání ho velice ovlivnila, dolehla na něj bolestivá tíha jeho hříchů, prošel obrácením a nechal se

uzdravit milostí Ježíše Krista. Stal se z něj jeden z nejvlivnějších katolických teologů vůbec (Kerr & Mulder, 1983; Halama, 2006).

Neméně známou církevní autoritou je sv. Ignác z Loyoly, který se narodil na konci 15. století a byl současníkem např. Martina Luthera a Jana Kalvína. Ignác z Loyoly pocházel ze šlechtického rodu, byl rozhodnut stát vojákem a disciplína vojenského života na něj měla velký vliv. V roce 1521 byl vážně zraněn a vrátil zpět do svého rodiště. Zde během svého zotavování začal pročítat náboženskou literaturu o životě Ježíše a svatých, což vedlo k jeho konverzi. Po úplném uzdravení absolvoval několik poutí a studoval ve Španělsku a Francii. V roce 1534 společně s dalšími šesti společníky založil řád Tovaryšstvo Ježíšovo, dnes známý pod názvem Jezuité. Jezuité věnovali od počátku svou pozornost rozsáhlé misionářské činnosti, především v problémových oblastech světa, a velmi přispívali svou učeností a vzdělaností. A ačkoli nebyli založeni pro tento účel, hráli velkou roli při zlepšování ekumenických vztahů mezi protestanty a katolíky (Kerr & Mulder, 1983). Protože se v Ignácově případě nejedná o dramatickou a náhlou konverzi, jako tomu bylo v případě předchozích dvou konvertitů, zde je stručně shrnutí etap jeho obrácení:

Proces Ignácovy náboženské proměny lze rozčlenit do tří etap: První etapě předcházelo již zmíněné zranění, kvůli kterému se Ignác z Loyoly dostal do existenciální krize, ve které se cítil velmi osaměle a byl nucen nalézt z této situace východisko. Skrze četbu náboženských knih (*Život Kristův* od kartuziána Ludolfa Saského a *Zlatá legenda* od dominikána Jakuba de Voragine) postupně objevuje sám sebe, následně i Boha. V druhé fázi se Ignác stává poustevníkem a poutníkem po posvátných místech Španělska a navštěvuje Svatou zemi, odkud vzešel Ježíš Kristus, kterého chce následovat a naprosto se mu odevzdat. Ve třetí fázi je schopen sdílet své zkušenosti s druhými lidmi a následně zasvětit život pomáhání druhým duchovně i hmotně. Jeho cesta končí a zároveň začíná, když vystuduje teologii, poté založí církevní řád, v jehož čele stojí nejen jako představený, ale stává se především jeho duchovním otcem (Havlíček, 2009).

2.8 Psychologické přístupy k náboženské konverzi

Náboženská konverze je velmi pozoruhodný jev, který je předmětem zkoumání psychologie náboženství již od konce 19. století. Předmětem zájmu se stala nejprve

v Americe kvůli tehdejším probuzeneckým náboženským hnutím (Říčan, 2007). Od té doby se tímto specifickým tématem zabývalo již mnoho psychologů i odborníků z jiných oborů (např. sociologie, teologie či dokonce antropologie) (Halama, 2006). Psychologie poskytuje několik teorií, které se snaží vysvětlit a popsat, jak ke konverzi dochází.

2.8.1 Klasické psychologické přístupy

Jedním z prvních autorů zabývajících se náboženskou konverzí byl Starbuck, který v roce 1899 vydal knihu o psychologii náboženství, kde se mimo jiné věnuje také tématu konverze. Představuje zde poznatky, které získal na základě výzkumu od 1265 respondentů. Díky těmto datům sestavil osm základních motivů ke konverzi a popsat psychické prožívání konvertitů před prožitím konverze (Halama, 2006).

Dalším důležitým autorem je James (1930), který se zabývá tématem konverze v jedné celé kapitole své knihy *Druhy náboženské zkušenosti*. Zamýšlí se zde nad tématem konverze z různých úhlů pohledu a svůj výklad doplňuje citacemi konvertitů. Proces konverze vysvětluje jako náboženskou změnu, která může nastat po nějaké krizi anebo nečekaně. Při této změně dochází ke změně ve vědomí, která se u dotyčného projevuje tím způsobem, že „náboženské myšlenky, které až dosud byly jen na okraji jeho vědomí, zaujmají nyní místo ústřední, a že náboženské cíle tvoří habituální ústředí jeho energie“ (James, 1930, 142). Habituální ústředí osobní energie je označení pro skupinu myšlenek, kterými se člověk ve svém vědomí nejvíce zabývá. Zajímavé je, že podle Jamese (1930) psychologie není schopná vysvětlit, co tuto změnu v člověku vyvolává, protože ani sám konvertita, ani vnější pozorovatel to nedokážou obsáhnout. V této souvislosti připouští, že psychologie i teologie se shodují na tom, že zde působí určité síly mimo lidské vědomí. Ovšem na rozdíl od teologie, která tyto síly připisuje nadpřirozenému Božímu působení, psychologie tyto síly zasazuje do podvědomí, tedy „nepřesahují individuální osobnosti svého nositele“ (James, 1930, 152).

Allport (1988, in Halama, 2006) je znám především svou prací v psychologii osobnosti, a v rámci své výzkumné práce se zabýval také náboženským prožíváním v období adolescence, které je spojováno s konverzí. Došel k závěru, že existují tři druhy náboženského probuzení:

1. *Náboženské probuzení doprovázené výraznou krizí* – do krize se jedinec dostane většinou na základě traumatického zážitku, který otřese jeho dosavadním přesvědčením.
2. *Náboženské probuzení na základě významné události* – zde se nejedná o traumatickou událost, patří sem např. účast na náboženském rituálu apod.
3. *Postupné náboženské probuzení* – dle výzkumných šetření nejčastější forma, k níž dochází až v 71 % případů, avšak nepředchází jí žádná konkrétní či významná situace.

Allport (1988, in Halama, 2006) však považuje za konverzi pouze první dva případy náboženského probuzení. Tyto se od třetího odlišují déletrvajícím vlivem na vývoj dané osobnosti.

2.8.2 Psychodynamické přístupy

Mezi psychodynamické přístupy se řadí psychoanalytická teorie, jejímž zakladatelem byl Freud (1949, in Fromm, 2003). Na Freudovu práci navazují další psychoanalytici Scroggs a Douglas (1967, in Halama, 2006), kteří vnímají náboženskou konverzi jako jednu z možných odpovědí na Oidipovský komplex a pocit viny, který z něj vyplývá. Díky konverzi dochází k zmírnění duševního napětí, které jedinec zažíval.

Dalším zástupcem této skupiny je Jung (1993, 2000, in Halama, 2006), který v náboženství vidí pozitivní a uzdravující sílu v životě člověka. Zdroj religiozity je uchován v archetypu prareligiozity, který je jako mnoho dalších archetypů uložen v kolektivním nevědomí. Náboženská konverze proběhne tehdy, když se tímto archetypem jedinec nechá uchvátit, což se děje nejčastěji v případě, kdy tento archetyp naplňuje potřeby psyché (Rambo, 1999, in Halama, 2006).

Jednou z nejčastěji zmiňovaných psychoanalytických teorií v souvislosti s náboženskou konverzí je teorie citové vazby (attachment), jejímž autorem byl Bowlby. Je založená na předpokladu, že každý člověk si v raném dětství vytvoří neviditelné emocionální pouto k hlavní vazebné postavě (nejčastěji k matce) (Brisch, 2012). Tato citová vazba má následně silný vliv na vývoj osobnosti daného jedince. Byly stanoveny dva základní druhy citové vazby (*jistá* a *nejistá*), přičemž druhý typ se

rozdělil na další tři podtypy, celkem byly tedy navrženy čtyři formy citové vazby (Brisch, 2012; Hašto, 2005; Kulísek, 2000):

1. *Jistý typ* – jediný „zdravý“ typ citové vazby; dítě má ve vazebné postavě „bezpečnou základnu“, které důvěřuje, a ví, že bude adekvátně odpovídat na jeho potřeby.
2. *Nejistý vyhybavý typ* – dítě zdánlivě zvládá odloučení od vazebné osoby bez viditelného rozrušení, ve skutečnosti v sobě ale potlačuje úzkost z toho, že v ní nemá potřebnou oporu.
3. *Nejistý ambivalentní typ* – dítě je na vazebné osobě velmi závislé, na druhou stranu se k ní dokáže chovat agresivně, za čímž je často schována jeho nejistota.
4. *Nejistý dezorganizovaný typ* – chování dítěte je nekonzistentní, často protichůdné až matoucí, místo vazebné osoby častěji vyhledává „bezpečí“ u cizí osoby; pozadím tohoto typu vazby bývá velmi často traumatická událost (týrání, zneužívání).

Na základě interakce s hlavní vztahovou osobou si člověk utváří soubor kognitivních mechanismů tzv. *vnitřní pracovní modely*, které ovlivňují jedincovo jednání i cítění až do dospělosti, a jeho typ citové vazby se následně projevuje v dalších citových vztazích, které navazuje (Bowlby 1983, 2000, in Hašto, 2005). Podle Halamy (2006) se několik autorů (Kirkpatrick, Shaver, Granqvist a další) v souvislosti s touto teorií začalo zabývat otázkou, zda typ citové vazby souvisí s jedincovou religiozitou.

Kirkpatrick a Shaver (1990) uveřejnil ve svém článku týkajícím se teorie citová vazby a religiozity dvě hypotézy:

1. *Kompenzační hypotéza* předpokládá, že lidé s nejistou citovou vazbou k jejich primárná vazebné osoby mají větší potřebu vyhledávat vynahrazující vztah s Bohem, který by jim zajistil pocit bezpečí, jež dosud neměli.
2. *Hypotéza duševního modelu* (též *Korespondenční hypotéza* např. dle Halama, 2006; Zehner, 2011) popisuje ty jedince, kterým citová vazba vytvořená a prožitá v dětství dala základnu, na které mohou dále stavět odpovídající vztah s Bohem.

Výsledky jejich longitudinálního výzkumu podpořily spíše *kompenzační hypotézu* – zjistilo se, že u osob s nejistou citovou vazbou se objevuje větší pravděpodobnost zažít náhlou náboženskou proměnu (Kirkpatrick, 1997, 1998; Adamovová & Halama, 2009, in Halama et al., 2013). Kirkpatrick a Shaver (1990) dále zjistili, že náhlá konverze je častější (44,4 %) u lidí s nejistým vyhýbavým typem citové vazby, kdežto postupná u jedinců s jistou citovou vazbou. Další studie potvrdily, že pozitivní náboženská změna (ve smyslu zintenzivnění vztahu s Bohem) se dá očekávat u nejistého typu citové vazby (Halama et al., 2013). Ullmanová (1982, 1989, in Zehnder, 2011) srovnávala skupinu konvertitů a nekonvertitů, přičemž zjistila, že téměř 80 % konvertujících zmínilo problematický vztah s otcem, zatímco z nekonvertujících pouze 23 %. Podobně tomu bylo u vztahu s matkou, rozdíl však nebyl tak výrazný.

2.8.3 Biologické a patologizující přístupy

Dalšími obory zabývajícími se náboženskou psychologií jsou kognitivní psychologie a neuropsychologie, které se snaží fenomén konverze vysvětlit pomocí neurofyziologických procesů v lidském mozku. Brown a Caetano (1992, in Halama, 2006) představili dva neurokognitivní modely náboženské konverze:

První model vysvětluje konverzi jako výsledek patologie mozku, přičemž nejčastěji se v této souvislosti zmiňuje abnormalita ve formě epileptických záchvatů, které bývají spojovány s mystickými zážitky. Např. Dewhurst a Beard (1970, in Halama, 2006) analyzovali šest respondentů, kteří prožili konverzi prostřednictvím mystického zážitku, a u všech byla nalezena epileptická ohniska v temporálním laloku. Brown a Caetano (1992, in Halama, 2006) však upozorňují na to, že jen určitá část konvertitů prožila konverzi na základě náhlého náboženského zážitku. V mnoha případech dochází ke konverzi pozvolna a na základě vědomého rozhodnutí, tato teorie by tedy vysvětlovala pouze malý počet konverzí.

Druhý model popisuje náboženskou konverzi jako extenzi normálních operací lidského kognitivního systému. Tato kognitivní schémata fungují tak, že dávají smysl aktuálním zážitkům a situacím, do kterých se člověk dostává. Pokud člověk na něco nemá adekvátní kognitivní schéma, dostává se do psychické nepohody a naopak. Náboženská konverze je tedy rozšíření těchto kognitivních schémat, a člověk díky ní

může prožívat větší spokojenost, protože na určité situace může aplikovat s náboženstvím související kognitivní schémata. Tento koncept podporuje také Bagwell (1969, in Halama, 2006), který vidí v častém výskytu konverzí v adolescenci souvislost s dozráváním organismu, kdy může dojít k rozšíření kognitivních schémat díky specifickým změnám v neurofyzilogickém systému.

Zásadní rozdíl mezi těmito dvěma modely spatřují Brown a Caetano (1992, in Halama, 2006). Náboženské zážitky vyskytující se v návaznosti na epileptický záchvat se nijak nevztahují k osobní historii daného jedince či jeho mentálním procesům, kdežto normální zážitky vedoucí ke konverzi jsou s jedincovou historií i s vědomými kognitivními procesy kompatibilní.

Patologizující přístup k náboženské konverzi má počátek už v názoru Freuda na ni a v tomto kontextu vzniklo mnoho výzkumů, které však došly k různorodým výsledkům. Spellman et al. (1971, in Halama, 2006) shledali signifikantně vyšší skóre manifestní anxiety u konvertitů, kteří prožili náhlou konverzi, v porovnání s nevěřícími respondenty či těmi, kteří konvertovali postupně. Gibbons a Jarnette (1972) u konvertitů shledali vyšší hypnabilitu. Stanley (1964, in Halama, 2006) naopak ve svém výzkumu vypočítal negativní korelaci mezi neuroticismem a prožitím náboženské konverze. Scroggs a Douglas (1967) k této sporné skutečnosti dodávají, že v hodnocení náboženské konverze jako zdravé či patologické se projevuje osobní založení a vztah k religiozitě autorů. Psychologové s kladným či blízkým vztahem k víře interpretují konverzi jako zdravý a užitečný proces, kdežto psychologové bez vztahu k víře v ní shledávají negativní nebo dokonce patologické prvky.

2.8.4 Přístupy vnímající konverzi jako zvládací proces

Tyto přístupy shledávají náboženskou konverzi jako zdroj zvládnání zátěže. Dle Pargamenta (1997, in Halama, 2006) potencionální konvertita prožívá ve svém životě krizi a snaží se nalézt způsob, jak se z ní vymanit. Tato krize může mít různou podobu (prožité trauma, ztráta, velký stres apod.). Během jejího prožívání člověk může dospět k poznání, že chce změnit sám sebe a svůj pohled na svět, a konverze k náboženství se nabízí jako jedna z možností řešení dané situace.

Zinnbauer a Pargament (1998) porovnávali tři skupiny vysokoškolských studentů (konvertité, religiózní nekonvertující, nereligiózní). Z výsledků vyplynulo, konvertité zmiňovali přítomnost většího stresu, silnější pocit osobní nedostatečnosti a omezenosti před konverzí a na druhou stranu zlepšení v jejich pocitu dostatečnosti a kompetence a vyšší výskyt duchovních zážitků po konverzi v porovnání s respondenty z dalších skupin. Ve výzkumu Halamy a Halamové (2005) analyzujícím 30 konvertitů uvedlo 17 respondentů, že před konverzí zažívali životní problémy (ve vztazích, se závislostí, se zdravím či nějaké ztráty) a 20 dotazovaných se přiznalo k negativnímu duševnímu prožívání před konverzí, (převažovaly u nich pocity deprese, osamělosti, vnitřní prázdnoty, strachu či utrpení).

2.8.5 Přístupy zdůrazňující sociální vliv

Neméně často zmiňované přístupy jsou ty, které za dominantní v procesu konverze považují sociální vliv. Podle Downinga (1992, in Halama, 2006) je konverze spíše sociální než kognitivní proces, protože často dochází k přijetí nového náboženského přesvědčení bez jeho důkladného poznání.

Jedna z teorií považuje při konverzi za rozhodující sociální ovlivňování a sociální nátlak. Vychází z poznatků o aktivitách církevních sekt, které získávají nové členy prostřednictvím násilného přesvědčování či metodou zvanou „brainwashing“. Ke konverzi tedy dochází na základě manipulace s emocemi, pomocí fyzické, sensorické či sociální deprivace, nebo na základě sociálních odměn a trestů. Na tuto problematiku poukázal Pargament (1997), který popisuje způsoby náboru nových členů u Církve sjednocení. Zde mají náborů charakter workshopů, které svým názvem nesouvisí s čímkoli náboženským, ale kontakt je navazován skrze prostřednictví sympatických a věkově odpovídajících lidí, kteří svým chováním postupně účastníky zbavují jakýchkoli obav. Vše je podpořeno sociální izolací, sensorickou deprivací a charismatickým vedoucím, a až po jedincově navázání se na skupinu je mu odhalena její pravá podoba (Pargament, 1997).

Další teorií zdůrazňující sociální vliv je tzv. model sociálního posunu. Dle jeho autorů Longa a Haddena (1983, in Halama, 2006) je při náboženské konverzi dominantní přirozená sociální interakce s lidmi v blízkém okolí, s kterými potenciální konvertita tráví hodně času a kromě sociální vazby se mezi nimi vytváří

i emocionální pouto. Přes různé rituály, diskuse apod. si daný jedinec osvojí jejich náboženské přesvědčení a chce se dobrovolně stát součástí dané náboženské skupiny.

2.8.6 Přístupy zdůrazňující aktivně hledající subjekt

Existují také přístupy, které před vnějšími vlivy upřednostňují aktivitu samotného konvertity. Toto tzv. „aktivní“ paradigma zmiňuje např. Richardson (1985). Dawson (1990) svou teorii racionálního jednání zakládá na přesvědčení, že každý člověk je autonomní osoba se svobodnou vůlí, která má tendence k seberealizaci. Ke konverzi tedy dochází na základě jedincovy aktivní snahy nalézt takový způsob jednání společně s takovým přesvědčením, které budou pro jeho seberealizaci nejvhodnější, a právě v tomto případě u něj může dojít k náboženské konverzi.

2.9 Typologie náboženských konverzí

Jak již bylo několikrát v dřívějším textu zmiňováno, různí autoři rozlišují různé typy náboženských konverzí.

O jednu z nejjednodušších typologií se postaral James (1930), jehož dva typy konverze se liší podle způsobu psychického dění:

1. *Typ činné vůle* – vědomý a chtěný způsob konverze, jejíž průběh je pozvolný, ale jsou zde zahrnuty také kritické momenty s rychlým posunem.
2. *Typ trpného vzdávání se* – nechtěný a nevědomý způsob konverze.

James (1930, 149) toto rozdělení uzavírá prohlášením, že „*mezi oběma typy není vlastně radikálního rozdílu*“, protože v obou případech existuje určitý, většinou konečný okamžik, který probíhá bez vůle jedince, a vše je ponecháno na „jiných silách“.

Richardson (1985) popsal dva typy konverze na základě míry aktivity konvertujícího člověka:

1. *Aktivní konverze* – vyžaduje aktivní přístup jedince, který postupně (ale cílevědomě) dochází v procesu vytváření své identity k nalezení odpovědi v náboženském přesvědčení, ke kterému následně konvertuje.

2. *Pasivní konverze* – většinou důsledek nevědomých procesů nebo vnějších psychologických vlivů (např. brainstorming), ke kterému dochází najednou a bez předchozí „přípravné“ fáze.

Malony (1990, in Halama, 2006) rozlišuje rovněž dva typy konverze:

1. *Vnitřní konverze* – probíhá radikální proměna jedincova vnímání i světonázoru.
2. *Vnější konverze* – připojení se k církvi či náboženskému společenství, kdy nemusí dojít ke změně vnitřního přesvědčení.

Malony (1990, in Halama, 2006) upozorňuje, že oba typy konverze mohou být přítomny zároveň, ovšem nelze je srovnávat. Vyskytují se jedinci, kteří nejprve konvertují pouze zvnějšku (např. v souvislosti s uzavřením manželství), ale po zapojení se do dění náboženské skupiny prožijí i vnitřní konverzi.

Poslední typologii skládající se pouze ze dvou typů konverze popsal Spilka et al. (2003, in Halama, 2006). Autoři nekladou přílišný důraz na rozlišování mezi těmito dvěma způsoby konverze, naopak preferují nahlížet na jednotlivé procesy konverze z obou hledisek. Spilka et al. (2003, in Halama 2006) ve svém dělení zdůrazňuje především časový zřetel:

1. *Náhlá konverze* – náhlý proces založený většinou na dramatické změně opírající se spíše o emocionální prožívání než o racionální pochody, přičemž konvertita je po většinu času spíše pasivní. Nejprve proběhne změna v přesvědčení, poté následuje změna v jednání. Charakteristická je především pro adolescenty a jejím typickým příkladem je konverze apoštola Pavla.
2. *Postupná konverze* – jedinec je aktivní v hledání smyslu, odpovědi či řešení jeho situace, proto často ke konverzi dochází v rámci procesu jeho seberealizace. Jedná se o pozvolný proces, ke kterému dospěl spíše na základě racionálních úvah než na základě emocionálních prožitků. Proměna v přesvědčení je tedy důsledkem změny v chování. Typičtější je pro období mladé dospělosti a nemá žádný konkrétní prototyp.

Jednu z komplexnějších typologií sestavil Vergote (1966, in Halama, 2006) na základě své fenomenologické analýzy. Jednotlivé typy se liší podle psychického procesu, který se při nich odehrává.

1. *Konverze v hnutí znovuzrození* – zprostředkovatelem je kazatel, který nejprve spíše neutrálního či protináboženskému jedince uvede do stavu morální úzkosti, a jako řešení představí náboženského přesvědčení, díky kterému se z této psychické tísně může vymanit, a dotyčný pak začne pociťovat pokoj a naději.
2. *Konverze jako řešení lidského problému* – přijetí náboženského přesvědčení se stane odpovědí na obtíže, které daná osoba zažívá a se kterými si neví rady.
3. *Postupná konverze* – jedinec pozvolna dospěje ke změně přesvědčení skrze racionální psychické procesy.
4. *Konverze vyvolaná dramatickým zážitkem* – lidským životem jedince otřese osudný, často negativní zážitek, kvůli kterému ztrácí dosavadní smysl života a přijetím nového náboženského přesvědčení jej zase nalézá.
5. *Konverze v důsledku náboženského zážitku* – člověk prožije velmi silný náboženský zážitek, který může spustit např. náboženský obraz, účast na mši či „pouze“ lidská láska.

Pargament (1996, in Zinnbauer & Pargament, 1998) vychází ve své typologii ze své definice náboženské konverze, ve které tvrdí, že rozhodující změnou v životě konvertity je identifikace vlastního já s tím, co pokládá za posvátné. Podle Pargamenta (1996, in Zinnbauer & Pargament, 1998) existují tři varianty posvátných objektů, a tudíž rozlišuje tři druhy náboženské konverze:

1. *Univerzální konverze* – jako posvátné je zde vnímán Boží lid nebo celé lidstvo, takže daný jedinec začne mít větší sociální citění s celým světem, a proto svou činnost zaměří na pomoc ostatním.
2. *Konverze k náboženské skupině* – posvátným objektem se stane konkrétní náboženská skupina nebo její vůdce a právě ty jsou podnětem pro jedincovu konverzi.
3. *Spirituální konverze* – jedinec spatřuje posvátno v určité duchovní síle, která tento svět přesahuje, nejčastěji jí bývá Bůh, Kristus, Alláh či Buddha.

Poněkud neobvyklé dělení sestavili Lofland a Skonovd (1981), pro které je klíčovým rozlišovacím faktorem ústřední motiv konverze:

1. *Intelektuální konverze* – dochází k ní na základě individuálního hledání „nového směru života“, osobního naplnění atd. prostřednictvím knih, médií či přednášek; většinou bez jakéhokoli sociálního kontaktu či vlivu.
2. *Mystická konverze* – konverze proběhne rychle na základě velmi silného náboženského zážitku; prototypem je konverze sv. Pavla.
3. *Experimentální konverze* – konvertita k náboženství přistupuje jakoby „na zkoušku“, až postupem času nastává osvojení víry se změnou životního a náboženského přesvědčení. Jedná se o dlouhodobý proces bez sociálního nátlaku.
4. *Afektivní konverze* – důležitým faktorem je zde vztah s religiózní osobou z dané skupiny; průběh je opět dlouhodobý, k přijetí náboženského přesvědčení dochází na základě sympatií k této osobě.
5. *Obrozenecká konverze* – dochází k ní velmi zprudka a pod silným sociálním vlivem (např. na velkém shromáždění věřících lidí). Byla typická pro období 2. sv. války, ovšem vyskytuje se i dnes.
6. *Vynucená konverze* – je charakteristická silným sociálním tlakem v podobě např. brainwashingu a dalších manipulativních metod. Je to spíše vzácnější způsob konverze, typický především pro nové náboženské skupiny západního světa.

2.10 Průběh náboženské konverze

Ve většině případů je konverze dlouhodobý proces. K porozumění náboženské konverzi tedy neodmyslitelně patří její časový horizont, tzn. období před a po konverzi, které dodávají okamžiku samotné konverze kontext. V mnoha případech v procesu konverze chybí jakýsi „bod zlomu“, který by sám konvertita zpětně označil jako konverzi. Modelů průběhu náboženské konverze je několik.

Szmyd (1998, in Halama, 2006) rozdělil průběh konverze na tři fáze, v nichž se zaměřuje především na emocionální prožívání:

1. *Fáze předcházející konverzi* – u jedince se objevují tyto charakteristické pocity: nejistota, bezradnost, pocity viny, vlastní nedokonalosti a hříšnosti; celá psychická i fyzická kondice je oslabena.

2. *Fáze samotné konverze* – prožití Boží odpovědi na volání o pomoc. Charakteristickými pocity jsou radost, pokoj, spokojenost a znovuobrození sebe sama i svého pohledu na okolní svět.
3. *Fáze psychického stavu po konverzi* – má individuální dobu trvání. Charakteristickými pocity jsou štěstí, úleva, stále rostoucí láska k Bohu apod.

Další model, zaměřený na intelektuální typ konverze, sestavil antropolog Tippett (1992, in Halama, 2006). Fáze modelu jsou tentokrát více orientovány na kognitivní komponenty prožívání.

- 1. fáze: *Období zvětšujícího se uvědomování*** – jedinec se střetává s různými náboženstvími prostřednictvím druhých lidí, knih apod., a získává povědomí o možných řešeních obtíží jeho života. Toto zvětšující se uvědomování bývá podněcováno několika stimuly: proces všeobecného vzdělávání se, interakce s blízkými lidmi nebo seznámení se s religiózními lidmi a v neposlední řadě krizová situace. V této fázi je zatím náboženství na okraji jedincovy pozornosti.
 1. *bod pochopení* – jedinec poznává, že náboženství, ke kterému se následně připojí, je tou „pravdivou odpovědí“, kterou ve svém životě hledal. Tento bod je podle Tippetta přítomný u každého konvertity, ne každý ho však dokáže zpětně označit.
- 2. fáze: *Období rozhodování*** – jedinec je konfrontován sám se sebou i s ostatními lidmi, s nově vyvstalými dilematy a problémy, které souvisejí se změnou náboženského přesvědčení. Náboženství se tím přibližuje více do centra jedincova vědomí. Během tohoto období však ještě nedochází k naprosté akceptaci nového náboženství.
 1. *bod setkání* – okamžik, který je konvertitou zpětně označen jako přesný moment konverze. Jedinec naprosto mění své přesvědčení a pohled na svět a náboženství se dostává do centra jeho psychického zájmu.
- 3. fáze: *Období inkorporace*** – konvertita se postupně začleňuje do nového náboženství, proniká hlouběji do jeho podstaty a stále více se s ním ztotožňuje. Ve většině náboženských skupin toto období vrcholí obřadem, jehož prostřednictvím se jedinec stává plnohodnotným členem náboženské společnosti.

Tento model je výjimečný tím, že kombinuje delší časová období s jednotlivými zlomovými momenty, a dokáže tak popsat náhlou i postupnou konverzi. Halama (2006) doplňuje, že Tippett k tomuto modelu přidává ještě třetí *bod konfirmace* (období zralosti).

Jeden z nejkompexnějších modelů vyobrazující průběh náboženské konverze sestavil na základě dlouhodobých výzkumu Lewis R. Rambo již v roce 1992. Rambo a Farhadian (1999) si uvědomují, že konverze je velmi složitý proces, který zahrnuje mnoho rozličných dimenzí. Během tohoto procesu náboženské změny mají na konvertitu vliv různé události, další lidé, instituce, ideologie, ale i zkušenosti a očekávání. Rambo (1992, 1993, in Halama, 2006) nazval svůj model *holistický model konverze*, který zahrnuje sedm složek, které mezi sebou v procesu konverze určitým způsobem interagují. Na tyto složky lze pohlížet dvojím způsobem: Buď jako na sekvenční stupňový model, ve kterém jsou jednotlivé složky chápány jako určité fáze či stupně v daném procesu a které jsou seřazeny za sebou, zároveň však jejich pořadí není striktní a v průběhu konverze může docházet i k návratu mezi jednotlivými sekvencemi apod. Druhý způsob se skrývá pod názvem systemický stupňový model, který tyto složky neposuzuje jako fáze, ale jako faktory, které se chovají kumulativně a v určitém časovém období mezi sebou interagují. Ačkoli tedy Rambo a Farhadian (1999) zdůrazňují, že jednotlivé složky nemají přesnou časovou posloupnost, zde je uvedeno pořadí, které by bylo svou sekvencí teoreticky možné:

1. *Kontext* – jedincovo životní prostředí, ve kterém se konverze uskutečňuje. Mezi kontextem a ostatními složkami funguje reciproční vztah, vzájemně se mohou ovlivňovat. Kontext se skládá ze tří vzájemně propojených oblastí:
 - a) *makrokontext* – zahrnuje např. politické systémy, náboženské společnosti, mezinárodní společnosti.
 - b) *mikrokontext* – zahrnuje více individuální sféru, která má vliv na jedincovy myšlenky, pocity a jednání, např. rodina, přátelé, zaměstnání.
 - c) *mezokontext* – zahrnuje aspekty ležící na pomezí předchozích dvou kontextů, např. místní náboženské instituce, regionální politika.

Rozličnost kontextů je nedožrnná, a proto je zkoumání kontextu daného konvertity tak zásadní pro porozumění jeho konverzi.

2. *Krise* – zkušenost, která naruší nebo převrátí jedincův dosavadní pohled na svět. Krize může mít vnější i vnitřní spouštěče. Spouštěčem může být téměř cokoli od změny politického režimu, povolání do války, přes závažné onemocnění, ztrátu blízkého člověka, až po osobní mystický zážitek či položení si existenciální otázky po smyslu života.
3. *Hledání* – proces, který může zahrnovat různé způsoby, kterými jedinec reaguje na krizi. Reakce na krizi může být pasivní i aktivní, a na konkrétní proces konverze má vliv především emocionální i intelektuální charakteristika člověka. Důležitým faktorem pro pochopení této složky je motivační systém, který daného jedince motivuje k tomu, aby konvertoval. Motivací se může stát téměř cokoli, např. snaha nalézt smysl a účel v životě, touha zakusit potěšení a zbavit se zármutku, vstoupit do vztahu a udržet ho, získat moc či zažít transcendentno.
4. *Setkání* – pro tuto složku je charakteristický kontakt potencionálního konvertity se stoupencem nějakého náboženského přesvědčení či členem církve. Toto setkání může být velmi určující pro další průběh konverze. Často k němu dochází prostřednictvím misijních aktivit, ovšem i na jeho průběh má vliv řada faktorů, např. osoba stoupence náboženského přesvědčení, se kterou se jedinec setká, a jaké mezi nimi vzniknou sympatie, dále i jaký prospěch očekává od konverze potenciální konvertita, a v neposlední řadě v jakém prostředí k setkání dochází.
5. *Interakce* – během interakce se jedinec hlouběji seznamuje s naukou, rituály, životním stylem a očekávanými daného náboženského společenství, což je velmi potřebné pro poznání, zda se k dané skupině přidat či nikoli. Zajímavé je si zde uvědomit, že kromě náboženství, která jsou vyloženě zaměřená na misijní činnost, existují i náboženství, která jsou naopak proti přijímání nových členů (např. ortodoxní židovství).
6. *Závazek* – po rozhodnutí přidat se k danému náboženství je nutné se k tomu postavit zodpovědně a začít podle něho žít, tzn. přijmout nová přesvědčení a stát se plnohodnotným členem náboženské skupiny. Toto se často děje veřejně a demonstrativně prostřednictvím nějakého rituálu, např. křtu.
7. *Následky* – pro celkové zhodnocení procesu konverze je důležité zajímat se i o aspekty života konvertity, které byly konverzí zasaženy, a jak zevrubně tyto změny jsou. Konverze mívá vliv na emocionální, racionální, morální, religiózní,

společenskou i politickou sféru života. Povaha a intenzita těchto důsledků závisí na povaze a intenzitě samotné konverze.

Rambo a Farhadian (1999) na závěr uvádějí, že tento model sice není univerzální ani neměnný, ale je aplikovatelný na různé typy náboženské konverze.

2.11 Příčiny a motivy náboženské konverze

Při zkoumání motivů a příčin náboženské konverze se uplatňují především dvě metody: kvaziexperiment a retrospektivní reflexe konvertitů; obě metody však mají nedostatky. Kvaziexperiment je založen na srovnávání skupin konvertitů a těch, kteří nekonvertovali, a může zde nastat problém v nemožnosti určit, zda případná změna nastala před nebo po konverzi a zda s ní vůbec souvisí. U retrospektivních studií se jako hlavní problém jeví tendence respondentů stylizovat svou výpověď podle již nově přijatých přesvědčení, hrozí tedy zkreslení (Halama, 2006).

Lofland a Stark (1965) na základě výzkumu konvertitů k milenialistickému kultu sestavili model obsahující 7 podmínek pro to, aby proběhla náboženská konverze, a dělí se na dvě skupiny: první tři se označují jako „predispoziční podmínky“ a jedná se o souvislosti společné skupině zkoumaných konvertitů. Další čtyři lze souhrnně nazvat „situační možnosti“, bez kterých by proces konverze nebyl úplný, a vyplývají z konfrontace a interakce mezi potenciálními konvertity a už stávajícími členy daného náboženského společenství. Pro téma této kapitoly jsou podstatné především podmínky predispoziční, které lze shrnout následujícím způsobem: potenciální konvertita prožívá déle trvající akutní pocit tísně a objevuje se u něj snaha nalézt nové přesvědčení, které by problém pomohlo vyřešit, a je nakloněn tomu, že se bude jednat o duchovní či náboženský směr.

Kirckpatrick a Shaver (1990) zkoumali souvislost mezi citovou vazbou s primární pečující osobou a vztahem k Bohu u skupiny 213 konvertitů. První hypotéza je postavena na myšlence, že vztah k Bohu kompenzuje bezpečnou citovou vazbu, kterou jedinec v dětství nezažil. Druhá hypotéza naopak vidí základ vztahu k Bohu ve vztahu k primární pečující osobě, tudíž spolu tyto vztahy spolu korespondují. Zajímavým výsledkem následné analýzy bylo zjištění, že 44,4 % z dotazovaných, kteří prožili náhlou konverzi, mělo v dětství vyhubavý typ citové vazby k matce. Z jedinců

s jiným typem citové vazby (jisté nebo ambivalentní) uvedlo náhlou konverzi pouze 10 %. Jako nejčastější faktory vedoucí k této zásadní změně života byly respondenty uváděny tyto: období intenzivního citového zmatku či krize, rodinné problémy a špatné vztahy s rodiči, rozvod nebo závažné manželské problémy, emocionální úzkost vyvolaná existenciálními, zdravotními nebo rodinnými problémy a osamělost, ztráta blízké osoby či milostné problémy.

Ullmanová (1982, 1989, in Zehnder, 2011) zrealizovala výzkum s 39 konvertity hlásícími se ke čtyřem různým náboženstvím (židovství, katolicismus, hnutí Baha'i a Hare Krišna) a 30 věřícími, kteří k víře nekonvertovali. Zásadním zjištěním byl fakt, že téměř 80 % konvertitů vnímalo vztah k otci negativním způsobem, zatímco v kontrolní skupině tomu tak bylo u necelých 24 %. Vztah k matce jako negativní zmínilo necelých 50 % konvertitů, kdežto ani ne 10 % těch, co neprožili konverzi. Ullmanová (1982, 1989, in Zehnder, 2011) z toho vyvodila závěr, že nedostačující vztah k rodičům je silným prediktorem pro radikální náboženskou změnu.

Halama a Halamová (2005) provedli kvalitativní analýzu písemného svědectví 30 konvertitů, kteří konvertovali ke katolickému charismatickému hnutí na Slovensku. Z výsledků šetření bylo zjištěno sedm kategorií, které se vztahovaly k tomu, co předcházelo konverzi: V souvislosti se svým religiózním životem před samotnou konverzí popisovali respondenti často „osobní problémy s vírou“ (např. strach z Boha či církve, odříkávání konvenčních modliteb bez porozumění), někteří naopak měli „pozitivní přístup k víře“ (např. zájem o informace ohledně víry, zajímalo je přijímání svátostí atd.). Další často uváděné téma se týkalo religiózního zázemí, přičemž nejčastěji pocházeli tito konvertité z prostředí s formální, slabou či žádnou náboženskou výchovou. Konvertité se často přiznávali, že před konverzí prožívali problematické záležitosti (ve vztazích, kvůli závislosti, nějaké ztrátě či dokonce psychickým problémům). Je téměř logické, že se velmi často ve vyprávěních o životě před konverzí objevovaly zmínky o negativním citovém prožívání (např. deprese, osamělost, pocit bídy atd.). Méně než polovina příběhů obsahovala přiznání k předchozímu hříšnému životu v podobě neomezeného užívání si životě doprovázeného zneužíváním drog či sexuálně promiskuitní život. Necelá třetina z nich se v době před konverzí snažila o hledání odpovědí a řešení problémů, např. ve východní filozofii, józe, či vědě. Autoři daný výzkum chápou především jako

potvrzení předchozích výzkumů (např. Zinnbauer & Pargament, 1998), které vidí v konverzi zdroj zvládnutí životní krize. Dále tento výzkum podporuje i teorie sociálně orientované, protože nejvíce induktivním faktorem v této studii bylo setkání s věřícím člověkem, což se událo celkem v 27 případech, a u více než třetiny respondentů byla daná osoba s potenciálním konvertitou v blízkém nebo příbuzenském vztahu. Podobně již Heinrich (1977, in Halama, 2006) ve svém výzkumném šetření konvertitů ke katolickému letničnímu hnutí došel k závěru, že více než dvě třetiny respondentů mělo v daném hnutí přátele nebo je do něj přivedl stávající člen, ke kterému nejprve nabyli důvěru.

Z těchto uvedených příkladů odborných studií je vidět, že spektrum příčin nebo prediktorů náboženské konverze je velmi pestré. Lze tedy výše uvedené informace shrnout tak, že na konvertity má zásadní vliv jejich rodinné zázemí, a pokud je nějakým způsobem problematické, spíše dochází k náhlé náboženské konverzi. Dále mají na konvertity vliv i lidé, se kterými před konverzí přicházejí do styku či jsou s nimi v nějakém vztahu. Velmi zásadní jsou však i okolnosti a prožívání daného jedince před konverzí. Pokud prochází krizovým či zátěžovým obdobím, které doprovází negativní emoční prožívání, je náboženská konverze častým vyústěním dané situace. S tímto souvisí další neméně důležitý prediktor náboženské konverze, kterým je otevřenost potencionálního konvertity k aktivnímu hledání řešení jemu nepříjemné situace a navíc i akceptovatelnost, že tímto řešením může být právě změna náboženského přesvědčení.

3 Kněžské povolání

3.1 Povolání v římskokatolické církvi

Slovo *povolání* se v běžné mluvě používá především jako synonymum pro zaměstnání. Dle Špidlíka (2011) se tento pojem užívá i pro vyjádření něčeho přitažlivého nebo pro uvedení přirozené danosti k vykonávání určité činnosti či práce (např. talent u umělce). Ne každá práce však člověka naplňuje, mnohdy člověk vykonává něco, co nechce nebo k čemu nemá správné předpoklady. Ve většině případů však platí, že mezi vykonavatelem práce a vykonávanou prací je úzký vztah.

Římskokatolická církev vysvětluje pojem *povolání* jako „*oslovení Boží vybízející jednotlivce nebo národ k následování jeho cest*“ (Lemaître et al., 2002, 381). Téma *povolání* se často objevuje v Bibli, např. u Mojžíše, Izaiáše či Jeremiáše. Vzhledem k tomu, že se jedná o zásadní pasáže Bible, je toto téma pro křesťanství jedno ze stěžejních (Špidlík, 2011).

U křesťanského povolání je třeba „*zkoumat Boží podíl, a potom podíl lidské osoby a křesťanského společenství*“ (Castagnetti, 1999, 701). Povolání z Božího hlediska má podle Castagnettiho (1999, 701) následující projevy:

1. *Je to úkon volby svobodné a svrchované Boží vůle* – Bůh si tedy zvolí k určitému povolání kohokoli a za jakýchkoli okolností.
2. *Je to úkon tvůrčí lásky, osobní a jedinečné* – daný jedinec je stvořen už s daným záměrem pro povolání, nikdo jiný ho v tom nemůže nahradit.
3. *Je to jedno hledisko Božího zjevení* – Bůh člověku zjevuje skrze své Slovo, jaký je Jeho záměr s ním.
4. *Je to skutečnost dynamická* – dialog mezi Bohem a člověkem je nepřetržitý a věčný.
5. *Je to univerzální dar* – Boží povolání má každý člověk.
6. *Je to dar pro poslání* – Bůh obdarovává člověka dary, které jsou pro jeho povolání nejvhodnější a díky kterým může prokazovat službu dalším lidem.

Křesťanské povolání v sobě zahrnuje především „povolání být člověkem“. Povolání křesťana může mít nejrůznější formy, vždy je však vyjádřením univerzálního

Božího plánu spásy světa (Ambros, 1998). Dle II. vatikánského koncilu je základním povoláním každého křesťana povolání ke svatosti, což znamená, že je povolán „*k plnému křesťanskému životu a dokonalé lásce. Křesťanská svatost podporuje i v pozemské společnosti lidštější způsob života*“ („*Dokumenty II. vatikánského koncilu*“, 1995, 76). Tato svatost je dovršena pomocí působení Ducha svatého, skrze poslušnost a úctu k Bohu a následování Kristova příkladu („*Dokumenty II. vatikánského koncilu*“, 1995). „*Toto povolání k jediné svatosti dosáhnou ti, kteří ve víře přijmou křest a účastní se života svátostí v těle Kristově, to je všichni věřící bez výjimky, hierarchie jakož i laici, od nejvyššího až po poslední*“ (Ambros, 1998, 108). Toto univerzální povolání ke svatosti se však v životě křesťanů projevuje rozličnými způsoby života a tedy i ve formě rozdílných stavů, především pro své ojedinělé dary, díky kterým má každý člověk ve světě nenahraditelné místo, na které ho povolává Bůh (Ambros, 1998).

3.2 Možnosti Božího volání

Pro poslání Římskokatolické církve jsou stěžejní dva druhy povolání: povolání k církevním službám a povolání k životním formám, přičemž se mohou vyskytnout kombinace těchto dvou kategorií (Castagnetti, 1999). „*Zatímco u povolání k různým životním formám je prvořadým a bezprostředním cílem dokonalost člověka, a proto budování církve, je u povolání k církevním službám prvořadým a bezprostředním cílem dobro křesťanského společenství*“ (Castagnetti, 1999, 703).

Mezi povolání k církevním službám patří dle Castagnettiho (1999, 703–704):

1. *Biskup* – kněz s výhradním místem zástupce Krista v církevním společenství.
2. *Kněz* – vysvěcený spolupracovník biskupa, spravující jemu určenou křesťanskou obci.
3. *Jáhen* – spolupracovník biskupa či kněze na základě jáhenského svěcení (může, ale nemusí být ženatý)
4. *Laický služebník* – animátor dané křesťanské obce, existují 2 typy: *ustanovený* či *výkonný*.
5. *Misionář* – svou činností svědčí o tajemství víry a napomáhá propojení mezi církvemi a náboženstvími celého světa.

Dále Castagnetti (1999, 704) uvádí tato povolání k životním formám:

1. *Laici* – věřící, kteří svým životem svědčí o vzkříšení Krista a evangelizují.
2. *Křesťanští manželé* – manželství je svátostí a symbolem Boží lásky k lidem.
3. *Osoby ovdovělé* – vdovství se přijímá jako pokračování manželské svátosti a je dokladem naděje vycházející z víry.
4. *Členové sekulárních společností* – povolání k sebeobětování v zasvěceném životě Bohu.
5. *Osoby zasvěcené řeholnímu životu* – radikálnější obětování se Bohu skrze službu druhým.
6. *Kontemplativní osoby* – osoby zasvěcené Bohu svědčící o společenství s Bohem.

Mezi těmito povoláními je komplementární vztah, protože všechna jsou potřebná, ale každé zahrnuje určité omezení. U každého křesťanského povolání je třeba ctít jeho hodnoty a oceňovat jeho nezaměnitelnou roli ve společenství církve (Castagnetti, 1999).

Ač má zásadní roli ve volbě povolání Bůh, lidský podíl nelze vypustit. Povolání člověk by měl jednat tak, aby na Boží volání mohl odpovědět „ano“. Církev je povinna pomoci každému křesťanu rozeznat, co je jeho povoláním a podporovat ho v jeho naplnění, je tedy důležitým prostředníkem k uskutečnění Božího plánu. Společenství křesťanů má napomáhat mladým věřícím, aby jejich volba budoucího povolání odpovídala Boží vůli, která je povede k rozvoji osobnosti na lidské i duchovní úrovni, a tak dozrají, aby byli schopni reagovat na požadavky nejen současné církve, ale celé společnosti (Castagnetti, 1999).

Podle Rupnika (2002) je na cestě rozlišení křesťanského povolání zásadní zřeknutí se plánování svého života podle své vůle, odevzdání se Bohu a naslouchání jeho volání pro službu, kterou po nás žádá. Cesta za povoláním má počátek v zaznamenání a seskupení těch skutečností, které člověka směřují k nějakému povolání, např. osobnostní rysy, rodinné zázemí, církve, vztahy či okolnosti, které zásadně ovlivnily jeho život. Konečné rozhodnutí by mělo vyjít s vnitřní svobody daného jedince, které však dosáhne pouze za předpokladu určité vnitřní zralosti a rozvážnosti.

Velmi diskutovaným tématem posledních let je věrnost křesťanskému povolání, a to zejména v případech, které jsou spojeny s přijetím svátostí. V současné společnosti je problém se zodpovědností přijetí definitivního závazku. Je rozdíl, pokud se jedná o změnu k povolání náročnějšímu (např. z kněze se stane biskup), kdy se jedná o další z kroků na cestě, kterou pro jedince připravil Bůh, nebo pokud se jedinec zřiká svého dosavadního povolání spojeného se svátostí (např. kněžství či manželství). V případě této negativní změny Boží povolání trvá nadále a svátost spojená s opuštěným povoláním jedince stále doprovází. Je však potřeba, aby se daný člověk stále snažil nalézat Boží vůli ve svém životě, společenství křesťanů kolem něj by mu v tom mělo být oporou (Castagnetti, 1999).

3.3 Proces rozlišování povolání ke kněžství

Augustyn (2000) se zabývá procesem rozlišování povolání ke kněžství z integrálního hlediska: uchazeč o kněžské povolání by se před vstupem do semináře měl nejdříve zamyslet nad svým emocionálním a psychickým stavem, aby se vyvaroval situace, že by této „výchovné instituci“ později přičítal odpovědnost za své soukromé obtíže či dokonce omyly. Také samotný duchovní život, který je předpokladem pro uchazečovu touhu stát se knězem, má při procesu rozlišování významnou roli, protože *„aby bohoslovec dokázal rozlišovat hlas volajícího Krista, měl by s ním každodenně žít. Ústřední je přitom vztah s Ježíšem. ... Svazek s Kristem je zásadní zárukou zralého, poctivého a stále nezištnějšího kněžského života“* (Augustyn, 2000, 49). Na rozlišování povolání ke kněžství se mimo samotného potencionálního kněze podílí i další osoby (nejčastěji dobrý přítel, zpovědník, farář či lidé přijímající do semináře). Tito lidé mohou jedinci pomoci správně pochopit vnitřně pocíťovanou Boží výzvu (Dyrek, Kozuch, & Trojan, 1995).

„Rozlišování povolání nekončí ve chvíli rozhodnutí se ke vstupu na cestu povolání“ (Dyrek et al., 1995, 66). Během kněžské formace jsou bohoslovci vystavováni každodenním rozhodováním, přičemž zásadní roli zde zastávají zpovědník či představený (Dyrek et al., 1995). Augustyn (2000) tuto myšlenku dále rozvádí následujícím způsobem: než bohoslovec dozraje do stavu definitivního rozhodnutí, měl by podstoupit proces několika dílčích rozhodnutí v následujících oblastech: život v celibátu, poslušnost biskupovi, horlivost ve službě bližním, vedení duchovního života atd. Každá z těchto otázek je zásadní, přičemž rozhodující je zde postoj, že pro konečné

rozhodnutí nejsou určující problémy či obtíže v dané oblasti, ale „*způsob jejich prožívání a řešení*“ (Augustyn, 2000, 54). „*Základním kritériem správnosti uskutečnění volby je zkušenost vnitřního pokoje a radosti*“ (Augustyn, 2000, 56).

3.4 Obecná charakteristika kněžského povolání

Svatost kněžství, latinsky *sacramentum ordinis* (lze přeložit jako „svátost řádu“, či „svátostné uspořádání“ ve smyslu uspořádání církve), „*je speciálním darem Ducha svatého Církvi, který je udělený skrze vkládání rukou apoštolů a jejich nástupců*“ (Machan, in Hojda, 2006, 40). Svátost kněžství je vykonávána na třech hierarchických stupních: biskup, kněz a jáhen („*Dokumenty II. vatikánského koncilu*“, 1995). Přijetí daného člověka do jednoho z těchto tří „stavů“ se uskutečňuje vkládáním rukou (latinsky *ordinace*) (Machan, in Hojda, 2006). Skrze tuto svátost „*dostává nositel svátostného kněžství „moc“ od Ducha svatého, aby jednal jménem Krista v církvi a pro církev*“ (Machan, in Hojda, 2006, 52). V římskokatolické a pravoslavné církvi může tuto službu vykonávat jedině muž, protestanté či anglikáni toto omezení nemají (Lemaître et al., 2002).

Všichni křesťané jsou povoláni ke svatosti ve smyslu žití plného křesťanského života, následovat Krista ve způsobu života i účasti na jeho slávě („*Dokumenty II. vatikánského koncilu*“, 1995). Kristova příkladu by se měli v první řadě držet kněží a svou službu vykonávat „*svatě a ochotně, pokorně a statečně*“ („*Dokumenty II. vatikánského koncilu*“, 1995, 76).

Kromě obecného povolání ke svatosti platí pro celou církev i povolání ke „všeobecnému kněžství“, „*jež se v Církvi rozvíjí na základě iniciačních svátostí*“ (Machan, in Hojda, 2006, 42). Toto duchovní kněžství je charakteristické i pro osoby v manželství či žijící zasvěceným životem (Machan, in Hojda, 2006). Všeobecné kněžství „*není nic individuálního, nýbrž se obdrží a uskutečňuje se v organickém spojení s celou církví a celým společenstvím a pro celé lidstvo. Takovéto kněžství však nezahrnuje liturgickou činnost církve ve vlastním slova smyslu*“ (Machan, in Hojda, 2006, 49). Naopak hierarchické kněžství je pouze pro jedince, kteří jsou povoláni pro speciální službu celé církvi. Všichni křesťané však mají stejnou základní důstojnost, kterou získali skrze svátost křtu. (Machan, in Hojda, 2006). „*Z toho vyplývá, že tím nejdůležitějším druhem kněžství v církvi je kněžství všeobecné*

(následování Krista), jež se má rozvíjet za pomoci kněžství svátostného“ (Machan, in Hojda, 2006, 51).

Za zmínku stojí také řeholní povolání, které má s kněžstvím mnoho společného, podstatou se však liší. Dle Ambrose jsou hlavní náplní kněžská služba a vedení, zatímco řeholníci mají „*svědčit a být znamením*“ (Ambros, 1998, 110). Špidlík (2011, 66–67) dále uvádí, že podle sv. Jana Zlatoušého je hlavní rozdíl mezi mnichem a knězem v tom, že „*mnich se utíká na poušť, aby zachránil vlastní duši, kněz naopak zůstává ve společnosti, aby zachránil duše jiných...tím, že slouží lásce a z lásky, je posvěcován i on sám*“.

Unikátem římskokatolických kněží je povinnost celibátu, který v jiných křesťanských církvích není vyžadován (Lemaître et al., 2002). Přesto není povolání ke kněžství povoláním k osamělému životu, právě naopak, „*je to povolání k životu v plném společenství*“ (Ciardi, 1998, 54).

3.5 Náplň kněžského povolání

Podstata kněžského povolání je vystižena v „*Dokumentech II. vatikánského koncilu*“ (1995):

Cílem služby a života kněží je tedy oslava Boha Otce v Kristu. Tato oslava spočívá v tom, že lidé přijímají vědomě, svobodně a vděčně dílo, které Bůh uskutečnil v Kristu, a projevují je celým životem. A tak kněží ... přispívají k rozmnožení Boží slávy a k rozvoji božského života v lidech (308).

Hlavním posláním kněze je podle Ciardiho (1998, 50) „*přivést všechny lidi k jednotě*“, což je možné prostřednictvím tří základních úkolů tohoto svátostného povolání (Machan, in Hojda, 2006):

1. *Prorocko-učitelství* – je uskutečňován skrze službu hlásání Božího slova, především evangelia, skrze katechezi či misionářskou činnost.
2. *Pastýřský úřad* – jeho podstatou je duchovní vedení světeného společenství, jeho organizace atd., klade si za cíl pomáhat jednotlivcům i celému společenství přiblížit jejich životy Ježíši Kristu.

3. *Liturgický úřad* – je služba posvěcování skrze nejrůznější svátosti, především eucharistii, dále udělování svátosti smíření, křtu atd.

Tato trojí služba je všem kněžím společná, každý kněz však má v rámci svého povolání specifické osobní poslání, např. se více věnuje misiím, katechezi, studiu, duchovnímu doprovázení či spíše organizaci správy farnosti (Machan, in Hojda, 2006). „*Nikdy by však neměla převládnout jen jedna činnost a všechny by měly směřovat k liturgii eucharistie*“ (Machan, in Hojda, 2006, 63).

3.6 Hierarchie a jednotlivé funkce v kněžském povolání

Svátost kněžství má tři stupně, mezi nimiž jsou následující vztahy („*Dokumenty II. vatikánského koncilu*“, 1995):

1. *Biskupové* – stojí v čele diecézí, přičemž spravují a střeží liturgický život celé církve; jako jediní nabývají plnosti svátosti kněžství a zbylé dva stupně na nich závisí.
2. *Kněží* – nedosahují plnosti kněžství, přesto jsou s biskupem propojeni kněžskou důstojností a tvoří s ním jediný kněžský sbor. Existují dva základní typy:
 1. *Diecézní kněží* – zasvěceni službě pouze přidělené části církve;
 2. *Řeholní kněží* – zasvěceni službě v rámci nějaké řeholní společnosti.
3. *Jáhnové* – jedná se o předstupu kněžství, nejsou svěceni ke kněžství, ale ke službě Božímu lidu, jejíž náplní je liturgická, kazatelská a charitativní činnost. Jáhenství může být uděleno jak zralým již ženatým mužům, tak mužům svobodným, kteří se však přijetím této služby zavazují k celibátu.

Z pohledu kanonického práva se v římskokatolické církvi rozlišují v rámci kněžství tyto funkce (Šikula, 12. června 2001):

1. *Farář* – na pověření biskupa spravuje určitou část diecéze.
2. *Farní vikář* – další kněz ve farnosti přidělený pro pomoc faráři, často nesprávně označován „kaplan“.
3. *Kaplan* – kněz, kterému je svěřena především pastorační služba ve speciálním prostředí, např. v nemocnici, ve vězení, v armádě.

3.7 Specifické duchovní nároky charakteristické pro kněžské povolání

Základní ctnosti, které má mít každý římskokatolický kněz, odpovídají tzv. evangelijním radám, které slibují v rámci svého zasvěcení i řeholníci. Skrze tyto vlastnosti se kněz připodobňuje životu Ježíše Krista. K těmto duchovním požadavkům v životě kněze podle „*Dokumentů II. vatikánského koncilu*“ (1995) patří:

Poslušnost a pokora

Odevzdání se do Božích rukou a následování Boží vůle je důležité již v procesu rozlišování povolání ke kněžství. Poslušnost Boží vůli je však velmi charakteristická i pro samotné kněžské povolání. I v tomto případě se vychází z podobnosti s Ježíšem Kristem, který byl poslušný a pokorný. Nejedná se však pouze o poslušnost Bohu, ale i o poslušnost k doporučením či příkazům vycházejícím od papeže, biskupa či jiných představených v rámci řeholního řádu, do kterého kněz patří („*Dokumenty II. vatikánského koncilu*“, 1995).

Dobrovolná chudoba a oprostění se od pozemských statků

Kněží spravují církví přidělený majetek, ovšem nepatří jim. Ačkoli dostávají za výkon své funkce finanční ohodnocení, jejich povolání neslouží jako zdroj zisku. Ze svého platu by si měli ponechat pouze obnos nutný k přiměřenému zaopatření svého života a zbytek věnovat ve prospěch církve či na charitativní účely. I tímto následují příklad Ježíše Krista a stávají se schopnějšími pro výkon svého poslání („*Dokumenty II. vatikánského koncilu*“, 1995). Podle Benedikta XVI. (2009) by slib chudoby měl být v životě kněze neustále předmětem zpytování svědomí, zvláště vzhledem k tomu, že v dnešní době se kněží v našich podmínkách nemají zle.

Čistota neboli zdrženlivost pro nebeské království neboli přijetí celibátu

Celibát neboli „*bezženství, svobodný stav*“ (Lemaître et al., 2002, 75) je pro římskokatolickou církev charakteristický, je pro kněžské povolání vhodný, ale není jeho podstatou („*Dokumenty II. vatikánského koncilu*“, 1995). Přestože tato cnost vychází již z Bible, začal se celibát u kněží objevovat až od 4. století, oficiální zákaz udílet kněžské svěcení ženatým mužům platí od r. 1139, kdy byl přednesen v rámci II. lateránského koncilu (Lemaître et al., 2002). Je nutné zdůraznit, že povolání k celibátu

by nemělo být únikem před emocionálními a sexuálními vztahy, rodičovstvím, či láskou, právě naopak. Jeho podstatou je láska a předávání života, ovšem na duchovní rovině. Přijetí povolání ke kněžství však z kněze nečiní netělesnou osobu. Jsou v něm i nadále přítomny všechny lidské touhy i potřeby, je však třeba je usměrnit skrze emocionální a sexuální integraci, která vede ke sjednocení všech dimenzí lásky v jedinou zkušenost lásky. Tento proces je velmi náročný a církev věří, že kromě knězova odhodlání a silné vůle jsou po celý život zasvěceného kněžství nezbytné i neustálé modlitby za dodržení této čistoty (Augustyn, 2000). V praxi se ověřilo, že *„zrale žitý celibát se stává zdrojem širší lásky, v níž se mohou kněží i řeholníci plněji zapojit do lidského společenství a sdílet života mnoha lidí“* (Augustyn, 2000, 62). Kněží se tak mohou více věnovat nejen mladým, manželům či rodinám, ale i chudým a opuštěným, na které je mnohdy v naší společnosti zapomínáno (Augustyn, 2000). Jinými slovy se kněží skrze přijetí celibátu *„stávají schopnějšími ve větší šíři přijmout otcovství v Kristu“* (*„Dokumenty II. vatikánského koncilu“*, 1995, 330).

3.7 Podstata a znaky duchovního otcovství

V minulosti bylo hlavní úlohou kněze především učit, kázat, spravovat svátosti, pouze ve výjimečných případech býval vyhledáván jako společník. Dnes je tomu již jinak. Věřící, v poslední době zvláště mladá generace, hledají u kněze otcovskou oporu, které se jim často nedostává doma. Potřebují zakusit pocit bezpečí, přijetí, pochopení, uznání a chlapi hledají vzor pro vybudování své mužské identity. Toto je pro dnešní kněží velkou výzvou (Augustyn, 2000). Proto *„zřeknutí se fyzického otcovství nemůže znamenat pro život kněze planost a neplodnost: spíše by mělo působit na jeho otcovství tak, aby ho prožíval v hlubší duchovní vrstvě“* (Augustyn, 2000, 102). Proto by měl kněz ve své službě ve vztahu k mužům i ženám naplňovat roli „duchovního otce“ (Augustyn, 2000).

„Duchovní otcovství“ je v křesťanské tradici chápáno jako mimořádný dar Ducha svatého. Podle římskokatolické církve je podstatou tohoto pojmu především „duchovní vedení“ (Rupnik, 2001). Emeritní papež Benedikt XVI. (2009) v této souvislosti mluví o tom, že kněz je povolán nejen k službě Bohu, ale i k službě lidem, kdy jim má být nablízku v jejich starostech i radostech, duchovně je vést a pomáhat se setkat s Bohem.

Termín „duchovní“ vyjadřuje spojitost s Bohem (Špidlík, 1995, in Rupnik, 2001), odkazuje na „*proces, skrze nějž se člověk počíná otvírat vidění mimo sebe, za hranice vlastního já a vše, co nás orientuje k druhému, tedy co člověku dává žít jeho neodmyslitelný rozměr religiozity*“ (Rupnik, 2001, 25). Pojem „otec“ má své historické opodstatnění. Vychází z latinského *abbas*, kterým se označovali egyptští mniši, a vysvětlení, proč se toto oslovení uchytilo i v křesťanství, našel muslim z 11. století Mohamen al-Birouni, podle kterého autorita spojená s oslovováním „otec“ vychází ze skutečnosti, že „*Kristovo učení nebylo na počátku zapsáno v knize, nýbrž předáváno pouze ústně skrze „starší“*“ (Špidlík, 2005, 8). Lze nalézt i další důvody, proč je pro věřícího kněz „otcem“. Právě kněží věřícím udělují svátost křtu, jsou prostředníky Boha při svátosti smíření a z jejich rukou mohou přijímat tělo Kristovo v podobě eucharistie. Pojem „otcovství“ však v sobě zahrnuje určitý vztah a vztah se (nejen) s duchovními otci je navazován přes dialog. Lidé vyhledávají duchovní otce k rozhovorům, očekávají radu, povzbuzení, správné nasměrování, hledají u něj speciální „slovo“. Toto „slovo“ je specifické tím, že v sobě skrývá Boží přítomnost, protože je inspirováno Duchem svatým (Špidlík, 2005).

Rupnik (2001, 20–25) uvádí následující zásadní rysy, kterými by měl *duchovní otec* oplývat:

1. *Duchovní otec je osoba plná Ducha svatého* – skrze Ducha svatého může přivádět lidi k Bohu.
2. *Duchovní otec je osoba poznávající srdce* – skrze Ducha svatého dokáže milovat lidi a lépe je poznávat, protože se mu nebojí otevřít svá srdce.
3. *Duchovní otec je osoba rozlišování* – má schopnost rozpoznat, skrze které myšlenky a pocity promlouvá Bůh.
4. *Duchovní otec je ten, kdo učí a čerpá z tradice* – nejedná pouze sám za sebe, ale nalézá spojitosti s tradicí velkých učitelů z minulosti, v jeho slovech se odráží myšlení v souladu s tradicí církve.
5. *Duchovní otec je někdo, kdo slouží Bohu a bližním* – před kariérou a uznáním dává přednost podřízenosti Bohu a Boží vůli pro jeho povolání a službu lidem.
6. *Duchovní otec se modlí s druhými a pro druhé* – modlitba je jeho nejdůležitější nástroj – své svěření vede ke společné modlitbě, skrze ni je předkládá Bohu a svolává na ně Boží požehnání a milosrdenství.

7. *Jen drzí lidé mohou někoho nazvat duchovním otcem* – sám sebe duchovním otcem kněz prohlásit nemůže, ovšem životy těch, na které působí, jsou živým důkazem tohoto daru. Je-li však kněz k této službě povolán, neměl by se této službě z přílišného perfekcionalismu či ostýchavosti bránit.

Augustyn (2000) jako další charakteristiku duchovního otce uvádí jeho nezištnost, a to především nezištnost v lásce k lidem, skrze kterou se zrcadlí nezištná Boží láska k lidem. „*Kněz se tak svým věřícím stává ukazatelem směru k Bohu a jeho lásce*“ (Augustyn, 2000, 110). Bez nezištnosti se kněz snadno dostane do „začarovaného kruhu“ výčitek a lítosti, protože bude za své přijetí očekávat odměnu např. ve formě vděčnosti či poslušnosti, což posléze může být zdroj nepochopení nebo dokonce konfliktu s věřícími (Augustyn, 2000).

Duchovní otec by měl svědčit o Kristově pohledu na nás, především pak o Božím milosrdenství, a neustále poukazovat na to, že Bůh soudí hříchy a ne hříšníka. Skrze vnitřní kontemplaci a otevřenost Duchu svatému může obsáhnout všechny vztahy, které v „církevní rodině“ má, a být tak prostředníkem mezi Bohem a lidmi jemu svěřenými (Rupnik, 2001).

V souvislosti s duchovním otcovstvím se nabízí srovnání s psychoterapií. Psychoterapeut či psycholog mají stejně jako duchovní otcové za cíl pomoci lidem, kteří se na ně obrací (Mercatali, 1999). Zde je nutné uvědomit si, že „*duchovní otec naprosto nesmí odhlížet od toho, čím může psychologie přispět k pochopení jednotlivých osob a jejich situací*“ (Mercatali, 1999, 619), zároveň se od kněze nevyžaduje, aby měl vystudovanou psychologii či absolvovaný psychoterapeutický výcvik. Stane-li se kněz také psychoterapeutem, je nanejvýš žádoucí, aby nevykonával psychoterapii a duchovní vedení zároveň. Ačkoli jsou tyto kněží-psychologové pro církev neobyčejně hodnotní, nesmí se tato jejich dovednost zaměřovat se službou „duchovního otce“ (Mercatali, 1999). Základní rozdíl tkví v tom, že „*úloha duchovního otce předpokládá víru v nadpřirozené prostředky, nauku, pastorační misi, která nemůže vždycky zůstat uvězněná v „blahovolné neutralitě*““ (Mercatali, 1999, 620). Duchovní otec je zde pro věřící, kteří touží po rozvinutí své křesťanské osobnosti než pro jedince psychicky narušené či dezorientované (Mercatali, 1999).

V současnosti se obecně mluví o krizi otcovství, souvisí to s krizí rodiny, která provází naši společnost již několik desetiletí. I proto mívají mladí bohoslovci problém naučit se zaujmout tento postoj ve své budoucí službě kněze, často si nesou zranění z vlastní rodiny či nezažili vzor otcovství žádný. Pokud se však již bohoslovec k této problematice postaví jako k výzvě a snaží se usilovat o emocionální a duchovní rozvoj, může do „správného“ duchovního otce dozrát. Na této cestě je důležitá pokora, především vůči Bohu (Augustyn, 2000). *„Nejdůležitějším zdrojem duchovního otcovství je však kontemplace Boha jako Otce a jeho nezištné otcovské lásky“* (Augustyn, 2000, 111). Kromě osobního úsilí budoucího kněze skrze účast na různých formačních setkáních, duchovních obnovách či zapojení se do práce s dětmi či nemocnými je velmi důležitá i výchova k duchovnímu otcovství prostřednictvím vzoru jeho vychovatelů během studií (Augustyn, 2000).

„Kristus potřebuje kněze dospělé, mužné, schopné růst v autentickém duchovním otcovství. Tomu všemu napomáhá upřímnost k sobě samému, otevřenost vůči duchovnímu vedení a důvěra v Boží milosrdenství“ (Benedikt XVI., 2009, 42). Hlavní funkcí duchovního otce je služba druhým lidem především skrze napomáhání rozpoznat Boží záměr s nimi, aby mohl být uskutečněn Boží plán spásy (Mercatali, 1999).

VÝZKUMNÁ ČÁST

4 Výzkumný problém, cíle práce a výzkumné otázky

4.1 Výzkumný problém

Předmětem tohoto výzkumu jsou životní příběhy náboženských konvertitů. Náboženská konverze je v psychologii náboženství předmětem zkoumání již od konce 19. století (Říčan, 2007) a zabývalo se jí mnoho studií, z nichž některé byly uvedeny v teoretické části práce. V této práci však nejsou výzkumným problémem samotné příběhy konvertitů, je pro ni zásadní především to, o jaké konvertity se v těchto životních příbězích jedná. Tito konvertité mají dvě zásadní specifika: prvním je náboženská konverze k římskokatolické církvi, druhé spočívá v tom, že u nich po náboženské konverzi došlo k tak zásadní proměně, že svůj život zasvětili Bohu prostřednictvím povolání kněze.

Tento specifický výzkumný problém byl zvolen především na základě mé osobní zkušenosti a zájmu. V rámci orientační kriticko-teoretické analýzy nebyla nalezena žádná studie, která by se touto konkrétní problematikou zabývala, proto se jeho realizace nabízela. Vzhledem k osobitosti tématu a pro snazší navázání vztahu s respondenty (dotazníkové šetření by v nich mohlo vzbudit nedůvěru) byl pro toto šetření zvolen kvalitativní přístup.

4.2 Výzkumné cíle

Hlavním cílem tohoto výzkumu je prozkoumat proces náboženské konverze k římskokatolické církvi u konvertitů, kteří se následně stali knězi, v kontextu celého jejich života. Druhým cílem je zjistit, zda u těchto specifických konvertitů existují společné charakteristické znaky jejich náboženské konverze, a jaké znaky jsou. Třetím cílem je prozkoumat u náboženských konvertitů proces rozhodnutí se pro kněžské povolání.

4.3 Výzkumné otázky

V návaznosti na cíle výzkumu byly stanoveny následující hlavní výzkumné otázky:

1. Jak probíhal proces náboženské konverze u mužů, kteří se posléze stali kněžími v římskokatolické církvi?
2. Které motivy a okolnosti náboženské konverze jsou pro tyto specifické konvertity charakteristické?
3. Jak probíhá proces volby povolání kněze u náboženských konvertitů k římskokatolické církvi?

V průběhu samotného provádění výzkumu se objevila další zajímavá témata, která mohou být pro cíle toho výzkumu také nosná, proto byly položeny tyto vedlejší výzkumné otázky:

4. Které rozhodující faktory náboženské konverze k římskokatolické církvi se u daných konvertitů vyskytly?
5. Jaké typy náboženské konverze se objevují u mužů, kteří se následně stanou kněžími?
6. Na základě čeho dochází u konvertity ke konečnému rozhodnutí stát se diecézním knězem?
7. Na základě čeho dochází u konvertity ke konečnému rozhodnutí stát se řeholním knězem?
8. Jaké odlišnosti lze nalézt mezi respondenty, kteří se rozhodli stát diecézním knězem a respondenty, kteří se rozhodli stát řeholním knězem?

5 Popis zvoleného metodologického rámce a metod

5.1 Zvolený typ výzkumu

Proces náboženské konverze i rozhodnutí se pro povolání kněze v římskokatolické církvi jsou značně intimní a speciální fenomény, které mají i svou spirituální dimenzi, a je obtížné je kvantifikovat. Je tedy vhodnější zvolit pro výzkum kvalitativní přístup, který je podle definice Miovského (2006, 17) „*přístupem, který pro popis, analýzu a interpretaci nekvantifikovaných či nekvantifikovatelných*

vlastností zkoumaných fenoménů naší vnitřní a vnější reality využívá kvalitativních metod“.

Kvalitativní přístup je pro tento výzkum vhodný z následujících důvodů: pro možnost počáteční explorační zkoumaných fenoménů, resp. procesů, především umožňuje jejich detailní popis (Hendl, 2005). Kvalitativní pojetí je vhodné i pro své klíčové charakteristiky, kterými jsou neopakovatelnost, kontextuálnost, procesuálnost a dynamika (Miovský, 2006) a které tomuto výzkumu přesně odpovídají. Kvalitativní výzkumy však mají i své nevýhody: získané informace nemohou být zobecněny, analýza je náročnější na čas i schopnosti výzkumníka a může být ovlivněna jeho subjektivními názory a preferencemi (Hendl, 2005). V interpretaci analýzy je proto zapotřebí opatrnosti.

Zvoleným typem tohoto kvalitativního výzkumu je biografický výzkum. Tento typ byl vybrán pro analýzu sociálně-psychologických procesů a zároveň pro interpretaci jevů s nimi souvisejících. Jedná se o zvláštní variantu případové studie zaměřené na rekonstrukci a interpretaci průběhu života konkrétních jedinců. Je zaměřen na srovnání různých životních příběhů a cílem bude nalézt podobnosti či vzorce životních drah římskokatolických konvertitů, kteří byli povoláni ke kněžství, a přispět tak k interpretaci těchto specifických případů (Hendl, 2005). Konkrétně je zde použita *epizodická biografie*, protože se soustředíme na fázi života od narození, přes náboženskou konverzi až po vysvěcení na kněze.

5.2 Zvolená metoda získávání dat

Kvalitativní výzkum je založen na procesu porozumění dané skutečnosti pomocí dotazování (Čermák, 2002). Protože je tento výzkum zaměřen na porozumění procesu náboženské konverze a následné volby kněžského povolání, byla pro tvorbu dat zvolena metoda interview. „*Interview patří mezi nejobtížnější a současně nejvýhodnější metody pro získávání kvalitativních dat*“ (Miovský, 2006, 155). Jedná se o moderovaný rozhovor, který je realizován s určitým cílem a účelem, jež je vymezen daným výzkumem (Miovský, 2006).

Vzhledem k tomu, že pro tento výzkum byl zvolen biografický typ výzkumu, nabízí se jako metoda pro získávání dat narativní rozhovor (Hendl, 2005). Tato metoda

je založená na předpokladu, že „*existují subjektivní významové struktury o určitých událostech, které se vyjeví při volném vyprávění a naopak neprojeví při cíleném dotazování*“ (Hendl, 2005, 176). Tento argument je pro náš výzkum zásadní, především pro intimnost zkoumané oblasti. Metoda vyprávění životního příběhu byla zvolena s cílem zajištění většího komfortu pro respondenty, a to na základě předpokladu, že mají možnost mluvit, o čem sami chtějí, pro ně bude příjemnější než cílený rozhovor s pevně stanovenými otázkami, které by pro některé mohly znamenat příliš velký zásah do soukromí. Na další výhodu této metody poukazuje Ricoeur (1983, in Čermák, 2002), dle kterého je v příběhu explicitně vyjádřen implicitní význam samotného života. Vyprávění o životě poskytuje klíč k porozumění životu vypravěče, jeho motivacím k různým činům či rozhodnutím, ale umožňuje odhalit také jeho osobnost nebo alespoň některé rysy jeho osobnosti (Čermák, 2002).

V rámci tohoto výzkumu pak byl uskutečněn narativní rozhovor podle vzoru Rosenthalové (1995, in Hendl, 2005), která ho dělí na dvě fáze: *fázi hlavního vyprávění* a *dotazovací fázi*. Respondenti byli nejprve vyzváni k vyprávění o jejich životě, poté nastal prostor pro otázky, které se vztahovaly k obsahu daného vyprávění, a pro otázky na témata, která dosud nebyla zmíněna, ale pro výzkum byla podstatná. Většina pasáží však byla ponechána na respondentech, můžeme tedy o této metodě získávání dat mluvit jako o narativním rozhovoru s rysy polostrukturovaného rozhovoru (Mioviský, 2006).

5.3 Průběh získávání dat

První kontakt s respondenty byl pomocí e-mailu, pro všechny oslovené byla použita stejná formulace pozvání pro účast na výzkumu, vzor je v Příloze č. 2. Odpověděl-li respondent kladně, proběhla další konverzace přes e-mail či telefonicky za účelem dohodnutí termínu a místa setkání. U většiny kněží proběhl rozhovor v jejich farnosti, s výjimkou dvou případů, kdy si na mě dotyční udělali čas v rámci návštěvy místa, které bylo pro mě blíže než jejich pravé působiště. Kromě jednoho rozhovoru, který proběhl venku na lavičce, se všechny rozhovory uskutečnily na klidném místě v pracovně, kanceláři či místnosti uzpůsobené pro nerušený průběh rozhovorů.

Před začátkem interview byl každý respondent seznámen s účelem výzkumu, se zaručením anonymity, dobrovolnosti participace i možností kdykoli ukončit

rozhovor či neodpovědět na některou otázku. Všichni byli upozorněni na nahrávání celého rozhovoru na diktafon a následně byli požádáni o podepsání Informovaného souhlasu, jehož vzor je v Příloze č. 3. Všichni tak učinili. Poté byli seznámeni s průběhem samotného rozhovoru, tzn. bylo jim zdůrazněno, aby vyprávěli svůj životní příběh, přičemž výzkumník jim bude do tohoto vyprávění zasahovat pouze minimálně. Také jim bylo nastíněno, že během jejich vyprávění si výzkumník bude dělat poznámky, ke kterým se vrátí až po jejich vyprávění, aby nebyli zbytečně přerušováni, a zároveň aby věděli, že se tím nemají nechat vyrušovat. Po těchto všeobecných informacích byl každému respondentu poskytnut čas na dotazy a po jejich případném vyřízení nastal prostor na samotný rozhovor.

Před spuštěním nahrávacího zařízení byli dotazovaní požádáni, aby vyprávěli o svém životě, nejlépe od dětství, a byli upozorněni na to, že žádné informace či detaily nejsou považovány za nezajímavé, ale že právě naopak je podstatné vše, co oni považují za důležité a co jsou ochotni sdělit. V neposlední řadě byli upozorněni i na to, že se nemusí zaměřovat pouze na oblast výzkumného tématu, protože pro výzkumné šetření je významný jejich životní příběh ve své komplexnosti a jedinečnosti. Poté byl spuštěn diktafon a ponechán prostor pro vyprávění.

Jak již bylo zmíněno, v této studii se vycházelo ze vzoru narativního rozhovoru dle Rosenthalové (1995, in Hendl, 2005) a rozhovory měly následující podobu: V první fázi se výzkumník do respondentova vyprávění snažil zasahovat co nejméně, pouze v případě nepochopení v rámci vyprávění, či když byl respondentem na něco dotázán. Druhá fáze zahrnovala dotazy ze strany výzkumníka, které měly rozšířit již řečené anebo doplnit informace, které dosud nebyly zmíněny, ale pro téma výzkumu byly stěžejní. Délka rozhovoru byla rozmanitá. Nejkratší rozhovor trval necelých 57 minut, nejdelší přes 167 minut. Po ukončení nahrávání následoval ještě neformální rozhovor, v rámci kterého bylo zjištěno, zda respondenti stále souhlasí s účastí na rozhovoru, a samozřejmě jim bylo poděkováno za jejich ochotu, důvěru a čas.

5.4 Proces zpracování dat

Každý rozhovor byl nahráván jako audiozáznam na diktafon, který ho převedl do formátu MP3. K transkripci těchto audiozáznamů došlo až po realizaci všech rozhovorů, protože byly všechny uskutečněny v relativně krátkém časovém úseku (cca

tří týdnů), k průběžnému přepisování tedy nemohlo z časových důvodů dojít. Transkripce získaných zvukových záznamů spočívala v jejich doslovném přepisu do textového dokumentu metodou opakovaného poslechu. Vzhledem k délce rozhovorů je zjevné, že i jejich přepisování bylo časově náročné. Výsledné textové přepisy jsou poměrně rozsáhlé, z tohoto důvodu zde bude uvedena pouze jedna transkripce pro ilustraci (Příloha č. 4).

5.5 Zvolené metody analýzy dat

Zpracovaná data byla podrobena kvalitativní analýze, která byla provedena podle principů Interpretativní fenomenologické analýzy (dále jen IPA). Tato metoda se jeví jako nejvhodnější pro tento výzkum, protože jejím hlavním záměrem je na základě detailního prozkoumání porozumět nějaké události či fenoménu v žité zkušenosti člověka (Smith, Flowers, & Larkin, 2009, in Kostínková & Čermák, 2013). Dalším argumentem pro použití této konkrétní metody je fakt, že se osvědčuje v případech, „*kdy je předmětem výzkumu neobvyklá skupina, situace nebo zdroj sběru dat*“ (Kostínková & Čermák, 2013, 9). „*Cílem analýzy v IPA je formulování témat, která zachycují esenci fenoménu, jenž je předmětem výzkumu*“ (Willig, 2001, in Kostínková & Čermák, 2013, 16).

IPA má základ ve třech teoretických přístupech: fenomenologickém, hermeneutickém a idiografickém. Propojenost s fenomenologií se projevuje ve zkoumání konkrétní zkušenosti z jedinečné perspektivy daného člověka. Zde se počítá s tím, že výsledky analýzy budou subjektivní, protože na interpretaci získaných informací od respondenta má vliv i výzkumníkova individuální zkušenost (Kostínková & Čermák, 2013). I v tomto se projevuje tzv. hermeneutický kruh, který funguje na principu, že „*respondent se snaží porozumět své zkušenosti s daným fenoménem, zároveň výzkumník se snaží porozumět tomu, jakým způsobem k tomuto porozumění respondent dospívá*“ (Kostínková & Čermák, 2013, 11). V důsledku používání idiografického přístupu se v rámci IPA nejprve podrobně zanalyzuje výpověď jednoho respondenta a až po dosažení určité úrovně porozumění se přechází k prozkoumání dalšího případu. Je zásadní, aby se ke každému případu přistupovalo s co největší otevřeností, a se tím zvýšila možnost nalezení nového tématu (Kostínková & Čermák, 2013).

Zpracovaná data podrobená IPA byla ve výsledku interpretována z perspektivy formulovaných témat, z perspektivy jednotlivých respondentů a dle vytyčených výzkumných otázek.

5.6 Etické aspekty výzkumu

Při provádění tohoto výzkumu bylo nezbytné mít na zřeteli dodržování příslušných etických zásad, které vychází především z „Etických principů při výzkumu s lidmi“ dle *Americké psychologické asociace* (APA, 1982, in Ferjenčík, 2010) a z knihy *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu* (Miovský, 2006). V rámci provádění výzkumu byl vůči účastníkům ze strany výzkumníka zachováván respekt a úcta, zkoumané osoby nebyly vystaveny žádným nepřijatelným vlivům a nedošlo k žádné hmotné, duševní či jiné újmě. Účast na výzkumu byla dobrovolná - respondenti byli osloveni e-mailem a sami se rozhodli, zda na něj odpoví a zda budou souhlasit se svou účastí ve výzkumu. Před začátkem rozhovoru byl každý účastník seznámen s cílem výzkumu, dále ubezpečen, že získaná data budou sloužit pouze k danému výzkumu, a že, bude-li se z přepisu jeho rozhovoru v této diplomové práci citovat, anonymita bude zajištěna záměnou reálných jmen a názvů míst za smyšlená jména a názvy nebo budou použity fiktivní iniciály či zkratky. V neposlední řadě byl všem dotazovaným vysvětlen přesný průběh rozhovoru (včetně upozornění na nahrávání). Všichni respondenti byli též upozorněni, že mohou rozhovor ukončit i během jeho průběhu a že nejsou povinni odpovídat na otázky, na které nebudou chtít, a to bez nutnosti udání důvodu. Vše bylo stvrzeno podepsáním Informovaného souhlasu, jehož vzor je v Příloze č. 3. Získaná data jsou bezpečně zajištěna před neoprávněným přístupem nekompetentní osoby. Lze tedy prohlásit, že daný výzkum byl realizován v souladu s platným zákonem o ochraně osobních údajů a jejich uchování v informačních systémech (Zákon č. 101/2000 Sb.).

6 Charakteristika výzkumného souboru

Základní soubor pro daný výzkum představují kněží, kteří v rámci svého života zažili náboženskou konverzi k římskokatolické církvi. Jak již bylo popsáno v Teoretické části práce, pojem náboženské konverze lze definovat různými způsoby. Pro zajištění co největší homogenity dané populace a následně i výzkumného vzorku se

v tomto výzkumu vychází z následujících kritérií, které určují příslušnost jedince do dané populace:

Náboženskou konverzí jedince k římskokatolické církvi je zde myšleno konkrétně to, že se jedná o člověka, jehož původní rodina byla (alespoň do jedincova obrácení) či je nevěřící, tzn. že žádným způsobem nebyl příbuznými veden k víře v Boha v rámci římskokatolické či jiné křesťanské církve. Daný jedinec ani nebyl ve svém dětství pokřtěn. Křest v římskokatolické církvi přijal až na základě svého dobrovolného rozhodnutí během života, předcházelo mu uvěření v Boha a Ježíše Krista i absolvování přípravy, která proběhla dle učení římskokatolické církve. Právě toto svobodné rozhodnutí a především to, co k němu vedlo, je zde zásadní.

Druhým kritériem zužujícím danou populaci je povolání kněze, kterým v rámci římskokatolické církve může být jedině muž, který vystudoval teologickou fakultu a byl vysvěcen na kněze.

Velikost takto vymezeného základního souboru je bohužel neznámá. Sice existují záznamy o přijetí svátosti křtu či svátosti kněžství, ovšem případy takto specifických kněží se nikde nezaznamenávají.

Z tohoto důvodu byl soubor respondentů pro daný výzkum vybrán pomocí kombinace několika nepravděpodobnostních metod: metodou prostého záměrného výběru, metodou příležitostného výběru a metodou sněhové koule. Výběr vzorku probíhal konkrétně tímto způsobem: Výzkumník nejprve oslovil několik věřících lidí v jeho okolí, zda neznají někoho, kdo by vyhovoval výše uvedeným kritériím. Jednalo se o výzkumníkovy věřící přátele, ale i o několik kněží či lidí, kteří mají či měli možnost stýkat se s duchovními. V návaznosti na to se někteří z těchto oslovených lidí obrátili na další osoby se stejným požadavkem. Na základě tohoto oslovení bylo získáno 13 respondentů, kteří byli kontaktováni prostřednictvím e-mailu či telefonu. Druhá forma získávání výzkumného souboru spočívala v požádání o radu ty již oslovené kněze, zda neznají další kněze, kteří měli podobný osud jako oni. Tímto způsobem se soubor potenciálních respondentů zvýšil o 16 kněží. Celkem bylo kontaktováno 29 kněží, převážně formou zaslání e-mailu, jehož vzor je v Příloze č. 2. Z tohoto počtu se vůbec neodpovědělo 11 potenciálních respondentů. Další 3 kněží odpověděli, ale uvedli na pravou míru, že neodpovídají kritériím výzkumu.

Zbýlých 15 kněží reagovalo nazpět, z toho pouze 1 kněz neměl zájem o účast vůbec, 4 kněží byli momentálně nedostupní či vytížení, zbýlých 10 kněží souhlasilo s účastí na výzkumu a byly dohodnuty konkrétní termíny setkání.

Všech deset rozhovorů proběhlo, ovšem během nich u 3 kněží vyšlo najevo, že neodpovídají stanoveným kritériím výzkumného souboru: 2 kněží byli sice vychovávaní nevěřícími rodiči a pokládají se za konvertity naprosto správně, ovšem pokřtěni byli již v raném dětství, a 1 kněz sice konvertoval až v období adolescence, ale nejprve k jiné církvi a až po 3 letech strávených v ní, konvertoval k církvi římskokatolické, což odpovídá spíše pojmu přechod než náboženská konverze. Výsledný výzkumný soubor se tedy skládá ze 7 římskokatolických kněží, kteří během života prožili náboženskou konverzi a vyrůstali v nevěřícím rodinném zázemí. Tento počet byl stanoven jako konečný pro daný výzkum především z důvodu velké časové náročnosti při realizaci, transkripci i analýze daných rozhovorů. Dále se při určení konečného čísla respondentů vycházelo z doporučení Smitha, Flowerse a Larkina (2009, in Kostínková & Čermák, 2013, že pro magisterské diplomové práce vyhovuje vzorek o 3 – 6 účastnících, aby bylo možné provést potřebné kroky v rámci IPA.

Bližší popis respondentů umožňují charakteristiky uvedené v **Tabulce 1**. Záměrně je zde specifikováno jen několik sociodemografických znaků, protože pro účel výzkumu by další neměly přílišný význam.

Respondent	Věk	Křest – ve věku	Typ kněžství
01	48	25	diecézní
02	40	31	diecézní
03	36	13	řeholní
04	36	15	diecézní
05	42	18	řeholní
06	48	21	diecézní
07	34	20	řeholní

Tabulka 1: Charakteristiky respondentů výzkumného souboru

7 Popis analýzy a interpretace výsledků výzkumu

Získaná data byla analyzována pomocí Interpretativní fenomenologické analýzy, která se skládá z následujících kroků:

7.1. Reflexe výzkumníkovy zkušenosti s tématem výzkumu

V rámci IPA se doporučuje provést tzv. nultou fázi procesu analýzy, která má reflektovat výzkumníkův vztah k tématu výzkumu. Jinými slovy by si měl výzkumník zodpovědět otázku: „Jaký vztah mám k tématu výzkumu?“ Zamyšlení se nad touto problematikou je vhodné především pro „*uvědomění si vlastní motivace pro práci s daným tématem*“ (Kostínková & Čermák, 2013, 17). Dále pak tato reflexe umožňuje výzkumníkovi uvědomit si svou interpretativní roli ve výzkumném procesu, což je prospěšné při práci s daty a k zajištění validity dané analýzy (Kostínková & Čermák, 2013).

Reflexe zkušenosti a vztahu výzkumníka k tématu daného výzkumu byla provedena formou vnitřního dialogu sama se sebou, ze kterého vzešly následující hlavní myšlenky:

- ***Já a náboženské konverze:***

Náboženská konverze k římskokatolické církvi je pro mě velmi osobní až intimní téma, protože já sama jsem římskokatolický konvertita. Pocházím z nevěřící rodiny a nikdo ani z širší rodiny v Boha nevěří. K víře v Boha mě přivedla především moje nejlepší přítelkyně, kterou jsem potkala ve druhém ročníku studia na VŠ. Když se však na svůj život podívám zpětně, vnímám, že si mě k sobě Bůh vedl průběžně po celou dobu, a mnohé události v mém životě si vysvětluji jako Boží zásah či Boží vedení. Přesněji bych proto řekla, že mě k víře přímo nepřivedla daná kamarádka, ale že jsem si díky ní svou víru v Boha dovolila přiznat. K tomuto počátečnímu vnitřnímu uvědomění a začátku mého zprvu velmi zvolna probíhajícího procesu obrácení došlo v červnu 2012. Ke zlomovému okamžiku, který bych já sama označila jako moment samotné a pravé konverze, došlo konkrétně na Popeleční středu (tedy v únoru) roku 2013. Od té chvíle se proces mé konverze nebo spíše již život křesťanské víry

začal vyvíjet poměrně rychle: pokřtěna jsem byla v květnu 2014 a biřmována o rok později.

- **Typ, průběh a příčiny mé náboženské konverze:**

Pokud bych měla svou náboženskou konverzi pojmenovat dle typologií uvedených v Teoretické části této práce, zařadila bych jí do následujících kategorií: Vnitřní konverze dle Malonyho (1990, in Halama, 2006); spirituální konverze dle Pargamenta (1996, in Zinnbauer & Pargament, 1998); postupná a zároveň v důsledku náboženského zážitku dle Vergoteho (1966, in Halama, 2006). V rámci klasifikace dle Loflanda a Skonovda (1981) by mohla být zařazena rovnou do 4 kategorií: intelektuální, mystická, experimentální i afektivní konverze. Samotný proces mé konverze by se dal popsat pomocí všech modelů, které v této práci byly uvedeny, dle mého názoru nejpřesněji odpovídá model dle Tippetta (1992, in Halama, 2006). Nejzásadnějšími příčinami mé náboženské konverze bylo prožívání zátěžového období, otevřenost hledat jeho řešení a následné setkání s věřícím člověkem.

- **Náboženská konverze a její vliv na můj život:**

Můj život před konverzí nebyl nijak výrazně hříšný, tudíž v něm nenastaly žádné výrazné změny apod. I tak došlo k jeho podstatným změnám, především proto, že křesťanství (a duchovní život s ním spojen) se stalo velkou součástí mého bytí. Kromě účasti na bohoslužbách, modlitby a dalších s náboženstvím spojených každodenních úkonů jsem celkově změnila své smýšlení, dalo by se říci celou „životní filozofii“. Já sama vnímám svůj život díky víře v Boha jako mnohem radostnější, naplněnější a smysluplnější. I okolí (tedy především má rodina), které mě zná i z dob před konverzí, na mě tuto změnu k lepšímu vnímá a vidí na mně, že jsem vyrovnanější a šťastnější.

- **Já a povolání od Boha:**

V období po mé náboženské konverzi jsem si byla více než kdy jindy jistá tím, že Bůh chce, abych byla něčí manželkou a následně i matkou. Přesto jsem od té doby zažila období, kdy jsem uvažovala, zda mě Bůh nevolá spíše k misijnímu či řeholnímu životu. Poté, co jsem poznávala stále více věřících lidí, jsem zjišťovala, že každý věřící, ať věří celý život anebo k víře konvertoval, v sobě otázku povolání řeší. Každý samozřejmě jiným způsobem a různě intenzivně, ale pro každého katolíka je to velmi zásadní téma.

- **Moje vnímání životních příběhů:**

Moje vlastní cesta k víře pro mě představuje velmi niternou záležitost, na druhou stranu vím, že pokud mě někdo chce opravdu poznat a porozumět mi, vyprávění právě tohoto životního období je nemožné vynechat. Postupem času jsem poznávala stále více věřících lidí, s čímž souvisí i to, že jsem začala potkávat i náboženské konvertity. Měla jsem tak možnost zjistit, že svou konverzi tímto způsobem nevnímám jen já. Ze své podstaty, a vlastně i vzhledem k mému oboru studia, mě vždy velmi zajímaly lidské příběhy. Myslím si, že člověka nelze vnímat separovaně a pouze v danou chvíli podle toho, jak se chová, co dělá či v jaké situaci se nachází. Abychom mohli člověku porozumět, je třeba se na něj a jeho život dívat komplexně. Tomu napomáhají právě životní příběhy. Životní příběhy náboženských konvertitů jsou pro mě velmi specifické a fascinují mě už od vyslechnutí prvního konvertity, kterého jsem po své konverzi potkala.

- **Já a kněžské povolání:**

Ke kněžskému povolání chová většina společnosti dle mého názoru velmi ambivalentní vztah. Na jednu stranu mají kněze v úctě nejen věřící, ale i ateisté. Na druhou stranu je toto povolání opředeno různými předsudky a skandály, a ve výsledku je mužů, kteří by toto povolání v ČR chtěli vykonávat, stále veliký nedostatek. Já sama jsem měla ke kněžím odjakživa respekt, dříve jsem z některých pociťovala až strach, ovšem před mým obrácením jsem žádného neznala osobně. Po mé konverzi jsem poznala několik kněží osobně a úcta k jejich povolání mě neopustila, ba právě naopak. Měla jsem možnost zjistit, že k tomuto povolání bývají jeho vykonavatelé opravdu povoláni Bohem, a už jen tento proces rozhodnutí se pro toto povolání je pro ně velmi zásadní. A to se nejednalo o náboženské konvertity. Začala jsem si proto postupně klást otázky: „Co teprve, když se pro toto povolání rozhodne náboženský konvertita?“ Nebo přesněji, podle křesťanského smýšlení: „Co teprve, když je Bohem povolán ke kněžství náboženský konvertita?“

7.2 Opakované čtení a poslech rozhovorů

Pro proces IPA je velmi zásadní nejprve analyzovat každý rozhovor zvlášť, především pro zachování otevřenosti novým tématům, která se v každém z rozhovorů mohou skrývat (Kostínková & Čermák, 2013). Tímto způsobem se postupovalo i v tomto výzkumu. Každý rozhovor byl tedy zpracován následujícím způsobem: Výzkumník si nejprve znovu poslechl nahrávku rozhovoru a v průběhu toho četl i jeho přepis, zatím bez jakéhokoli připisování poznámek. V této fázi bylo důležité především „naladit“ se na daného respondenta a pokusit se přiblížit vnímání světa jeho očima. Dále navazovalo čtení transkripce, během něhož si výzkumník vyznačoval důležité pasáže textu a připisoval k textu poznámky a postřehy.

7.3 Tvorba poznámek a komentářů

Nejnáročnější fází procesu IPA je ta, ve které dochází k detailnímu rozboru textu rozhovoru, přičemž Kostínková a Čermák (2013) upozorňují na nutnost zachovávat nezájatost vůči čtenému textu a vyvarovat se ponechávání některé jeho části bez povšimnutí, aby nebyl opomenut jakýkoli, byť okrajový, detail vztahující se ke zkoumané problematice. Podstatou tohoto procesu je „*zachytit vše, co je v textu významné a zajímavé*“ (17, Kostínková & Čermák, 2013). V této fázi IPA bylo (u každého respondenta zvlášť) sepsáno velké množství poznámek, které byly především deskriptivního typu. U některých rozhovorů byly aplikovány i lingvistické či konceptuální typy komentářů, především proto, že k tomu vybízely zvláštnosti v daných textech a bylo to vhodné pro zajištění vypovídající hodnoty analýzy.

7.4 Identifikace a roztřídění vzniklých témat

Ze vzniklých poznámek a na základě zvýrazněných částí textu byla postupně identifikována témata, která se v životních příbězích jednotlivých respondentů objevovala. „*Cílem této fáze je přetavit předchozí poznámky do výstižných témat, která zachytí esenciální kvalitu respondentovy zkušenosti*“ (19, Kostínková & Čermák, 2013). Poté, co byla témata stanovena, výzkumník je v rámci každého rozhovoru propojil podle vzájemných vztahů, a postupně tak byla roztříděna na témata nadřazená, neboli klíčová, a podtémata. Tento proces probíhal tím způsobem, že všechna identifikovaná témata byla nejprve sepsána chronologicky podle jejich výskytu v textu a následně byla k sobě

seskupena podle podobnosti, a vznikly tak skupiny podtémat, které souhrnně spadaly pod určité hlavní téma. Během tohoto procesu se objevila témata, která nebylo možné zařadit do žádné z okruhů hlavních témat, přesto nebyla považována pro výzkum za bezvýznamná.

7.5 Okruhy hlavních témat a jejich interpretace

Poslední fáze IPA spočívá v „*propojení jednotlivých analýz*“ (21, Kostínková & Čermák, 2013). Jinými slovy, posledním krokem analýzy bylo nalézat napříč všemi rozhovory témata, která se objevila u všech respondentů. V případě tohoto výzkumu se jednalo především o témata, která byla v předchozí fázi analýzy označena za hlavní a objevovala se téměř u všech účastníků výzkumu.

Tyto okruhy hlavních témat byly nejprve analyzovány a následně interpretovány na základě jejich vnímání z perspektivy jednotlivých respondentů. Tímto způsobem probíhá jejich prezentace i v této kapitole. Každé téma je postupně popsáno z pohledu všech respondentů narativním způsobem, což znamená, že interpretace jednotlivých výpovědí, především pro transparentnost výzkumu, doplňují přímé citace z rozhovorů. Jednotliví respondenti jsou stabilně označeny čísly 01 – 07 (pro přehlednost a zachování jejich anonymity). Pro ucelenost analýzy jsou na závěr každého okruhu témat zařazeny tabulky, shrnutí a interpretace, tentokrát z perspektivy dané problematiky.

7.5.1 Život před náboženskou konverzí

Toto téma je zde zmiňováno především proto, že se logicky vyskytuje u všech respondentů. Respondenti o životě před konverzí mluvili samozřejmě vzhledem k tématice výzkumu a dále díky formě narativního rozhovoru jako zvolené metody získávání dat. Přestože se toto téma k výzkumným otázkám vztahuje spíše nepřímo, je zde zařazeno pro znázornění kontextu životních příběhů daných respondentů. Tento tematický okruh lze rozdělit na následující podtémata: Respondentovo hodnocení svého dětství, popis vzájemných vztahů mezi členy v původní rodině a popis vnímání víry původní rodinou.

Respondent 01

Respondent 01 vyrůstal v úplné rodině se dvěma sourozenci (sestra a bratr), s rodinou se dosud stýká. Svě dětství vnímá jako neutrální, na jednu stranu „*prožíval svá dobrodružství*“, na druhou stranu přiznává: „*O všechno nějak jsem musel prostě usilovat a vyvíjet námahu*“ a roztrpčovaly ho různé nespravedlnosti. Na své dětství nevzpomíná rád: „*Nelíbilo se mi, že to, co říkám, lidi neberou vážně*“, přitom dle jeho slov často dokázal dopředu odhadnout, jak něco dopadne, a nakonec na jeho slova došlo. Zmiňuje se i o podceňování ze strany rodičů, např. před podáním přihlášky na SŠ: „*říkali: „Hele, radši se vyuč a tak“*“. Za zmínku stojí problematika jeho vztahu k otci: Sám od sebe se o tématice otcovství široce rozhovořil a při té příležitosti zmínil: „*Ve všech psychoanalýzách, který se dělají, ... že nakonec velice často se tam objevuje: dej si do pořádku svůj vztah k otci.*“ Navíc otec jeho náboženskou konverzi a především volbu povolání kněze přijímal hůře než matka: „*Maminka to přijala celkem... tý to bylo nějak jasný. Já mám dojem, že jí to bylo jasný, když jsem přišel kvůli křtu. Ale táta ten to nemoh rozchodit, ... ten s tím nesouhlasil.*“

Co se týče vztahu jeho rodiny k víře: „*No jinak já jsem (...) o víře nic nevěděl. To jako bylo úplně u nás tabu (...) to bylo úplně za horizontem nějakých témat, že by se někdo bavil o víře. To prostě šlo úplně mimo.*“

Respondent 02

Respondent 02 vyrůstal v úplné rodině dělnického původu a má jednu sestru. O svém dětství říká, že prožil „*normální dětství dítěte z paneláku*“. Dle jeho slov vyrůstal v prostředí, kde „*máma byla taková ta ochránkyně, jako že jsem byl... hodně chráněnej,*“ především proto, že byl nedonošené dítě a v návaznosti na to ho celý život trápily různé nemoci. O otci se zmiňuje ještě v souvislosti s reakcí na jeho náboženskou konverzi a volbu kněžského povolání: „*Jednu dobu to i bylo tak, že jsem přišel domů, k našim, tak von se sebral a vdešel do ložnice... do dneška je to s ním takový zvláštní.*“ Dále ho popisuje následujícími slovy: „*Do dneška je to s ním takový zvláštní... s tátou je to blbý, že von vlastně... sedí doma... sedí u počítače, buďto čumí... na televizi, večír, nebo sedí u počítače, hraje šachy nebo čumí něco na internetu, a nebo de do hospody a vobčas... von je manuálně zručnej, tak vobčas něco se v něčem hrabe. A jinak jako to je veškerej jeho jako náplň. (...) Takže... s ním*

je to jako takový, že mně je ho spíš líto, než bych... jako to s nim nějak řešil. Ale prostě spíš je mě to líto.“

Pochází z nevěřící rodiny, kde se o víře nemluvilo, a když už se o víře doslechl, tak *„spíš v tom negativním smyslu, jak je to v Čechách normální o církvi. Takový ty... žvásty, z těch škol a z těch novin.“*

Respondent 03

Respondent 03 vyrůstal v úplné rodině, ovšem oba rodiče měli před tímto manželstvím již jedno manželství za sebou: Matku původní manžel opustil a z této strany má dva nevlastní sourozence (sestra a bratr), otci první žena zemřela a od něj má jednoho nevlastního bratra. Nevlastní bratr z matčiny strany byl násilně zabit v období po respondentově náboženské konverzi. Své dětství zpětně hodnotí pozitivně, ovšem ne ve všem: *„Zpětně vnímám, že dětství bylo poměrně jako spokojený, že vnímám ho docela víc a víc pozitivně, hezky... tím jak jsem neměl zas tak tolik rovnocenných... sourozenců, tak někdy doma jsem se cítil trošku osamocenej, ale... Zase jsem měl (...) kamarády a kamarádky stejného věku... kolem na sídlišti, takže jsme různě udržovali kontakty a vymejšleli různé (smích) blbosti a (...) o víkendech jsme jezdili buď na chalupu, kde jsem zas tolik teda dětí, vrstevníků neměl, anebo jsme jezdili i k mojí babičce a dědovi (...) Občas asi to dětství bylo narušený trošku tím, že sem tam měl tatínek potíže s alkoholem, ale nebyly zas až tak výrazný, bylo to jakoby občasný jenom, takže nebylo to nějak zas až tak těžký.“* Vztah otce k rodině Respondent 03 popisuje ještě z období po úmrtí staršího bratra: *„Maminka to chtěla zvlášť dovyšetřit, protože to byl její první syn z jejího prvního manželství a tatínek po nějaký době to už jakoby i vzdával, že už to na něj bylo moc, tak spíš z naší rodiny trošku jakoby utíkal na služební cesty a mimo (...) Máma zůstávala sama v tom řešení té smrti.“*

K víře rodina žádný vztah neměla, ale období po úmrtí starší bratra měla na jeho rodiče vliv i v tomto směru: *„Tatínka to víc utvrdilo spíše v tom postoji, že Bůh není, že kdyby byl, tak není tak nespravedlivý, maminka zase hledala pomoc u různých i, řekl bych směrů né křesťanských, ať už nějaké ezoteriky nebo různých věštců a různých takových nekřesťanských způsobů pomoci, astrologie a tak.“* Když mu bylo 6 let, zemřela mu babička z matčiny strany, kterou měl velice rád, a když se rodičů ptal, co s ní po smrti je, řekli mu, *„že už není, že vlastně neexistuje.“*

Respondent 04

Respondent 04 se narodil jako prvorozený syn do úplné rodiny, přičemž ví, že jeho narození nebylo původně plánováno: „*Byla jako taková pochybnost, jestli se vůbec mám narodit... ale vím, že máma se tenkrát rozhodla jako ano (...) tak už jsem naplněn vděčností, jen co jsem se jako narodil.*“ Má dva sourozence - sestru a o deset let mladšího bratra. Přiznává, že s bratrem nemají nejlepší vztah, protože když byli mladší, jezdili spolu na tábory a jeho bratr tam hodně zlobil: „*Já si myslím, že jsem mu tam způsobil některý jako traumata, jsem mu tam naflákal na holej zadek před všema dětma, ... za to se stydím a bohužel už to nenapravím... dokud... On je šílenej introvert, takže než si to vyřkáme, tak doufám, že se toho dožiju.*“

Co se týče rodičů a výchovy, podle něj se je snažili vychovávat „*...v dobrý a poctivý lidi, pilný, (...) k lásce k přírodě, ke vzdělání, protože jsme toho hodně nachodili, na takový jako výlety, to co šlo udělat... protože jsme byli vždycky takový chudý.*“ Jeho otec má problémy s alkoholem: „*celý život pil, jo a upije se asi smrti (...) a ty své opice měl velmi agresivní. (...) To byla taková hrůzovláda, dycky v pátek odpoledne, jo... tak znamenalo, že budeme strískaný na jednu hromádku, jo nebo že půjde v pět spát a ve dvě mámu zbudí a bude jí vymejvat mozek... třeba do pěti do rána, kdy pak odkráčí zase do práce... Ale přesto nás měl rád.*“ V návaznosti na to vyjadřuje vděčnost matce, že se s ním nerozvedla: „*Volbu mámy... nerozvíst se s ním, mám jako velký dar, jako oběť vůči nám, protože říkala, že lepší špatnej táta než žádný táta... Nezobecňuju, jo, že by to takhle mělo platit vždycky, ale já jsem za to vděčnej, že se tak rozhodla, protože si myslím, že se rozhodla správně*“ O otci se ještě jednou zmiňuje: „*...ale říkám, měl nás jakoby rád, ... snažil jako se zajistit, ale to ke spoustě věcem vůbec, jako to neřešil... člověk by řek, že měl svůj svět.*“ O matce se několikrát zmiňuje velmi pozitivně, především v souvislosti s její reakcí na náboženskou konverzi a volbu kněžského povolání: „*Kolem toho se točilo spousta diskuzí, hlavně s mámou a takovejch pozitivních. (...) My jsme měli s mámou docela kultivovanej dialog vo tom (...) když jsme se o něčem bavili o nějakým tématu tý víry, a teď jeden z nás nevěděl, (...) tak jsem řekli: „Dobře, tak teď to nevyřešíme, ... ale voba dva se podíváme a vrátíme se k tomu.“*“

Prvních deset let svého života strávil na sídlišti a vypráví, že většinu času trávil v partě dětí z okolních paneláků: „*Takže nás naši vždycky jako vypustili ven... a my*

jsme... tam žili až do tmy, prostě svým životem, jo... životem tý party, která byla strašně akční (...) my jsme žili takovým jako... takový jako páni kluci jsme byli“ Zhruba v jeho 10-ti letech se z městského paneláku přestěhovali do rodinného domu na vesnici, což pro něj znamenalo nejen změnu školy, ale i změnu aktivit a trávení volného času: „U tý vesnice je obrovské les, takže já jsem začal chodit jako do lesa, jo... Hodně času jsem tam byl sám,... protože... ty kluci z tý vesnice zaprvý jezdili do jiný školy (...) takže tam jsme se jako míjeli, a míjeli jsme se i v takovém... jako tý mentalitě, kterou jsme měli víc jako městskou a voni vesnickou.“ Svě dětství hodnotí těmito slovy: „Já jsem si ho užíval...jako v tom smyslu,... že mě to jako dětství bavilo. (...) v mladším školním věku, to... jsme měli nádherné společenství jako těch dětí, to hejno těch dětí, který mělo obrovskou svobodu ke kreativě... na tom pískovišti, tý skluzavce a kolem toho paneláku a v těch remískách, (...) v tom starším školním věku,... tak to bylo takový to období prostě jako sportu, výkonu ... čtení... a já nevím co, už jako začínajících ideálů nějakých.“

Rodiče „ani nebyli tknutý... jako nějakou vírou nebo i tou otázkou...u nás doma až do mého obrácení vůbec to doma nepadlo... tydlety jakoby otazníky.“ Pouze ví, že matka byla v dětství sice tajně pokřtěná, ale dále nebyla k víře vedená. Ví, že předci z matčiny strany byli věřící, dokonce se mezi nimi v minulosti vyskytl nějaký kněz či řeholní sestra. „Ta víra... se ztratila někde u prababičky (...) Tam ta víra dostala jakoby záraz několikaletým umíráním... nějaký prapratety,... kdy ta rodina nebo ten rod celý (...) se scházel k modlitbě velmi intenzivní a ona i přesto v obrovských bolestech umřela... a to vím, že dobrá polovina (...) se ty víry jakoby zřekli a začali žít jenom takovým lidsky, jakoby snahou o lidsky ušlechtilý život.“ Matka otce sice občas chodívala do husitského kostela, ale ne pravidelně, spíše si jen zazpívat, a nikdy tam nešla v době, kdy jeho rodina u ní byla na návštěvě. Otec vyrůstal bez otce, takže mu víra neměla být kým předána, ale Respondent 04 si myslí, že jeho otec měl Bibli a že ji přečetl ještě v době před jeho náboženskou konverzí, ale „to v něm nezanechalo nějaký otisk. (...) Leda jediný, co z toho vybíral... to byly takový ty mizogynní hlášky, jo (...) ženská je nečistá, ... kdy je nečistá, ... jak je potřeba ohýbat jako proutek... myslím syna, ohýbat ho dokud je ještě mladý... nesmí bič oschnout, dokud je syn doma, a takhle věci, jo... z toho vyzobával tydlencty... mudroslovný statě.“

Respondent 05

Respondent 05 vyrostl v úplné rodině dělnického původu a má jednoho bratra. Tento respondent o svém dětství nechtěl mluvit více, než je nutné, popsal ho pouze slovy: *„Šťastný dětství. V takový normální rodině, městský, na panelákovým sídlišti. (...) Šťastný dětství ve smyslu, že jsme nežili v nedostatku jak v hmotném, tak třeba ani v nedostatku lásky. To naštěstí jako všeho bylo myslím dost. Jak ze strany dědečků, babiček, tak z rodičů. (...) Rodiče se nerozvedli. To zpětně... vidím jako velikou věc.“*

Respondent 05 nechtěl ani moc mluvit o vztazích v rodině, zmínil však jedno zajímavé téma týkající se jeho humanitního zájmového zaměření: *„Já jsem široko daleko v celý rodině jedinej, kdo má vysokou. (...) Dějiny umění taky nikoho jako nezajímaly, nebo dějiny literatury (...) vlastně všechny ty moje zájmy už jako šly mimo ně. Protože mýho tatínka zajímají... technický věci, můj brácha je spíš po něm... Takže bylo takový... normální, už jsme byli zvyklí, že se jako míváme v zájmech a v koníčkách, nebo jak to nazvat. Takže, že se míváme nakonec i ve víře, tak to jako nějak s tím souvisí asi (smích).“* Podle něj u něho nefunguje nějaké „genetické předurčení“ ani vliv rodinného prostředí, protože se ve všem vlastně vymyká. Pouze uvádí, že otec ho alespoň přivedl ke čtení, *„což je jako veliká věc.“*

Ačkoli otec byl v dětství pokřtěn a pravděpodobně jako dítě chodil na náboženství, nic to na něm „nezanechalo“. Církev a víra byla pro jeho rodinu naprosto neexistující svět: *„Já jsem se nedostal jako do kontaktu s církví ani s vírou za celou tu dobu... To pro mě bylo jako cizí, neznámý, neexistující prostředí. (...) V dětství jsem byl v kostele jenom jednou v životě s babičkou na nějakým pohřbu na vesnici... To je jediná jakoby vzpomínka z dětství na kostel, matná... Jinak to byl prostě jako neexistující svět pro mě.“* Až v dospívání zjistil, že prarodiče byli evangelíci a našel po nich staré překlady Bible Kralické, které ho bavilo luštit, ovšem tak starému písmu a jazyku téměř nerozuměl, tudíž vůbec se zde nedá mluvit o „směřování k víře“, ale alespoň takto získal povědomí, že nějaká Bible vůbec existuje.

Respondent 06

Respondent 06 je jedináček a pochází z chudé dělnické rodiny, ale „nouzi neměli“. *„Když jsem něco potřeboval tak mně to rodiče koupili nebo dali. Takže...“*

po té materiální stránce určitě dobrý.“ I když neměl sourozence, sám zdůrazňuje, že měl kamarády z okolí svého bydliště a neprožil své dětství ve výlučnosti jedináčka: „Tam postavili takový ty činžovní domy a stěhovali se tam mladé rodiny. Takže každá rodina měla dítě, že... Takže nás tam bylo poměrně hodně... dětí. (...) Z toho vchodu jsme se všechny děti znaly a vytvářely jsme takový klany, dá se říci, že jo. (...) To byly... takový bandy, který spolu soupeřily, že jo, se rvaly a tak no.“

Kolem desátého roku věku se přestěhovali do jiného města, do rodinného domu. Respondent 06 se zprvu do nového domu se zahradou těšil, „ale přišel jsem o všechny ty kamarády... Což bylo pro mě dost obtížný. To jsem potom... si to zpětně uvědomoval, a zpětně si to pak uvědomili i rodiče, že to vlastně byl takový docela brutální zásah do mého vývoje. (...) Žádný vchod a s nějakými mými vrstevníky tam nebyl, že jo... Já jsem v podstatě... tam už nikoho nenašel... k sobě.“ To, že už neměl kamarády, on sám označuje jako „nevyhovující“ a navíc se to pak už nikdy moc nezměnilo. Celkově své dětství hodnotí „jako vlastně dobrý“. Po přestěhování to bylo horší „na ty vztahy... s tím okolím, ale jinak v podstatě jako dobrý. Protože... netrpěl jsem nějakým způsobem, jo. Jenom tímhle tím, jako těmi vztahy, ale jinak, jinak ne... Měl jsem co jíst, měl jsem svůj pokoj.“

Co se týče vztahu k rodičům, zpětně hodnotí, že mají od sebe odlišný životní styl. Dokonce si nedávno uvědomil, že proti nim nevědomě v mnoha oblastech vzroduje: „vlastně je to i takovej můj vzdor... vůči tomu, jak to doma vypadalo. (...) Co dělali oni, zásadně nedělám já... Je to i možná... taková anti-výchova jejich... Že oni mě vlastně vychovávali, ale jako tím negativním způsobem... Co děláme my, nedělej ty. (...) Ale já jsem to dělal samozřejmě nevědomky... Protože mě to štvalo, že jo. Mě to štvalo..., že se doma takhle žije.“ Konkrétněji popisuje vztah s rodiči až z pozdějšího věku, ale o otci, který nedávno zemřel, říká: „My jsme spolu nějak zvlášť nekamarádili, abych tak řek. (...) On jinak byl hodnej... akorát prostě takovej trošku ňouma.“ O matce říká, že mají „korektní vztah“, tzn. „nic vřelýho to není, ale... neškodíme si.“

Matka byla v dětství pokřtěná, chodila do náboženství a dokonce svatba proběhla v kostele, ale víru nijak nepropraktikovala. „Rodiče byli plně v moci, řekl bych, socialistické propagandy, která mimo jiné taky propagovala jedno dítě do rodiny... Takže rodiče splnili. A nedali mě pokřtít, protože nevěděli, proč by mě dávali pokřtít,

sami do kostela nechodili... Takže já jsem v tom jako vychovávan nebyl.“ Otec byl k víře skeptický či odtažitý vždy.

Respondent 07

Respondent 07 vyrůstal do pěti let na vesnici, poté se s rodinou přestěhovali do většího města a v jeho 11-ti letech se rodiče rozvedli. On zůstal spolu s mladší sestrou u matky. Oba rodiče si poté našli nové partnery, takže má další tři nevlastní sourozence, přičemž jedna sestra s ním také vyrůstala. K svému dětství se vyjadřuje slovy, že byl *„takovej normální kluk“*, co nijak extrémně nezlobil a *„byl vždycky spíš jako takovej opatrněj, takže spíš za zákulisí.“*

Co se týče vztahů v rodině, nejbližší vztah má k vlastní sestře: *„To bych řek, že mě má docela jako hodně ráda. Ta se mi docela i jako svěřuje s nějakějma věcma.“* K rodičům se příliš nevyjadřuje, pouze si myslí, že matka má o něm a jeho životě větší přehled než otec, který *„je jako strašně pracovně vytíženej,“* ale ještě dodává, že *„s tátou jako prostě není žádněj problém.“*

O vnímání víry v rodině v době jeho dětství se nijak konkrétně Respondent 07 nevyjádřil, ovšem několikrát zmínil, že v jejich rodině vládne velká tolerance *„více méně bych řek, že si žijeme... všichni svoje životy.“* Tento tolerantní pohled mají i k ostatním lidem a respektují svobodu druhých.

Souhrnné tabulky

Okruh témat vztahujících se k životu před náboženskou konverzí daných respondentů je přehledně sumarizován v **Tabulkách 2 – 4**, které zobrazují výše zmíněné informace, tentokrát z perspektivy předložených podtémat. **Tabulka 3** navíc nabízí výzkumníkovu interpretaci výpovědí jednotlivých respondentů. Na závěr je v rámci shrnutí zařazena celková interpretace dané problematiky.

Respondent	Vztah mezi rodiči	Vztah k matce	Vztah k otci	Sourozenci
01	dosud spolu	spíše negativní	spíše negativní	sestra bratr
02	dosud spolu	spíše pozitivní	spíše negativní	sestra
03	dosud spolu (oba předchozí manželství)	nespecifikován	spíše negativní	nevlastní sestra 2 nevlastní bratři
04	dosud spolu	spíše pozitivní	ambivalentní	sestra bratr
05	dosud spolu	spíše pozitivní	spíše pozitivní	bratr
06	otec po smrti předtím stále spolu	neutrální	spíše negativní	-
07	rozvod	spíše pozitivní	nespecifikován	vlastní sestra 3 nevlastní

Tabulka 2: Vztahy v rodině - před náboženskou konverzí

Respondent	Charakteristika svého dětství – dle rozhovoru	Podrobnější interpretace z textu rozhovoru
01	„neutrální“ dětství	Výraz „neutrální“ má vyjádřit, že nebyl šťastný ani nešťastný. Přesto je zajímavé, že v celém rozhovoru nepopsal žádnou pozitivní zkušenost, která se mu v dětství stala, ale pouze několik negativních.
02	„normální“ dětství	Byl nedonošené dítě, tudíž byl velmi často a vážně nemocný, přesto se snažil žít jako ostatní děti. Z celé této skutečnosti lze vnímat určitý protimluv, protože v jeho situaci nemohl mít „normální“ dětství. Tudíž lze interpretovat, že chtěl mít dětství jako ostatní, ale vzhledem k jeho potížím to nebylo možné.
03	„poměrně spokojené“ dětství, občas narušené otcem, který měl problém s alkoholem	Doslova řekl, že zpětně vnímá své dětství pozitivně, ale zároveň přiznává, že často zažíval osamělost. Zajímavé je, že otcovy potíže sice zmiňuje, ale rychle dodává, že to nebylo nijak těžké. Je tedy otázka, jaké dětství to bylo doopravdy, protože opět ani on neuvádí ve svém vyprávění žádnou pozitivní zkušenost, zmiňuje pouze negativní.
04	pozitivně hodnocené dětství	Zde lze vnímat silnou ambivalenci, protože na jednu stranu o svém dětství mluví velmi pozitivně. Na druhou stranu uvádí, že otec má celoživotně problémy s alkoholem a v návaznosti na to býval agresivní. Uvádí, že otec se o ně (o děti) pořádně nezajímal, ale přesto neopomene dodat, že je měl rád. Tuto situaci lze hodnotit jako silné popření.
05	„šťastné“ dětství	Termín „šťastné“ zde má odpovídat tomu, že neměl nedostatek hmotný ani nedostatek lásky. Přesto lze z rozhovoru rozpoznat, že nebyl skutečně šťastný, protože ve svém okolí neměl nikoho s podobnými zájmy.
06	„dobré“ dětství	Respondent hodnotí své dětství pozitivně, ale přiznává, že po přestěhování ho trápilo, že nemá žádné kamarády ani kroužky. Uzavírá to ale tím, že nijak netrpěl. Lze zde vnímat určitou míru racionalizace. Později ještě dodává, že se mu nelíbil životní styl rodičů, a proto má dosud oblíbené opačné věci/jednání než oni. Ačkoli to svědčí spíše o jeho vztahu k rodičům, mělo toto jeho vnímání pravděpodobně vliv i na jeho prožívání dětství.
07	nespecifikováno	V přímé otázce na jeho dětství pouze vyhýbavě popisuje, že byl normální kluk, což ale nevyjadřuje, jaké dětství to doopravdy bylo.

Tabulka 3: Hodnocení svého dětství - před náboženskou konverzí

Respondent	Vztah původní rodiny k víře
01	Víra byla tabu.
02	O víře se nemluvílo, když už tak v negativním smyslu.
03	Rodiče v Boha nevěřili, dále nespecifikováno.
04	Rodiče se vírou nezabývali, pouze otec občas citoval některé úryvky z Bible, ale uzpůsoboval si je podle své potřeby.
05	Víra a církve byly neexistující svět.
06	Rodiče byli v plné moci socialistické propagandy a neměli důvod se vírou zabývat.
07	nespecifikováno

Tabulka 4: Postoj původní rodiny k víře – před náboženskou konverzí

Shrnutí

Životní období před náboženskou konverzí se u každého respondenta samozřejmě liší. Je to dáno především věkem, ve kterém u daného respondenta začal proces náboženské konverze. Dalším silným aspektem je jedinečnost a individuálnost každého životního příběhu a jeho vnímání samotným jedincem, který ho prožíval. Přesto lze z vyprávěných životních příběhů vyčíst několik témat, která se ve většině případů respondentů objevila.

Co se týče rodinného zázemí (**Tabulka 2**), šest respondentů vyrůstalo s oběma rodiči (01 – 06) a šest respondentů má alespoň jednoho sourozence (kromě 06). Vztahy k jednotlivým rodičům nebylo snadné z vyprávění identifikovat, přesto se o to výzkumník pokusil:

Pouze u Respondenta 03 nebylo možné z výpovědi interpretovat, jaký vztah má se svou matkou. Dále pouze Respondent 01 uvedl takové informace, z kterých se dalo vyvodit, že s matkou má spíše negativní vztah a pouze Respondent 06 jej ho popsal jako neutrální. Z životních příběhů zbylých čtyř respondentů (02, 04, 05 a 07) lze interpretovat, že měli s matkou spíše pozitivní vztah.

Pouze Respondent 07 nepopsal svůj vztah s otcem natolik, aby ho bylo možno specifikovat. Je zajímavé, že pouze u Respondenta 05 lze popsat vztah s otcem jako spíše pozitivní. Vztah Respondenta 04 se vzhledem k jeho výpovědi dá specifikovat jako ambivalentní. Z výpovědí zbylých čtyř respondentů (01, 02, 03 a 06) je patrný spíše negativní vztah k otcí.

To, jak charakterizovali a vnímali své dětství jednotliví respondenti, a následnou výzkumníkovou interpretaci rozhovoru zmiňovaných informací zahrnuje **Tabulka 3**. Je podstatné si všimnout následující skutečnosti: Ve čtyřech případech (03, 04, 05 a 06) sami respondenti své dětství hodnotí pozitivně, pokud do pozitivního zahrneme i přívlastek „normální“, tak pět respondentů (navíc 02). Když se však výzkumník zaměřil podrobněji na informace, které o svém dětství respondenti uvedli, lze konstatovat, že ve skutečnosti tito respondenti pozitivní dětství neměli. Každý z nich zmínil alespoň jednu věc, která mu dětství nějakým způsobem znepříjemňovala anebo naopak žádnou, která by mu ho zpříjemňovala. Této práci nepřísluší hodnotit, jak moc je pozitivní hodnocení jejich dětství pravdivé. Je však třeba na danou skutečnost upozornit, především proto, že se vyskytuje ve více než polovině případů.

V tématu vnímání víry původní rodinou (**Tabulka 4**) lze souhrnně říci, že ve většině případů byla rodina k víře lhostejná, jednalo se o okrajovou tematiku či dokonce naprosto nezmiňovanou. K tomuto tématu se nevyjádřil pouze Respondent 07 a pouze jeden respondent (02) uvedl, že pokud se v rodině o víře mluvilo, tak v negativním slova smyslu.

7.5.2 Průběh náboženské konverze

Náboženská konverze je první stěžejní oblastí zájmu tohoto výzkumu, které se vyskytlo samozřejmě ve všech životních příbězích respondentů. Jak již bylo uvedeno v Teoretické části této práce, náboženská konverze není jediná a ohraničená epizoda v lidském životě, naopak se často jedná o dlouhodobý proces. Tuto teorii potvrzují i náboženské konverze u respondentů v tomto výzkumu. Proces náboženské konverze byl u každého z nich naprosto individuální, a to jak vzhledem k jeho časové délce, tak k jednotlivým faktorům objevujícím se v jeho průběhu. Pro větší srozumitelnost a následnou možnost srovnání mezi respondenty budou jednotlivé náboženské konverze všech respondentů rekonstruovány podle Rambova *holistického modelu konverze*

(Rambo, 1992, 1993, in Halama, 2006; Rambo & Farhadian, 1999), přičemž se bude vycházet z jeho systemického stupňového modelu, tzn. že u jednotlivých faktorů nebude důležitá jejich posloupnost. Sledované faktory budou následující:

Kontext neboli prostředí, ve kterém se daný jedinec nacházel v době své náboženské konverze, přičemž nahlížet se bude na politickou situaci (*makrokontext*) a zároveň na jeho rodinné, přátelské, příp. pracovní prostředí (*mikrokontext*).

Krize označuje takové životní situace, které nějakým způsobem daného respondenta ovlivnily natolik, že naprosto změnil stávající životní pohled. Patří sem mystické zážitky, existenciální otázky, vojenská služba, ale i změna politického systému.

Hledání je jedincova reakce na zkušenost patřící do kategorie *Krize*, která může být pasivní či aktivní. Stěžejní komponentou tohoto procesu je motivace, která respondenta vede ke konverzi.

Setkání zahrnuje kontakt respondenta s osobou, která patří do římskokatolické církve a na daného jedince má vliv či mezi nimi vznikne určitý druh vztahu. Nedílnou součástí je i místo setkání s daným člověkem.

Interakce odpovídá seznámení se s naukou, rituály a přesvědčeními římskokatolické církve, které mají vliv na připojení se respondenta právě k ní.

Závazek představuje stvrzení svého rozhodnutí připojit se k římskokatolické církvi, což je dokládáno přijetím svátosti křtu.

Následky vyjadřují ty oblasti života respondenta, které byly konverzí zasaženy a v nichž došlo ke změnám.

Pro provedené analýze procesu náboženské konverze každého respondenta bude stanoven typ jeho náboženské konverze pomocí klasifikace dle jednotlivých typologií, uvedených v Teoretické části.

Respondent 01

Kontext

Jak bylo zmíněno v předchozí kapitole, Respondent 01 vyrůstal v rodině, kde byla víra tabuizované téma. Celou školní docházku prožil za komunistického režimu, takže byl veden k pozitivismu. Na druhou stranu si už od dětství všimal nespravedlností, které se kolem něj děly a se kterými nesouhlasil: „*Do školy, kde já jsem chodil (...) s náma chodili takový ty různý prominenti režimu, nebo děti těch prominentů režimu, takže my jsme tam byli takový jako dvě třídy, nebo dvě společenský vrstvy. (...) Voni ještě takový ti líp oblečení, nám to dávali najevo třeba i tím, že si můžou leccos dovolit. Takže někoho udeřit, někoho podrazit, skopnout, tak to pro ně bylo normální. Tak já jsem měl dost jako tohleto před vočima vod mala, tak jsem se s nima pral samozřejmě, protože mě rozčiluje, že takovejhle frajírek, kterej jako je dobře voblečenej a má dobře situovaný rodiče, eště ubližuje těm vostatným.*“

Zároveň už tehdy si všimal a pozitivně hodnotil, když někdo z tohoto vybočoval - jako jeho kamarád ze třídy, který byl věřící: „*Pro mě to bylo jako svědectví... já jsem jako věděl, že on v tý víře jako trošku je. (...) A pro mě tohle byl příklad věřícího člověka (...) tenhle věřící kluk šel a šel mě tahat prostě z rokliny. Nejen, že to byl kamarád, ale ty vostatní byli taky některý kamarádi, ale ti to neudělali. Takže to bylo taky takový jako (...) už si to člověk dává do spojitosti, že jo.*“

Zajímavé je, že i přesto se Respondent 01 především na střední škole se přikláněl k protináboženskému názoru. Poznal zde spolužáka, jehož otec byl husitský farář, kvůli čemuž se tento hoch stal objektem mírné šikany: „*To byl třídní nepřítel (...) On ten kluk zase až moc nevyležal. Občas jako mírně, mírně ho někdo šikanoval, nebo se díval, co to je. (...) Já jsem se na to díval tím pohledem, tak jak mě to učili... člověk věřil, nebo nevěřil, ale... měl nějakej ten názor, kterej byl vytvářenej tím prostředím.*“ Tento protináboženský postoj se u něj projevil i v době prvního zamilování. Zamiloval se do spolužačky, ale ona si ho nevšimala, a na bramborové brigádě byla s kamarádkami v kostele, což se mu nelíbilo, tak se rozhodl zakročit proti církvi: „*Tak říkám, no tak ona si tady všimá nějakýho kostela... a ne mě. Jo, to mě teda rozčiluje. (...) Proti tý církvi je třeba zakročit. A ukrad jsem... několik kancionálů. Protože... mě to rozčilovalo.*“

Po střední škole nastoupil na rok do pracovního procesu, o čemž říká, že „*najednou viděl realitu života jinak*“. Byl šokován tím, kolik lidí se kolem něj rozvádí apod. A zároveň se skamarádil se spolupracovníky v jeho věku a prožíval období, které přirovnává k filmu *Bony a klid*: „*...opravdu takový období zlatý mládeže. Takže jsem si taky užil. Mě to teda moc nebavilo. To se přiznám jo. To je zajímavý. (...) Ale říkal jsem, tak všichni to dělaj, tak... já to taky budu dělat, no. Mě to připadalo podivný celý (smích). Nicméně jsem si prožil i tohle období. (...) Prostě tyhle ty lidi, včetně těch veksláků atd. (...) Snažili se mě do něčeho namočit... Mně to nic neříkalo. Mě to přišlo divný, takovejde svět.*“ Postupně se u něj začalo projevovat protikomunistické smýšlení. Především pak v období vojenské služby, kdy u něj začal proces náboženské konverze.

Krise

Do vojenské služby nastoupil kolem 20. roku věku a z jeho slov je patrné, že se jednalo o přelomové období. Konkrétně ji označuje přívlastky „*zlom*“, „*šok*“, „*zátěž*“ a kasárny nazývá „*komunistickým peklem*“. To co se tam odehrávalo, přirovnává k jednomu filmu z vězeňského prostředí za války ve Vietnamu: „*Tam to ukazovali... jako příklad nejhoršího zvrstvá a teroru na věznicích. A já byl v komunistický armádě tři neděle a už jsem to měl před očima, přesně tudle scénu.*“ Díky svému civilnímu zaměstnání měl nakonec výhodu a byl zařazen do zvláštního obřadu, který byl v jiných kasárnách, než kde spával a kam musel docházet cca 5 km přes pole.

Právě na tomto poli se jednoho den ocitl v „*hraniční životní situaci*“, která vyústila v mystický zážitek: „*Já už jsem na tom psychicky byl z těchle těch poměrů jako nevyspalej, utahanej, vymrzlej. (...) Byl jsem tam vlastně čtyři měsíce, v armádě. A tak jsem šel, (...) jeden hnus za mnou, druhý přede mnou, já uprostřed na poli. (...) Najednou hlas ke mně. (...) „Co chceš, ti dám, jestli chceš vojenskou hodnost, jestli chceš peníze, všechno ti dám.“ (...) Ani... jestli jsem to slyšel, nebo jestli jsem to měl v hlavě, jo prostě někdo ke mně mluvil. A velmi pyšně, velmi arogantně... A pak ke mně mluvil druhý hlas. Ten říká: „Já jsem s Tebou.“ Nic víc... A ten druhý byl jemnej, tichej, laskavej. Tak ten, ten pyšnej jsem odmít. Přiklonil jsem se v duchu k tomu laskavýmu. V ten moment já jsem vnímal něčí blízkost, něčí přítomnost, že nejsem sám. Tady začíná... silně víra.“*

Další zkušeností, kterou lze u Respondenta 01 zařadit do kategorie *Krize* bylo období po Sametové revoluci. Respondent 01 byl znechucen tím, co se začalo odehrávat ve společnosti i mezi jeho známými a kamarády: „*Najednou lidi byli jak pološilený. (...) Všichni měli vizi, jak budou mít hrozně peněz. (...) Já říkám: „Prosím vás, jestli máte jednu hromadu zlata, nebo dvě hromady, nebo patnáct hromad zlata. To je úplně jedno. Pořád je to zlato... je to hromada něčeho. Ale není to na život málo?“ To mně přišlo naprosto jednoznačně. Přeci život má mnohem víc dimenzí, než že ho převedu na peníze. To mě přišlo naprosto málo.“*

Hledání

Respondent 01 popisuje, že po mystickém zážitku na poli měl pocit přítomnosti někoho vedle sebe pokaždé, když tamtudy procházel: „*Já jsem prožíval něco, čemu se dá říct exercicie, jako lehce... prostě Boží blízkost, nebo vnitřní dialog.*“ Tato „*vnitřní obrovská důvěrnost*“ byla pro něj hodně silným zážitkem, ale zároveň špatně snášel, že o tom neměl s kým mluvit, což ho přivedlo k tomu, že si začal psát „*duchovní deníky*“, a zůstal u toho dosud.

Další zajímavou reakcí na tuto duchovní zkušenost popisuje Respondent 01 příhodou, kdy se během vojenské služby pracovníčně dostal na návštěvu k nějaké ženě a proběhlo mezi nimi intimní sblížení. Když se po této zkušenosti v noci, ještě stále u té ženy, probudil, odehrálo se v něm následující: „*Ona měla křížek s Kristem. A teď jsem se díval na tu spící ženu, na ten křížek... oblík jsem se, sebral jsem se a odešel od ní.*“ Sám respondent to interpretuje slovy, že v něm proběhlo dilema, zda zůstat u této ženy a u takového způsobu života, nebo zda bude žít život s Bohem. A protože se rozhodl pro Boha, odešel od ní, a když se později znovu viděli, další sblížení mezi nimi už neproběhlo.

Respondentova reakce na „*komunistické peklo*“ ve formě vojenské služby byla taková, že se ještě během ní začal scházet s vysokoškoláky, kteří patřili do undergroundu. Setkával se s nimi především pro své nadšení pro vzdělávání a protože mu nabízeli jiný pohled na způsob života, než ten, který byl v kasárnách a kvůli kterému se tam cítil tak hrozně: „*V té armádě, v té bídě, jsem zjistil, že existují pod těma barákama... jako vojenskejma, různý kanceláře. (...) No a tam byly podzemní semináře. (...) Tam se konaly tajný přednášky. Z filozofie, z různých oborů, z historie.*

(...) No a to byl takovej rozdíl... zatím co kolem nás to období... těch hovad jo, takovej těch opravdu vypatlanejch, toho hovadismu. Tak najednou jsem viděl, že člověk nemusí žít jako hovado... ale může se vzdělávat... A může mít úplně jiný zájmy. Čili duchovní zážitky a intelektuální... A pro mě přelomový.“

Po návratu z vojenské služby do zaměstnání v tomto nadšení pro vzdělávání pokračoval a navštěvoval na filozofické fakultě veřejné přednášky z historie apod. Opět to odůvodňuje tím, že *„v momentě, ... jak se člověka Bůh dotýká, tak má taky zájem vo nějaký věci intelektuální, duchovní a tak.“*

V návaznosti na změnu politického režimu a jeho znechucení z materialistické nálady v české společnosti zmiňuje důležitou knihu, kterou ho ovlivnila. Jedná se o titul *Být nebo mít* od Ericha Fromma, s jejímž obsahem se ztotožňoval: *„To je to, co říkám. Být je víc než mít. A těch patnáct nebo dvacet hromad zlata nebo já nevím čeho. To je možný mít, ale stačí to k životu? ... Jo, čili, uvažoval jsem v těchletěch rovinách.“*

Setkání

Respondent zmiňuje celkem tři zásadní setkání s katolíky. Je důležité zmínit, že přesto, že všechna ta setkání měla určitý vliv na průběh respondentovy konverze, byly zde i další faktory nezávislé na těchto setkáních, a budou blíže popsány v kategorii *Interakce*.

Prvním zásadním setkáním bylo s respondentovým budoucím křesťanským kmotrem. Jednalo se o člověka, kterého potkal v prostředí undergroundu, ve kterém se Respondent 01 pohyboval i po ukončení vojenské služby. Setkali se skrze pracovní záležitost, ovšem ten kmotr se mu přiznal, že je věřící, a ujišťoval se, zda to nevádí. Pro respondenta tento zážitek nebyl moc pozitivní, protože ho nepříjemně překvapilo, jak vypadá věřící člověk, a obával se, že takto bude muset také vypadat: *„Vypadal jak Rasputin... Já říkám: (...) „Tak takhle vypadá věřící? No to mě čeká hrozná budoucnost... Budu muset chodit vousatej...“ No on teda vypadal trochu jak starozákonní Žid... A říkám: (...) To je zoufalý. To je perspektiva života. Jsem se s tím musel vyrovnávat.“*

Další zajímavé setkání se odehrálo na ulici, kde k němu přistoupil neznámý kněz, který byl oblečený jako ze středověku, a řekl mu: *„Ježíš tě miluje!“* Respondent

01 popisuje, že tehdy se v něm odehrál vnitřní boj, protože první reakce, která ho napadla, byla pod vlivem komunistické výchovy, takže ho chtěl „srazit k zemi pěsti“, ale zároveň si uvědomoval, že ten kněz mluví pravdu, a proto to nemohl udělat a neudělal.

K poslednímu významnému „setkání“ došlo na studentské mši, které se zúčastnil. Zásadní pro něj bylo, protože si díky tomu uvědomil, že mezi věřící patří i mladí lidé a dokonce vysokoškoláci. Byl to pro něho určitý Aha-moment: „*Tak nejsem blbej, nejsem blázen. Je to normální.*“

Interakce

V rámci seznamování s římskokatolickou církví prožil Respondent 01 hned několik zásadních „interakcí“, díky kterým tuto církev blíže poznal a mohl se tak rozhodnout, že do ní chce vstoupit.

Nejdříve to byly návštěvy kostela, ke kterým se odhodlal víceméně náhodou. První návštěva proběhla po nějakém čase, co se vrátil z vojenské služby do zaměstnání: „*Tak jednou jsem jel po městě tramvají. A vystoupil jsem na náměstí... už nevím proč. (...) A z toho kostela jsem slyšel nějaký mluvení... kázání. (...) Tak jsem si to šel poslechnout.*“ Postavil se vzadu, protože samozřejmě nevěděl, co má kdy dělat a především poslouchal, co káže kněz. „*A mně se to líbilo, co tam říká... Akorát mě přišlo, že on proti tomu režimu, který mě teda jako rozčiloval, ... moc nevystupuje. On spíš tak jako se zaměřoval na člověka, a na Boží věci... bylo to naprosto apolitický.*“ Od té doby začal bohoslužby navštěvovat pravidelně, ale stále potají, aby ho nikdo neviděl. Ovšem ne kvůli komunismu, který byl ještě u moci, ale především proto, že se nedokázal se svou vírou vyrovnat: „*Přeci jako to není možný, já chodím do kostela. (...) vždyť ta víra... to je pro ty babičky... a co já tady? Vždyť to není možný, jako věřit.*“ Toto období popisuje jako „dobu velikého tápání“, protože na jednu stranu ho to do kostela „táhlo“, ale nebyl schopný zjistit proč. Navíc ten mystický zážitek z pole ani svůj duchovní život, který prožíval, si nedokázal propojit s institucionalizovaným náboženstvím: „*To ještě nebylo v žádný jednotě. To byly jako dvě odlišný reality, nebo záležitosti. (...) To bylo velmi těžký, mezi duchovním životem a mezi církví najít propojení. (...) Ono je to taky riskantní, protože v momentě, kdy se přihlásím k nějaký instituci nebo vyjdu se svým vnitřním, tak riskuju to, že s tím bude někdo manipulovat,*

a že s tím bude zacházet úplně jinak, než já chci.“ Dle návaznosti v respondentově vyprávění, lze usuzovat, že v překonání tohoto vnitřního dilematu či dokonce předsudku mu pomohlo právě setkání s mladými lidmi na studentské mši, popisováno v kategorii *Setkání*.

Velmi zásadní zkušeností bylo i výše popisované setkání s knězem na ulici, protože se to odehrálo zrovna v den, kdy měl naplánovanou svou první modlitbu. Když se tedy modlil, tak nad tímto setkáním přemýšlel: *„Já jsem věděl, že ten chlap, co ke mně přišel... že on má pravdu... ale moje otázka zněla jinak: „Smí se taková pravda říkat veřejně?“ Vždyť on vlastně prozradil moje intimní, hluboký tajemství. Já jsem věděl, že Bůh mě má rád. Ale dá se to říkat veřejně?“* Respondent byl tímto konfrontován se dvěma věcmi: Zprvce se základní pravdou římskokatolické církve, kterou v sobě už sice vnímal, ale takto mu byla potvrzena, a zadruhé byl konfrontován s tím, zda má být víra pouze intimní záležitost, či se má s někým sdílet.

Dále Respondent 01 velmi podrobně popisuje i svou volbu římskokatolické církve. Během svého procesu náboženské konverze, kdy už sice věřil v Boha, ale hledal, do které církve by se zařadil, navštívil několik církví a v každé mu něco scházelo: *„Vždycky jsem navštívil, něco takovýho. A bylo to hezký, oni se modlili... ale mě se to zdá málo tohle... náš sbor a naše skupina... Já chci, aby to byla církev pro všechny lidi, pro všechny národy, pro všechny jazyky, aby to bylo univerzální. No a to mám v katolicitě.“*

Poslední *Interakcí*, která by měla v římskokatolické církvi předcházet každému přijetí svátosti křtu, který už patří do kategorie *Závazek*, a proto bude popsán níže, je katechumenát neboli příprava na křest. Respondent 01 o pokřtění začal uvažovat v době, kdy přišel na studentskou mši, kde měl možnost potvrdit si to, že víra je „normální“ i pro mladé a vzdělané lidi. Na základě rady kněží, kteří tuto bohoslužbu sloužili, začal docházet na katechumenát, který shodou okolností vedl právě ten kněz, kterého před lety Respondent 01 potkal na ulici (viz *Setkání*). Katechumenát byl pro Respondenta 01 velmi zásadní a nová zkušenost: *„Začal jsem tam teda docházet. No to byl šok... protože najednou já jsem se dostal do jinýho světa. Jako vůči tomu svému okolí. Pracoval jsem, ... chodil jsem na katechumenát, učil jsem se modlit.“*

Závazek

Svátost křtu přijal respondent v 25-ti letech, tedy cca 4 – 5 let po započetí procesu náboženské konverze, pokud se za její počátek považuje mystický zážitek na poli během vojenské služby. Zajímavostí je, že nebyl pokřtěn tam, kde docházel na katechumenát. Rozhodl se být pokřtěn v místě, odkud pocházel jeho křestní kmotr. K tomuto rozhodnutí ho vedl neobvyklý důvod. Chtěl demonstrovat, že nezáleží na tom, zda ho přijme od arcibiskupa nebo někde v zapadlé vesničce, protože „*ten křest je všude stejnej.*“ K okolnostem kolem svého křtu ještě dodává, že právě tím, že byl pokřtěn na místě, kde už mnoho let nebyl pokřtěn žádný dospělý, musel si za svým rozhodnutím opravdu stát, protože si všechno musel zařizovat sám: „*Samozřejmě vždycky jako mi někdo třeba nějak pomoh... ukázal směr, nebo se to někde objevilo, ale nebylo to nějaký takový... že budou všichni nadsakovat a sláva on se chce nechat pokřtít. (...) Takže tam bylo spoustu takovejch jako malejch osobních rozhodnutí, v kterýkoliv fázi bych moh říct: já tohle přeci nechci a já chci jít jinou cestou... ale vlastně jakou? K těm penězům, nebo k těm kariérám? Ale mně to připadalo furt málo na život. Já myslím, že ten život má nějaký hlubší smysl.*“ Právě tato drobná osobní rozhodnutí odpovídají tomu, že v té době se již Respondent 01 opravdu pro římskokatolickou církev naprosto rozhodl a za toto rozhodnutí dokázal přijmout zodpovědnost.

Následky

Respondent 01 zažíval po křtu tzv. období neofitátu neboli mystagogie, což sám popisuje slovy: „*Neofita je vlastně nový výhonek... na těle církve a... vlastně po tom má takové to první období, kterému se říká mystagogie. To je většinou do Letnic. To je jak miminko, když se narodí... najednou je svět jinej po křtu.*“ V tomto začátku „*nového života*“ prožíval Respondent 01 velmi intenzivně svůj vztah s Ježíšem, každé přijímání apod. si zapisoval do svých duchovních deníků.

Během tohoto období mystagogie zažil velmi nepříjemnou zkušenost. Krátce po křtu byli všichni novokřtěnci tím knězem, který vedl jejich katechumenát, posláni do ulic evangelizovat, což mělo podobu té pouliční misie, v které se poprvé s tímto knězem Respondent 01 potkal. Tuto zkušenost respondent popisuje jako „*krizi*“, „*šok*“ a přiznává se, že tuto chvíli prožíval velmi intenzivně: „*Já jsem měl před očima*

všechny obrazy mučedníků, jak je párou, řezou, napichujou na kůly, všechny ty obrazy, který různě visej v kostelích, jak tam ty mučedníci trpěj. Tak todle jsem naráz viděl. (...) Takže první pouliční evangelizace byla směsice hrůzy, úzkosti a všeho možnýho.“ Nakonec ale usuzuje, že *„tadle drezůra byla dobrá v tom, že... člověk si to musel říct úplně jednoznačně: „Odevzdám se do Boží vůle, jdu hlásit Krista.“ Ale ten popud byl takový trošinku nadirigovanej.“* Po této první evangelizaci zažil během prvního roku a půl po křtu další pouliční evangelizace, zažil také letní školy evangelizace a další, což ale už prožíval mnohem lépe.

Následovalo období, během kterého se Respondent 01 učil *„žít jako pokřtěný. Žít vírou ve světě... To je hrozně těžký. To jako člověk je v jiný situaci, když je v prostředí, který je nevěřící.“*

Poslední zajímavou skutečností, která se u Respondenta 01 odehrála po křtu, bylo získání Daru jazyků. Stalo se mu to jednou v noci po oslavě narozenin spolupracovníka. Když se odtamtud vracel, zažil následující: *„Šel jsem poděkovat Pánu Bohu za to, že... bez úhony ten večer prožil... Najednou to bylo, jak když je nade mnou vana, nebo barel vody... jak když něco šplouchlo... bylo teplo, bylo léto. (...) Teď mně začala drkotat brada a teď jsem začal si nějaký nesrozumitelný slova modlit.“* První co ho napadlo, bylo, že se zbláznil a měl by se jet nechat hospitalizovat do léčebny, ale nakonec se šel raději domů vyspat. Ráno se takto zkusil modlit znovu a opět se mu to podařilo. Opět to neměl s nikým sdílet, takže si to nechal pro sebe, až cca po 4 měsících se seznámil s lidmi z charismatické obnovy a zjistil, že tam je to naprosto běžné a normální. Tím pádem se z něj stal charismatik.

Posledním *Následkem* pokřtění bylo položení si otázky, kam dál směřovat svůj život, tedy hledání svého křesťanského povolání, což bude předmětem analýzy v následující kapitole.

Typ náboženské konverze

Na základě výše sepsaných údajů lze proces náboženské konverze u Respondenta 01 zařadit do příslušných kategorií dle typologií uvedených v Teoretické části: S určitostí lze říci, že se jedná o *vnitřní konverzi* dle Malonyho typologie (1990, in Halama, 2006). Dle typologie od Spilky et al. (2003, in Halama, 2006) se jedná spíše

o *náhlou konverzi*, což lze dosvědčit především počátečním mystickým zážitkem na poli, na základě kterého se nejprve změnilo respondentovo přesvědčení, a až poté u něj začala změna v chování. U typologií podle Richardsona (1985) a Jamese (1930) není zařazení respondentovy konverze zcela jednoznačné, protože sice tento počáteční mystický zážitek odpovídá *typu trpného vzdávání se* (James, 1930) a *pasivní konverzi* (Richardson, 1985), ale zároveň po této mystické zkušenosti u Respondenta 01 trvalo několik let, než opravdu přijal, že je věřící, a než se k římskokatolické církvi připojil, což odpovídá spíše *typu činné vůle* (James, 1930) i *aktivní konverzi* (Richardson, 1985). Ani u komplexnějších typologií není zařazení tohoto konvertity jednoznačné. Proběhl u něj sice mystický zážitek, ale jak ze slov respondenta vyplývá, bylo to v době velké psychické i fyzické zátěže, kterou tehdy zažíval na vojenské službě, proto lze usuzovat, že se jedná o *konverzi vyvolanou dramatickým zážitkem* i *konverzi v důsledku náboženského zážitku* (Vergote, 1966, in Halama, 2006). Jednoznačnější je to v případě Pargamentovy typologie (1996, in Zinnbauer & Pargament, 1998), kde je odpovídající kategorií *spirituální konverze*. V rámci klasifikace dle Loflanda a Skonovda (1981) lze náboženskou konverzi u Respondenta 01 vyhodnotit jako *mystickou konverzi*.

Respondent 02

Kontext

Jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, Respondent 02 pochází z rodiny, kde se o víře nemluvilo a pokud, tak jedině v negativním slova smyslu. Od dětství byl vychováván k protikomunistickému smýšlení.

Po dokončení střední školy nastoupil do pracovního procesu, což odpovídá období těsně po Sametové revoluci, které Respondent 02 označuje jako „*vobrovskej boom svobody*“ a to nejen v rámci společnosti, ale především pro něj samotného: „*Takže... jsem začal, že jo, chodit do hospod, pak jsem začal hulit trávu, pak jsem prostě... začal chodit na house party (...)* Do toho jsem právě třeba sem začal... *vozt i náky ty drogy, jako já nevím, perník a tak (...)* *jsme prostě pěstovali trávu a (...)* *přitom jsem teda jako postupně nák jako sklouzával k tomu perníku víc a víc.*“ Začalo tedy jeho drogové období, které sám nazývá „*víkendová závislost na perníku*“, protože během něj stále chodil do práce, o čemž soudí, že ho zachránilo: „*Byla tam výborná*

parta, takže to mě jako zachránilo... ta práce, že mi to dávalo trošku smysl.“ Respondent 02 se nikdy ze své závislosti neléčil, ale přesto dokázal sám přestat, ovšem nevidí na tom své zásluhy: *„Pak jsem s tím přestal a né z morálních důvodů (...) na to nemam vůli, ale mě to vždycky ňák přestane bavit nebo si řeknu, že to jako nemá cenu. (...) Takže jsem prostě ten perník přestal brát, protože mě to přestalo bavit... neřek jsem si „Ted’ končim.“ ale řek jsem si, ... já nevim... do Vánoc (...) a prostě najednou to bylo...“* Zpětně to vnímá jako Boží milost, protože od té doby už na žádnou drogu nemá chuť.

Po tomto období závislosti především na pervitinu, začal soukromě podnikat v oblasti gastronomie. Což bylo mnohem klidnější období, přesto nebyl v mnoha oblastech spokojený, např. udržoval vztah s vdanou ženou, která také měla pozitivní vliv na ukončení jeho drogové závislosti, ale přesto trpěl tím, že spolu nemohou být oficiálně a zcela. Z vyprávění respondenta lze usuzovat, že proces náboženské konverze u něho začal právě někde v těchto životních etapách.

Krize

Během výše popsaných životních období probíhajících v mladém dospělém věku si Respondent 02 pokládal existenciální otázky typu: *„Proč tady jsem? A proč tady jsou ty lidi? A proč tady takhle jako courám?“* Doslova prožíval „pocit prázdnoty“ a nedokázal zjistit, proč je na světě. Dokonce tvrdí, že právě hledání smyslu byl hlavní motiv jeho užívání návykových látek: *„Vlastně i když jsem fetoval, kdyby se mě někdo zeptal, tak mě vždycky jako zajímalo (...) Co je za tím našim životem. (...) že jsem nefetoval jako některý jiný kamarádi (...) jako hedonisticky, jako že, že ho to jenom bavilo, ten pocit. (...) mě vždycky zajímalo, co je za tím, jako našim životem.“*

Popisuje i konkrétní okamžik z období drogové závislosti, který prožil během Vánoc, kdy měl zvyk si „nadělit si heroin“. Přesto, že požil drogu, stále v sobě cítil hroznou „prázdnotu“, během toho se díval na mši z Vatikánu a velmi silně emočně to prožíval: *„Mně takhle tekly slzy... A věděl jsem, že to je vokamžik, kdy zase jako vodevzdávám... ten svůj život Hospodinu a že to má jako smysl.“*

Dále Respondent 02 popisuje, že ačkoli už měl období drogové závislosti a sebou, stejně neprožíval jednoduché období, stále se snažil najít východisko z té

„prázdnoty“ a najít smysl: „*Jsem teda jako furt přemejšlel... co s tím světem, co se sebou, ted' (...) ten vztah-nevztah, tak se to... hroutilo,... a na člověka to jako dolíhá, že jo. Tak jsem si říkal: “Co s tím životem a... co s těma všema svejma průserama? ““*

Hledání

Na tyto existenciální otázky po smyslu života hledal Respondent 02 postupně odpovědi právě u Boha. Poslouchal např. *Doteky víry* a skrze to dostával odpovědi a postupně poznával, že víra v Ježíše a především katolická víra je „*záruka zdravýho rozumu*“.

Dle jeho slov se „*vobrovská věc*“ neboli „*zlomovej moment*“ odehrál v době podnikání, kdy ho postupně přestal naplňovat hospodský životní styl a začal si pravidelně číst Bibli: „*Já jsem ji přečet fakt jako vod začátku do konce a... najednou mi to jako vyvstalo, ty příběhy a všechno, že to je vo mě a vo tom životě a... najednou se mi to voživilo, jo? Najednou jsem se tam potkal s pánem Ježíšem.*“

Respondent 02 danou situaci shrnuje slovy, že Boha poznal zaprvé díky „*lidskému utrpení*“, které zažíval, a Ježíš byl jediný, kdo ho z toho mohl „*uzdravit*“, a zadruhé skrze Písmo svaté, kde našel odpovědi na své otázky, a všechno mu díky tomu začalo zapadat do sebe. Postupem času se jeho život díky víře začal proměňovat natolik, že se např. rozešel s dříve zmiňovanou vdanou milenkou, netrávil tolik času pod vlivem alkoholu atd. „*ale tak s tím jsem přestal,... ale říkám – zase to nebylo z nákejch morálních důvodů, jako že chci bejt lepší – ale postupně náck ty věci mě přišly zbytečný, nebo prostě náck se to celý přeskupilo.*“

Setkání

Respondent 02 mluví o dvou významných osobách, s kterými se setkal v průběhu své náboženské konverze. První byla jeho budoucí kmotra, kterou potkal v restauraci, kterou tehdy vedl. Zajímavé je, že ač byla už tehdy katolička, vůbec tak nepůsobila: „*nevypadala úplně katolicky... tenkrát... měla ještě všude možně piercing (...) když jsem si potkal, ... ještě měla náckej průser, protože ve Francii ukradli náckou dodávku a spletli si brzdu s plynem a projeli výlohou (smích). (...) Dneska je to... vzorná katolická matka.*“ Tato žena ho sice nepřivedla k víře, ale pro něj to byla

významná zkušenost, že neplatí „*jak se říká, bledá tvář – dlouhá líčka, to musí být katolička.*“

Přes svou budoucí kmotru se seznámil s jedním knězem, který ho už na cestě víry ovlivnil více. S tímto knězem se začali pravidelně scházet a probírali spolu Bibli a další křesťanskou literaturu, a postupně ho začal připravovat na křest.

Interakce

Co se týče motivace k připojení se právě k římskokatolické církvi, jedním z hlavních důvodů bylo, že ze všech různých myšlenkových směrů jediná tato církev vždy tvrdila, že „*komunismus je zlo*“. Další faktor byl, že mu nebylo sympatické prostředí protestantských kostelů. A skrze poznávání katolických osobností a autorit, především kněží, se přesvědčil o tom, že „*ty katolíci jsou takoví, že na jednu stranu jsou k Bohu vobrácený, na druhou stranu jsou normální... To katolictví mě... přišlo vždycky... i přes ty kněze nebo přes to pojetí, přes ty pravdy, ... všechno mi přišlo takový jako jediný možný.*“

Křesťanství si zvolil především proto, že velice toužil někam patřit: „*Ten původní moment... že chce člověk někam patřit a že má mít nějakou víru. (...) Já si myslím, že je dobrý pro člověka, aby měl nějakou víru.*“ Respondent 02 zkoušel i jiné směry, jako např. tehdy velmi populární buddhismus, ale až v křesťanství neležel to, po čem tolik toužil: „*Postupně jsem se potkal... s tím Ježíšem (...) skrze ty všechny mé průsery, že jsem byl jako rád, že to komu mam vodevzdat, všechnen ten svůj život. Jakože jsem byl nešťastnej ze svého života, (...) A za druhý jsem byl nešťastnej z toho, co jsem napáchal, (...) A postupně... jako to křesťanství něk... vyrálo, nebo jak to říct.*“

Závazek

Svátost křtu přijal v 31 letech, přičemž mu předcházela ještě jedna příprava, kromě té u výše zmiňovaného kněze. Respondent 02 popisuje zajímavé okolnosti svého křtu.: Zaprvé kněz, který ho měl křtít, ho pokřtít nechtěl, pravděpodobně kvůli jeho zevnějšku, který byl tehdy poněkud alternativnější než typicky katolický. Zadruhé nebylo jisté, že se na křest bude moci dostavit, protože týden před křtem měl velmi vysoké horečky a nemohl se ani hýbat. Nakonec vše proběhlo v pořádku.

Následky

Kolem svého křtu se s knězem, s kterým se dlouhodobě setkával, radil, co má udělat, když ho Bible opravdu zajímá a chtěl by se o ní dozvědět více. Na základě jeho rady se přihlásil na vyšší odbornou sociální pedagogickou teologickou školu. Přestal soukromě podnikat, nechal se zaměstnat a studoval dálkově. V tomto období v jeho životě nastalo několik pozitivních změn: „*Začal jsem hodně lízt po skalách. Pak jsem i přes to svoje zdravotní, tak jsem jezdil na kole, (...) A druhá výhoda, že spolužáci byli vopravdu... výborně namixovaný, a tam se mi jako rozbil... takovej ten tunel nebo to, ... že jsem prostě byl jenom do sebe zahleděnej a... neviděl jsem tu krásu toho světa... a že se prostě dá v něm žít. (...) To mi jako puklo a najednou mi ten svět jako nák rozvet ... Najednou jsem zjistil, že jsem byl blbej.*“

Po dostudování této vyšší odborné školy se rozhodl studovat dálkově i teologickou fakultu. Postupem času se rozhodl přestoupit na prezenční studium, vstoupit do semináře a stát se knězem, což bude podrobněji rozebráno v následující kapitole.

Typ náboženské konverze

Na základě výše uvedených údajů lze proces náboženské konverze u Respondenta 02 zařadit do příslušných kategorií dle typologií uvedených v Teoretické části: I zde lze s určitostí říci, že se jedná o *vnitřní konverzi* dle Malonyho typologie (1990, in Halama, 2006) a *spirituální konverzi* dle Pargamenta (1996, in Zinnbauer & Pargament, 1998). Dále lze tomuto procesu přiřadit kategorie *typ činné vůle* dle Jamese (1930) a zároveň *aktivní konverze* dle Richardsona (1985). Dle Spilky et al. (2003, in Halama, 2006) lze v tomto případě mluvit o *postupné konverzi*. V rámci Vergoteho typologie (1966, in Halama, 2006) se jedná o *konverzi jako řešení lidského problému*, tedy náboženská konverze Respondenta 02 byla odpovědí na jeho existenciální otázky a životní obtížemi, kterými si procházel. Lofland a Skonovd (1981) by pravděpodobně tohoto respondenta zařadili do kategorie *intelektuální konverze*.

Respondent 03

Kontext

Jak popisovala předchozí kapitola, Respondent 03 pochází z nevěřící rodiny, kde se o víře vůbec nemluvílo. Přesto Respondent 03 zmiňuje, že už v dětství prožíval určité „osobní hledání“. V 6-ti letech, po smrti babičky, chtěl od rodičů vědět, co s ní teď je a jejich vysvětlení o její neexistenci mu nestačilo: „*Vím, že tenkrát jsem nějak vnitřně věděl, že to není pravda... nejenom z nějakýho vnitřního jako smutku, ale spíš takový jakože mi logicky to nesešlo... A tenkrát jsem věděl, že to je ještě nějak jinak... Ale nedokázal jsem si na to sám odpovědět.*“ Druhý projev „osobního hledání“ byla určitá formy modlitby: „*Ve svém osobním hledání jsem se modlil nějak... hledal jsem odpověď, pomoc, u někoho vyššího, ale protože jsem neměl zkušenost s křesťanstvím, s Bohem, nikdo mi o něm moc neříkal, tak jsem se modlil k nějaké bytosti nade mnou, kterou jsem si myslel, že každý máme jakoby svého takového boha... Jsem si nedokázal představit, jak by jeden Bůh mohl stihnout všechny lidi (smích). No a... taky jsem vnímal, že někdo se mnou jako je.*“

Krise

Důležitým momentem byla pro tohoto respondenta Sametová revoluce, protože díky ní se do kin dostal film o životě Ježíše, jehož zhlédnutí bylo pro Respondenta 03 „zlomovým okamžikem“, protože díky tomu si uvědomil, že věří v Ježíšovu existenci: „*Když jsem ho viděl, tak velmi mě zaujal příběh Ježíše... nejenom jako film, ale nějak tak vnitřně opravdu mě to zaujalo. A na konci toho filmu byla i taková nabídka modlitby, že jestli teď člověk věří, že... Ježíš existuje a může v mém životě do něj nějak vstoupit a pomoc mi udělat mě šťastným, tak že ho můžu do toho života pozvat a svěřit mu ten život, tak to jsem tenkrát udělal.*“

Hledání

Na základě tohoto náboženského zážitku tedy uvěřil v Boha a nastalo u něj cca půlroční období, které sám označuje jako „období dlouhodobého zamilování“, které prožíval velmi intenzivně, protože vnímal, že Bůh nejenže opravdu reaguje na jeho modlitby, prosby i myšlenky, ale že má o něj zájem a miluje ho.

Setkání

Důležitou osobou, která měla vliv na průběh náboženské konverze Respondenta 03, byla jeho budoucí kmotra. Jednalo se o řeholní sestru, která do školy přišla nabídnout dobrovolný kroužek o náboženství. Respondent 03 se na tento kroužek přihlásil a setkání s touto řeholnicí považuje za „*zlomový okamžik*“, protože díky ní se toho více dozvěděl o křesťanství, a to nejen z výuky, kterou vedla.

Interakce

Výuka náboženství pro něj byla velmi významná nejen z hlediska poznávání křesťanské nauky a tradic. Skrze svou budoucí kmotru měl možnost být svědkem toho, jak vypadá křesťanský život, když se žije opravdu podle pravd, které jsou tímto náboženstvím předkládány: „*To co nám říkala, tak... dávalo mě logiku.. A zároveň jsem u ní viděl, že to, co říká, ... že za tím stojí svědectví jejího života a zároveň mně dává svobodu, abych to přijal nebo nepřijal. Nenutila mě k ničemu. A zářil z ní takovej jako klid, pokoj, taková radost, přirozená, nebo nadpřirozená můžu i říct.*“

V době, kdy Respondent 03 uvěřil v Boha, prožívala jeho rodina velmi těžké období. Během tohoto a dvou následujících let zažili tři úmrtí v rodině, přičemž prvním z nich bylo úmrtí jeho staršího bratra, který byl usmrčen násilně a za velmi pochybných okolností, které se nikdy neobjasnily. Každý člen rodiny se s touto tragédií vyrovnával svým způsobem. Respondent 03 usuzuje, že i díky této zkušenosti se jeho víra v Boha prohloubila, protože mu byla v tomto období velkou oporou, tuto situaci popisuje slovy: „*byl jsem nucen se konfrontovat s otázkou života, smrti, co je po smrti, s otázkou utrpení a... ta víra šla díky tomu nák možná víc na hloubku.*“

Závazek

Průběh náboženské konverze u tohoto respondenta byl poměrně rychlý, od počátku konverze trvalo zhruba rok, než byl pokřtěn, což se stalo v jeho 13-ti letech.

Následky

Jako důležitou skutečnost vnímá Respondent 03 to, že se zapojil do společenství mladých lidí ve farnosti, kde byl pokřtěn. Scházeli se každý týden, pořádali nejrůznější

křesťanské akce a především byli všichni vedeni k tomu, aby svou víru neprožívali „formálně“, ale „*byl tam velký důraz na osobní vztah s Ježíšem Kristem... To je základ... a díky tomu má smysl chození do kostela a ke zpovědi a dodržování přikázání, desatera Božích přikázání a církevních.*“ Pro něj to bylo významné především proto, že on sám uvěřil skrze Ježíše Krista a jeho život, který viděl ztvárněný ve zmíněném filmu. Osobní vztah byl pro něj „*od začátku nejdůležitější, klíčový, podstatný.*“ Respondent 03 je přesvědčen, že díky tomuto nikdy neměl problém s věroukou, obřady či institucí římskokatolické církve. Uznává, že se v církvi projevují slabosti lidí apod., přesto ho to nikdy neodradilo od víry v Ježíše.

Dále popisuje, že díky tomuto farnímu společenství, které kladlo velký důraz na hlubší modlitbu, se setkal i s působením Ducha svatého v životě člověka skrze křesťanstvím uznávané nadpřirozené dary, což jeho víru ještě více oživilo. Měl možnost poznat, že „*Bůh, který je mocný, je schopný dělat i zázraky a živě reagovat a působit v našem životě, když ho o to prosíme, když ho zveme do toho života, když ho tam pustíme.*“ Byl svědkem fyzického, emocionálního či duchovního uzdravení: „*Působením evangelia a modlitby jim vlastně bylo pomozeno.*“

Respondent 03 se přiznává, že i on postupem času našel své dary: „*Když člověk... začne sloužit druhým lidem, tak zjistí jaký dary i má... při té službě se některý ty dary, který člověk dostane při křtu a biřmování, tak se začnou projevovat*“ Zažil, že skrze jeho modlitbu došlo k několika emocionálním a fyzickým uzdravením, či osvobozením od vlivu zla. A také vidí své „*obdarování od Boha*“ v tom, že rozumí lidem, kteří mají „*touhu najít něco hlubšího v životě, přesažného, (...) kteří hledají cestu k víře v dospělosti.*“

Kromě tohoto farního společenství, měl respondent menší společenství ve třídě, teď již na gymnáziu, které zahrnovalo 5 – 7 spolužáků, se kterými se např. scházeli ráno před vyučováním, aby se pomodlili v kostele za nadcházející den. Mimoto se připojil i k mezinárodnímu křesťanskému hnutí, jehož hlavní myšlenkou je: „*Na základě Ježíšovy zvěsti Evangelia usilovat o myšlenku jednoty, sjednocování lidí ve světě skrze lásku vzájemnou nebo lásku k lidem.*“ Což znamenalo, že začal jezdit i na nejrůznější mezinárodní setkání, kde získal opravdu mnoho přátel neboli „*bratrů a sester*“ po celém světě.

Respondent 03 byl od dětství veden ke sportovní aktivitě, např. hrál aktivně fotbal, ovšem po svém křtu se začal stále více zapojovat do křesťanských aktivit, a tak byl postupem času postaven před volbu, které z těchto dvou aktivit dá přednost: „*Po nějaký době to bylo už trošku v kolizi, že už jsem nestíhal jezdit i na ty akce a žít ten křesťanský život i hrát naplno ten fotbal, který taky, čím jsem byl starší, vyžadoval větší časový nárok.*“ Nakonec upřednostnil křesťanství před sportem.

Postupem času se sám sebe začal ptát, co je jeho životním povoláním, zda manželství nebo duchovní cesta, což bude přiblíženo v rámci následující kapitoly.

Typ náboženské konverze

Z výše uvedených informací o Respondentu 03 lze jeho proces náboženské konverze přiřadit do klasifikací, které byly uvedeny v Teoretické části: Opět zde nastává situace, že ne ve všech typologiích je zařazení Respondenta 03 do nějaké kategorie jednoznačné. Pravděpodobně však lze spíše mluvit o *typu trpného vzdání se* dle Jamese (1930) a o *pasivní konverzi* dle Richardsona (1985). I v tomto případě se dle Malonyho typologie (1990, in Halama, 2006) jedná o *vnitřní konverzi* a o *spirituální konverzi* dle Pargamenta (1996, in Zinnbauer & Pargament, 1998). Co se týče Spilky et al. (2003, in Halama, 2006), v rámci jeho typologie lze v tomto případě mluvit o *náhlé konverzi*. Na základě zážitku z filmu o životě Ježíše lze říci, že se jedná o *konverzi v důsledku náboženského zážitku* dle Vergoteho (1966, in Halama, 2006) a *mystickou konverzi* dle Loflanda a Skonovda (1981).

Respondent 04

Respondent 04 měl natolik specifický průběh náboženské konverze, že zde budou jednotlivé její faktory seřazeny jinak než u ostatních respondentů. Vzhledem k tomu, že tato práce vychází ze systemického stupňového Rambova modelu, uspořádání jednotlivých faktorů není pro analýzu procesu zásadní. V tomto případě však jejich jiné uspořádání zajistí lepší srozumitelnost a návaznost.

Kontext

Z informací v předchozí kapitole můžeme shrnout, že Respondent 04 pochází z rodiny, kde se rodiče až do respondentovy náboženské konverze o víru téměř nezajímali.

Za důležitý *Kontext* své konverze považuje to, že kolem 12-tého roku se přihlásil do skautu. Nepřihlásil se tam cíleně, spíše náhodou, ale velmi ho to nadchlo. A dle jeho názoru skautský slib by mělo být „*životní krédo věřících*“: „*v tom slibu se objevujou slova jako je čest, svědomí, slib, láska k vlasti, tzn. zodpovědnost vůči ní... zodpovědnost vůči sobě, nějaký řád... vlastního života, nějaký ideály a jakoby určitá ochota sloužit druhým.*“ I když skauting nijak neměl vliv na jeho obrácení, přesto to vnímá jako „*ten základ, ta země, do který to jako Bůh zaséval.*“

Respondent 04 zažil komunistický režim v dětství, ale neměl s ním osobně žádné výrazné zkušenosti. Přesto na jeho proces náboženské konverze měla vliv i Sametová revoluce, protože po ní bylo založené biskupské gymnázium, na které nastoupil po ZŠ. Motivace přihlásit se na tuto školu nesouvisela s vírou, pouze se jednalo o novou školu, která byla zaměřená humanitním směrem a ještě neměla špatnou pověst. Ve výsledku na něj právě toto prostředí mělo velký vliv.

Setkání

Studium biskupského gymnázia pro něj bylo důležité především proto, že se zde setkal s mnoha mladými věřícími katolíky: „*v té třídě byla jedna třetina praktikujících věřících*“. Díky této zkušenosti měl možnost poznat, „*že víra se netýká jenom nějakých babiček, a že ti mí spolužáci jsou normální... svým jednáním, kromě toho, že jsou věřící, (...) chovají se jako všichni ostatní lidé, ale mají možnost jakoby sdílet svůj život ještě na jiný rovině, mají ještě o známost navíc.*“

Kromě věřících spolužáků zde potkal jednoho významného vyučujícího, jímž byla učitelka náboženství. Paradoxní je, že ještě před nástupem na gymnázium se těšil, jak zrovna s ní se bude hádat o náboženství. Nakonec to dopadlo jinak, než předpokládal. Jednalo se o starší paní, „*kteřá byla v té normalizační době (...) taková bojovnice za lidský práva, svobodu a spravedlnost, jo...protože to nebyla taková klasická farní kuchařka, ale byla to ta bojovnice, (...) honila se s téma estébákama... A*

ona to náboženství učila stylem naprosto nekoordinovaným, nesystematickým, kdy řekla nějakou tezi (...) ale po pěti větách ji to sklouzlo (...) a vyprávěla v podstatě příběhy o životě... Já teď kon zpětně vidím, já jsem to hltal (...) jak mluví... o nějakých svých zážitcích, a mě to chytlo.“ Díky tomu si uvědomil, že „*Bůh opravdu jedná v životě... Bůh je činný.*“ Tato učitelka měla na jeho proces konverze takový vliv, že se nakonec stala jeho křestní kmotrou.

Respondent 04 sám zpětně svůj proces náboženské konverze hodnotí tak, že měla „*tři kořeny*“ a právě tato *Setkání* jsou dvěma z nich.

Krise

Třetím „*kořene konverze*“, který byl určitým „*zlomem*“, na jehož základě došlo u Respondenta 04 k úplné „*přeměně*“, byl mystický zážitek, který prožil na lyžařském výcviku. Tento výcvik probíhal na diecézním centru pro mládež, takže zde byla „*nabídka modliteb*“, a protože si se spolužáky rozuměl a oni tam chodívali, účastnil se jich s nimi. „*Při té jedné modlitbě, já jsem najednou věděl, že Bůh je, že Bůh je přítomen (...) a v té chvíli jsem věděl, že Bůh je.*“ Respondent 04 tento moment přirovnává k zážitkům, který mívali mučedníci z prvních století: „*oni nedělali nic jiného, než že nemohli zapřít to, co zažili... tak já bych měl tendleten moment.*“

Hledání

Ještě před touto mystickou zkušeností se Respondent 04 zmiňuje o určitém *Hledání*, které bylo odpovědí na prostředí školy, v níž se nacházel. V rámci třídy bylo ve třídě hodně muzikantů, takže o přestávkách se hrály a zpívaly křesťanské písničky, a protože se zrovna učil na kytaru, účastnil se toho také. Díky tomu jejich třída zajišťovala liturgickou hudbu na studentských bohoslužbách a on byl toho součástí také: „*To byly... první takový jako už doteky toho, že do toho kostela už jsem se dostával na mše, (...) že jsem hrál ty náboženské písničky.*“ Respondent 04 si vybavuje i moment své „*první uvědomělé modlitby*“, kde oslovil Boha „*Bože*“. Bylo to právě v rámci jedné studentské mše, kde za ním a jeho nevěřícím kamarádem seděla výše zmiňovaná učitelka náboženství a během proměňování jim řekla: „*Kluci, to se nemusíte stydět před Pánem Bohem, to klidně můžete pokleknout.*“ A protože to pro ně byla autorita, neměli tendence k revoltě a opravdu si klekli. Tehdy si Respondent 04

v duchu řekl: „*Pane Bože, já nevím, jestli seš, ale jestli seš... tak si jako buď... Jsem dovolil Bohu být. (smích)*“.

Jako zajímavou uvádí Respondent 04 skutečnost, že v návaznosti na svůj mystický zážitek si začal psát jakýsi deník, pravděpodobně se dá mluvit o „duchovních denících“. Dle jeho slov toto začal činit na základě nějakého „*vnuknutí*“ a vydrželo mu to deset let, konkrétně do kněžského svěcení: „*Potom jsem tu energii, kterou jsem věnoval těm zápiskům, aspoň tak to říkám... jsem začal vtělovat třeba v kázání, kdy už jsem neměl potřebu tohleto sdílet.*“

Interakce

Po návratu z lyžařského výcviku, se rozhodl, že se nechá pokřtít. Nejprve ho k tomu vedly spíše racionální úvahy typu: „*Já jsem se rozhodl, že se nechám pokřtít, že to jako nic špatného není. A myslím si, že to vyrůstalo spíš s potřeby sebeidentifikace... prostě z té stádnosti toho pubertáka patnáctiletého.*“ V pololetí byl tedy přijat do katechumenátu, který byl pro něj také zásadní: „*Já jsem se na to poznávání té víry, na katechumenát zase strašně živelně vrhnul, (...) Najednou se mě různé souvislosti začaly spojovat... začaly do sebe zapadat. I ten Bůh najednou nebyl ničím cizorodým, byl... tou maltou mezi cihlami (...) Takže mě se začaly otvírat úplně takový horizonty a obzory... další a další...*“ Začal chodit intenzivně na mše svaté, četl si Bibli, hlavně Nový zákon, a postupně se jeho touha po křtu prohloubila na emoční úroveň: „*už jsem jako chtěl bejt pokřtěnej*“.

Při té příležitosti si ho jeho budoucí kmotra a zároveň učitelka náboženství „*vzala ještě víc jako do hledáčku*“. A právě ona se nakonec postarala o to, aby byl pokřtěn už na konci školního roku, tedy už půl roku od započetí katechumenátu: „*Zpětně vím, pak mi někdy vyprávěla, že věděla o té situaci, kterou jsme měli doma, trochu se bála, že ztratím ten vítr v plachtách... toho nadšení, přes ty prázdniny (...) takže si to chtěla pojistit.*“

Závazek

Respondent 04 byl pokřtěn v 15-ti letech na studentské mši při příležitosti ukončení školního roku. Náboženská konverze tedy u tohoto respondenta trvala necelý

rok, což je poměrně rychlý průběh, především v rámci tohoto výzkumu se určitě jedná o nejkratší proces náboženské konverze.

Následky

Respondent 04 zpětně přemýšlel, zda zvolil správnou církev. To že zvolil právě římskokatolickou církev, bylo dáno především tím, že byl obklopen společenstvím katolíků. Ale přiznává se, že kdyby poznal společenství mladých lidí, s kterými by si rozuměl, a byli by to např. evangelíci, byl by evangelíkem, protože ho oslovovaly „*formy hlásání nekatolických církví*“.

Po křtu začal Respondent 04 poznávat římskokatolickou církev ve své „*šíři*“ a fascinovalo ho, „*kam až prostě křesťani dosahují (...) vod politiků přes různé vlády, přes různé názorové skupiny a tak podobně... Je to obrovský širý moře... toho společenství velkého, kdy opravdu máme k sobě mnohem blíže, máme prostě téma, máme... cosi společného, ... a to není málo, to strašně moc.*“

Postupem času se začal více angažovat v církvi, s čímž se pojilo to, že ustoupil od aktivního skautingu. Místo toho spolupracoval s centrem pro mládež při biskupství, s katechetickým centrem, při kterém se podílel na pořádání letních táborů, měl na starosti i různá setkání na diecézní úrovni a účastnil se nejrůznějších křesťanských setkání a akcí. Sám sebe popisuje slovy: „*takovej ten angažovanej, naivní, nadšenej mládežník jsem byl*“.

Zapojil se i do diecézní kapely, která hrávala na diecézních setkáních mládeže, což bylo pro něj velmi zásadní společenství: „*my jsme zakusili opravdu takovou tu nerozbornost, tu jednotu, to sdílení toho úzkého společenství věřících, (...) Určitě jsou tam lidi, kterým to změnilo život. (...) Ta přítomnost v té kapele jim jako převrátila, nebo je nasměrovala... do celého života.*“ On si na základě této zkušenosti uvědomil, že „*v církvi se nestačí jenom víst, nestačí být jenom konzument té víry, ale že každý člověk by měl mít svoji zodpovědnost, ... by měl dávat nějaký vklad... by měl nějakou formou sloužit.*“ Sám respondent zde upozorňuje, že na těchto jeho úvahách je vidět vliv „*skautské výchovy*“. Díky tomuto uvědomění poznal své „*první povolání v církvi*“, kterým byla liturgická hudba. „*To znamená, že kdykoliv, když bude potřeba, já jsem připraven zahrát. (...) Takže jsem opravdu tu kytaru tahal všude s sebou, že*

jsem byl jakoby aktivní v tom přístupu: „Není-li nikdo jiný, tak já jsem ochoten zahrát“. V souvislosti se svým pozitivním vztahem k hudbě dále zmiňuje, že po biřmování *„dostal od Boha určitéj dar ještě vnímat hudbu, ještě jako jinak“* a začal komponovat skladby a písničky, ovšem toto „obdarování“ mu vydrželo jen určitý čas.

A poslední, za zmínku stojící, *Následek* je ten, že zhruba po třech letech od přijetí svátosti křtu si Respondent 04 začal pokládat otázku: *„Co chceš se životem dělat?“* (...) *„Chceš jít cestou do manželství anebo ke kněžství?“* Tato otázka hledání svého povolání bude předmětem následující kapitoly.

Typ náboženské konverze

Díky výše popsaným informacím o Respondentu 04 lze jeho proces náboženské konverze zařadit do příslušných typologií vypsanych v Teoretické části následujícím způsobem: S určitostí lze prohlásit, že Respondent 04 prožil *vnitřní konverzi* dle Malonyho typologie (1990, in Halama, 2006) a *spirituální konverzi* dle Pargamentovy typologie (1996, in Zinnbauer & Pargament, 1998). U typologií podle Jamese (1930) lze soudit, především díky mystickému zážitku, že se jedná o *typ trpného vzdávání se*. U Richardsonovy typologie (1985) to není tak jednoznačné: Pokud by se respondentův mystický zážitek hodnotil jako nevědomý proces, v důsledku kterého Respondent 04 konvertoval, jednalo by se o *pasivní konverzi*, ovšem u tohoto respondenta můžeme mluvit i o následném aktivním přístupu v procesu vytváření své identity, a v tomto případě by se jeho konverze označila jako *aktivní konverze*. V rámci typologie dle Spilky et al. (2003, in Halama, 2006) lze konverzi Respondenta 04 označit jako *náhlou konverzi*. Podle Vergoteho (1966, in Halama, 2006) lze mluvit o *konverzi v důsledku náboženského zážitku*. Co se týče typologie dle Loflanda a Skonovda (1981), ani zde nelze použít pouze jeden typ, protože díky mystickému zážitku se jedná o *mystickou konverzi*, zároveň však v důsledku velkého vlivu lidí v okolí tohoto respondenta na jeho náboženskou konverzi lze mluvit o *afektivní konverzi*.

Respondent 05

Kontext

Pro rodinu Respondenta 05 byla víra absolutně neznámá a neexistující skutečnost, více o tom předkládá předchozí kapitola. Respondent popisuje své dětství

jako šťastné, a období dospívání popisuje jako důležité pro kontext náboženské konverze. Když se hlásil na střední školu, chtěl se věnovat výtvarnému umění. Zároveň se začal více zajímat o historii, především o středověk, takže se rozhodl studovat střední průmyslovou školu grafickou, obor konzervátorství, restaurátorství. Na tuto školu byl přijat, což zpětně vnímá jako „Boží zásah“, protože ho tento obor nejen zajímal a naplňoval, ale byly tam také příznivé okolnosti pro konverzi ke křesťanství, protože dějiny umění se prolínají s dějinami křesťanství. V prvním ročníku na SŠ ho křesťanství sice nezaujalo, ale díky získaným znalostem ho vnímal jako první a možná jedinou možnou volbu v době, kdy začal o Bohu a víře v Boha vůbec uvažovat: „*Pak už mně přišlo normální tak jako, když uvažovat vo Bohu, tak asi... o křesťanství... Protože v rodině jsme nebyli žádní židi a mě ani nenapadlo nic jinýho, že může existovat nějaký jiný náboženství.*“

Krize

První situací, která odpovídá pojmu *Krize* v tomto modelu náboženské konverze, bylo období kolem 16-ti let, kdy si Respondent 05 začal pokládat existenciální otázky typu: „*Co teda bude dál až... za ty dva roky mně bude těch osmnáct... teď už to jako všechno bude muset bejt na mně (smích). No... a co má teda smysl?*“

Druhým důležitým spouštěčem náboženské konverze, nebo spíše to, co její průběh usnadnilo, byla Sametová revoluce. Díky ní bylo snazší dostat se do kontaktu s církví bez rizika, které hrozilo za komunismu.

Hledání

V rámci hledání smyslu světa, života a vlastně všeho nakonec dospěl k myšlence, že Bůh existuje a v návaznosti na to uvažoval tímto způsobem: „*Pro mě ta první představa byla, ... že tento svět a můj život má smysl... Bůh a smysl je totéž... Za celým stvořením nebo za celým vesmírem, za tím, že nějak vznikl, nějak pokračuje, tak je nějaký smysl, že to není náhoda nebo absurdita, ale že to je smysluplná věc, všechno a lidskej život je smysluplněj... Bůh je to, co je smysl všeho. (...) A náboženství, který mluví o Bohu, tak mluví o smyslu života... proto má smysl se zajímat o náboženství.*“

Na základě těchto úvah se začal zajímat o stvoření světa, a proto začal číst Bibli. Tehdy měl bohužel k dispozici jen prvorepublikové vydání *Bible Kralické*, tak to nebylo snadné na porozumění, ale zároveň měl ve starých knihách a písmu oblibu, takže mu to nevadilo.

Setkání

Důležití lidé, kteří ho doprovázeli procesem náboženské konverze, byli nejprve dva nebo tři spolužáci ze střední školy. Oni sami procházeli konverzí, ovšem s tím rozdílem, že v dětství již byli pokřtěni, ale k víře nebyli nikdy vedeni. S nimi tedy mohl svou víru sdílet a navíc společně několikrát navštívili nějaké kostely. Jeden z těchto spolužáků se stal jeho křestním kmotrem.

Díky těmto spolužákům byl Respondent 05 seznámen i s jedním římskokatolickým knězem, se kterým se začal častěji scházet a který ho nakonec připravil na svátost křtu. Toto setkání proběhlo právě v období Sametové revoluce a tento kněz pro respondenta představoval první kontakt s římskokatolickou církví.

Interakce

Jak bylo již řečeno, díky spolužákům, kteří sami procházeli náboženskou konverzí, pomalu poznával prostředí římskokatolické církve. Byli spolu na prvních bohoslužbách, na adoracích a vše probíhalo postupně: „*To bylo takový... pozvolný seznamování.*“

Respondent 05 uvádí, že zkoušel navštívit i kostely jiných církví, ale u každé církve mu bylo něco nesympatické. U Církve československé husitské neměl pochopení pro tak velké propojení církve s českou historií: „*Tak jsem si řekl, tak to asi není církev pro mě, protože jako já Masaryka znám, mě to zajímá, ale kvůli tomu jsem neuvěřil v Pána Boha (smích).*“ U evangelických církví mu navíc vadilo, že vždy záměrně odmítali spojení s uměním, přitom právě propojení křesťanství s uměním bylo pro něj důležité: „*Pro mě třeba do dneška tohleto je důležité, ... že někdo, kdo žije v katolický církvi, tak může čerpat z toho bohatství ať literatury, nebo teologie, ... nebo výtvarného umění, architektury... V tom všem nějak je vobitisklá ta víra všech těch... předchozích generací. A člověk patří tady do té veliký rodiny, nebo jak to nazvat, ...*

duchovně bohatý.“ Tyto důvody a zároveň i to, že kolem sebe měl přátele katolíky, byly velkým motivem pro vstup právě do katolické církve.

Nejdůležitější *Interakcí*, díky které se více seznámil s věroukou římskokatolické církve, byla četba Bible, Katechismu a jedné knihy vydané ještě za první republiky, která pojednávala o životě Ježíše Krista, ovšem s vědeckými a kritickými vysvětlujícími poznatky. Protože jeho proces náboženské konverze probíhal v období Sametové revoluce, více křesťanské literatury k dispozici nebylo.

Závazek

Na základě této křesťanské literatury, kterou měl pečlivě nastudovanou a výše zmíněný kněz ji s ním nejprve prodiskutoval a nakonec z ní i přezkoušel, byl zhruba po dvouročním procesu náboženské konverze a těsně po maturitě pokřtěn. Zajímavou skutečností u Respondenta 05 je to, že neabsolvoval oficiální katechumenát. Na základě schválení biskupa byl tedy pokřtěn a až ex post absolvoval katechumenát pod vedením Kongregace sv. Františka Saleského neboli Salesiánů.

Následky

V období po křtu Respondent 05 nastoupil do pracovního procesu, s čímž souviselo, že spolužáci, s kterými svou víru mohl sdílet, se odstěhovali. Tehdy pro něj začala obtížná životní fáze: „*Tu svoji víru jsem prožíval hodně izolovaně.*“ Docházel sice pravidelně na mše svaté, ale nechodil do jedné konkrétní farnosti, takže se nemohl ani zapojit do nějakého farního dění. Důležitým faktorem pro něj tehdy bylo, že začal chodit k Salesiánům do skupiny dospělých, kteří se připravovali na křest. On se sice tehdy připravoval již na biřmování, ale toto společenství pro něj bylo velmi důležité: „*To mě, myslím, tak jako drželo nad vodou hodně.*“

Toto společenství bylo jediné prostředí, kde se mohl s někým sdílet o své víře, protože ani v zaměstnání ani s rodinou, u které ještě bydlel, si o tomto tématu povídat nemohl. U Salesiánů potkal dobrého zpovědníka, který v této fázi doprovázel. A v neposlední řadě zde získal přítele, který měl důležitý vliv na jeho rozhodnutí o svém křesťanském povolání, což bude více popsáno v následující kapitole.

Typ náboženské konverze

Dle informací získaných o náboženské konverzi Respondenta 05 lze tento proces kategorizovat podle typologií uvedených v Teoretické části: Respondent 05 prožil *vnitřní konverzi* dle Malonyho (1990, in Halama, 2006) a zároveň *spirituální konverzi* dle Pargamenta (1996, in Zinnbauer & Pargament, 1998). Dle Jamesovy typologie (1930) se jedná o konverzi *typu činné vůle*, a odpovídá i *aktivní konverzi* podle Richardsona (1985). Tento proces založený převážně na racionálních psychických procesech a aktivním hledání smyslu by v rámci typologie podle Spilky et al. (2003, in Halama, 2006) a Vergoteho (1966, in Halama, 2006) odpovídal *postupné konverzi*. Co se týče typologie, kterou sestavili Lofland a Skonovd (1981), lze mluvit o *intelektuální konverzi*, ale i o *afektivní konverzi*, protože i vztah k věřícím spolužákům byl v tomto případě určitým způsobem důležitý.

Respondent 06

Kontext

U Respondenta 06 je specifická jedna zásadní skutečnost, kdy on sám o sobě prohlašuje: „*Obrácení u mě vlastně žádný nenastalo... Já jsem sice vyrůstal v rodině, která nepraktikovala křesťanství. (...) Ale přesto, a to řekněme, je takové mystérium ... přesto já jsem věděl, že Pán Bůh je. (...) Od malička jsem prostě věděl, že někdo nad námi je a že nás prostě sleduje, ale v tom dobrým slova smyslu... Jakože nás někdo provází neustále.*“ Od dětství měl „*sklon k těm duchovním věcem... sklon k tomu kostelu, sklon k těm farářům.*“ Dále uvádí, že není okamžik v jeho životě, v kterém by on mohl říct, že v Boha nevěří, přesto se nechal pokřtít až v 21 letech. I tuto situaci lze posuzovat z pohledu teorie náboženské konverze.

Dalším odlišným prvkem náboženské konverze u Respondenta 06 je to, že celý proces konverze, tedy od počátku až do pokřtění (a dokonce i rozhodnutí pro povolání kněze), proběhl ještě před Sametovou revolucí, tedy za vlády komunistického režimu. A právě revolta proti komunismu je u Respondenta 06 tím nejzásadnějším *Kontextem* jeho náboženské konverze.

Po ZŠ nastoupil na gymnázium a tehdy se už začalo projevovat jeho antikomunistické smýšlení: „*Tam jsem začínal nějak vnímat samozřejmě svět a vnímat*

tu politiku... Byl jsem proti režimu... A tak jsem ten režim bojkotoval tím, že jsem se neučil.“ Respondent sice uznává, že na jeho známky měla vliv i jeho lenost, ale především mu někteří jeho učitelé nebyly sympatičtí právě proto, že byli komunisté a toto své neučení vnímal jako „vzdor“ vůči nesnášenému politickému režimu. V rámci gymnázia si mohl vybrat směr předmětů, na které se zaměří a on si zvolil humanitní místo technického, ovšem v rámci tohoto humanitního programu měli i hodiny ateismu: „Nám tam vykládali vznik různých náboženství... a vykládali to materialisticky... Že všechna náboženství jsou vlastně takový... že to založili šílenci, nebo blouznivci... Že to je taková slepá větev evoluce... a že na to máme zapomenout nebo se tomu vysmívat.“

Po maturitě nebyl přijat na VŠ a nastoupil na brigádu na poštu. Zde nejprve pracoval v kanceláři, ale po vyžádání změny pracovní náplně začal roznášet poštu. Toto bylo pro něho velmi obtížné období, protože tento pracovní záprah zvládal jen s velkým vypětím sil. Vedení pošty bylo navíc komunistické, takže na své zaměstnance tlačilo, aby vstoupili do Socialistického svazu mládeže. On odmítl a začal mít problémy ve formě pracovních kontrol. Při té příležitosti si našli důvod a obvinili ho ze zpronevěrování peněz. Byl tedy před soudem a dokonce v jeho domácnosti udělali domovní prohlídku, během které našli určité antikomunistické materiály: „*Takže najednou se ze mě stal ne ekonomickéj případ, ale najednou politickej případ.*“ Vyvázl z toho pouze s přestupkem, který mu byl v rámci pozdější amnestie smazán, takže nyní žádný záznam v trestním rejstříku nemá.

Po této práci nastoupil na vojenskou službu, která pro něho byla jen další negativní zkušeností s komunistickým režimem. Svátost křtu přijal po návratu z ní.

Krise

Respondent 06 o sobě výslovně prohlašuje: „*Nikdy bych asi neřek konkrétně nějaký okamžik, že jako jsem se obrátil a že jsem zanechal svého zhýralého života. (...) Já vlastně nemůžu říct, že bych jako někdy nevěřil. To vždycky.*“ Přesto i v jeho životě lze nalézt jednu zkušenost, kterou lze označit za *Krizi*, v tom smyslu, že u něho tehdy proběhla určitá změna smýšlení. Zažil to v dětství, kdy konkrétně, není známo, a sám tento zážitek označuje slovy „*takový nenásilný drobný obrácení*“. Stalo se to na návštěvě u babičky, kdy se sám toulal po lese a narazil v něm na lesní křížovou cestu,

kteřá upoutala jeho pozornost natolik, že jí prošel: „Vím, že mě to tenkrát strašně zaujalo. A že jsem jako chodil od toho zastavení k zastavení, že jsem si to tak jako prohlížel a že jsem vůbec teda nerozuměl, co to je, ale prostě mě to nějak lákalo... Pak jsem došel až k tomu poslednímu zastavení, kde byla kaple a tam ležela ta postava Krista a to mě fascinovalo. Tam prostě ležel a měl takhle tu ruku spuštěnou z toho katafalku... a já vím, že jsem mu tak chytnul tu ruku tam... jako jsme si takhle podali ruce.“

Určitým způsobem by do této kategorie mohlo být zařazeno období, kdy si během studia na gymnáziu začal velmi silně uvědomovat „faleš a zhoubnost komunistického režimu“ a navíc v sobě začal pociťovat „takovou jako touhu právě odhalit to, co je neviditelné“.

Hledání

Právě respondentův „zájem o to, co je uvnitř“ se na procesu náboženské konverze nejvíce odrazil. Začal se zajímat o psychologii, především tu hlubinnou. Shodou okolností se dostal k výtisku knihy parapsychologa Břetislava Kafky. Tento autor nejenže byl komunistickým režimem odmítán, ale byl také hypnotizér, který v rámci svých „seancí“ dělal určité experimenty, které byly v dané knize popsány: „Těmito experimenty... dokazoval existenci Boží a věrohodnost katolické církve.“ Všechny popsané situace v knize Respondenta 06 velice zaujaly a změnily mu pohled na svět: „To byl taky takový zdroj mého přesvědčení, že se nebudu... zajímat vo nějaký věci nedůležitý a že budu dělat jenom ty věci, který jsou nejdůležitější. A nejdůležitější věci bylo... poznat toho Pána Boha, dělat něco pro toho Pána Boha a pomáhat lidem, aby tu nejdůležitější věc našli.“

Setkání

Důležitým člověkem na cestě náboženské konverze Respondenta 06 byl kněz, kterého poznal během své brigády na poště. Později zjistil, že se jednalo o tajně vysvěceného biskupa, který toho času byl již v důchodu. „Byl taky v hledáčku státní bezpečnosti... byl velmi vzdělaný, takový kvalifikovaný, taková persóna úctyhodná. (...) Já jsem pak měl na něj takový otázky... na Pána Boha, ... jak to s ním vlastně je... (...)

Pak jsme se domluvili, já jsem tam začal chodit pravidelně... a vlastně se mnou započal takovej katechumenát.“

Další věřící potkal během vojenské služby, která byla podle Respondenta 06 „jedna velká buzerace“ a „politická nalejvárna“. Potkal se zde s několika katolíky a v rámci možností si to tam společně pomáhali přežít: „*Jsmo tak jako trošku drželi při sobě a vzájemně si pomáhali, na kolik to šlo.*“

Interakce

V rámci své přípravy na křest, se naučil i latinu, protože ten kněz, který ho připravoval, ho učil poznávat Bibli a evangelium i skrze různé úryvky z Písma svatého právě v latině. Díky tomuto knězi měl možnost setkat se i s německými kněžími, kteří za ním jezdili na návštěvu a dováželi mu nejrůznější německou literaturu, na základě které pak také Respondenta 06 ke křtu připravoval.

Závazek

Tento alternativní katechumenát proběhl ještě před nástupem do vojenské služby, pokřtěn byl několik měsíců po jejím skončení – ve svých 21 letech.

Následky

Jediný, ale zároveň pro tuto práci podstatný *Následek* procesu náboženské konverze Respondenta 06, byl ten, že zhruba po roce od přijetí svátosti křtu se rozhodl podat přihlášku na teologickou fakultu. Tehdy byl stále u moci komunismus. Právě tato skutečnost byla v rámci rozhodnutí stát se knězem pro Respondenta 06 klíčová, což bude blíže přiblíženo v následující kapitole.

Typ náboženské konverze

Na základě výše zmíněných dat o Respondentu 06 lze jeho proces náboženské konverze začlenit do typologií vyjmenovaných v Teoretické části tímto způsobem: Pravděpodobně se jedná v Jamesově typologii (1930) o *typ trpného vzdání se* a v Richardsonově typologii (1985) o *pasivní konverzi*. Dále lze opět mluvit o *vnitřní konverzi* dle Malonyho typologie (1990, in Halama, 2006) a *spirituální konverzi* dle Pargamenta (1996, in Zinnbauer & Pargament, 1998). V případě typologií od Spilky et

al. (2003, in Halama, 2006) lze tento proces kategorizovat jako *postupnou konverzi*, stejně tak u Vergoteho (1966, in Halama, 2006) se jedná o *postupnou konverzi*, ovšem vzhledem k zážitku s křížovou cestou v dětství by se u tohoto respondenta mohl hodnotit i jako *konverze v důsledku náboženského zážitku*. Ze stejného důvodu lze respondentovi přiřadit kategorii *mystická konverze* v rámci typologie dle Loflanda a Skonovda (1981), ovšem i u této typologie to není jednoznačné a je možné, že se i v tomto případě jedná i o *intelektuální konverzi*.

Respondent 07

Kontext

Respondent 07 jako jediný z respondentů v našem výzkumu během svého dětství zažil rozvod rodičů, takže od 11-ti let vyrůstal pouze s matkou a sestrou. Oba rodiče si našli další partnery, takže později do jejich domácnosti, kromě dalšího muže, přibyla ještě nevlastní sestra. Důležitým obdobím pro tohoto respondenta bylo dospívání, během kterého začal studovat na gymnáziu, a kdy u něj byla započata náboženská konverze, která trvala zhruba 5 let, tudíž svátost křtu přijal až na VŠ. Ani u tohoto respondenta na proces konverze pravděpodobně neměla žádný vliv Sametová revoluce, resp. vůbec se o ní ve svém vyprávění nezmiňuje, a především počátek procesu náboženské konverze u něj započal až po změně režimu v naší zemi. Průběh své náboženské konverze vystihuje slovy: „*Neměl jsem žádný mystický zjevení nebo něco takovýho. Prostě tak bych řek, nějakým pozvolným... houpavým krokem.*“

Krize

Za faktor *Krize* v rámci procesu náboženské konverze u Respondenta 07 lze považovat úmrtí jeho spolužáka: „*Byl jsem konfrontován se smrtí jednoho spolužáka, ... kterej asi nebyl úplně blízkej kamarád, ale docela jako bych řek... hodně jako dobrej... Umřel na rakovinu mozku. Tak samozřejmě to jako mladýho člověka tak nějak nakopne.*“ Tuto smrt kamaráda prožíval v období svých 15-ti let, v té době začal přemýšlet i nad vírou. Konfrontace s touto ztrátou byla pro něho silným zážitkem, díky kterému si začal klást existenciální otázky typu: „*Jako co to má všechno za smysl?*“

Hledání

V rámci svého *Hledání* nalézal odpovědi skrze četbu poezie, knihy od různých křesťanských autorů a samozřejmě skrze Biblii. Všechna tímto směrem laděná literatura ho velmi zaujala a stále více ho přibližovala křesťanskému náboženství.

Respondent 07 dále upozorňuje, že během dospívání v rámci utváření svého „světového názoru“ mu bylo sympatické počínání církve proti komunismu: *„Mně se jakoby moc líbilo, co ta církev třeba udělala proti komunismu, nebo hrozně jsem si jako vážil těch třeba kněží, co byli zavřený.“*

Setkání

Důležitým člověkem, který měl vliv na jeho konverzi, byl učitel českého jazyka z gymnázia, který se později stal jeho kmotrem. Byl to mladý, poněkud extravagantní člověk, se kterým Respondent 07 navázal přátelství a díky němuž změnil pohled na římskokatolickou církev: *„Spíš jakoby jsem viděl, ... že do kostela nechodí jenom takový ty babky...v těch šátkách. Ale i takovýdle mladý fajn lidi, který maj nějaký rozhled.“*

Interakce

Jak bylo již zmíněno, náboženská konverze u Respondenta 07 byla postupná, tudíž nejprve především četl výše uvedenou literaturu, ale k většímu seznámení s naukou římskokatolické církve došlo až během studia VŠ. Tehdy se rozhodl začít s přípravou na křest a uskutečnil to pod vedením kněze z Řádu bratří kazatelů neboli Dominikánů. Díky tomuto kontaktu více pronikl do fungování římskokatolické církve: *„už jsem nějak začal vnímat i ty problémy...Že jsem si přestal představovat tu církev jako ideální společnost. Ale už jsem třeba i viděl, že se třeba i hádaj, ... nebo že jsou tam nějaký třenice.“* Přesto nikdy neuvažoval nad jinou možností než nad vstupem právě do římskokatolické církve.

Závazek

Respondent 07 docházel na katechumenát k tomuto dominikánovi zhruba rok, poté byl ve svých 20-ti letech pokřtěn. Více podrobností ke svému křtu neuvádí.

Následky

Po přijetí svátosti křtu byl i nadále v kontaktu s touto farností, kterou měl pod záštitou právě řád dominikánů. Často zde vypomáhal na bohoslužbách jako ministrant a díky tomu se stal členem společenství ministrantů pod vedením jednoho dominikána, kde si nadále rozšiřoval obzory v rámci křesťanství, společně se modlili, získal zde i spoustu přátel. Jako pro novokřtěného byla tato zkušenost velmi cenná: „*Člověka nějaký společenství jakoby vtáhne, ... což samozřejmě je důležitý... když to nějak nezvládne ta farnost.*“

Respondent 07 se zmiňuje i o setkání s charismatickou obnovou, na kterou má názor „*z devadesátidevítí procent pozitivní*“, navíc mu i mnoho dala do života i do víry, ovšem mrzí ho, že díky ní se často zapomíná na ty tradiční Dary Ducha svatého, jako je např. Dar moudrosti. Přiznává, že se i u něho projevoval Dar Ducha svatého v podobě modlitby jazyků, ovšem už před dlouhou dobou.

Posledním a pro nás velmi důležitým *Následkem* náboženské konverze u daného respondenta je fakt, že již od začátku přemýšlel, zda je Bohem volán do manželství či ke kněžství: „*Samozřejmě, jak je to prej u všech... konvertitů, i u holek, že přemejšlej, jestli by nebyly jeptišky, tak i u kluků, jestli teda maj bejt kněz. Tak já jsem o tom přemejšlel jako hned od začátku.*“ Tuto problematiku si podrobněji popíšeme v následující kapitole.

Typ náboženské konverze

Náboženskou konverzi Respondenta 07 lze podle získaných informací zařadit do příslušných kategorií v rámci typologií uvedených v Teoretické části, následujícím způsobem: Jedná se o *typ činné vůle* dle Jamese (1930) a zároveň o *aktivní konverzi* dle Richardsona (1985). Dále lze náboženskou konverzi Respondenta prohlásit za *vnitřní konverzi* dle Malonyho (1990, in Halama, 2006) a za *spirituální konverzi* dle typologie od Pargamenta (1996, in Zinnbauer & Pargament, 1998). Její průběh byl o aktivním hledání smyslu skrze racionální psychické procesy, lze tedy mluvit o *postupné konverzi* dle Spilky et al. (2003, in Halama, 2006) a Vergoteho (1966, in Halama, 2006). Co se týče typologie, kterou sestavili Lofland a Skonovd (1981), stejně jako u Respondenta 05 lze tento případ označit především jako *intelektuální konverzi*, která má ovšem

prvky i *afektivní konverze*, protože Respondent 07 zmiňuje, že svou roli zde sehrál i vztah s věřícím učitelem, který se stal jeho kmotrem.

Souhrnné tabulky

Následující **Tabulky 5 – 12** uvádějí výše uvedené informace o průběhu náboženské konverze u daných respondentů pro přehlednost tentokrát z perspektivy daného okruhu podtémat. Nejprve z pohledu procesu náboženské konverze podle jednotlivých faktorů odpovídajících *holistickému modelu konverze* dle Ramba (1992, 1993, in Halama, 2006; Rambo & Farhadian, 1999), poté podle typů náboženských konverzí dle jednotlivých typologií. **Tabulky 5 – 9 a 11 – 12** uvádějí seznam možností objevujících se u respondentů v rámci daného faktoru a u každé možnosti znázorňují její zastoupení u jednotlivých respondentů.

Tabulka 10 sumarizuje data popisující průběh náboženské konverze u jednotlivých respondentů z časové perspektivy. Přibližuje nejen celý proces náboženské konverze, ale zároveň ukazuje jeho ohraničení přijetím závazku vůči římskokatolické církvi ve formě přijetí svátosti křtu.

U **Tabulky 12** je důležité upozornit, že v posledním sloupci, který ukazuje zastoupení typů konverze u jednotlivých respondentů, jsou některé číslice označující respondenty napsány šedou barvou písma. Toto odlišení je zde použito pro zdůraznění, že u těchto respondentů nebylo možné jednoznačně stanovit pouze jediný odpovídající typ náboženské konverze v rámci dané typologie.

Na závěr této kapitoly je opět zařazeno shrnutí, které nabízí komplexní interpretaci údajů tohoto okruhu témat.

Druh kontextu	Respondenti
Hledání Boha – v dětství	03, 06
Konverze započata po Sametové revoluci	02, 03, 04, 07
Konverze započata za vlády komunistického režimu	01, 05, 06
Období protináboženského smýšlení	01
Období skautingu	04
Období závislosti na drogách	02
Protikomunistické smýšlení	01, 02, 06, 07
Zájem o dějiny umění	05

Tabulka 5: Proces náboženské konverze – faktor *Kontext*

Druh krize	Respondenti
Existenciální otázky	02, 05, 06, 07
Mystický zážitek	01, 02, 03, 04, 06
Sametová revoluce	01, 03, 05
Vojenská služba	01

Tabulka 6: Proces náboženské konverze – faktor *Krize*

Druh hledání	Respondenti
Četba Bible a další křesťanské literatury	02, 05, 07
Duchovní deníky	01, 04
Konkrétně plánovaná první modlitba	01
Vzdělávání se	01, 06
Zapojení se v křesťanském společenství	04
Zintenzivnění vztahu s Ježíšem	03
Změna vnímání vztahu k ženám	01, 02

Tabulka 7: Proces náboženské konverze – faktor *Hledání*

Druh setkání	Respondenti
Budoucí křestní kmotr	01, 02, 07
Kněz	01, 02, 05, 06
Skupina věřících vrstevníků	01, 04, 05, 06
Vyučující náboženství a zároveň budoucí křestní kmotr	03, 04

Tabulka 8: Proces náboženské konverze – faktor *Setkání*

Druh interakce	Respondenti
Četba Bible a další křesťanské literatury	04, 05, 06
Návštěvy kostela	01, 05
Neoficiální soukromý katechumenát	02, 05, 06
Oficiální katechumenát	01, 02, 04, 07
Vědomá volba římskokatolické církve	01, 02, 05
Vyučovací hodiny náboženství	03, 04
Zintenzivnění vztahu s Bohem	02, 03, 04

Tabulka 9: Proces náboženské konverze – faktor *Interakce*

Respondent	Počátek konverze – ve věku (orientační údaje)	Křest – ve věku	Délka konverze – v letech (orientační údaje)
01	20	25	5
02	nespecifikováno	31	nelze určit
03	12	13	1
04	15	15	0,5
05	16	18	2
06	nespecifikováno	21	nelze určit
07	15	20	5

Tabulka 10: Proces náboženské konverze – délka trvání (od počátku konverze po přijetí *Závazku* ve formě křtu)

Druh následků	Respondenti
Angažovanost v církvi	01, 03, 04
Dary Ducha svatého	01, 03, 07
Hledání křesťanského povolání	01 – 07
První povolání v církvi	04
Studium teologické školy	02, 06
Začlenění se do konkrétního křesťanského společenství	03, 04, 05, 07
Zintenzivněné prožívání víry	01, 03

Tabulka 11: Proces náboženské konverze – faktor *Následky*

Autoři typologie	Typ konverze	Respondenti
James (1930)	<i>Typ činné vůle</i>	01, 02, 05, 07
	<i>Typ trpného vzdávání se</i>	01, 03, 04, 06
Richardson (1985)	<i>Aktivní konverze</i>	01, 02, 04, 05, 07
	<i>Pasivní konverze</i>	01, 03, 04, 06
Malony (1990, in Halama, 2006)	<i>Vnitřní konverze</i>	01 – 07
	<i>Vnější konverze</i>	-
Spilka et al. (2003, in Halama, 2006)	<i>Náhlá konverze</i>	01, 03, 04
	<i>Postupná konverze</i>	02, 05, 06, 07
Vergote (1966, in Halama, 2006)	<i>Konverze v hnutí znovuzrození</i>	-
	<i>Konverze jako řešení lidského problému</i>	02
	<i>Postupná konverze</i>	05, 06, 07
	<i>Konverze vyvolaná dramatickým zážitkem</i>	01
	<i>Konverze v důsledku náboženského zážitku</i>	01, 03, 04, 06
Pargament (1996, in Zinnbauer & Pargament, 1998)	<i>Univerzální konverze</i>	-
	<i>Konverze k náboženské skupině</i>	-
	<i>Spirituální konverze</i>	01 – 07
Lofland & Skonovd (1981)	<i>Intelektuální konverze</i>	02, 05, 06, 07
	<i>Mystická konverze</i>	01, 03, 04, 06
	<i>Experimentální konverze</i>	-
	<i>Afektivní konverze</i>	04, 05, 07
	<i>Obrozenecká konverze</i>	-
	<i>Vynucená konverze</i>	-

Tabulka 12: Typy náboženské konverze – dle jednotlivých typologií

Shrnutí

Průběh náboženské konverze je velmi složitý proces, který u každého konvertity probíhá ojedinělým způsobem, přesto jsou v něm faktory, které se opakují. Na základě těchto opakujících se činitelů bylo sestaveno už několik modelů procesu náboženské konverze. Cílem této práce nebylo sestavit nový model procesu náboženské konverze, takže se v rámci deskripce průběhu náboženské konverze u jednotlivých respondentů vycházelo z Rambova *holistického modelu konverze* (Ramba, 1992, 1993, in Halama, 2006; Rambo & Farhadian, 1999), který zahrnuje sedm faktorů náboženské konverze.

Nejčastěji uváděnými *Kontexty* náboženské konverze byly tyto dva následující: U čtyř respondentů (02, 03, 04 a 07) byl proces náboženské konverze započat až po Sametové revoluci a na čtyři respondenty (01, 02, 06 a 07) mělo vliv jejich protikomunistické smýšlení. Tři respondenti (01, 05, 06) započali svůj proces náboženské konverze ještě během období komunistického režimu. Je však důležité upozornit, že pouze Respondent 06 proces náboženské konverze během komunismu ukončil (tzn. přijal křest). Ostatní respondenti byli pokřtěni až po změně politického režimu. Další a méně časté druhy *Kontextu* náboženské konverze jsou uvedeny v **Tabulce 5**.

S touto problematikou souvisí i faktor *Krize*, kdy tři respondenti (01, 03, 05) uvedli Sametovou revoluci jako určitý zlom na jejich cestě za vírou. Pro čtyři respondenty (02, 05, 06, 07) bylo zlomovým také to, že si začali pokládat existencionální otázky, a odpovědí na ně jim byla víra v Boha. Pět respondentů (01, 02, 03, 04, 06) v rámci své konverze mluvilo o mystickém zážitku, který se jim stal. Je důležité zde zmínit, že ne u všech těchto respondentů tato náboženská zkušenost byla jednoznačně mystická: Respondent 02 zažil jistý mystický zážitek pod vlivem omamných látek. Respondent 06 danou zkušenost neoznačuje jako mystickou, ale z vyprávění se jako taková jeví. Poslední zmiňovanou zkušeností, která ovlivnila pouze Respondenta 01, bylo prožití vojenské služby v době komunistického režimu.

Fáze *Hledání* je velmi abstraktní faktor náboženské konverze, proto je jen velmi těžko uchopitelný z pohledu výzkumného procesu. Na základě dat získaných od respondentů lze říci, že nejčastější reakcí na zkušenost, kterou prožil respondent ve fázi

Krize, byla četba Bible a jiné křesťanské literatury. Toto učinili tři respondenti (02, 05 a 07). Další alespoň jednou se opakující reakcí byly následující tři činnosti: Respondenti 01 a 04 si začali psát duchovní deníky. Respondenti 01 a 06 se začali vzdělávat i v jiných oborech než jen v náboženství či křesťanství, konkrétně uvádějí zájem o psychologii či historii. Respondenti 01 a 02 také změnili své vnímání vztahu k ženám, takže postupně ukončili intimní vztahy, které měli. Další a pouze jednou se objevující zkušenosti z období *Hledání* jsou uvedeny v **Tabulce 7**.

V rámci *Setkání* se často opakovaly následující druhy osob, které měly na proces náboženské konverze respondentů vliv: Nejčastěji se jednalo o osobu, která se pak stala respondentovým křesťanským kmotrem, u třech respondentů (01, 02 a 07) se jednalo o osobu z okolí, s kterou si na základě společného zájmu porozuměli, a u dvou respondentů (03 a 04) se jednalo o učitelku, která je vyučovala náboženství. Dalšími důležitými osobami byli římskokatoličtí kněží, kteří je nějakým způsobem doprovázeli či ovlivnili náboženskou konverzi, a to u čtyř respondentů (01, 02, 05 a 06). Čtyři respondenti (01, 04, 05 a 06) také uvádějí jako důležité setkání se skupinou věřících vrstevníků.

Interakce patří k faktorům náboženské konverze, které se obtížně konkretizují, přesto se výzkumníkovi podařilo stanovit několik činností, které do této fáze náleží: Čtyři respondenti (01, 02, 04 a 07) navštěvovali oficiální katechumenát. Tři respondenti (02, 05 a 06) absolvovali katechumenát v rámci individuálních pravidelných setkání s nějakým knězem. Respondent 02 záměrně absolvoval obě formy přípravy na křest, zatímco Respondent 03 se o žádném katechumenátu nezmiňuje, mluví pouze o vyučování náboženství na ZŠ. Tři respondenti (01, 02 a 05) v rámci této fáze podrobně popisují svou volbu právě římskokatolické církve jako svou cílovou náboženskou skupinu. Tři respondenti (02, 03 a 04) upozorňují na to, že u nich v tomto období došlo k zintenzivnění vztahu s Bohem. Tři respondenti (04, 05 a 06) se seznamovali s naukou a životním stylem římskokatolické církve skrze četbu Bible a další křesťanské literatury. U Respondenta 05 byla tato činnost zahrnuta i do fáze *Hledání*. **Tabulka 9** dále uvádí navíc dva druhy *Interakce*, které se objevily u dvou respondentů: Návštěvy kostela (01 a 05) a absolvování hodin náboženství (03 a 04).

Za *Závazek*, který představuje demonstraci konečného rozhodnutí pro římskokatolickou církev, byl v této práci u všech respondentů považován křest.

Tabulka 10 ukazuje, že nejkratší průběh konverze prožil Respondent 04, u kterého trval půl roku. Respondenti 02 a 06 bohužel počátek své konverze nijak časově nespécifikovali, proto délku jejich konverze nelze určit. Lze ale stanovit, že nejdelší průběh náboženské konverze prožili respondenti 01 a 07. Zajímavým faktem k dané problematice je, že tři respondenti (03, 04 a 05) prožili svou náboženskou konverzi v období adolescence, přičemž délka jejich konverze má ty nejnižší hodnoty. Ostatní čtyři respondenti (01, 02, 06 a 07) přijali svátost křtu až v průběhu mladé dospělosti a u těchto respondentů lze říci, že jejich průběh konverze byl pozvolnější.

Mezi *Následky* přijetí do římskokatolické církve patří tyto změny v životech daných respondentů: Všichni respondenti uvedli, že velmi brzy začali uvažovat nad svým křesťanským povoláním. Další velmi častou změnou v životě respondentů bylo jejich začlenění se do nějakého společenství v rámci křesťanské církve - tuto zkušenost uvedli čtyři respondenti (03, 04, 05 a 07). Tři respondenti (01, 03 a 04) popisují, že se po křtu začali v rámci církve více angažovat a tři respondenti (01, 03 a 07) přiznali, že v této době získali dary Ducha svatého. Dva respondenti (02 a 06) uvádějí, že po křtu začali studovat teologickou školu. Respondent 02 studoval nejprve teologickou VOŠ, k čemuž ho motivoval hlavně velký zájem o porozumění Bibli. Respondent 06 se pravděpodobně již rozhodl pro kněžské povolání, ale výslovně to v souvislosti s touhou studovat teologickou fakultu neuvádí. Respondent 04 je jediný, kdo se rozhovořil o svém prvním povolání v církvi, kterým bylo zajišťování liturgické hudby.

Typy náboženské konverze, které se u respondentů v rámci tohoto výzkumu objevují, lze je shrnout následujícím způsobem: U všech respondentů se jednalo o *vnitřní konverzi* dle typologie, kterou sestavil Malony (1990, in Halama, 2006), a zároveň o *spirituální konverzi* dle typologie, jejímž autorem je Pargament (1996, in Zinnbauer & Pargament, 1998). Další jednoznačné rozdělení lze shledat v rámci typologie od Spilky et al. (2003, in Halama, 2006): Tři respondenti (01, 03 a 04) prožili *náhlou konverzi* a čtyři respondenti (02, 05, 06 a 07) naopak *postupnou konverzi*.

V dalších typologiích nebylo kategorizování jednotlivých respondentů tak snadné ani jednoznačné. Dle Jamesovy typologie (1930) tři respondenti (02, 05 a 07) zažili náboženskou konverzi *typu činné vůle* a tři respondenti (03, 04 a 06) konverzi *typu trpného vzdávání se*, v případě Respondenta 01 je však kategorizace v rámci těchto dvou typů nemožná, protože se u něj objevují rysy každého z nich. Podobná

situace nastává i v rámci Richardsonovy typologie (1985): Tři respondenti (02, 05 a 07) prožili jednoznačně *aktivní konverzi*, dva respondenti (03 a 06) *pasivní konverzi*, v případě respondentů 01 a 04 je ale přiřazení pouze k jednomu typu konverze nemožné.

V typologii dle Vergoteho (1966, in Halama, 2006) byl nejčastěji daným respondentům přiřazen typ *konverze v důsledku náboženského zážitku*, objevil se dohromady u čtyř respondentů (01, 03, 04 a 06). Respondent 06 může být zároveň kategorizován jako typ *postupná konverze*, stejně jako další dva respondenti (05 a 07). Respondentovi 01 náleží také typ *konverze vyvolané dramatickým zážitkem*. Pouze Respondent 02 prožil *konverzi jako řešení lidského problému*. Typ *konverze v hnutí znovuzrození* se u respondentů tohoto výzkumu neobjevil ani jednou.

Podobně složité rozřídění nastává u typologie, jejímiž autory jsou Lofland & Skonovd (1981): Čtyři respondenti (02, 05, 06 a 07) odpovídají kategorii *intelektuální konverze* a čtyři respondenti (01, 03, 04 a 06) kategorii *mystická konverze*. Respondent 06 je zařazen do obou typů, přičemž u něj lze identifikovat i rysy *afektivní konverze*, stejně jako další dva respondenti (04 a 07), na jejichž konverzi měl nemalý vliv jejich kontakt s jinými věřícími lidmi. I v případě této typologie se objevily typy konverze, které se u respondentů této studie nevyskytly – jimi jsou *experimentální*, *obrozenecká* a *vynucená konverze*.

7.5.3 Proces volby kněžského povolání

Proces volby kněžského povolání je druhou stěžejní oblastí zájmu tohoto výzkumu. Tento okruh témat byl z hlediska zpracování nejobtížnější, protože zahrnuje mnoho témat, která se však nevyskytují u všech respondentů. V této práci se vychází z toho, že proces volby povolání kněze má tři hlavní etapy: První odpovídá prvotnímu přemýšlení o svém křesťanském povolání, dále následují faktory, které daného jedince v rámci tohoto procesu ovlivňují, a jeho definitivní rozhodnutí stát se knězem. U všech respondentů je možné tyto etapy identifikovat. Faktory ovlivňující proces rozhodování pro kněžské povolání jsou u většiny respondentů velice individuální.

Respondenti v této studii jsou specifictí tím, že volili mezi dvěma možnostmi kněžského povolání: diecézní kněžství (01, 02, 04 a 06) nebo řeholní kněžství (03, 05 a 07).

Respondent 01

Respondent 01 si pokládal otázku ohledně svého křesťanského povolání od svého křtu, tedy od 25-ti let. Proces rozhodování u tohoto respondenta trval zhruba 3 roky, což zpětně hodnotí jako správné, protože dříve než za tři roky by do semináře nemohl být přijat: *„To já jsem ani nevěděl, že to takhle je. Ony mi ty věci chodily docela přirozeně.“*

Zprvu byl rozhodnutý pro manželství a možnost kněžství naprosto odmítal, *„protože to není normální. Normální je mít ženu, mít děti a já jsem se docela těšil, že budu mít velkou rodinu. (...) To je přeci normální, že chlap chce mít rodinu a tak.“*

V rámci tohoto procesu rozhodování Respondent 01 uvažoval nad realizací svého otcovství, doslova si do svých duchovních deníků napsal otázku: *„Mám být fyzickým otcem, nebo duchovním otcem?“* A stále více si uvědomoval, že realizace otcovství v rámci rodiny je pro něj příliš *„úzká“*.

Jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, Respondent 01 po svém křtu získal Dar ducha svatého v podobě schopnosti modlit se v jazycích. S odkazem na Bibli, kde se píše *„usilujte o dary větší...“* uvádí, že si uvědomil, že dar větší pro společenství církve je *„dar kněžství“*, ovšem ani tato úvaha ho ještě k rozhodnutí pro kněžské povolání nevedla.

Pro Respondenta 01 bylo v tomto procesu rozhodující *„znamení od Boha“*: *„Pán Bůh mi dával furt nějaký impulzy... A já se s tím spíš peru... Vždycky vod Pána Boha něco přijde a je to šokující, překvapující, a teď to nějak člověk zpracovává. (...) Přijde výzva a teď, jak ji člověk zpracuje, jestli ji odmítne, nebo ne. No já jsem s tím teda bojoval dlouho.“* Boží výzvy pro kněžské povolání nakonec vnímal na třech rovinách:

Za první Boží výzvu Respondent 01 považuje to, že i když měl po své konverzi nějaké vztahy, ty slečny vnímaly, že on směřuje někam jinam než do manželství: *„Ty*

děvčata, ... tak nějak jako intuitivně věděly, že to mé srdce nějak jako těžko uchopěj, když se tam děje... něco širšího, něco delšího.“ Zajímavostí je, že respondent byl mnohokrát zamilován, s některými ženami navázal i bližší vztah, dokonce opakovaně uvádí, že se jednalo o ženy, o kterých „uvažoval, že by s nimi mohl být“, a myslel tím v manželství, ale pokaždé to z nějakého důvodu nedopadlo.

Jako druhý typ Boží výzvy Respondent 01 uvádí, že kdykoli slyšel někde na bohoslužbě zmínku o kněžství či semináři, vždy ho to „tahalo za uši“ a přirovnává se k biblické postavě proroka Jonáše: *„Já jsem si připadal jak Jonáš... Jenom jsem to slyšel, tak jsem někam prchal...jo prostě...vlízt si na loď... a prostě todlencto.“*

Jako poslední Boží výzvu zmiňuje zážitek, který se mu stal na charismatické pouti v Polsku, kde měl promluvu jeden známý biskup, a při ní vyzýval polské kněze, aby se vydali do Čech pomáhat českým biskupům, protože je tam málo kněží. Respondentova vnitřní reakce byla následující: *„Já jsem se tak jako úplně lek, když jsem to slyšel. A říkám: „No moment, a proč by měli jít Poláci, když můžu jít já?“ (...)* *Já jsem musel jet do Polska, ... abych tam slyšel, že mám jít pomoci českým biskupům (smích).*“

Posledním impulzem pro konečné rozhodnutí přihlásit se do semináře nastalo při velmi zvláštní příležitosti: V jedné práci byl ve výpovědní lhůtě a z jemu neznámých důvodů se mu ozval známý a nabídl mu pracovní místo. Sice nebylo přímo v respondentově pracovním oboru, ale přesto se dostavil na pracovní pohovor. Během tohoto pohovoru zažil zvláštní situaci, která mu opět velice připomínala Písmo svaté: *„Nakonec mě tam vedla na střechnu... ukazuje mi město a říká mi: „Když to tady podepíšete, tohle všechno Vám bude ležet u nohou.“ Říkám: „To zní nějak povědomě.“ (...)* *Tak jsem se s ní rozloučil, že si to ještě nechám projít hlavou... Sebral jsem se... Přišel jsem na fakultu teologickou a říkám: „Prosím vás, vemte mě do semináře.““* Rozhodl se tedy studovat seminář s následující úvahou: *„Tak dobře Pane Bože, já to půjdu zkusit. Bud' k tomu budu, bude to jasný, nebo ne. Tak jsem to šel zkusit. No a stalo se...“*

Před vstupním pohovorem ještě zažil určitý mystický zážitek, kdy opět slyšel ten hlas, který před lety slyšel na poli během vojenské služby (viz předchozí kapitola):

„Zase ten hlas, co jsem slyšel tehdy na poli: „Nedělej to! Uteč! Prchni, uteč! Běž pryč!“ Přesto tam vešel a do semináře byl nakonec přijat „za pět minut“.

Respondent 01 se o studiu semináře již více nezmiňoval, pravděpodobně proto, že u něj už další pochybnosti o volbě tohoto povolání během studia semináře nenastaly: *„Já jsem jako neměl co hledat. Mně to bylo jasné. Prostě jsem tady a uvidím...věci se uviděj.“* Po dostudování byl vysvěcen nejprve na jáhna, poté se stal diecézním knězem. Zpětně si uvědomuje, že díky kněžskému povolání uskutečňuje svou potřebu naplnit své otcovství více, než by předpokládal: *„Tak Pán Bůh mi to splnil, ale ještě jako ve větším měřítku než jsem čekal.“*

Respondent 02

Respondent 02 se nezmiňuje, kdy přesně začal uvažovat o otázce svého křesťanského povolání, a jeho rozhodnutí stát se knězem také nastalo poněkud v odlišnou dobu než u ostatních respondentů. Jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, respondent brzy po konverzi nastoupil na vyšší odbornou sociální pedagogickou teologickou školu, protože měl zájem více se zabývat studiem Bible. Zde se seznámil s jedním knězem, který mu doporučil se slovy *„Takovoudle tlamu tam potřebujem!“*, aby šel studovat i teologickou fakultu. Pro pochopení kontextu je třeba doplnit, že respondent v té době měl velmi netypický vzhled: *„Já jsem nosil takovou náušnici vobrovskou a takový polodredy, protože já jsem se nečesal, tak se mi ty dredy d'ály víceméně samy.“*

Respondent 02 tedy začal studovat teologickou fakultu dálkově, a do toho pracoval na směny a vedl nízkoprahový klub pro mládež. Postupem času potkával stále více kněží, kteří vlastně jako kněží nevypadali, resp. nevypadali jako *„takovej ten velebněj panáček“*, takže si nakonec řekl, že by mohl být knězem i on sám.

Další důvody, které ho dovedly k rozhodnutí stát se knězem, byly dva: Prvním byl fakt, že lidé kolem něj mu to občas navrhovali. Jako druhý důvod Respondent 02 uvádí: *„Jsem věděl, že... umim s těma lidma vo tom Bohu povídat, nebo tak ňák.“*

Toto rozhodnutí učinil během třetího ročníku dálkového studia teologické fakulty, a protože si uvědomoval, že kdyby dostudoval v této formě, knězem by být nemohl, rozhodl se zeptat na své možnosti biskupa. Biskup, ač už bylo dávno po

termínu podání přihlášek, ho pozval na přijímací pohovor. Respondentovi připadlo, že ho biskup špatně pochopil, ale vysvětloval si to jako „*boží řízení*“. Na fakultu byl přijat, ale musel nastoupit znovu od prvního ročníku a navíc na fakultu v jiném městě.

Respondent 02 otevřeně přiznává, že studium na této škole pro něj bylo utrpením, a to z několika důvodů: Byla zkoušena jeho pokora tím, že musel začít studovat znovu úplně od začátku, dále mu bylo nepříjemné, že byl obklopen o tolik mladšími kluky, kteří byli o deset až patnáct let mladší a v neposlední řadě mu nevyhovoval styl vedení, který se naprosto lišil od předešlé fakulty, kterou studoval. Navíc neměl dobré vztahy s představeným, který se mu zpětně přiznal, že „*pro něj ty starší povolání to bylo jako pro něj voříšek*.“

Po roce studia na této fakultě si ho pozval biskup z jeho rodiště a oznámil mu, že v tamním semináři mu nedoporučují dále pokračovat ve studiu, protože podle nich „*nemá povolání*“. Zároveň ale dodal, že na jiné fakultě, která spadala pod vedení tohoto biskupa, si myslí, že „*povolání ke kněžství má*“, takže mu navrhli, ať k nim přestoupí. Učinil tak, ale opět musel začít studovat od prvního ročníku. Respondent 02 si však zapsal o to více předmětů: „*Jelikož jsem líný, ... tak potřebuju nějaký záprah, tak jsem si jako napsal těch předmětů víc, ... abych se nenudil*.“ Což se mu nakonec vyplatilo, protože i když o to nežádal, po absolvování prvního ročníku byl automaticky zařazen do ročníku třetího.

Důležitým obdobím byla pro Respondenta 02 pastorační praxe, kterou během studia absolvoval. Významná pro něj byla především v tom, že díky ní si sobě, ale i představeným ze semináře utvrdil své povolání. Přesvědčil se o tom, že jako kněz může pracovat s různými okruhy lidí: „*V semináři mi furt vnucovali, že mam povolání... pro ty cikány a pro takový*.“ Tato farnost však byla plná intelektuálů, lidí ze zastupitelstva a z manažerských pozic, a přesto si právě jeho oblíbili a dosud má s mnoha farníky odtud pěkné vztahy. Ujistil se také, že dokáže pěkně vycházet se ženami a dokonce je oblíbený u dětí: „*Jsem zjistil vlastně, že ač jako vypadám jako takovej vagabund, tak zase mám nákou v sobě tu ženskou stránku duše, takže s těma ženama si jako rozumim, nebo že vony si jako rozuměj se mnou. (...) A s malejma dětma, to jsem taky nikdy nevěděl, že by... děti mě měly taky rádi*.“

Respondent 02 se přiznává, že během studia, těsně před kandidaturou na kněze, v sobě řešil veliké pochybnosti, zda se opravdu on na kněze hodí. Býval opět často nemocný a nebylo jisté, zda vůbec dostuduje, a v souvislosti s tím uvažoval, zda s takovým zdravotním stavem může jednou vykonávat povolání kněze. Nebyl si jist ani tím, zda je on se svou minulostí (období drogové závislosti apod.) ten správný člověk, který by měl být knězem. Obtížnou oblastí pro něj byl celibát, protože ještě během studia v semináři měl „pseudovztah s nějakou holkou“, a během pohovoru na kandidaturu se představenému svědčil, že neví, zda celibát vydrží. Všechny tyto pochybnosti zmizely poté, co si uvědomil zásadní věc: „*Ucítil jsem vobrovskou svobodu, jako že já můžu vdejt, kdykoliv, a že pro Hospodina to není problém, ... že jako že bych se na to jako vyprd.*“ Zároveň vnímal, že kdyby odešel, byl by buď celý život nešťastný, protože by se žádné ženě nedokázal úplně odevzdat a napadaly by ho myšlenky typu: „*To bych jako bejval bych byl, moh bejt...*“, anebo i kdyby byl s dotyčnou ženou šťastný, stále by uvažoval ve smyslu: „*bych moh bejt šťastnější eště...*“ Takže ve výsledku v těchto úvahách dospěl k závěru: „*V tudle chvíli, když jsem byl v tom semináři... a v tom stavu životním, jakej jsem byl, že jako nejsem šťastnej, nebo že tam jsou nedokonalosti a že to stojí na prd, ... ale že by to jinak stálo eště víc za prd.*“ Tato zkušenost „*Boží lásky*“, kterou lze považovat za formu Boží výzvy a skrze kterou pocítil tak silnou svobodu, pro něj byla velice zásadní a v jeho konečném rozhodnutí pro povolání kněze klíčová.

Ve výsledku sám sebe jako kněze vnímá tak, jako že si ho Bůh vyvolil právě proto, jaký je či byl: „*Ježíš... si vybírá takový lopaty, jako jsem já (...)* *Vim, že když mam mši, (...) tak pak lidi třeba psali smsky nebo říkali, že... i ta liturgie pro ně byla zážitek, nebo že... to moje požehnání, že se mi stalo, že jako lidem tečou slzy (...)* *Prostě vim, že si mě Hospodin vyvolil, že prostě čím blbější sedlák, tím větší brambory. A tím vším, čím jsem si prošel – ať teda ty drogy, ať ten seminář, všechny ty průsery a všechno – že von si mě tím vede a že skrze mě chce něk jako to požehnání dát.*“

Respondent 03

Respondent 03 se nad svým křesťanským povoláním začal zamýšlet během studia gymnázia. „*Zdálo se mi, že jsem zažíval takový znamení od Pána Boha, že to spíš vede jakoby tou duchovní cestou, ale jistej jsem si v tom nebyl.*“ Tyto Boží výzvy měly následující podobu:

Krátce po křtu na procházce v lese, zaslechl jemný hlas, který mu říká: „*Dej se mi celý*“, nebo „*Dávej se mi celý*“, ale nebyl si jistý, že se to opravdu stalo, i když nenalezl důvod, proč by si to vymýšlel.

Další výzvu k němu Bůh vyslal skrze jeho kmotru, tedy učitelku náboženství, která mu sdělila, že u něj vnímá, že by se mohl vydat touto duchovní cestou, on to však tehdy odmítal.

Třetím typem Boží výzvy byly situace, které se mu stávaly v souvislosti se vztahy s dívkami: „*Vždycky, když jsem udělal nějaký krok k nějakému hlubšímu vztahu, s nějakým děvčetem, tak to Pán Bůh většinou nějak ukončil, nebo mě od toho zvláštním způsobem jakoby odváděl, abych nezašel v tom vztahu hluboko nebo abych někomu nedal možná nějakou falešnou naději.*“ Na základě této zkušenosti začal vnímat, že ho Bůh vede asi jiným směrem. Jednou se mu dokonce stalo, že si s jednou slečnou, ke které něco cítil, povídal a najednou z ničeho nic se jí omluvil, že s ní nemůže chodit, protože bude knězem: „*Když jsem to řekl, tak jsem se sám divil, co jsem to řekl (smích). A že jsem ani to neměl takhle formulovaný předtím...jsem se tomu sám divil.*“

Postupně si tedy toto volání do kněžského povolání začal uvědomovat stále silněji, ale protože si nebyl jistý, modlil se za to, aby mu Bůh dal znamení, zda má být kněz skrze tři lidi, kteří mu nezávisle na sobě řeknou, že má být kněz. Zajímavé je, že přestože se tak opravdu stalo, stále ho to neujistilo: „*Ale je pravda, že i když mi to takhle tři lidi řekli, tak jsem mu ne úplně věřil a ještě jsem teda udělal zkoušky na matematicko-fyzikální fakultu a tam jsem se dostal... Ale nakonec jsem na ni nenastoupil a šel jsem na kněze, do nultýho ročníku semináře...na diecézního kněze.*“ Tuto svou nedůvěru vysvětluje tím, že předpokládal, že do toho povolání kněze bude Bohem více „*donucen*“ či „*násilně tlačěn*“, „*ale asi Pán Bůh chtěl, abych se k tomu rozhodl svobodněj.*“

Nástupem do semináře proces rozlišení kněžského povolání u Respondenta 03 neskončil. Během studia se sice utvrdil v tom, že chce být knězem, ale začal mít pochybnosti o tom, zda být diecézním knězem. Bylo to dáno především tím, že pro něj je velmi důležité společenství: „*Paradoxně v něčem mi bylo bližší než diecézní kněžství, buď žít v nějaké řeholní komunitě, nebo manželství.*“ Během prvního roku

studia se tedy rozhodl pro řeholní život. Představení semináře i biskup s tím souhlasili, ovšem na přimluvu respondentovy matky konečné rozhodnutí odložil ještě o rok.

Respondent 03 si zvolil za svůj řeholní cíl Řád menších bratří neboli Františkány. Hlavním motivem byly respondentovy sympatie k zakladateli tohoto řádu, sv. Františku: *„Přečetl jsem si jeho životopis, který mi velmi připomínal i můj životní příběh... A hodně mě přitahovalo nějak ho následovat, nebo vlastně jeho způsobem následovat Ježíše Krista... Vždycky jsem ho měl nějak víc v srdci a vím, že mě to furt přitahovalo nějak jít jeho cestou.“*

Respondent 03 studium semináře po druhém ročníku přerušil a nastoupil na vojenskou službu. Utvrdil se zde ve svém povolání ke kněžství: *„Utvrdilo mě to v tom, že má smysl prožít život nějak smysluplně, v pomoci druhým lidem a v cestě za Bohem. Což je s tou vojnou a s kasárnama opravdu velký kontrast.“*

Po vojenské službě vstoupil do řádu, což popisuje slovy „velký zlom“, „krok do neznáma“, „kulturní a lidskej šok“, protože na první dva roky přerušil veškeré kontakty s vnějším světem, přitom on měl předtím opravdu mnoho přátel a známých (viz předchozí kapitola) a soustředil se na svůj vztah s Bohem a na novou komunitu, která se skládala z pěti až sedmi bratří. Zprvu se právě takto malého společenství obával, resp. pochyboval o sobě, jak to bude zvládat, pokud si se spolubratry nebude rozumět na základě „přirozený lidský sympatie“. Tyto své obavy sdílel i se svým duchovním rádcem a on mu na to pomohl nahlížet jiným způsobem: *„A vím, že mě ten kněz tenkrát tak nějak poradil (...), že zase když mě Bůh zavolal do tohoto společenství, k tomudlenc úkolu, tak že s tím On má nějaký plán a že ví proč, jakej to smysl má. Že mě pošle tam, kde to nějaký smysl mít bude... A druhý hledisko, proč stojí za to do toho jít i za tědleh předpokladů je, (...) že i nějaká třeba oběť člověka (...) pro Boha má možná větší hodnotu, než když bych udělal vnějškově nějakou důležitou činnost... Boží ekonomika funguje v tomhle ještě jinak. (...) A zároveň že mám vždycky jistotu, že On bude se mnou v tý situaci, v tý komunitě.“* Nakonec jeho obavy nebyly naplněny a kdekoli byl, vždy se v komunitě našel alespoň jeden spolubratr, s kterým si rozuměl. Po dvou letech v řádu se vrátil zpět na teologickou fakultu, vystudoval ji a stal se nejdříve jáhnem, poté knězem.

Ačkoli Respondent 03 své volby stát se řeholním knězem nelituje, přiznává se, že i u něj se občas objeví psychické či tělesné lidské potřeby či touhy po užším společenství s nějakou ženou. Zatím se však s tímto pokaždé vyrovnal: „*Vždycky jakoby zjistím, že stojí za to nějak bojovat o to, pro co se člověk rozhodl a že Bůh ty moje potřeby zase naplňuje jiným způsobem. A můžu říct, že Bůh je strašně moc štědrej, bohatej a že člověka obdarovává daleko štědřejc a víc, než by se člověk obdaroval sám (smích), kdyby si svůj život vedl sám, at' už jde jakoukoliv cestou.*“ Respondent 03 navíc soudí, že každé křesťanské povolání vyžaduje nějaké oběti. „*Na druhou stranu Bůh to, jak člověka obdarovává zase tím jiným způsobem a takový to chybění tam, jo, nebo nějaká ta oběť člověku pomáhá pro to, aby dobře žil to svoje povolání.*“

Respondent 04

Respondent 04 popisuje, že rozlišovat své křesťanské povolání začal v rámci jedné modlitby necelé tři roky po křtu. Nikdo ho k této tématice předtím nevedl, ale v danou chvíli v něm „z hloubi vybublala“ otázka: „*Co chceš se životem dělat? (...) Chceš jít cestou do manželství anebo ke kněžství?*“ Jeho tehdejší odpověď na to bylo: „*Pane Bože dej mi rok, abych to zkoumal... a ptal se.*“

Respondent 04 v souvislosti s volbou svého povolání charakterizuje svou povahu. Sám sebe popisuje slovy „*lev salónů*“, „*Don Chuan*“ - tedy se mu slečny a ženy líbily. I během toho roku, který si určil na rozlišení svého povolání, stihl mít několik známostí, s několika slečnami si dopisoval apod. Přesto všechno si již po půl roce svou odpověď, tedy volbou kněžského povolání, byl jistý: „*více či méně jsem měl jasno, ... že chci vstoupit jako fakt moc do kněžství.*“ Tato konečná volba měla následující odůvodnění:

Důležitým faktorem v rámci jeho hledání bylo, že se po vzoru sv. Ignáce snažil rozlišit „*co jako pokoj přináší a ...co jako působí nepokoj.*“ Dále vysvětluje, že ty vztahy s děvčaty v něm sice nevyvolávaly vyloženě nepokoj, ale zároveň kolem sebe vnímal vzory kněží, kteří se zabývali spoluprací s mládeží a byli „*radostní a akční*“, a právě k tomuto spíše inklinoval. To, že ženy ho přitahovaly a přitahují dodnes, nepopírá, ale zároveň říká, že v manželství by to s ním manželka neměla jednoduché, protože on tíhne spíše ke stylu „*z kvítku na kvítek*“. Proto dodává: „*Jsem docela rád, že*

jak ta víra, tak i kněžství mě malinko jako chrání... před tím, abych byl vopravdu takovej...“.

Ve čtvrtém ročníku gymnázia se tedy rozhodl pro kněžské povolání. Než si podal přihlášku na teologickou fakultu, radil se s biskupem, zda to není unáhlené rozhodnutí a zda to má opravdu zkoušet, když je taková „*strašně rychlokvaška*“, rychle jsem byl pokřtěn, brzy se rozhoduje vstoupit do kněžské formace. Biskup mu na to ale řekl: „*Víš na druhou stranu, když tě Pán volá, tak jdi... nač budeš otálet a čekat až zahřmí, nezahřmí?*“

Nakonec byl pro toto povolání natolik rozhodnutý, že se po maturitě nehlásil jinam než na teologickou fakultu a nebral ohledy na lidi kolem sebe, kteří mu radili, ať si zkusí podat přihlášku i jinam. Zajímavé u tohoto respondenta je, že kněz, do jehož farnosti patřil, mu nechtěl napsat doporučení, protože Respondent 04 se sice velmi angažoval ve škole, na biskupství atd., ale ve farnosti téměř vůbec, a pravděpodobně mu připadal příliš „*svobodomyšlenkárskej*“.

V rámci studia v semináři Respondent 04 popisuje, že se v jeho životě událo několik mystických zážitků neboli Božích výzev, které mu jeho volbu kněžského povolání potvrdily:

První zažil den před nástupem do formace, kdy sloužil jako ministrant na kněžském svěcení. Jeho úkolem bylo přečíst první čtení, ovšem dopředu se na něho nepodíval. A když začal číst, emocionálně ho to velice zasáhlo, protože se jednalo o pasáž povolání proroka Jeremiáše. Toto byla pro Respondenta 04 důležitá část Písma svatého, která ho již dříve inspirovala do rozhovoru s Bohem o svém budoucím povolání. Tento okamžik byl pro něho obzvlášť speciální z těchto důvodů: „*Já jsem v tu chvíli pochopil, že tam nečtu jenom první čtení, nebo protože jsem věděl, o co jde... nečtu tam jenom dialog mezi Bohem a Jeremiášem, ale že tam slavnostně vyznávám a zároveň vedu dialog s Bohem já...na začátku té formace (...) To byl zase takovej jako mystickej zážitek... jak Bůh mluví k člověku.*“

Další důležitou Boží výzvu prožil u jednoho zasvěceného místa, kdy vnitřně pocítil, že má pokračovat v kněžské formaci, protože je tam správně, a k tomu bylo dodáno: „*Tvoji víru ti vyprosili tvý dva sourozenci, který se nemohli narodit...*“

Respondent tuto situaci přirovnává k úryvku Bible, kde je Marii zvěstováno narození Páně, což přirovnává k tomu potvrzení povolání a poté archanděl ještě dodává, že Mariina příbuzná Alžběta počala, což podle něho odpovídá té informaci o jeho nenarozených sourozencích.

Poslední podstatnou Boží výzvou byla situace, kterou Respondent 04 prožil těsně před nástupem do pátého ročníku v semináři, kdy prožíval natolik silnou krizi, že velmi silně uvažoval, že z formace vystoupí. Těsně před návratem, na konci prázdnin, byl pozvaný na velkou oslavu 50. narozenin jednoho kněze. Na této oslavě zažil tuto situaci: *„Já najednou, jak je to ve filmech, kdy se zastaví obraz a jenom vystoupí prostě ta lupá na něco, nějakou epizodu. A já jsem takhle viděl toho kněze, viděl jsem ho jako šťastného a říkal jsem si: „Jestli tady ten kněz je v 50 šťastnej, to znamená, že můžu být i já“* Toto byl pro něj zlom v jeho krizi, kdy se definitivně rozhodl pro kněžství, a od té doby se už těšil na svěcení a kněžství *„jako kdybych se těšil na svatbu“*.

Respondent 04 ještě vysvětluje původ své krize, která u něho propukla během studia. Tato ztráta původní velké motivace byla dána především tím, že *„ztratil ty brejle růžový“* a začal se dostávat do konfliktu s vedením, protože ač kolektiv spolužáků byl opět dobrý, jejich představeným byli *„ukradení“* a nedokázali jim předat to, po čem oni jako studenti toužili. Nakonec tedy Respondent 04 úspěšně dostudoval a byl vysvěcen na diecézního kněze.

Respondent 05

Respondent 05 začal otázku ohledně svého povolání řešit zhruba 3 roky po křtu. A konečné rozhodnutí u něho padlo až za další necelé čtyři roky. Ovšem od pokřtění ho stále více zajímalo *„jak žít s Kristem“* a v návaznosti na jeho zálibu v historii a dějinách se začal zajímat i o historii klášterů a různých řeholních společenství. Celkově ho problematika jednotlivých řádů zajímala, takže i z toho důvodu neměl jednu stabilní farnost: *„Jsem to tak střídal, vždycky... ten měsíc chodil tam a druhý tam. Zjišťoval jsem, kde se mi to líbí víc a kde míň...“*

Jak popisuje předchozí kapitola, pro Respondenta 05 bylo velmi důležité společenství lidí, se kterými se nejprve setkával kvůli přípravě na biřmování, ovšem později se z něho stalo neformální společenství, kdy se setkávali dobrovolně, tentokrát

pod záštitou Jezuitů neboli Tovaryšstva Ježíšova. Nakonec se tento respondent stal tím, kdo setkávání organizoval, a byl tím, „*kdo tam vždycky je a vyzvedne ty klíče a pak je zase vodevzdá.*“ Toto společenství dle jeho slov zhruba po roce a půl „*vyšumělo*“, což ho mrzelo. Přesto mu z tohoto společenství zůstal jeden velmi dobrý přítel, s kterým se občas scházel i nadále.

Právě tento blízký přítel byl první osobou, která ho přivedla na myšlenku, že ho Bůh volá k duchovnímu povolání. Dalším člověkem, s kterým se o tomto radil, byl kněz, který měl jejich bývalé společenství na starost, a i on mu řekl, „*že tam jsou nějaký předpoklady, protože to možná je ta cesta kterou mě Pán Bůh chce víst.*“ Oba mu tedy potvrdili, že má smysl o této možnosti povolání dál přemýšlet, a pokud ho ten zájem o to neopustí, tak že to může znamenat, že Bůh chce jeho život směřovat tímto směrem.

V době tohoto rozlišování svého křesťanského povolání již Respondent 05 pomalu dokončoval studium VŠ, a proto bylo logické, že o to více přemýšlel, co udělá se svým životem. V té době se mu také naskytla možnost studovat doktorát v oboru dějin literatury. Tento obor ho zaujal během studií na pedagogické fakultě natolik, že ho lákalo se jím ještě více zabývat. Respondent 05 byl tedy postaven před dilema, kterým se zabýval necelý rok života: „*Bejt učitelem výtvarky (smích) někde na druhým stupni základky, ... nebo být knězem, nebo třeba dělat tuhle vědeckou dráhu dějin literatury.*“

Rozlišení mezi tím, zda je jeho křesťanským povoláním kněžství anebo řeholnictví, Respondent 05 vnímal rovnocenně: „*Z tehletěch dvou variant jestli teda být kněz a řeholník... to jsem cejtil pro sebe, že bych chtěl, nebo je mi blížký obojí najednou. Ne být farářem někde na faře v diecézi, ale jako řeholník v klášteře.*“ Nakonec se rozhodl pro řeholní kněžství, čemuž předcházely tyto úvahy:

Co se týče volby mezi akademickou dráhou či duchovním povoláním, tak pro něj byla rozhodující skutečnost, že nemůže dělat obojí najednou. Když si představil, čeho by se byl nebo naopak nebyl schopen vzdát, uvědomil si, že by se nedokázal vzdát možnosti stát se knězem a řeholníkem. Zpětně vnímá toto rozhodnutí jednoznačně jako správné, protože i v rámci svého nynějšího povolání řeholního kněze se věnuje i zálibě v dějinách literatury, ale i řeholních řádů apod. a dokonce je občas

zván na různé konference, kde má přednášky, a občas něco odborného publikuje. Sice se své zálibě nevěnuje profesionálně, ale ani amatérsky, a právě tato forma mu ve výsledku vyhovuje nejvíce. Přirovnává to k Biblickému úryvku o opuštění všeho pro Krista, které člověku nakonec přinese mnohem víc: *„To co jsem vopustil, tak mně Pán Bůh, ... tak se to nějak znova někde zúročí... Tuhletu zkušenost prostě mám, že se to prostě zúročí.“*

Dalším důležitým motivem, díky kterému se rozhodl právě pro řeholní kněžství, bylo především společenství řádu: *„Jednak že člověk žije víru. Prožívá víru společně se spolubratrama. A že pro tu víru taky pracuje společně se spolubratrama. Že to není ten sám voják v poli.“*

Důležitým rozhodovacím procesem byl i výběr řádu, do kterého v rámci své formace Respondent 05 vstoupí. Jak bylo výše napsáno, respondent měl zálibu v dějinách řeholních řádů a v rámci svého hledání navštěvoval kostely nejrozličnějších řádů, ovšem to mu ve volbě nepomáhalo: *„Takhle jsem jakoby pošilhával, ale... mě to uvádělo tak do rozpaků, že jsem pak jako nevěděl... U každého je mi něco sympatický. Kdybych měl jít podle toho, co teda je sympatický, tak se v tom nevyznám.“* Zmatek spojený s tímto motivem si Respondent 05 vysvětloval tak, že to nebyl dostatečný motiv k pozitivnímu výběru. Respondent 05 se proto rozhodl po vzoru sv. Ignáce zvolit taková kritéria a motivy, které mu pomohou rozlišit Boží vůli pro jeho život.

Prvním kritériem pro volbu nějakého řádu je zvolit takový řád, u kterého je člověku sympatický jeho zakladatel, především pak jeho duchovní zkušenost. Respondent 05 samozřejmě pročítal nejrozličnější křesťanskou literaturu, takže poznal mnoho světců a světic, ovšem nakonec mu ze všech nejvíce byl sympatický sv. Ignác, protože se kromě jeho duchovní zkušenosti ztotožňoval i s jeho životem, který prožíval po obrácení, kdy podobně jako Respondent 05 *„nevěděl, co se sebou“*.

Další kritéria volby řeholního řádu, který je vhodný pro vstup nazývá Respondent 05 jako *„racionální kritéria“*, jedná se o následující faktory, které mají na volbu vliv: Nejprve si stanovil kritérium, že nechce do řádu, kde je málo spolubratrů, dále bylo pro něj důležité, aby se kvůli řádu nemusel stěhovat do ciziny.

Již na základě těchto dvou typů kritérií by si respondent zvolil řád Jezuitů, ale vnímal, že v rámci tak důležité volby je třeba zvažovat i „*duchovní kritéria*“ v tom smyslu, že „*když se rozhoduje člověk jít za Kristem, tak by tam taky mělo být něco... jako se něčeho zřeknout.*“ Respondent 05 se v první řadě zřekl možnosti studovat doktorát z dějin umění, ale nakonec se zřekl ještě své záliby v historii a umění: „*Bylo by to samozřejmě úplně supr, žít v nějakým klášteře jako starodávným a kde jsou ty starý vobrazy, nebo vůbec nějaký vobrazy... kde je to umění, je ten úžasnej kostel a dýchá tam ta historie. Ale říkal jsem si, ale to by asi nebyl úplně dobrej motiv jako vybrat si nějakej klášter jenom kvůli tomu, že je to tam hezký. Takže jsem si říkal, tak to je asi to, čeho se já mám zříct.*“ A právě i tomuto kritériu odpovídal jezuitský řád, protože v minulosti přišel o veškeré staré kláštery či jiné budovy.

Na základě těchto kritérií a během jedné duchovní obnovy se tedy rozhodl, že požádá o vstup do řádu Jezuitů, kam byl následně přijat, paralelně studoval v semináři, po pěti letech studia byl vysvěcen na jáhna a později na kněze.

Respondent 05 ještě zmiňuje zkušenost, kterou vnímá jako náboženskou zkušenost neboli „Boží zásah“: Těsně před kněžským svěcením absolvoval duchovní cvičení, díky kterému si v sobě ujasnil mnoho věcí: „*Mně tam jako víc věcí tak jako došlo, nebo jakoby takzvaně zaklaplo.*“ A také zde pocítil „*prozřetelnostní Boží odměnu*“ za to, čeho se volbou jezuitského řádu vzdal, protože tato duchovní cvičení se odehrála v prvním benediktínském klášteře, který má nejen historickou, ale i uměleckou hodnotu. Pro Respondenta 05 to byl „*splněný sen*“ a „*velký Boží dar*“.

Respondent 05 sice připouští, že někdy zažil pochybnosti o své volbě – nejčastěji ve formě zklamání, kdy si říkal, zda má toto všechno zapotřebí. Podle něj ale „*krize přijdou vždycky, to je takový jako normální.*“ Důležité je podle něj umět krize překonat a je dobré v těchto případech mít možnost čerpat z toho, že „*kritéria, který nastavil, podle kterejch se rozhodoval, že to byly dobrý kritéria a že mu v tom pomohl Bůh.*“ Respondent ještě dodává, že v rámci své služby nepocituje žádnou lítost nad tím, že nemá svou vlastní rodinu, naopak díky své kněžské službě má možnost zažívat „*takový různý chvílky, kdy to bylo takový jako úžasný, moct takhle jako zblízka prožít to rodičovství.*“ A opět zde používá přípodobnění k Bibli, kde „*Pán Ježíš říká, že kdo se zřekne otce, matky, ženy, dětí, bude mít stokrát víc, tak... zažívám jako kněz, že vopravdu to tak je... Kdybych nebyl kněz, tak asi bych se k některým lidem takhle jako*

zblízka nedostal.“ A skrze toto se cítí naplněný, takže ve výsledku mu vlastní rodina „*nechybí*“.

Respondent 06

Respondent 06 se o myšlence na kněžství zmiňuje již v souvislosti s četbou knihy od parapsychologa Břetislava Kafky, která byla zmiňována ve fázi *Hledání* v rámci předchozí kapitoly. Díky této knize si uvědomil, že nejdůležitější na světě je „*poznat toho Pána Boha, dělat něco pro toho Pána Boha a pomáhat lidem, aby tu nejdůležitější věc našli. (...) Tohle byl takový velký motiv... k tomu rozhodnutí být knězem.*“

Tyto své úvahy samozřejmě konzultoval s knězem, který ho připravoval na křest, a on ho v tom podpořil.

Důležitou roli v rozhodnutí stát se knězem u tohoto respondenta sehrál i komunistický režim. Když opakovaně nebyl přijat na žádnou VŠ, navíc podruhé i kvůli problémům během brigády na poště, kdy získal „*ten černej puntík v nějakým tom politickým profilu*“, chtěl se proti režimu opravdově vymezit. Býval by se přidal na stranu undergroundu nebo Charty 77, ale neměl kolem sebe známé, díky kterým by se do těchto kruhů dostal. „*Já jsem teda neměl žádnou někde možnost. Nevěděl jsem, jak to mám udělat... já rád jako pomůžu někde, klidně budu riskovat cokoliv, ale nevěděl jsem jak... Tak nejlepší způsob, jak to nějak dát najevo, bylo vstup na teologickou fakultu.*“ Toto rozhodnutí u něho vyvstalo již před vojenskou službou, ale až během ní doznělo.

Dalším faktorem byl i respondentův vztah k ženám. Ještě během studia gymnázia Respondent 06 plánoval, že si založí rodinu. „*Já jsem si to pěkně naplánoval.... Že na konci gymplu už chci mít vážnou známost, ... než půjdu na tu vejšku a že to už tak nějak asi i tu rodinu založím.*“ Ale co se týče vztahů se ženami, nikdy neměl žádný vyvážený vztah v tom smyslu, že „*konečně teda bychom se chtěli voba, (...) Buď já jsem někoho balil neúspěšně (smích). Anebo zase vona mě, neúspěšně... A nikdy to nebylo tak jako normální... že bychom si sedli napoprvé... nebo že bychom si nějak sedli třeba časem... Nic nepřišlo takovýho.*“ V době, kdy byl pokřtěn, nakonec vyhodnotil, že se oženit asi nemá: „*Tak jsou různá povolání no... tak*

„já asi nemám.“ Po vojně se definitivně rozhodl pro kněžství, ještě sice rok pracoval, ale poté si přihlášku do semináře podal a byl přijat. Zajímavé bylo, že v době podání své přihlášky na teologickou fakultu se poprvé seznámil s ženou, s kterou by býval asi vztah rozvinul, ovšem postavil se k tomu tak, že když už se jednou rozhodl, své rozhodnutí nemůže vzít zpět: „To zas bylo takový jakoby jasně... abych se nějak osvědčil. (...) To už pak jako nešlo brát zpátky... Už jsem to jednou podal, tu přihlášku, tak už se to nedá... najednou brát zpátky a najednou říkat, že půjdu jiným směrem... Když to nepřišlo do té doby. Tak už prostě to nebudu brát zpátky.“

Respondent 06 nezmiňuje žádnou konkrétní Boží výzvu pro volbu kněžského povolání. Z výše popisovaného lze vyvodit, že tuto zkušenost vnímal jako určitý druh „zkoušky“ od Boha. Dále vyjadřuje i své vnitřní vnímání svého předurčení pro tento duchovní směr již během gymnázia, kdy silně nesouhlasil s tím, co hlásal komunismus, např. na hodinách ateismu: *„Prostě já jsem vnitřně... věděl, že to tak není... Takže takhle to šlo a pak to asi muselo skončit tímhle způsobem... že teda jsem se začal tomu věnovat na sto procent.“*

Rok po vojně nastoupil do semináře a je jediným respondentem, který tak učinil ještě v době komunismu. Právě díky tomu byl několikrát v kontaktu s STB, protože ho chtěli získat pro spolupráci, aby je informoval, co se tam děje. Respondent 06 s touto spoluprací nesouhlasil a asi rok poté se změnil politický režim, takže se změnilo i studium na teologické fakultě. V rámci svého studie semináře se nezmiňuje o nějakých pochybnostech o správnosti své volby. Přiznává ale, že od svého vysvěcení na diecézního kněze se u něj občas objeví určitá lítost, že nemá rodinu, ale přirovnává to k tomu, že občas i člověk v manželství lituje toho, že do něj vstoupil: *„Tak to víte, že toho litujete. (...) To samozřejmě, to přichází. Ale tak prostě se nedá nic dělat... Už to je takhle.“*

Respondent 07

Respondent 07 se otázkou svého křesťanského povolání zabýval již od počátku své konverze, resp. od té doby, co si jednotlivé možnosti uvědomil. V jeho případě se neodehrálo „žádné mystické povolání“. Myšlenka na kněžství jako své povolání se zrodila během modlitby a v rámci „prvotního nadšení“ konverze. Další motivací mu byla i smysluplnost kněžské práce: *„Viděl jsem v tom třeba nějaký smysl... ta práce*

toho kněze, že člověk fakt jako cejtí, ... že dělá něco smysluplnýho. (...) Možná v tom bylo i to, že jsem trošku podvědomě... toužil po nějak... lepším světě.“

Tato možnost povolání se u Respondenta 07 objevila zhruba po roce od přijetí svátosti křtu, a když se přišel poradit s knězem, který vedl jeho katechumenát, doporučil mu ještě vyčkat, protože je na to potřeba určitý časový odstup. Respondent 07 se tedy rozhodl s konečným rozhodnutím počkat. *„Ale pořád to tam jako někde jakoby v pozadí asi bylo... Ne, že bych tím třeba žil, ... ale byl jsem jako více méně rozhodnutej.“* Proto se i radil s různými kněžími či zpovědníkem, připravený od této vize upustit, pokud by okolí mělo dojem, že by měl. Všichni mu to ale spíše potvrzovali: *„Jo, ty se na to tak jako hodiš.“*

Během tohoto procesu rozhodování byl dokonce i zamilovaný, ale neopětovaně. Co se týče dalších vztahů k ženám: *„Nějakej extra vážnej vztah jsem neměl, že bysme třeba přemejšleli, že bysme se vzali... Ve čtvrtáku jsem chodil s jednou, se kterou nám to docela tak jako i sedělo. (...) Já jsem ani nebyl nikdy ten typ, že bych prostě proháněl holky.“*

Nakonec se tedy rozhodl dojít na arcibiskupství, tam ho bez problémů přijali a nastoupil do přípravného ročníku teologické fakulty. V rámci tohoto studia měl velmi rozporuplné pocity ohledně lidí, které tam potkal. V rámci spolužáků narazil na velmi skvělý kolektiv lidí, ovšem nebyl nadšený z přístupu jejich vedení: *„Nejsem si úplně jistej, jestli to je výchova... v seminářích, co je u nás. Jako jestli třeba je ve všech směrech prostě správná.“*

Během prvního roku v semináři se seznámil s řeholníky z Řádu bratří domu Panny Marie v Jeruzalémě neboli Řádu německých rytířů, spřátelil se s nimi a postupně ho začal zajímat i samotný řád. Nakonec se rozhodl, že semináře odejít a vstoupit k nim. Motivů pro toto rozhodnutí, kromě nespokojenosti se studiem na českém semináři, bylo několik:

Oslovilo ho malé společenství této řeholní společnosti, tudíž se mezi sebou všichni spolubratři znají a přátelí, a i on si s nimi rozuměl. *„To byl asi jakoby primární důvod.“*

Dále mu vyhovovalo, že Řád německých rytířů není typickým řádem v klášteře či klauzуре, ale že jejich kněží slouží ve farnostech. „*Já jsem necejtíl nějaký povolání do kláštera, nebo do klauzury, nebo něco takovýho.*“

A v neposlední řadě ho zaujalo i poslání řádu, které vychází z myšlenky „*spojení toho řeholního života s aktivním působením ve světě*“, což znamená, že spravují mnoho charitativních zařízení po světě a pomáhají drogově závislým, sirotkům a lidem s postižením.

S rozhodnutím vstoupit zrovna do tohoto řádu souviselo to, že Respondent 07 odjel studovat do zahraničí, nejprve na rok do Německa pro zdokonalení se v německém jazyce, který je oficiálním jazykem řádu, a poté dostudoval teologickou fakultu v Rakousku. Kromě toho, že studium zde ho naplňovalo, zmiňuje, že měl možnost poznat i církev v zahraničí, za což je vděčný: „*Myslím, že člověk získá takovej jako docela nadhled (...) Myslím si, že je dobrý, když člověk získá nadhled a třeba taky vidí, jak církev funguje na západě. Jaký tam má problémy... a třeba i vidím, jaký má zase výhody naše církev.*“

Určitý typ pochybností zažil v období kolem jáhenského svěcení, kdy uvažoval nad tím, jestli bude schopen dodržet sliby a převzít za své povolání veškerou odpovědnost. Přemýšlel, do jaké míry bude schopen nebo ochoten obětovat se za druhé, a samozřejmě ho napadaly i myšlenky typu: „*Proč se mám obětovat zrovna já?*“ Tyto myšlenky o oběti přirovnává k slovům svatého Pavla v Písmu svatém.

I tento respondent se přiznává, že i po vysvěcení na kněze se u něho objevovaly myšlenky, kdy mu chyběla rodina. Na druhou stranu si nemyslí, že „*v rodině je ráj na zemi... vidím v tom spoustu... těžkostí a myslím si, ... že je to stejně těžký jako ten celibát.*“ Respondent 07 soudí, že pro kněze ve farnosti je vždy důležité, jak se k němu chovají jeho farníci. Nemůže se starat jen kněz o své farníky, ale je třeba, aby farníci zpátky vytvářeli zázemí svému knězi. On sám uvádí, že si v této oblasti nemá na co stěžovat, protože jeho farnost je „*jedna docela velká rodina*“, a on je „*spokojenej tam, kde je*“.

Tabulky 13 – 16 sumarizují výše popsané informace vztahující se k okruhu témat vypovídajících o procesu volby kněžského povolání z perspektivy jednotlivých podtémat. **Tabulka 13** ukazuje, v kterém období se respondenti začali zamýšlet nad svým křesťanským povoláním. **Tabulka 14** prezentuje zastoupení jednotlivých faktorů a okolností, které měly vliv na rozhodnutí respondentů stát se knězem. **Tabulky 15 a 16** rozdělují respondenty podle konečného rozhodnutí buď pro povolání diecézního kněze, nebo pro řeholního kněze.

Období	Respondenti
Po náboženské konverzi – před přijetím svátosti křtu	06, 07
S odstupem po přijetí svátosti křtu	01, 02, 03, 04, 05

Tabulka 13: Počátek rozlišování křesťanského povolání

Faktory	Respondenti
Boží výzvy či zásahy	01, 02, 03, 04, 06
Hledání pokoje	04
Lidé z okolí mu to navrhovali	01, 02, 03, 05
Nejprve touha po manželství a odmítání kněžského povolání	01, 06
Osobní dispozice	02, 05
Otázka naplnění svého otcovství	01
Pochybnosti během studia v semináři či v řádu	02, 03, 04, 07
Potvrzení kněžskou autoritou	02, 04, 05, 06, 07
Touha po smysluplném povolání	06, 07
Vzdor vůči komunistickému režimu	06

Tabulka 14: Proces rozhodování o kněžském povolání

Faktory	Respondenti
Mystický zážitek	01, 04
Pocit předurčenosti pro kněžské povolání	02, 04, 06
Pocit svobody v rozhodnutí	02

Tabulka 15: Konečné rozhodnutí pro diecézní kněžství

Faktory	Respondenti
Oslovení posláním řádu	07
Potřeba společenství	03, 05, 07
Výběr řádu s tradicí v Čechách	05
Zaujetí životopisem zakladatele řádu	03, 05

Tabulka 16: Konečné rozhodnutí pro řeholní kněžství

Shrnutí

Proces volby povolání kněze je velmi specifický a individuální a ne jinak tomu bylo i v případě respondentů tohoto výzkumu. Přesto lze v tomto procesu identifikovat určité prvky, které se opakují ve více případech.

Bylo zjištěno, že pět respondentů (01 – 05) se začalo zamýšlet nad svým křesťanským povoláním s odstupem času po přijetí svátosti křtu. Je zajímavé, že u těch respondentů, kteří toto hledání povolání dokázali časově specifikovat, se tato myšlenka objevila zhruba 3 roky po křtu. Délky procesu rozhodování již byly u jednotlivých respondentů individuálně dlouhé, navíc většina respondentů tento proces časově neohraničila. Dále lze konstatovat, že pouze ve dvou případech začali respondenti (06 a 07) uvažovat nad svým povoláním již před pokřtěním – již během procesu náboženské konverze.

Faktorů a okolností, které ovlivnily proces rozhodování se o povolání kněze, bylo velké množství. Více než dvakrát opakované byly následující faktory:

Pět respondentů (01, 02, 03, 04 a 06) se alespoň nějakým způsobem zmínili o Božím vedení, Boží výzvě či Božím zásahu, které je při jejich rozhodování ovlivnily.

Stejné množství respondentů (02, 04, 05, 06 a 07) hledalo potvrzení své volby povolání kněze u nějaké kněžské autority. Čtyři respondenti (01, 02, 03 a 05) uvedli, že je na myšlenku povolání ke kněžství přivedl někdo z lidí v jejich okolí. Čtyři respondenti (02, 03, 04 a 07) ve svém vyprávění popisovali zažívání pochybností ohledně svého povolání ještě během studia v semináři či během pobytu v řádu.

Mezi faktory, které byly uvedeny alespoň u dvou respondentů, patří: Prvotní touha po manželství a s tím související odmítání kněžství (01 a 06), osobní dispozice pro kněžské povolání (02 a 05) a touha po smysluplném povolání (06 a 07).

Oblast konečného rozhodnutí pro kněžské povolání je zde rozdělena do dvou oblastí podle zaměření respondentů – diecézní a řeholní kněžství:

Tři respondenti (02, 04 a 06) své konečné rozhodnutí založili na pocitu, že jsou pro diecézní kněžství nějakým způsobem vyvoleni či předurčení. Dva respondenti (01 a 04) se definitivně rozhodli na základě mystického zážitku a pouze Respondent 02 ve svém vyprávění uvedl, že pro něj byl zásadní pocit svobody v konečné volbě povolání kněze.

Všichni tři respondenti, kteří se stali řeholními kněžími (03, 05 a 07), vyjádřili, že pro ně bylo v konečném rozhodnutí důležité, že budou náležet do nějakého společenství, dále pro ně bylo podstatné i to společenství řádu, který si sami vybrali. Dva z nich (03 a 05) uvedli, že pro jejich volbu řeholního kněžství byl velmi důležitý životopis zakladatele daného řádu. V obou případech se tyto respondenti přiznávají, že se s životem daného světce určitým způsobem ztotožňovali. Pro respondenta 07 bylo důležitější spíše jeho poslání než zakladatel řádu. A respondent 05 uvedl, že konkrétně pro něj bylo také podstatné, aby daný řeholní řád byl na území ČR.

8 Odpovědi na výzkumné otázky

1. Jak probíhal proces náboženské konverze u mužů, kteří se posléze stali kněžími v římskokatolické církvi?

Podrobná odpověď na tuto výzkumnou otázku je popsána v rámci celé kapitoly, která se zabývá právě okruhem témat vztahujících se k průběhu procesu náboženské konverze. Při analýze jednotlivých respondentů bylo zjištěno, že průběh jejich konverzí nejvíce odpovídá *holistickému modelu konverze*, který sestavil Rambo (1992, 1993, in Halama, 2006; Rambo & Farhadian, 1999). Proto byla systemická stupňová verze tohoto modelu použita při deskripci procesu náboženské konverze u jednotlivých respondentů.

2. Které motivy a okolnosti náboženské konverze jsou pro tyto specifické konvertity charakteristické?

Odpověď na tuto výzkumnou otázku se nachází v prvních dvou okruzích témat. Budeme-li za charakteristické považovat ty motivy a okolnosti, ve kterých se respondenti vzájemně shodovali či podobali, lze sem zahrnout následující: Tito specifičtí konvertité vyrůstali s oběma rodiči a alespoň jedním sourozencem. Všechny původní rodiny těchto konvertitů byly nevěřící a víra či náboženství v nich bylo okrajovou či dokonce neexistující tematikou. Tito konvertité měli v dětství se svou matkou spíše pozitivní vztah a se svým otcem spíše negativní vztah. Další zajímavou charakteristikou těchto specifických konvertitů je, že ačkoli většinou své dětství hodnotili pozitivními atributy, ve svém vyprávění zmiňují spíše negativní zkušenosti a zážitky z dětství.

Pro tyto konvertity je charakteristické také to, že na jejich konverzi měl vliv politický režim v naší zemi. Všichni během svého dětství zažili komunistický režim a následně i politický převrat ve formě Sametové revoluce, přičemž buď právě ona měla na průběh konverze zásadní vliv, anebo náboženská konverze proběhla až v novém, již demokratickém státě. Velká část respondentů zmiňovala nejen své protikomunistické smýšlení, ale i to, že jim na římskokatolické církvi bylo sympatické, že s komunismem nikdy neměla nic společného.

Další charakteristický rys pro dané konvertity je, že v průběhu své konverze poznávali křesťanství blíže skrze četbu Bible a další křesťanské literatury. A

v neposlední řadě je pro ně charakteristické, že během konverze nebo po křtu se začlenili do nějakého křesťanského společenství.

Charakteristickými motivy pro náboženskou konverzi u těchto konvertitů byla buď prožitá mystická náboženská zkušenost, pokládání si existenciálních otázek po smyslu světa či svého života a v neposlední řadě i setkání a následné navázání vztahu s věřícími katolíky.

3. Jak probíhá proces volby povolání kněze u náboženských konvertitů k římskokatolické církvi?

Podrobná odpověď na tuto výzkumnou otázku je popsána v rámci celé kapitoly, která se zabývá okruhem témat vztahujících se k procesu volby povolání kněze. Při analýze jednotlivých rozhovorů bylo zjištěno, že proces volby povolání kněze byl u většiny konvertitů k římskokatolické církvi započat až po přijetí svátosti křtu, nejčastěji po uplynutí tří let. Tehdy si konvertité poprvé položili otázku, zda jsou povoláni do manželství nebo ke kněžství. Poté následovalo dlouhé období rozhodování o svém povolání, během kterého na ně měly vliv nejrůznější okolnosti, nejčastěji Boží impulz či výzva anebo osoba z okolí daného konvertity. Jednalo se buď o blízké osoby (např. přítel, kmotra či partnerka), které ho konfrontovaly s tím, zda není jeho povolání spíše duchovní, anebo o kněze, za kterými se většinou sám respondent vydal, aby se o svém povolání poradil. U více než poloviny respondentů se pochybnosti o správné volbě svého křesťanského povolání objevily ještě během studií v semináři. U každého respondenta proběhlo i tzv. definitivní rozhodnutí pro volbu kněžského povolání, ovšem u každého k tomu došlo jindy a jiným způsobem. V rámci tohoto výzkumu se konvertité rozdělili na dva typy, kdy pro některé bylo definitivním rozhodnutím diecézní kněžství a pro některé kněžství řeholní. U diecézních kněží byla konečná volba mezi těmito dvěma možnostmi mnohdy doprovázená Boží výzvou či mystickým zážitkem. U řeholních kněží byla typickým rozhodujícím prvkem touha či potřeba společenství, kterého by se jim podle nich v takové míře v rámci farnosti nedostávalo.

4. Které rozhodující faktory náboženské konverze k římskokatolické církvi se u daných konvertitů vyskytly?

Rozhodujícími faktory jsou zde myšleny ty faktory konverze, které jsou v rámci okruhu témat popisujících průběh náboženské konverze zařazeny pod názvy *Krise* a *Setkání*. Tyto faktory jsou vybrány záměrně, protože z analýzy životních příběhů konvertitů vyplynulo, že právě ony byly těmi nejzásadnějšími. Tyto rozhodující faktory zahrnuje nejprve **Tabulka 6** a jedná se o prožití mystického zážitku, pokládání si existenciálních otázek, prožití změny politického režimu ve formě Sametové revoluce a prožívání náročného období ve vojenské službě. Další rozhodující faktory uvádí **Tabulka 8**, ze které vyplývá, že pro dané konvertity bylo zásadní setkání s jejich budoucím křestním kmotrem, setkání s věřícími vrstevníky anebo setkání s římskokatolickým knězem.

5. Jaké typy náboženské konverze se objevují u mužů, kteří se následně stanou kněžími?

Všechny typy náboženské konverze, které se u konvertitů v rámci tohoto výzkumu vyskytly, jsou přehledně a strukturovaně sepsány v **Tabulce 12**. Je důležité mít na paměti, že jednotlivé typy z jednotlivých typologií se ve své podstatě překrývají. Jako vhodné se proto jeví vypsát zde ty typy, které se u daných respondentů vyskytly nejčastěji, jsou jimi: *vnitřní konverze* (Malony, 1990, in Halama, 2006) a *spirituální konverze* (Pargament (1996, in Zinnbauer & Pargament, 1998), které zažili všichni respondenti. Ne u všech konvertitů byl typ konverze jednoznačný, alespoň ne v rámci všech zmiňovaných typologií. Pokud se tedy zaměří pozornost pouze na jednoznačně určené typy konverzí, tak v rámci Spilkovy typologie lze říci, že u těchto konvertitů proběhla spíše *postupná konverze* než *náhlá*. Vergoteho typologie měla největší zastoupení u typu *konverze v důsledku náboženského zážitku* a Loflandova a Skonovdova typologie ukazuje téměř stejně početné zastoupení u *mystické* a *intelektuální konverze*.

6. Na základě čeho dochází u konvertity ke konečnému rozhodnutí stát se diecézním knězem?

Tato výzkumná otázka je přehledně shrnuta v **Tabulce 15**. Souhrnně lze říci, že daní konvertitě, kteří se stali diecézními kněžími, své konečné rozhodnutí založili na silném dojmu, že pro dané povolání jsou Bohem předurčení či vyvoleni, nebo prožili nějaký mystický zážitek, jako další možnost se zde objevuje pocit svobody volby ve výběru svého povolání.

7. Na základě čeho dochází u konvertity ke konečnému rozhodnutí stát se řeholním knězem?

Odpověď na tuto výzkumnou otázku lze nalézt v **Tabulce 16**. V případě konvertitů, kteří se stali řeholními kněžími, lze konstatovat, že svá konečná rozhodnutí pro řeholní kněžství založili především na potřebě patřit do nějakého společenství, dále pro tyto respondenty bylo důležité ztotožnění se se životem zakladatele řádu. Zásadním bylo i ztotožnění se s posláním daného řádu, v jednom případě daný kněz zdůraznil, že pro něj bylo podstatné i to, že daný řád je na území ČR.

8. Jaké odlišnosti lze nalézt mezi respondenty, kteří se rozhodli stát diecézním knězem a respondenty, kteří se rozhodli stát řeholním knězem?

Tato výzkumná otázka bude zodpovězena postupně z perspektivy všech tří okruhů témat popisovaných v předešlých kapitolách. Pouze zde zopakujeme, že tohoto výzkumu se účastnili čtyři diecézní kněží (01, 02, 04 a 06) a tři řeholní kněží (03, 05 a 07). Níže uvedené informace jsou získány podrobnější analýzou dat znázorněných v **Tabulkách 1 – 2, 5 – 10 a 12 – 16**.

V rámci života před konverzí lze nalézt odlišnosti pouze ve vztahu s otcem, kdy tři ze čtyř diecézních kněží (01, 02 a 06) popsali svůj vztah s otcem jako spíše negativní, kdežto u řeholních kněží byly všechny tři odpovědi odlišné.

Co se týče samotného procesu náboženské konverze: Jako její *Kontext* se nejmórazněji objevovalo protikomunistické smýšlení, a to především u diecézních kněží - tuto okolnost zmínili tři diecézní kněží (01, 02 a 06) a pouze jeden řeholní kněz (07). Co se týče druhů *Krize*, jejich zastoupení je u respondentů vyvážené kromě jediného

typu, kterým je mystický zážitek - ten zmínili všichni čtyři diecézní kněží a pouze jeden řeholní kněz (03). V rámci *Hledání* jsou celkově více zastoupeni diecézní kněží, což lze interpretovat tak, že řeholní kněží byli méně sdílní. Z analýzy dále vyplývá, že čtení Bible a křesťanské literatury již ve fázi *Hledání* je častější u řeholních kněží (05 a 07) než u diecézních kněží (pouze 02), a naopak ve fázi *Interakce* je tato činnost častěji zastoupena u diecézních kněží (04 a 06) než u řeholních (05). Více informací o diecézních kněžích podává i faktor *Setkání*, jenž měl celkově větší vliv na jejich průběh náboženské konverze v porovnání s řeholními kněžími.

Z hlediska typů náboženské konverze se řeholní kněží odlišují tím, že u nich docházelo spíše k *aktivní, postupné konverzi, intelektuální konverzi a konverzi typu činné vůle* (05 a 07). Kdežto u diecézních kněží lze stanovit pouze častější *mystickou konverzi* či *konverzi v důsledku náboženského zážitku* (01, 02 a 06); ostatní typy byly u těchto respondentů zastoupeny spíše rovnoměrně či naopak nejednoznačně.

V případě faktorů ovlivňujících proces volby kněžského povolání je největší odlišností to, že diecézní kněží spíše odpovídali na Boží výzvu či nějaký mystický zážitek, zatímco řeholní kněží reagovali spíše na lidské podněty – více se zajímali o názory blízkých osob či kněží, a důležitým motivem pro řeholní kněžství jim byla možnost žít ve společenství řádu. I v této tematice se potvrdila skutečnost, že diecézní kněží byli celkově sdílnější než řeholní kněží.

9 Diskuze

Cílem této kapitoly je reflexe limitů a potenciálních zdrojů chyb ve výzkumu, dále pak zasazení získaných poznatků do širšího kontextu o dané problematice, doporučení oblastí, na které by mohly být zaměřeny další výzkumy, a nakonec krátké zamyšlení nad praktickým využitím získaných informací.

Největším zdrojem případných limitů v daném výzkumu může být fakt, že se jednalo o první zkušenost výzkumníka v oblasti kvalitativního výzkumu. Jako sporné se může jevit to, že rozhovory s konvertity byly získávány v poměrně krátkém časovém rozmezí. Nebylo to původně plánované, ale vzhledem časovým možnostem respondentů i výzkumníka to bylo nutné učinit i za cenu toho, že výzkumník nemohl dané rozhovory přepisovat průběžně. Na druhou stranu výhodou takto vzniklé situace lze spatřit v tom, že díky tomu, že rozhovory proběhly brzy po sobě, byly vedeny v podobném duchu a nebyly ovlivněny případnými průběžnými úpravami designu výzkumu. Je pravdou, že některá témata byla při rozhovoru zmíněna pouze okrajově, ale narativní rozhovor, který byl použit jako metoda získávání dat v tomto výzkumu, je právě na subjektivním vnímání i vyprávění určitých situací založen.

Důvod zvolení právě této metody získávání dat byl vysvětlen již v příslušné kapitole v Experimentální části, ale je důležité znovu zdůraznit, že hlavní motivací bylo vytvořit co nejpříjemnější atmosféru, během které respondenti mohli vyprávět o velmi osobních tématech a neměli pocit, že je někdo „vyslýchá“. Mohlo by být namítnuto, že s pomocí strukturovaného rozhovoru by se získalo více nosných informací pro daný výzkum, ovšem je otázkou, zda by v takovém případě nedošlo spíše ke zkreslení, protože by se výzkumník v rámci svých otázek držel určité struktury, ovšem každý životní příběh je individuální a po vyslechnutí těchto rozhovorů lze říci, že i každá náboženská konverze je individuální.

Jako určitou limitaci lze posuzovat i fakt, že se tento výzkum realizoval na výzkumném vzorku o počtu pouze 7 kněží. Navíc až v průběhu realizace výzkumu se odhalilo, že se bude pracovat se dvěma typy kněží (diecézní a řeholní). Toto zapojení dvou typů kněžského povolání původně nebylo zamýšleno, ale díky této situaci se naskytla možnost uskutečnit určité srovnání mezi těmito dvěma skupinami, z čehož

vyplývaly na povrch zajímavé skutečnosti, které by mohly být oblastí nového potenciálního výzkumu.

Počet respondentů byl původně zamýšlen vyšší, a výzkumník absolvoval ještě další tři rozhovory, které nebyly použity, protože se během nich zjistilo, že tito respondenti neodpovídají daným kritériím výzkumné populace. Vzhledem k tomu, že jednotlivé rozhovory byly časově i finančně náročné a získaná data byla objemná, výzkumník se rozhodl realizovat výzkum pouze s tímto výsledným počtem respondentů, také proto, že se jedná pouze o magisterskou diplomovou práci a ne o výzkumný projekt, který by měl za cíl tvořit novou teorii v dané oblasti.

Dalším limitujícím faktorem výzkumu byla jeho nadměrná tendence zachytit příliš mnoho. Výzkumník v rámci jednoho výzkumu zkoumal dva různé procesy (náboženskou konverzi a volbu kněžského povolání), přičemž každý z nich je sám o sobě velmi komplexní jev a zároveň u každého člověka velmi individuální. Tato skutečnost s sebou nesla především nutnost věnovat výzkumu více energie a je otázkou, zda by nebylo lepší tyto procesy zkoumat jiným způsobem anebo odděleně v dílčích oblastech. Na druhou stranu právě tento způsob zpracování pomohl zajistit větší porozumění danému tématu v celé jeho komplexnosti.

Dalším faktorem, který potenciálně mohl výzkum ovlivnit, je výzkumníkův osobní vztah k tématu. Vzhledem k tomu, že výzkumník sám prožil náboženskou konverzi k římskokatolické církvi, mohl být pro respondenty větším zdrojem důvěry než kdokoliv jiný, díky čemuž byli ve svých vyprávěních velice otevření a osobní. Nad danou situací lze ovšem uvažovat i tím způsobem, že tato osobní zainteresovanost z výzkumníka mohla učinit subjektivně zaměřenou osobu, která mohla některé interpretace získaných dat zkreslit, ač nevědomě. Je však otázka, jak by výzkumná část a především analýza vypadala v případě, kdyby ji tvořil člověk s ateistickým smýšlením či s vyznáváním jiné víry.

Velmi důležitým zjištěním bylo to, že na proces náboženské konverze u respondentů tohoto výzkumu mohl být aplikován *holistický model konverze*, který stanovil Rambo (1992, 1993, in Halama, 2006; Rambo & Farhadian, 1999). Byla zde samozřejmě možnost pokusit se stanovit model procesu konverze typický pro tyto

specifické konvertity, ovšem vzhledem k jejich malému počtu to výzkumník nepovažoval za vhodné ani žádoucí, protože to nebylo cílem výzkumu.

Ani u procesu volby kněžského povolání nebyla snaha o vytvoření nového modelu tohoto procesu, a to z několika důvodů: Relativně nízký počet účastníků výzkumu by nezaručil dostatečnou objektivitu takového modelu, a svou roli také hrají dva typy kněžství (diecézní a řeholní), které mají oba ve výzkumném vzorku své zastoupení. I přesto se v rámci analýzy potvrdila fakta popsaná v Teoretické části - tedy že na proces volby kněžského povolání má vliv vnitřně pocíťovaná Boží výzva a pak další osoby, kterými může být někdo blízký či kněz. Obě možnosti se v případě těchto respondentů objevily.

V rámci výzkumu byly potvrzeny i některé motivy či příčiny náboženské konverze k římskokatolické církvi, které byly uvedeny v Teoretické části. Respondenti tohoto výzkumu si kladli existenciální otázky ve smyslu hledání odpovědi na smysl života, o čemž mluví např. Halama a Halamová (2005). Stejní autoři uvádějí, že i setkání s věřícím člověkem může mít velký vliv na průběh náboženské konverze, což bylo v tomto výzkumu také potvrzeno. Zajímavým zjištěním bylo, že na většinu našich respondentů měla vliv i politická atmosféra, kterou zažívali, o čemž se žádný z uvedených autorů v Teoretické části nezmiňuje.

Je zde třeba zmínit i téma vztahu konvertity k rodičům, které je v rámci psychodynamických přístupů v problematice náboženské konverze velmi stěžejním tématem. Ullmanová (1982, 1989, in Zehnder, 2011) či Kirckpatrick a Shaver (1990) se zabývali tím, zda a jak souvisí s náboženskou konverzí konvertitův vztah k rodičům, z čehož vznikla velmi silná teoretická základna, která souvislost mezi těmito dvěma tématy spatřuje. V rámci našeho výzkumu bylo zjištěno, že většina konvertitů, kteří byli následně povoláni ke kněžství, měla spíše negativní vztah s otcem a spíše pozitivní vztah s matkou. Vzhledem k malému počtu respondentů ovšem nelze tento výsledek považovat za obecně pravdivý, a je otázkou, zda by se potvrdil při výzkumu s širší skupinou respondentů.

Téma této diplomové práce je široké. Během výzkumu vyplynulo na povrch mnoho oblastí vztahujících se k tématu, které dosud nebyly konkrétně prozkoumány a popsány a které by byly zajímavým podnětem pro další výzkumy.

Zajímavou oblastí je bezesporu vztah takto specifických konvertitů k rodičům. Vzhledem k tomu, že výzkum poukazuje na horší vztah k otci než k matce, nabízí se možnost prozkoumat v novém výzkumu tuto oblast konkrétněji a na větší skupině respondentů. Za zmínku stojí také rozdíl mezi diecézními a řeholními kněžími ve vztahu ke svému otci. Tento výzkum ukázal, že mezi diecézními kněžími je vyšší výskyt těch, kteří mají se svým otcem spíše negativní vztah. Nabízí se otázka, zda tato skutečnost měla vliv na jejich rozhodnutí v rozhodování mezi diecézním a řeholním kněžstvím – zda neupřednostnili diecézní kněžství mimo jiné i z důvodu, že po negativních zkušenostech s otcem nemají potřebu cíleně vyhledávat mužské společenství.

Další možností, na kterou by mohl být zaměřen výzkum v dané problematice do budoucna, by mohla být opět volba povolání kněze, ať už z pohledu rozlišení mezi volbou diecézního nebo řeholního kněžství, ale určitě by mohla být zajímavé porovnat, jak se proces této volby liší mezi konvertity a muži, kteří vyrůstali celý život ve víře. V rámci volby křesťanského povolání by mohlo být zajímavé zaměřit se i na porovnání mezi muži a ženami, kteří konvertovali k římskokatolické církvi a následně si zvolili řeholní povolání.

Jak už bylo v této práci několikrát zmíněno, motivem k realizaci výzkumu byl čistě osobní zájem výzkumníka. Samozřejmě že s psychologií toto téma souvisí, ovšem jaký by mohl být praktický přesah této práce? Jedná se o téma spadající především do psychologie náboženství, na druhou stranu psychologie je obor, do kterého patří nejen bio-psycho-sociální rozměr, ale i rozměr duchovní, a právě duchovní prožívání je „kostrou“ tohoto výzkumu. Náboženská konverze je velmi tajuplný nejen psychický proces a tato práce dokládá, že ani u volby křesťanského povolání tomu není jinak. Tato studie by tedy mohla být považována za určitý pokus přiblížení nejen tématu náboženské konverze, ale i tématu kněžského povolání, které je v naší společnosti stále spíše tabuizovaným tématem.

Tato práce má určitý přínos nejen pro psychologii, ale také pro teologii, se kterou úzce souvisí – popisuje a analyzuje průběh náboženské konverze a proces volby kněžského povolání, a poskytuje tak komplexní náhled na vnímání a prožívání jedince, který těmito procesy prochází – jedná se tedy o téma velice zajímavé jak pro psychologii, tak pro teologii.

10 Závěry

Předmětem tohoto kvalitativního výzkumu byly životní příběhy mužů, kteří během svého života nejprve konvertovali k římskokatolické církvi a následně se rozhodli pro kněžské povolání. V rámci Interpretativní fenomenologické analýzy, která hodnotila a analyzovala průběh jejich konverze a proces volby kněžského povolání, byly zjištěny následující výsledky:

Na proces náboženské konverze římskokatolických konvertitů, kteří byli povoláni ke kněžství, lze aplikovat *holistický model konverze* (Rambo, 1992, 1993, in Halama, 2006; Rambo & Farhadian, 1999), konkrétně pak jeho systemickou stupňovou verzi.

Všichni tito specifictí konvertité prožili *vnitřní konverzi* (Malony, 1990, in Halama, 2006) a zároveň *spirituální konverzi* (Pargament, 1996, in Zinnbauer & Pargament, 1998).

U většiny konvertitů bylo identifikováno, že s otcem měli spíše negativní vztah a naopak s matkou spíše pozitivní.

Pro tyto konvertity je charakteristickým znakem, že na jejich konverzi měl vliv politický systém v české zemi. Nejenže všichni své dětství prožili během komunistického režimu, zároveň u většiny z nich byl jejich proces náboženské konverze určitým způsobem ovlivněn Sametovou revolucí a osobními antipatiemi ke komunismu.

U daných konvertitů se objevují tyto charakteristické motivy k náboženské konverzi: mystický náboženský zážitek, hledání odpovědí na existenciální otázky, setkání a navázání vztahu s věřícím z římskokatolické církve.

Nejčastěji zmiňovanými faktory ovlivňujícími proces volby kněžského povolání u náboženských konvertitů byly Boží zásah či výzva anebo člověk z okolí konvertity, který mu v dané otázce poskytl radu.

Více než polovina těchto specifických konvertitů měla pochybnosti o správnosti své volby kněžského povolání ještě během studií v semináři.

Zkoumaní kněží se mezi sebou lišili podle hlavních motivů ovlivňujících volbu typu kněžství. U diecézních kněží bylo konečné rozhodnutí v otázce diecézního a řeholního kněžství nejčastěji založeno na vnímání sebe sama jako vyvoleného pro toto povolání, a to většinou na základě nějakého Božího impulzu či mystické zkušenosti. Konečné rozhodnutí vedoucí k volbě řeholního kněžství nejčastěji vycházelo z potřeby či touhy po společenství, které řeholní společenství (na rozdíl od diecézního kněžství) nabízí.

Souhrn

Víra v Boha nebo v „cosi nad námi“ putuje s lidstvem dějinami od nepaměti. Ačkoli se vírou a náboženstvím zabývá především teologie a religionistika, i pro psychologii jsou tyto oblasti objektem zájmu. Např. dle Šandory & Tavela (2010) je jedna z otázek, které psychologii dlouhodobě zajímají, zda je víra určena výchovou, působením prostředí nebo je dána vrozenými dispozicemi. S vírou a náboženstvím se také pojí termín „náboženská konverze“, která je stěžejním tématem této práce.

Hlavním tématem této diplomové práce jsou životní příběhy lidí, kteří během svého života nejprve konvertovali k římskokatolické církvi a následně se rozhodli svůj život zasvětit Bohu prostřednictvím povolání kněze. Cílem bylo prozkoumat proces náboženské konverze těchto specifických konvertitů, zjistit, zda mají tyto konvertité nějaké společné charakteristické znaky, a následně prozkoumat proces volby kněžství jako jejich povolání.

V Teoretické části práce je přiblížen význam pojmů pojících se s tématem práce: náboženství, spiritualita, křesťanství, římskokatolická církev, víra či religiozita, a to nejen z hlediska jejich významu, ale i souvislostí vztahujících se k danému tématu. Dále je její velká část věnována náboženské konverzi, jejímu rozdělení, psychologickým přístupům k ní a také přehledu studií vztahující se k průběhu náboženské konverze, jejím příčinám a motivům. Tato část je uzavřena výkladem poznatků k problematice kněžského povolání v římskokatolické církvi.

Výzkumná část se zabývá kvalitativní analýzou průběhu náboženské konverze a volby kněžského povolání u skupiny sedmi kněží, kteří se o své životní příběhy podělili v rámci narativního rozhovoru. Tato analýza byla provedena pomocí Interpretativní fenomenologické analýzy a jednotlivé příběhy respondentů byly rozděleny na tři hlavní okruhy témat: život před náboženskou konverzí, průběh náboženské konverze, proces volby kněžského povolání. Na základě podrobného prozkoumání těchto jednotlivých okruhů a s ohledem na cíle této práce se dospělo k následujícím závěrům:

Proces náboženské konverze u těchto specifických konvertitů probíhal takovým způsobem, že na něj lze aplikovat *holistický model konverze* (Rambo, 1992, 1993, in Halama, 2006; Rambo & Farhadian, 1999), konkrétně pak jeho systemickou stupňovou

verzi. Proces náboženské konverze těchto konvertitů měl svůj kontext. Každý z konvertitů prožil určitou zkušenost, která mu změnila dosavadní pohled na svět a díky které se začal více zajímat o křesťanství. Každý z konvertitů se setkal s věřícím člověkem, který ho nějakým způsobem ovlivnil a přiblížil křesťanské víře. Konvertité tohoto výzkumu se nakonec většinou formou katechumenátu postupně více seznámili s tradicí a věroukou římskokatolické církve, aby následně přijali svátost křtu. Všichni respondenti po pokřtění prožili určité prohloubení své víry či se začali více angažovat v rámci církve.

Všichni tito konvertité, kteří byli povoláni ke kněžství, prožili *vnitřní konverzi* (Malony, 1990, in Halama, 2006) a zároveň *spirituální konverzi* (Pargament, 1996, in Zinnbauer & Pargament, 1998). Dále lze konstatovat, že u daných konvertitů častěji proběhla *postupná konverze* než *náhlá konverze* (Spilka et al., 2003, in Halama, 2006), také spíše *konverze v důsledku náboženského zážitku* (Vergote, 1966, in Halama, 2006) téměř stejný počet respondentů prožilo buď *mystickou* nebo *intelektuální konverzi* (Lofland & Skonovd, 1981).

U těchto specifických konvertitů lze nalézt následující charakteristické znaky:

Většina z nich vyrůstala v úplné rodině s alespoň jedním sourozencem. Jejich původní rodiny byly nevěřící a o víře se v jejich rodinách nemluvalo. Většina respondentů popisuje své dětství pozitivními přívlastky, ale z jejich vyprávění lze zhodnotit, že tolik pozitivní pravděpodobně nebylo, protože ve svém vyprávění popisují spíše negativní zkušenosti než pozitivní zážitky. U většiny konvertitů byla identifikována skutečnost, že měli s otcem spíše negativní vztah a naopak s matkou spíše pozitivní.

Dalším charakteristickým znakem pro tyto konvertity je, že na jejich konverzi měl vliv politický systém v naší zemi. Všichni vyrůstali za komunistického režimu a u většiny z nich měla na jejich proces náboženské konverze určitým způsobem vliv Sametová revoluce. S tím souvisí, že více než polovina těchto konvertitů zmiňovala své protikomunistické smýšlení a sympatie k římskokatolické církvi právě pro její antikomunistické názory. Jiným charakteristickým znakem daných konvertitů je seznamování se s věroukou římskokatolické církve skrze Bibli a četbu křesťanské literatury. Dalším typickým znakem těchto konvertitů je, že v rámci procesu

náboženské konverze pro ně bylo důležité patřit do nějakého křesťanského společenství.

Charakteristickými motivy k náboženské konverzi pro dané konvertity byl mystický náboženský zážitek, dále hledání odpovědí na existenciální otázky po smyslu světa a života nebo setkání a navázání vztahu s osobou, která patřila do římskokatolické církve.

Co se týče procesu volby kněžského povolání, u většiny respondentů byl tento proces započat až po přijetí svátosti křtu, nejčastěji po uplynutí tří let. Proces rozhodování byl u každého respondenta různě dlouhý a mezi nejčastější faktory lze zařadit Boží zásah či výzvu a dále osobu v okolí konvertity, s kterou se daný respondent radil. Dále bylo zjištěno, že u více než poloviny daných konvertitů se pochybnosti o správnosti své volby kněžského povolání objevily ještě během studií v semináři.

V rámci tohoto výzkumu se uskutečnily rozhovory s dvojitým typem kněží - diecézními a řeholními. Mezi těmito dvěma typy kněží bylo možné nalézt odlišnosti, na základě kterých se rozhodli pro určitý typ kněžství. U diecézních kněží bylo konečné rozhodnutí nejčastěji založeno na vnímání sebe sama jako vyvoleného pro toto povolání, a to na základě nějakého Božího impulzu či mystické zkušenosti. U řeholních kněží vyplynulo konečné rozhodnutí nejčastěji z touhy či potřeby společenství, které jim řeholní řád mohl poskytnout spíše než přidělená farnost.

Seznam použitých zdrojů a literatury

- Ambros, P. (1998). *Křesťan a život ve světě: odkaz předkoncilní diskuse teologie „laikátu“ a Druhého vatikánského koncilu dnešní praxi církve*. Olomouc: UPOL.
- Augustyn, J. (2000). *Celibát: jeho duchovní předpoklady a bohatství a jak k němu správně vychovávat*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství.
- Belzen, J. A. (2009). Některé podmínky, možnosti a hranice psychologických studií spirituality. *Československá psychologie*, 53(4), 396–407.
- Benedikt XVI. (2009). *Myšlenky o kněžství*. Praha: Paulínky.
- Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih). Český ekumenický překlad*. (2007). (13. vyd., 4. opr. vyd.). Praha: Česká biblická společnost.
- Brisch, K. H. (2012). *Bezpečná výchova*. Praha: Portál.
- Castagnetti, C. (1999). Povolání. In De Fiores, S., & Goffi, T. (Ed.). (1999). *Slovník spirituality* (904–912). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství.
- Ciardi, F. (1998). *Jít za Kristem: kniha nejen pro ty, kdo hledají své duchovní povolání*. Praha: Nové město.
- Čermák, I. (2002). Myslet narativně (kvalitativní výzkum „on the road“). In Čermák, M. Miovský (Eds.). *Sborník z konference Kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu třetího tisíciletí (11–25)*. Brno: Psychologický ústav AV ČR, Nakladatelství Albert.
- Čermák, I., & Miovský, M. (Eds.). (2000). *Kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu třetího tisíciletí: sborník z konference*. Boskovice: František Šalé – Albert.
- Český statistický úřad. (20. února 2014). *Změny struktury obyvatel podle náboženské víry v letech 1991, 2001 a 2011*. Získáno z <https://www.czso.cz/csu/czso/nabozenska-vira-obyvatel-podle-vysledku-scitani-lidu-2011-61wegp46fl>

- Dawson, L. (1990). Self-Affirmation, Freedom, and Rationality: Theoretically Elaborating „Active“ Conversions. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 29(2), 141–163.
- Dokumenty II. vatikánského koncilu.* (1995). Praha: Zvon, české katolické nakladatelství.
- Dyrek, K., Kozuch, M., & Trojan, K. (1995). *Kněžské a řeholní povolání: rozlišení a rozvoj (psychologický aspekt)*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství.
- Ferjenčík, J. (2010). *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. Praha
- Fromm, E. (2003). *Psychoanalýza a náboženství*. Praha: Aurora.
- Halama, P. (2005). Psychologické aspekty náboženské konverzie . *Československá psychologie*, 49(1), 34–52.
- Halama, P. (2006). Osobnostné aspekty náboženskej konverzie. In Halama, P., Adamovová, L., Hatoková, M., & Stríženec, M. *Religiozita, spiritualita a osobnosť. Vybrané kapitoly z psychológie náboženství* (12–54). Bratislava: Ústav experimentálnej psychológie SAV.
- Halama, P. (2007). *Zmysel života z pohľadu psychológie*. Bratislava: SAP.
- Halama, P. (2007). *Zmysel života z pohľadu psychológie*. Bratislava: SAP.
- Halama, P., & Halamová, J. (2005). Process of religious conversion in the Catholic charismatic movement. *Archive for the Psychology of Religion*, 26, 69–91.
- Halama, P., Gašparíková, M., & Sabo, M. (2013). Relationship between Attachment Styles and Dimensions of the Religious Conversion Process. *Studia Psychologica*, 55(3), 195–207.
- Hartl, P., & Hartlová, H. (2010). *Velký psychologický slovník* (4. vyd.). Praha: Portál.
- Hašto, J. (2005). *Vztahová väzba. Ku Koreňom lásky a úzkosti*. Trenčín: F.
- Havlíček, P. (2009). Zkušenost konverze v autobiografii Ignáce Loyoly. In Hanuš, J., & Noble, I. (Eds.). *Konverze a konvertité: sborník z mezinárodního semináře o*

- problematicе náboženského obráčení* (127–130). Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Heine, S., & Pawlowsky, P. (2012). *Moderní průvodce křesťanstvím*. Praha: Vyšehrad.
- Heller, J., & Mrázek, M. (2004). *Nástin religionistiky: uvedení do vědy o náboženstvích*. Praha: Kalich.
- Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál.
- Hojda, J. (2006). *O služebném kněžství*. Svitavy: Trinitas.
- Holm, N. G. (1998). *Úvod do psychologie náboženství*. Praha: Portál.
- James, W. (1930). *Druhy náboženské zkušenosti*. Praha: Melantrich.
- Jindra, I. W. (2008). Religious Stage Development Among Converts to Different Religious Groups. *The International Journal for the Psychology of Religion*, 18, 195–215.
- Katechismus katolické církve*. (nedat.) Získáno 20. září 2015 z <http://www.katechismus.cz/>
- Katolická církev v České republice. (nedat.). *Předseda a Stálá rada*. Získáno z <http://www.cirkev.cz/cs/cbk>
- Kerr, H. T., & Mulder, J. M. (1983). *Famous conversions: The Christian experience*. Grand Rapids: William B. Eerdmans.
- Kirkpatrick, L. A., & Shaver, P. R. (1990). Attachment Theory and Religion: Childhood Attachments, Religious Beliefs, and Conversion. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 29(3), 315–334.
- Kohut, V. (1999) . Spiritualita. In De Fiores, S., & Goffi, T. (Ed.). (1999). *Slovník spirituality* (904–912). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství.
- Kostínková, J. K. & Čermák, I. (2013). Interpretativní fenomenologická analýza. In Řiháček, T., Čermák, I., & Hytych a kol. *Kvalitativní analýzy textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova Univerzita.

- Kulisek, P. (2000): Problémy teorie raného citového přilnutí (attachment). *Československá psychologie*, 5, 404–423.
- Lemaître, N., Quinsonová, M.-T., & Sotová, V. (2002). *Slovník křesťanské kultury*. Praha: Garamond.
- Lofland, J. & Stark, R. (1965). Becoming A world-saver: A Study of Conversion to a Deviant Perspective
- Lofland, J., & Skonovd, N. (1981). Conversion Motifs. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 20(4), 373–385.
- Mercatali, A. (1999) Kněžství. In De Fiores, S., & Goffi, T. (Ed.). (1999). *Slovník spirituality* (904–912). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství.
- Mioviský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada.
- Nechutová, J. (2009). Conversio Pauli. In Hanuš, J., & Vybíral, J. (Eds.). *Příběhy povolání a obrácení v biblických textech* (122–131). Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Neubauer, Z. (1994). *Přímluvce postmoderny*. Praha: Hrnčířství a nakladatelství Michal Jůza & Eva Jůzová.
- Pavlincová, H., & Horyna, B. (Eds.). (2003). *Judaismus, křesťanství, islám* (2. vyd.). Olomouc: Nakladatelství Olomouc.
- Pražák, J. M., Novotný, F., & Sedláček, J. (1999). *Latinsko-český slovník* (20. vyd.). Praha: KLP – Koniasch Latin Press.
- Rambo a Farhadian (1999) - knihy Lamb & Bryant (1999) – Religious Conversion
- Richardson, J. T. (1985) The Active vs. Passive Convert: Paradigm Conflict in Conversion/Recruitment Research. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 20(2), 119–236.

- Rupnik, M. I. (2001). *O duchovním otcovství a rozlišování*. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma.
- Rupnik, M. I. (2002). *O duchovním rozlišování: cesta ke zralosti*. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma.
- Ryšková, M. (2009). Obrácení Saula/Pavla z Tarsu. In Hanuš, J., & Noble, I. (Eds.). *Konverze a konvertité: sborník z mezinárodního semináře o problematice náboženského obrácení* (13–21). Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Říčan, P. (2002). *Psychologie náboženství*. Praha: Portál.
- Říčan, P. (2006). Spiritualita jako klíč k osobnosti a lidským vztahům. *Československá psychologie*, 50(2), 119–137 .
- Říčan, P. (2007). *Psychologie náboženství a spirituality*. Praha: Portál.
- Říčan, P., & Janošová, P. (2004). Spiritualita českých vysokoškoláků - faktorově analytická sonda. *Československá psychologie*, 48(2), 97–106 .
- Schermer, V. L. (2007). *Duch a duše: nové paradigma v psychologii, psychoanalýze a psychoterapii*. Praha: Triton.
- Stríženec, M. (2006). Názory popredných psychologov na vzťah osobnosti a religiozity/spirituality. In P. Halama, L. Adamovová, M. Hatoková & M. Stríženec, *Religiozita, Spiritualita a osobnosť. Vybrané kapitoly z psychológie náboženství* (5–11). Bratislava: Ústav experimentálnej psychológie SAV.
- Stríženec, M. (2001). Psychologické aspekty spirituality. *Československá psychologie*, 45(2), 118–126.
- Šandora, J., & Tavel, P. (2010). Viera z pohľadu psychologie (předpoklady jej vniku a rastu). In *Víra: VII. celostátní kongres katechetů, 27.–30. října 2007, Kroměříž* (17–25). České Budějovice: Tomáš Halama.
- Špidlík, T. (2005). *Ignác – stařec: příklad duchovního otcovství*. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma.

- Špidlík, T. (2011). *O povolání: několik užitečných úvah*. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma.
- Štampach, O. I. (2008). *Přehled religionistiky*. Praha: Portál.
- Štampach, O. I. (2010). *Na nových stezkách ducha: přehled a analýza současné religiozity*. Praha: Vyšehrad.
- Tresmontant, C. (2004). *Otázky naší doby: filozoficko-teologický slovník*. Brno: Barrister & Principal.
- Tresmontant, C. (2004). *Otázky naší doby: filozoficko-teologický slovník*. Brno: Barrister & Principal.
- Zehnder, D. J. (2011). Negative Parental Influences on Religious Conversion: Implications for Pastoral Care. *Pastoral Psychol*, 60, 563–573.
- Zinnbauer, B. J., & Pargament, K. I. (1998). Spiritual conversion: A Study of Religious Change Among College Students. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 37(1), 161–180.

Abstrakt diplomové práce

Název práce: Životní příběhy římskokatolických konvertitů, kteří byli povoláni ke kněžství

Autor práce: Adéla Filipčíková

Vedoucí práce: doc. PhDr. Panajotis Cakirpaloglu, DrSc.

Počet stran a znaků: 176 stran, 345 461 znaků

Počet příloh: 4

Počet titulů použité literatury: 77

Abstrakt:

Předmětem práce jsou životní příběhy náboženských konvertitů, kteří konvertovali k římskokatolické církvi a poté se rozhodli zasvětit svůj život Bohu formou kněžského povolání. Hlavním cílem tohoto výzkumu je prozkoumat proces náboženské konverze k římskokatolické církvi a následně proces rozhodnutí se pro kněžské povolání, a to v kontextu celého života konvertitů, kteří se stali kněžími. Výzkumný soubor byl získán kombinací metod prostého záměrného výběru, příležitostného výběru a sněhové koule a byl tvořen 7 kněžími. Jako metoda získávání dat byl zvolen narativní rozhovor podle vzoru Rosenthalové, který byl u každého respondenta nahráván na diktafon a následně přepsán do textové formy. Tyto transkripce byly podrobeny kvalitativní analýze podle principů Interpretativní fenomenologické analýzy. V rámci výsledků bylo zjištěno, že takto specifičtí konvertité mají určité společné charakteristické znaky. Dále se prokázaly odlišnosti mezi respondenty, kteří se rozhodli stát diecézními kněžími, a těmi, kteří se stali kněžími řeholními.

Klíčová slova: psychologie náboženství, interpretativní fenomenologická analýza, náboženská konverze, římskokatolická církev, kněžské povolání, životní příběh

Abstract of Thesis

Title: Life stories of Roman Catholic converts who were called to the priesthood

Author: Adéla Filipčíková

Supervisor: doc. PhDr. Panajotis Cakirpaloglu, DrSc.

Number of pages and characters: 176 pages, 345 461 characters

Number of appendices: 4

Number of references: 77

Abstract:

The thesis is concerned with life stories of religious converts, who converted to the Roman Catholic Church and decided to devote their lives to God by becoming priests, afterwards. The main aim of the research is to analyze both the process of religious conversion to the Roman Catholic Church and the process of the decision to become a priest, in the context of the converts' whole life. The research sample was generated by a combination of the simple purposive sampling, the convenience sampling and the snowball sampling, and consists of seven priests. The narrative interview following the approach of Rosenthal was chosen to obtain the data. The interviews were recorded and re-written into a text form in each case. The transcripts were analyzed qualitatively, utilizing the principles of the interpretative phenomenological analysis. Results show a number of common characteristics of converts. Furthermore, differences were proven among the respondents becoming diocesan priests or religious priests, respectively.

Key words: psychology of religion, interpretative phenomenological analysis, religious conversion, Roman Catholic Church, priesthood, life story

Přílohy

Příloha č. 1: Zadání diplomové práce

Příloha č. 2: Vzor výzvy k účasti ve výzkumu

Příloha č. 3: Informovaný souhlas s účastí na kvalitativním výzkumu

Příloha č. 4: Transkripce rozhovoru s Respondentem 03

Příloha č. 1: Zadání diplomové práce

Příloha č. 2: Vzor výzvy k účasti ve výzkumu

Důstojný pane XXX,

získala jsem na Vás kontakt od XY a obracím se na Vás možná s trochu neobvyklou záležitostí.

Nejprve bych se Vám ale ráda představila: Pocházím z Jičína z nevěřící rodiny, ovšem už před více než dvěma lety jsem uvěřila v Boha a letos v květnu jsem byla pokřtěna v kostele Panny Marie Sněžné v Olomouci. Studuji pátým rokem obor Psychologie na Univerzitě Palackého v Olomouci a právě začínám pracovat na své diplomové práci.

V rámci této své práce bych ráda realizovala několik rozhovorů s kněžími, kteří předtím, než zasvětili svůj život Bohu, nejprve k římskokatolické církvi konvertovali. To, co by mě u těchto kněží zajímalo, je jejich životní příběh a především pak to, co je přivedlo k víře v Ježíše Krista a na základě čeho se rozhodli mu zasvětit celý svůj život.

A právě proto jsem oslovila Vás. Bylo mi řečeno, že jste předtím, než jste se stal knězem, k naší církvi konvertoval. Myslíte, že byste byl ochotný věnovat mi čas a podělit se se mnou o Vaše životní zkušenosti, zážitky, myšlenky atd.?

Protože se jedná o vědeckou práci, samozřejmě bych Vám zaručila naprostou anonymitu a ochranu veškerých informací, které byste mi svěřil.

Opravdu moc bych Vám byla vděčná, kdybyste s rozhovorem souhlasil, ale na druhou stranu je mi naprosto jasné, že člověk Vašeho postavení nemá času nazbyt a jistě můžete mít i své osobní nebo jiné důvody, proč byste se mnou tento rozhovor nechtěl absolvovat.

Ráda bych Vás proto ještě poprosila, zda byste Vy sám neměl kontakt na někoho, kdo by odpovídal tomu, koho potřebuji, tedy na nějakého Vašeho kolegu kněze-konvertitu?

Předem moc děkuji za jakoukoliv odpověď.

S Pánem Bohem!

Adéla Maria Filipčíková

Příloha č. 3: Informovaný souhlas s účastí na kvalitativním výzkumu

Já, níže podepsaný, souhlasím se svou účastí v kvalitativním výzkumu na téma *Životní příběhy kněží - konvertitů*, který probíhá za účelem sepsání diplomové práce.

Prohlašuji, že mi byl předem seznámen s průběhem rozhovoru a jeho účel v daném výzkumu. Souhlasím se zpracováním mnou poskytnutých údajů a jsem si vědom všech výhod i rizik, které pro mě z účasti ve výzkumu plynou. Dále prohlašuji, že má účast ve výzkumu je naprosto dobrovolná, a zároveň si uvědomuji, že mám právo neodpovídat na všechny kladené otázky a kdykoli, a to i bez udání důvodu, mohu od výzkumu odstoupit či neudělit souhlas s použitím již získaných dat.

Zároveň beru na vědomí, že mnou poskytnuté osobní údaje budou použity pouze a výhradně pro účel tohoto výzkumu a při zpracování dat mi bude zaručena anonymita.

Podpis:

Příloha č. 4: Transkripce rozhovoru s Respondentem 03

K: Jmenuju se teda P.U., občanským jménem jsem A. a narodil jsem se X.X.19XX v K. a několik generací mužů ze strany otce měli jméno A., tak jsem dostal i já jméno A. a moje babička se narodila z tátovy strany ve R. a s její maminkou pak došly pěšky i se svýma sourozencema z R. do K... do Čech teda, kde vlastně už zůstali jako rodina. Můj děda z tatínkovy strany tak pracoval v rozhlase a... oba dva rodiče tatínka zemřeli, ještě když jsem byl hodně malý, dědečka vůbec nepamatuju a babička zemřela, když mi byly asi čtyři roky. Tatínek tak pracoval, pracoval ve firmě XY, což byla pobočka QR, jako potrubář, a vlastně i jako takový vedoucí pracovník na těch... na těch pracovištích, zvláště co se týkalo atomových elektráren, tam dělali rozvody potrubí. No a teď už je v důchodu. Maminka, tak... její rod tak víc pochází z K., i když asi dvě poslední generace žily v R. v severních Čechách, a z takových známějších předků z mamčiny strany, tak asi čtyři generace zpátky jsme měli toho herce U.P., podle kterého je pojmenováno divadlo FGH a hrál s Kajetánem Tylem v divadle ještě, taková herecká osobnost, a jinak maminka je původně zlatnice a vyučovala i v R. vlastně šperkařství, výrobu a opravu těch šperků zlatých.. No... Maminka teda původně měla ještě jedno manželství, kdy ji manžel opustil a mám z něho dva nevlastní sourozence a tatínkovi zase zemřela jeho původní žena, takže rodiče se potom seznámili a vzniklo teda nové manželství, ze kterého jsem se už narodil já. Takže z tátovy strany mám jednoho sourozence, bratra, z mamčiny strany dva sourozence, sestru a bratra, který... bratr přišel v roce 1991 násilně o život, vlastně nějak byl zavražděn takovou mafii v K.. Hmm... Teda asi do mého jednoho roku jsme bydleli v K., což si už nepamatuju (smích), pak jsme se přestěhovali na J., kde se stavěly v 80. letech takový... výstavba bytových domů pro mladý rodiny, takže naši se tam taky přestěhovali, ještě chvílku tam bydleli i moji sourozenci a postupně se... ocházeli z domu a odstěhovali se... hmm... No, oba dva rodiče pracovali teda i v mém dětství, takže jsem byl v jeslích, pak v mateřský školce, klasicky, pak vlastně jsem začal chodit na základní školu poblíž, to jsem měl z jednoho kopce dolů, pak na gymnázium, aby to bylo blízko, jsem se přihlásil zase z druhého kopce dolů (smích), no, moje rodina je hodně tak.. až z tátovy strany... tak sportovně zaměřená, tak tatínek hrával kdysi fotbal i za SFR, takže hodně i ten sport byl v rodině důležitější, takže od dětství jsem jezdil na lyže na hory, s jedním známým zase z mamčiny strany jsem jezdil do ASD tam lézt po skalách a no... horozelectví... no pak jsme hráli chvíli házenou, tenis a asi osm let aktivně fotbal v jednom klubu, tak ten sport mě hodně tak jako bavil, nebo do teďka trochu baví, i když na něj není čas teďka. No...

AF: Můžu se zeptat i... Jak jste... jakoby... Jak byste popsal to dětství? Jakože...

K: Tak... zpětně vnímám, že dětství bylo poměrně jako spokojený, že vnímám ho docela víc a víc pozitivně, hezky... tím jak jsem neměl zas tak tolik rovnocenných už sourozenců, tak někdy doma jsem se cejtil trošku osamocenej, ale... Zase jsem měl jakoby kamarády tak... a přátele... Nebo kamarády a kamarádky stejného věku tak kolem na sídlišti, takže jsme různě udržovali kontakty a vyměřšleli různé (smích) blbosti a ... Od toho.. asi od

těch asi šesti let jsem začal chodit i na ten fotbal, takže pak už i ten sport nějak se do toho zapojil, a jinak o víkendech jsme jezdili buď na chalupu, kde jsem zas tolik teda dětí, vrstevníků neměl, anebo jsme jezdili i k mojí babičce a dědovi do Turnova právě zase... a tam k nim... tam jsme trávili víkendy do té doby, než jsem začal víc aktivněji hrát ten fotbal, pak už jsem tam jezdil více sporadicky takhle no... Občas asi to dětství bylo narušený trošku tím, že sem tam měl tatínek potíže s alkoholem, ale nebyly zas až tak výrazný, bylo to jakoby občasné jenom, takže nebylo to nějak zas až tak těžký... No, pak asi takový, no a že jsme tak... vymýšleli takový klasický... v dětství jsme dělali různé bunkry a po Praze jsme zkoumali historii Jaroslava Foglara a Vontů a Stínadel po Praze a (smích) a byly první školní lásky takový a tak... a pak asi takový zlomový okamžik byl v tom nejprve, když přišla revoluce v roce 89, ale myslím že v roce 90 přišel do kin takový film, jmenoval se Ježíš, umělecky neměl moc velkou hodnotu, ale... když jsem ho viděl, tak velmi mě zaujal příběh Ježíše... Až tak nějak jakoby nejenom jako film, ale nějak tak vnitřně opravdu mě to zaujalo a... na konci toho filmu byla i taková nabídka modlitby, že jestli teď člověk věří, že Bůh existuje, jestli Ježíš existuje a může v mém životě do něj nějak vstoupit a pomoc mi udělat mě šťastným, tak že ho můžu do toho života pozvat a svěřit mu ten život, tak to jsem tenkrát udělal... A opravdu od té doby, tak jsem vnímal jakoby zásadní změnu v mém životě, bylo to takové období dlouhodobého zamilování, kdy opravdu, zvlášť ten první půlrok byl takový intenzivní, že jsem vnímal, že někdo, vnímal jsem Bůh, Ježíš, že odpovídá na moje myšlenky nebo pak už i vyslovený prosby, modlitby, že opravdu jako reaguje na to, co si přeju nebo co ho prosím, a že má o mě zájem, že mě miluje. No... Trošku to navazovalo už asi na takový, možná jednu, dvě zkušenosti ještě z doby předešlé z dětství... První bylo v šesti letech, kdy mi zemřela babička z máminy strany, kterou jsem měl hodně rád... A když zemřela, tak jsem se rodičů ptal, co s ní teďka je... A rodiče mi tenkrát říkali, že už není, že vlastně neexistuje.. a vím, že tenkrát jsem nějak vnitřně věděl, že to není pravda.. nejenom z nějakýho vnitřního jako smutku, ale spíš takový jakože mi logicky to nesešlo... A tenkrát jsem věděl, že to je ještě nějak jinak... no... Ale nedokázal jsem si na to sám odpovědět... No a pak jsem ve své osobní jako hledání... Ve svém osobním hledání jsem se modlil nějak... hledal jsem... hledal jsem odpověď, pomoc, u někoho vyššího, ale protože jsem neměl zkušenost s křesťanstvím, s Bohem, nikdo mi o něm moc neřikal, tak jsem se modlil k nějaké bytosti nade mnou, kterou jsem si myslel, že... že každý máme jakoby svého takového boha, aby... jsem si nedokázal představit, jak by jeden Bůh mohl stihnout všechny lidi (smích)... No a... taky jsem vnímal, že někdo se mnou jako je... No ale pak takový zlomový okamžik byl ten film Ježíš a po půl roce po tom filmu, kdy jsem opravdu vnímal, jak jsem Boha, Bohu dovolil vstoupit do mého života a nějak se mnou být, že On jakoby opravdu reagoval a vedl si mě nějak jo.. nebo.. reagoval na moje myšlenky, slova, prosby, modlitby... Tak asi po půl roce na naši základní školu přišla jedna řeholní sestra, která i ze zvyku, z doby komunismu, nechodila v hábitě, protože se to nesmělo během komunizmu... A... Poprosila ředitelku, jestli by mohla vyhlásit dobrovolný náboženství jako kroužek na škole.. Tak ze začátku s tím byly dost problémy, protože jsme měli ještě komunistický vedení školy, ale nakonec to povolily... Za dva roky to teda pak zrušily zase (smích), ale za ty dva roky jsme se stihli nechat pokřtít už (smích)... Se nás tam přihlásilo asi 5 kluků, který jsme

nebyli pokřtěný vlastně a ... byli jsme nevěřící, spíš jsme o Bohu, o Ježíši někde něco zaslechli, slyšeli, četli... A vim, že pro mě byl... sektání s touto sestrou, letos už bude slavit 60 let... tak pro mě byl takový zlomový taky okamžik, kdy ona.. to co nám říkala, tak jsem... dávalo mě logiku.. A zároveň jsem u ní viděl, že to, co říká, že to zároveň i jako žije, že za tím stojí svědectví jejího života a zároveň mě dává svobodu, abych to přijal nebo nepřijal... Nenutila mě k ničemu. A zářil z ní takovej jako klid, pokoj, taková radost, přirozená, nebo nadpřirozená můžu říct i... takže já jsem se nechal do roka pokřtít a zároveň jsem jí přijal jako kmotru. No.

AF: To vám bylo kolik teda?

K: To mě bylo 13.

AF: 13. Ve třinácti...

K: *No... A vlastně v tomhle období, kdy taky jsem uvěřil v Boha, tak těsně nějak potom se staly v rodině několik takových jako těžkých událostí, jedna z nich bylo... právě smrt mého bratra, kdy vlastně mu nějaká firma nevrátila velkej... nechtěla vrátit nějakou obnos peněz, který jim půjčil a tak zinscenovali vlastně po jeho oslavě jeho svátku autonehodu, při který ho vlastně připravili o život, aby mu nemuseli vracet ty peníze... Několik milionů to bylo... A... vlastně asi pět let po jeho smrti se dovyšetřovalo a nedovyšetřilo se ten případ... A bylo to velmi takový těžký období pro naši rodinu, kdy nám i ta mafie, která byla ve spojení i s policií teda, spolupracovali navzájem a... vyhrožovali nám i jako rodině nebo nabízeli nějaký velký peníze, aby se to nevyšetřovalo, pak vyhrožovali i ublížením rodině, tak to bylo takový velmi těžký, těžký období pro rodinu a... Maminka to chtěla zvlášť dovyšetřit, protože to byl její první syn z jejího prvního manželství a tatínek po nějaký době to už jakoby i vzdával, že už to na něj bylo moc, tak spíš z naší rodiny trošku jakoby utíkal na služební cesty a mimo jakože už tomu pak hodně... Máma zůstávala sama v tom řešení ty smrti a toho dědictví po bratrovi vlastně... No a pak ještě vlastně asi v jednom nebo dvou letech po smrti bratra tak přišla o život ještě teta, zemřela na rakovinu mého strejdy manželka a moji sestře zemřel manžel taky na rakovinu, takže to bylo ve třech letech takový jakoby tři události těžký pro rodinu, který nějak... opravdu tak jakoby zatížily možná tu atmosféru ty naší rodiny a... že se každý s tím musel nějak vypořádávat i osobně... Možná že v té době tatínka to víc utvrdilo spíše v tom postoji, že Bůh není, že kdyby byl, tak není tak nespravedlivý, maminka zase hledala pomoc u různých i, řekl bych směrů né křesťanských, ať už nějaké ezoteriky nebo různých věštců a různých takových nekřesťanských způsobů pomoci, atologie a tak... A já jsem v té době už byl věřící, tak pro mě byl velkou oporou Ježíš, Bůh, křesťanství a řekl bych, že to jako hodně i nějak prohloubilo tu moji zkušenost víry, tyhle události... Že jsem byl nucenej si klást takový otázky, který si možná člověk klade až ke konci života (smích) nebo... Pokud není přemejšlivej nebo nenarazí na něco důležitýho, tak si je běžně neklade, už takhle jakoby brzo, takže jsem byl nucenej se konfrontovat s otázkou života, smrti, co je po smrti, s otázkou utrpení a možná tam i odpovědět si na některý otázky a... Takže bych řekl, že ta*

víra šla díky tomu nějak možná víc na hloubku, na druhou stranu na té lidské rovině bych řekl, že možná se mi trošku, jakoby v něčem to dětství zastavilo, že jsem už jakoby možná až moc rychle někde v některých věcech dospěl nebo přijal nějaký takový zodpovědnosti, třeba i za tu mámu nebo za tu bolest těch druhých, sestry a mámy a... že jsem, bych řekl, jsem pak zpětně musel některé věci si doprožívat (smích) z toho dětství... No... Pak vlastně krátce po tom křtu jsem se zapojil do farnosti, kde jsem byl pokřtěný v jedné k. čtvrti a začal jsem tam chodit do společenství mladých lidí, mládeže... To bylo tenkrát největší společenství mladých v K., nás tam chodilo 60 - 100, dokonce a... A jeden týden jsme měli takový společný setkání s přednáškou, druhý týden jsme měli takový skupinky po bytech... No a začali jsme jezdit i a na víkend, na různé křesťanské akce a tenkrát teda jsem hrával aktivně fotbal za J., za jednu čtvrt' a... A tak po nějaký době... Po nějaký době to bylo už trošku v kolizi, že už jsem nestíhal jezdit i na ty akce a žít ten křesťanský život i hrát naplno ten fotbal, který taky, čím jsem byl starší, vyžadoval větší časový nárok...a... (zaklepání, přerušeni rozhovoru)

K: Jak to sladit dohromady, že jo, no... No, takže jsem nějak tušil, že si budu muset už jakoby něco vybrat, že třeba ten fotbal znamenalo třikrát týdně trénink a víkend v čudu (smích) nebo na... většinou nějaké zápas... a ... Tak jsem hodnotil nakolik i je to pro mě důležitý i dál do života i ve srovnání i s těma křesťanskýma aktivitama a tak jsem jakoby i z té přirozené roviny vnímal, že... že... Nehraju fotbal až na takový úrovni, že bych se tomu mohl věnovat nějak vrcholově a na té takový... třeba vyšší průměrný úrovni by to pro mě třeba asi nemělo úplně.. nějaký význam a zároveň jsem věděl, že to není směr, kterej bych považoval za nějak nejdůležitější v životě. Tak, byl jsem v basketbalovém týmu a jako gymnázia, jako za školu a... a dál jsem hrál i po takový krátký modlitbě to odevzdal Pánu Bohu (smích), ten sport... A víc jsem se věnoval i těm křesťanským aktivitám a ten sport jsem začal dělat víc rekreačně fotbal rekreačně za nějaký ty tými spíš takových sranda lig (smích oba). No... Když mi bylo asi 14 tak, nebo 15, tak se vlastně řešilo na jakou školu pudu, naši mě chtěli přihlásit na nějakou školu ekonomickou, oni tam měli někoho známého, ale tenkrát vim, že jsem udělal takový nějaký první rozhodnutí proti rodičům... Se křtem paradoxně, nebylo to, že by nesouhlasili, ale tolerovali to, no... nebyli proti. Tady jsem vyloženě musel už jít proti těm rodičům v tom rozhodnutí ohledně střední školy. Musím přiznat, že moje vlastnost trošku je tvrdohlavost (smích oba). Občas když si něco usmyslím (smích oba)... se nenechám moc přesvědčit o ničem jiným a... tak jsem i nějak jako si říkal, že kdybych náhodou už jsem jakoby tušil, že možná... možná by i mohla být nějaká duchovní cesta, i když jsem si tím nebyl jistej, takže gymnázium je proto lepší předpoklad než ekonomická škola.. A vůbec ten směr ekonomiky mě nijak nepřitahoval, takže... Takže jsem se přihlásil na gymnázium... Výhoda taky byla, že to bylo z kopce (smích) a že to bude 10 minut domu a že jsem mohl jezdit na koloběžce (smích) na gympl, takže... to se mi taky líbilo... no... A...

AF: A toho fotbalu jste teda nechal, ještě než jste šel na ten gympl...

K: Fotbalu jsem nechal, když mi bylo asi 16, takže bylo to mezi... v prvním nebo druhém roce toho gymnázia. Na gymnázium jsme dostali jednu třídní učitelku, která ze mě pak byla taková nešťastná, když jsem jí ve čtvrtém ročníku řekl, že chci jít na kněze, tak... Ona vždycky dostala jeden ročník, se kterým šla od prvního ročníku až do maturity a vždycky tam měla někoho věřícího a... ta první holka, která byla věřící tak šla do příšného kláštera karmelitánského a pak další kluk tam šel na kněze a pak další... pak já taky (smích). Vždycky... Nebyla věřící a vždycky z nás byla nešťastná tak... (smích) z našich rozhodnutí... (smích) a vždycky jsme vyšli na ní, tak to bylo takový legrační no. Taky v té otázce víry, tak bylo zajímavý, nás na celý škole, co jsem věděl, bylo výslovně asi z těch sedmi set nebo pěti set, jsem věděl, že asi 7 nás chodí do kostela a zajímavý bylo, že 5 z těch sedmi bylo v naší třídě, v našem ročníku, takže jsme tam měli takový malý společenství a před vyučováním jsme chodili na pět minut do kostela se pomodlit ještě i za ten den a za spolužáky a... jsme občas přišli pozdě do třídy, tak se nám spolužáci... říkali: zase byli v kostele (smích). Ale bylo to takový hezký společenství. V té době jsem se seznámil taky s takovým... s takovou skupinou, mezinárodním hnutím JKL, se to jmenovalo. Nejdřív skrze ministranty, kteří pomáhají při kostele, při mších... A potom i jakoby s mládeží z tohoto hnutí mezinárodního, který má takovou myšlenku: na základě Ježíšovy zvěsti Evangelia usilovat o myšlenku jednoty, sjednocování lidí ve světě skrze lásku vzájemnou nebo lásku k lidem a... ten dialog i toho hnutí zasahuje i lidi jiných náboženství i lidi nevěřící no a... V té době jsem začal jezdit na různá mezinárodní setkání, zvláště do Itálie a... Tak jsem tam zažíval i jak Evangelium tam funguje, že tam Pán Ježíš říká, že kdy ho někdo následuje, že dostane stokrát víc bratrů a sester, tak jsem najednou měl bratry a sestry po celém světě a... bylo to takový moc hezký období. Zároveň jedna ještě taková důležitá skutečnost ohledně té víry, tak bylo pro mě, že v naší farnosti, kde jsem chodil do toho křesťanského společenství mezi ty mladé lidi, tak se víra prožívala ne tak bych řekl formálně, že nebyla založená jenom na tom, že člověk plní deset přikázání a chodí v neděli do kostela nebo... Chodí ke zpovědi občas... Ale že byl tam velký důraz na osobním vztahu s Ježíšem Kristem. Že vlastně to je základ toho vztahu a díky tomu má smysl chození do kostela a ke zpovědi a.. dodržování přikázání, desatera, Božích přikázání a církevních... Takže to pro mě byl takovej přirozenej základ, protože jsem uvěřil skrze Ježíše Krista, skrze tu jeho osobu a svědectví o jeho životě skrze ten film... Tak jsem si nedokázal víru představit jinak než skrze tedlenc osobní vztah a to pro mě bylo od začátku nejdůležitější, klíčový, podstatný. A doteďka třeba je pro mě těžký pochopit lidi, který víru prožívají víc jako chození do kostela nebo chození na mši nebo víru v desatero nebo víru v katechismus nebo bez toho osobního vztahu s Ježíšem... Vlastně tomu do teďka úplně jakoby nerozumím nebo ta moje cesta byla právě v tom jiná... Potkal jsem jakoby živýho Ježíše Krista, můžu říct... osobu živýho Krista, který nějak živě se dotknul mého života a působí v něm a tak mě třeba... Nikdy jsem neměl nějaký vážnější problém s institucí církve nebo s nějakýma, bych řekl, obřadama nebo věroukou... Bylo to pro mě jakoby otázka nějakého hledání, porozumění nějakým věcem... Je pravda, že třeba některým věcem jsem nerozuměl nebo do teďka nerozumím a... Ale třeba i otázka nějakých lidských slabostí, ať už lidí v církvi nějak jo, nebo kněží, biskupů. papežů nebo křesťanů, tak pro mě nikdy nebyla překážkou pro to, abych věřil v Ježíše, jo, jakože to

že někdo nežije tu víru dobře nebo tak... Tak nikdy pro mě neznamenal, že bych měl já přestat věřit v Ježíše, že to na tom... s tím nák nebylo spojený, no... Díky Bohu, ale vnímám to jako dar, že jsem poznal Ježíše jako... ten živej vztah s Ním, že vlastně... Možná kdybych byl vychovávanej jenom v tom chození do kostela nebo v něčem tak... By třeba nějaký zklamání s hříchem nebo z bolestí člověka nebo z institucí, že by hlouběji zasáhl třeba i tu moji víru třeba i v Boha, no ale... díky tomu to tak není. Daleko těžší je pak, abych já svým hříchem nepohoršoval druhý nebo (smích) svojema chybama, abych je neodrazoval od Pána Ježíše, protože určitě vliv má taky, že jo, ty naše, ten náš život na ty druhý.

AF: Hmm...

K: No... Takže to jsem byl rád, že jsem tudle zkušenost i s tou osobní vírou i v té farnosti i ve společenství mladých měl a že tam byl i důraz na takovou hlubší modlitbu a i působení třetí Božské osoby, Ducha Svatého v životě člověka, že jsem se setkal i s takovým živým působením Božím v životě člověka, které bych pojmenoval, jak se píše i v Novém Zákoně, zvláště v listech apoštola Pavla, ve Skutcích apoštolů, takový jakoby živější působení Boží v církvi, který třeba se projevuje i některýma nadpřirozenýma darama z hlediska křesťanství, který tu víru moji oživily, že... Bůh je skutečně na jednu stranu člověk, který se nám podobal ve všem v Ježíši Kristu, na druhé straně je to i Bůh, který je mocný a je schopný dělat i zázraky a živě reagovat a působit v našem životě, když ho o to prosíme, když ho zveme do toho života, když ho tam pustíme. Takže za to jsem moc rád. No...

AF: No a nějaký příklady? Nebo jak jste to... ty dary...

K: Toho Božího působení...?

AF: No no...

K: Těch darů... Tak... Asi pro to lepší pochopení tak stačí si možná přečíst Nový Zákon, jako Evangelium a listy apoštola Pavla a Skutky apoštolů, tam jsou vlastně ty dary, dary a zázraky nějak popsány, který se děly za doby Ježíšovi a v tom prvním století, a tak vlasně podobný dary a věci jsem zažíval, že se dějou i dneska, pokud' se tomu jako křesťané otevřeme, tomu Božímu působení a pokud' Pánu Bohu dáme možnost.. Například jsem zažil, byl jsem svědkem některých fyzických uzdravení. Pak uzdravení emocionálních zranění z dětství nebo... darů takových, takzvanýho daru poznání, kdy někomu je dáno, ne co se týče budoucnosti, nějaký věštby, protože to není křesťanský způsob, jakoby někomu naservírovat budoucnost, protože Bůh respektuje naši svobodu, jak se rozhodneme... Ale dar poznání v tom smyslu, že Bůh některým lidem dává poznat třeba něco o tom člověku, ať už proto, aby oživil jeho víru nebo proto, aby mu ukázal, co je v jeho životě třeba nějak dobrý nebo na čem má víc pracovat a nebo co má rozvíjet anebo co je špatný a co by měl změnit v životě, kde by se měl obrátit vlastně. No, tak to jsem byl párkrát svědkem takových nadpřirozených darů, no a... K darům,

který Bůh dává, patří teda taky dar uzdravování... Taky vlastně jsem byl svědkem projevů i můžeme říct zlých duchů, kdy... Křesťani věříme nejom v moc Boží, ale že existují i stvořený bytosti, který se postavily proti Bohu, takže jsem zažil i v lidských osudech i působení zla, kdy působením Boží moci, která je vždycky silnější než zlo, jsem zažil, že někteří lidé byli osvobozeni od duchovních sil zla, který vlastně přirozenou cestou se jich lidé nedokázali zbavit, pomocí psychologie nebo psychiatrie nebo nějakým nadpřirozeným... Nebo lékařské vědy, tak... Působením evangelia, modlitby jim vlastně bylo pomůženo. No... Nebo jsem zažil u mnoha lidí, kteří uvěřili v Pána Ježíše Krista, že dostali nový smysl života, proč žít a naději pro svůj život.

AF: A vy sám máte nějaký dar?

K: *(smích) Každý křesťan, myslím, který se nechal pokřtít má...*

K: *Má spoustu, spoustu darů a jde o to jenom je nechat si oživit ty dary nebo... Myslím, že když člověk právě začne... začne sloužit druhým lidem, tak zjistí jaký dary i má, jo.. Že vlastně při té službě se některý ty dary, který člověk dostane při křtu a biřmování, tak se začnou projevovat a někdy, když člověk zjistí, že mu některý chyběj, tak může třeba ostatní křesťany poprosit o modlitbu a oni mu můžou zase nějaký i vyprosit, jakoby dary, který mu můžou pomoci pro tu službu, kterou člověk dělá. Vzpomínám si, že třeba i... skrze modlitbu s lidma jsem taky zažil, že i třeba i skrze mojí modlitbu za druhý lidi jsem zažil i některý zažili... nějaký... ať už emocionální nebo někdy i fyzický uzdravení jsem zažil taky... Nebo i nějaký osvobození z něčeho, z vlivu nějakýho zla, no. Pak vnímám, že mívám taky i nějaký takový možná dar, díky asi svojí zkušenosti, že jsem přišel k víře jako dospělý, tak možná trochu rozumím lidem, kteří hledají tu cestu víry v dospělosti, že to chápu, tu změnu, jaký to bylo předtím a tu touhu najít něco hlubšího v životě, přesažnýho.. Tak možná to vnímám jaký nějaký svoje obdarování od Pána Boha. Ne ani tak moje dokonalost nebo vlastnictví, ale obdarování, no... No, jak v té době na tom gymplu tak... jsem teda skončil s fotbalem, hrál jsem teda ještě basketbal za ten školní tým, co týče toho sportu. Pak jsem prožil několik takových krátkodobých zamilování na tom gymnázium tak jsem taky řešil, jestli je moje cesta víc manželství nebo nějaká duchovní cesta a... Zdálo se mi, že jsem zažíval takový znamení od Pána Boha, že to spíš vede jakoby tou duchovní cestou, ale jistej jsem si v tom nebyl. První takový znamení bylo krátce po křtu, kdy jsem jednou procházel takovým lesem a že jsem jakoby, jakoby zaslech takovej jemnej hlas: "Dej se mi celý", jo nebo "Dávej se mi celý"... Ale nebyl jsem si úplně jistý, jestli jsem si to nevymyslel, ale protože jsem si říkal zas, proč bych si takovouhle věc jako vymejšlel (smích). Tak jsem si říkal, že zřejmě to nějaký asi Boží působení bylo a... Pak i moje kmotra, že z těch kluků, který nějak jsme se tam nechali pokřtít, tak že i vnímá u mě, že bych možná měl jít toudle cestou, s čímž jsem tenkrát jako náh moc ani nesouhlasil, ale... (smích)... Ale vím, že mi to říkala. No a ... Na gymnázium bylo zajímavý nebo i na konci základky a gymnázia, že vždycky, když jsem jako udělal nějaký krok k nějakýmu hlubšímu vztahu, s nějakým děvčetem, tak jakoby to Pán Bůh většinou nějak ukončil, nebo mě od toho zvláštním způsobem jakoby odváděl, abych nezašel v tom vztahu jakoby hluboko nebo abych*

někomu nedal možná nějakou falešnou naději v tom nebo... Nebo tak. Že jsem vnímal, jako že mě Bůh jakoby vedl ještě něk jinam... A ještě si vzpomínám na takovou... Takový větší zamilování někde ve třetím ročníku na gymplu. Jsme byli na lyžařským výcviku a... Tam jsem si s tou slečnou, se kterou jsme k sobě něco cítili, tak jsme si tam spolu povídali a... její situace teda byla, že zrovna byla nějaká rozešlá nebo měla nějaký problémy se svým klukem, se kterým chodila, několik let a... A já jsem vnímal, já jsem, když jsem se s ní bavil, tak jsem najednou ze mě vyšla taková věta, že se jí omlouvám, že s ní nemůžu chodit, protože asi budu kněz (smích). A... Když jsem to řekl, tak jsem se sám divil, co jsem to řekl (smích). A že jsem ani to neměl takhle formulovaný předtím, ale... že jsem (smích) se tomu sám divil... A pak jsem o tom začal uvažovat i víc. A ještě pak jedna slečna, která mi napsala nějaký dopis, jestli bych s ní nechtěl začít nějaký vztah, která mi byla sympatická, taky se mi líbila, tak jsem v té době věděl, že kdybych do toho šel, že by to bylo z mé strany neupřímný, že jsem vnímal už to... ten tah trošku někam jinam, no. Tak jsem jí taky napsal takový dopis, že se omlouvám, že vnímám, že asi mě Bůh volá na nějakou cestu jinou.. No a modlil jsem se k Bohu za znamení, aby mi to ukázal, jestli mám být kněz, aby mi to tři lidi nezávisle na sobě řekli (smích). Tak se to taky skutečně stalo, aniž bych se jich ptal, že mi to řekli, že bych měl být kněz... (smích)

AF: Aha... (smích oba) Vy jste mu takhle vyloženě nadiktoval, jak vám to má... (smích)

K: (smích) takhle jsem to Pánu Bohu nadiktoval. (smích)

AF: (smích) Ale fungovalo to... (smích)

K: Fungovalo. Pán Bůh to má někdy s náma těžký, s naší vírou. (smích)

AF: To by mě nikdy nenapadlo mu takhle říct konkrétně, co mi má udělat... Ale jako nejste první, kdo to říkal, že mu to takhle jako vyšlo v něčem...

K: Má to těžký Pán Bůh s náma někdy... Ale je pravda, že i když mi to takhle tři lidi řekli, tak jsem mu ne uplně věřil a ještě jsem teda udělal zkoušky na matematicko-fyzikální fakultu a tam jsem se dostal... Ale nakonec jsem na ni nenastoupil a šel jsem na kněze, do nultýho ročníku semináře, jako diecézní kněz, na diecézního kněze. Takový legrační bylo, že jsem... Ještě maminka, aby mě odradila od té cesty kněžství, protože rodiče nejsou věřící, tak mi objednala zájezd s jednou mojí kamarádkou s dětství velmi hezkou a šikovnou (smích) někam do Španělska... My jsme spolu spolu na zájezdě bydleli na jednopokojovém pokoji (smích) a... Akorát že jestli mi nevadí, že na toho kněze nastoupím až kvůli tomu o týden později (smích). Tak jsem... Se přiznám, že už jsem tam nejel, na ten zájezd a že už jsem nastoupil do toho konviktu... No...

Můžu říct, že pro mě vždycky bylo hodně důležitý svatý František, když jsem se nechal pokřít, tak jsem... si vybral jako křestní jméno A. a přečetl jsem si jeho životopis, který mi velmi připomínal i můj životní příběh a... A hodně mě přitahovalo nějak ho následovat nebo vlastně jeho způsobem následovat Ježíše Krista. Takže ten mě vždycky

jsem ho měl nějak víc v srdci a vím, že mě to furt přitahovalo nějak jít jeho cestou a ještě mě taky oslovoval v té době páter Pio, kapucín - stigmatizovaný kněz z Itálie. No ale nějak jsem věděl, že asi kněz bych rád byl, ale zároveň jsem si nebyl jistě ještě, ale zároveň jsem věděl, že bych rád žil ve společenství, že.. To společenství je pro mě důležité. Že paradoxně v něčem mi bylo bližší než diecézní kněžství. Bud' žít v nějaké řeholní komunitě nebo manželství, no... Že vlastně to společenství pro mě bylo hodně jakoby důležité, no a... Ale během dvou roků v tom semináři jsem dostal takovou jistotu, že bych opravdu knězem být měl, že to po mě Bůh chce, ale zároveň jsem stále víc... intenzivněji ve mně rostlo to povolání k řeholnímu životu, k fantiškánství. Takže jsem to nejprve řekl několika kněžím, co mě doprovázeli, pak i panu biskupovi, co mě měl na starost. Nejdřív panu kardinálovi, Vlkovi, ten mi řekl, že když Pán Bůh někoho volá, že ani kardinál mu nemůže bránit (smích). A pan Biskup H., tenkrát vím, že ho i moje maminka přemlouvala, aby mi to zakázal, že do žádného kláštera nepůjdu (smích), tak nakonec jsme to ještě na jeho prosbu odložili o rok, to rozhodnutí, abych to dobře promyslel... A po druhém ročníku jsem skončil fakultu teologickou a seminář jsem přerušil, kde bydlí diecézní bohoslovci, šel jsem na rok na vojnu a pak jsem vstoupil do řádu, k Františkánům.

AF: Hmm... Tak to jo...

K: No, vojna pro mě byla zajímavou zkušeností i toho, že jsem zase tam jakoby narazil trošku na i svojí osobní slabost, že jsem zjistil, že v semináři je už člověk tak jakoby trošku v bavlne, tak jako, v takovém izolovaném prostředí, kde člověka všichni chválí, že bude kněz a všichni ho opečovávají... Tak na té vojně je to zase jiná realita trošku, kdy člověk si musí bojovat o... O svůj názor i o pravdivost svého života a prokazovat tu lásku i v konkrétních skutcích vůči druhým lidem. Tak vím, že jsem že jsem tam i bojoval se svojí slabostí v tomle, abych i tam nějak dokázal dávat to svědectví nejen jako budoucí kněz, ale i jako křesťan (smích). Takže vím, že to pro mě bylo takový silný. Ale mám tam... zůstalo mi z toho i minimálně jedno hezký přátelství s jedním nevěřícím kamarádem, takový velmi hluboký, no... A utvrdilo mě to v tom, že má smysl prožít život nějak smysluplně, v pomoci druhým lidem a v cestě za Bohem. Což je s tou vojnou a s kasárnama opravdu velký kontrast (smích oba) ... Kdo to zažil... (smích)... Takže... Pak jsem vstoupil do řádu. Byl to pro mě takový velký zlom i v tom, že jsem nevěděl, do čeho jdu. Byl to pro mě opravdu takový... cesta... krok do neznáma, do tmy... I když jsem tušil, že tam mám jít, tak to pro mě bylo krok do neznáma, nevěděl jsem, co si pod tím mám představit. Zrušil jsem mobil, kde jsem měl asi tři stovky různých kontaktů a různých známých... Žil jsem hodně jakoby takovej aktivní život i před tím. Ani... Ty první... dva roky v tom řádu tak je doporučené moc nekontaktovat se s lidma mimo ten klášter a víc se soustředit na sebe, na tu svojí... vztah s Bohem a s tou novou komunitou, takže jsem zrušil mobil, nebyl jsem moc na internetu, ten první rok vlastně vůbec. Ani jsem moc netelefonoval, nepsal dopisy a ... takže to byl pro mě takovej kulturní, lidskej šok... Ale zase jsem se učil v malé komunitě asi pěti až sedmi bratři žít intenzivnější lidský vztahy vlastně v jednom domě a i jsem to vnímal jako pomoc pro to moje prohloubení vztahu s Bohem. Takže jsem to vnímal jako taková

cesta na hloubku, ty první dva roky v řádu. Byli jsme na takové samotě... Na samotě u lesa (smích oba)... Kde jsme se zabývali tím, že jsme se víceméně modlili, vařili si a celý den jsme řezali dříví nebo jsme dělali nějaký brigádnický činnosti a měli jsme nějaký drobný vyučování. Pak jsem po dvou letech nastoupil zase na fakultu do Prahy, dodělal jsem tři roky teologický fakulty, který jsou potřeba k tomu, aby člověk se stal knězem, tak by měl mít magisterský titul z teologie. Takže to jsem nějak s Boží i lidskou pomocí dokončil. (smích) A... a stal jsem se nejprve jáhnem, potom knězem... První moje působiště bylo v T., po teologické fakultě, tam jsem byl tři roky. Byly takový krásný roky první toho kněžství, kdy tam hodně lidí taknějak má blízko k Pánu Bohu, takže jsme tam hodně... pracovalo... Jsem tam pracoval s různými skupinami mladých lidí a staral jsem se tam i o starší bratry v klášteře a o nemocné. Věnoval jsem se několika společenstvím i modlitebním dospělých lidí, protože tam bylo asi, já nevím, kolem šesti až deseti společenství, jsme tam založili a... A byli to takový tři hodně intenzivní, krásný roky, i s lidma i s Pánem Bohem v té službě. I takové to svědectví těch starších bratrů pro mě bylo důležitý na té mojí životní cestě. Ten jejich vzor, jejich modlitba, rady, doprovázení... Uvádění do té služby. No, po třech letech jsem byl převelen do K., kde jsem dostal na starosti dva takové tři úkoly. Jeden, přijímání nových členů do řádu, druhý úkol byl starost o juniory, což jsou bratři, kteří jsou mezi noviciátem a před složením věčných trvalých slibů v řádu. A potom jsem byl kaplanem v kostele Panny Marie Sněžné v Praze. Takže jsem měl tyto tři úkoly a v nich jsem působil nejprve tři roky a pak jsem dostal ještě místo toho místa ve středu Prahy ještě samostatnou farnost na kraji Prahy, kde jsme s jedním spolubratrem, působíme v K. na U. a tak jsou to zase jiní lidé. Přišli jsme tam po knězi, který tam byl 44 let, takže spoustu věcí bylo nějak zaběhlých, takže v některých věcech pokračujem, některé se trochu zase pozměnily. Aktivně tam chodí v neděli asi 500 lidí do kostela a je to poměrně živá farnost, kde chodí hodně rodin s dětma, takže je to taková hezká práce, hezká činnost. Takže ten život se teď hodně odvíjí v té... Mezi tou řeholní rodinou, tedy v klášteře, a tou službou ve farnosti. A zároveň se zabývám taky pořádáním takových týdnů o křesťanství v různých městech Čech a Moravy, spolu s takovou skupinou přátel, kdy vlastně nějak se snažíme mluvit o té své zkušenosti s Pánem Ježíšem.

AF: Hmm... Dobře... A jak to teda brala ta rodina, že jste se rozhodl být knězem? Vy jste se to tam moc nezmínil, jenom o té mamince jste mluvil... no...

K: *Řeknu to tak stručně... Tatínek se mnou tak 14 dní nemluvil, když jsem mu řekl, že půjdu na kněze (smích). Maminka nadávala na všechny lidi v církvi a sourozenci si mysleli, že jsem blázen (smích). Tak to byly první reakce. Což bylo docela těžký, jako... Přes všechny tyhle reakce jít tou cestou, ale... Z toho nadpřirozeného hlediska mi asi Pán Bůh dal sílu k tomu, abych ten krok udělal a z toho lidskýho hlediska, jak jsem už řekl, jsem byl dost tvrdohlavej, takže jsem si většinou stál za svým. Takže jsem ten krok udělal a časem se ty postoje těch mých příbuzných zmírnily a změnily a... Dnes se na to dívají víceméně pozitivně a mají i mezi mými spolubratry v církvi mnohá přátelství, i když sami ještě věřící nejsou, výslovně.*

AF: Tatínek, myslíte? Nebo...

K: *Řekl bych, že... Aspoň třeba u tatínka vnímám takový... vnímám takový jakoby souznění vnitřní. I když to není jakoby výslovný, tak vnímám, že mnohým duchovním věcem, o kterých spolu mluvíme, rozumí, nějak vnitřně, i když o tom nemluví nějak vnějškově nebo... se k tomu nehlásí vnějškově. A maminka, ta zase je opak (smích). Tak zase občas přijde do kostela nebo na nějaký církevní věci, ale zase tvrdí, že se s tím nějak nemůže potkat uvnitř. Takže... Zatím je to ve fázi hledání a nacházení (smích).*

AF: Hmm....

K: *Ale ostatně, asi vnímám to, že i když my jsme nějak našli cestu k Pánu Ježíši, stejně celý život musíme s ním zůstat v živém kontaktu a stále víc s ním ten vztah rozvíjet a taky hledat, jak to žít tu svoji víru dobře nebo tak...*

AF: A zažil jste nějakou krizi, jakoby tý víry, nebo i třeba ohledně toho kněžství, něčeho takového?

K: *Hm.... Přemýšlím... Tak, asi nikdy jsem nezažil takovou krizi víry, jako by Pán Bůh jakoby neexistoval, jo že... To jsem měl tu zkušenost jakoby předtím, jak to vypadá, a to se mi už jako asi nikdy nevrátilo, jo... Že bych pochyboval výrazně o existenci Boží. Párkrát jsem přemýšlel jako jaký by to bylo, kdyby Pán Bůh nebyl, ale spíš jenom v takových jako hypotézách. A samozřejmě, že jsem se vypořádával s nějakými otázkami ohledně víry, náboženství, vědy a víry a tak, ale díky tomu živému setkání s Ježíšem Kristem asi jsem nikdy nepochyboval o tom, že by Pán Bůh nebyl už nebo že by... Že by vlastně neexistoval. Takže v tomhle smyslu jsem tu krizi asi nezažil, ohledně existence. Spíš asi ty krize byly v tom smyslu hledání té svojí životní cesty, toho povolání jo, jestli opravdu mám jít touhle cestou, nebo onakou cestou. Jo, jestli opravdu Bůh chce, abych byl kněz, když jsem to nějak hledal... Že jsem v tu chvíli... Nějak úplně... Prožíval jsem chvíle, kdy jsem někdy nevěděl, co po mně by Bůh asi chtěl nebo... Přestavoval jsem si, že mě k tomu kněžství víc dokope (smích), že mě k tomu bude víc násilně tlačit, a to On nedělá... Tak možná jsem to chtěl mít víc z jeho strany takový, aby mě k tomu donutil, ale asi Pán Bůh chtěl, abych se k tomu rozhodl svobodnějc... A... No a pak určitě velký krize, nebo velký krize... Ze subjektivního hlediska velký byly, když člověk se... Když jsem se setkal se slabostí svojí nebo setkávám nebo... se slabostí druhých lidí okolo mě, třeba v rámci komunity řádu. Tak zvlášť takový ty první krize tak, když se člověk setká s tou svojí ubohostí nebo s ubohostí druhých tak, tak si položí otázku, jestli jí můžu zůstat v řádu, můžu zůstat kněz, když třeba tohle cejtím v srdci, jo... Když člověk třeba zjistí, že... My tam skládáme sliby chudoby, čistoty, poslušnosti... A když zjistím, že ještě nejsem dostatečně chuděj nebo že se občas člověk ve svých myšlenkách se mu někdo líbí nebo se zamiluje nebo když se mu nechce poslouchat někoho (smích)... Tak když se člověk najednou setká s těma lidskejma slabostma, omezeníma, tak... tak si klade otázku, jestli s tímhle postojem, s těmadle problémama můžu v řádu zůstat. A tak jsem taky o tom mluvil s těmi, kdo mě doprovázejí na té duchovní cestě, s kněžími, s přáteli,*

tak mi ten kněz, který mě doprovázel, tak jakoby ujistil, že je vlastně normální, že člověk bojuje takhle lidsky, že prožívá tydle věci, že to je znamení i určitý normálnosti. Na druhý straně, že tam existuje i ta rovina Boží, nadpřirozená, že pokud člověk, on mi i tenkrát říkal, že v tom, v té době toho hledání, té formace, by si mě dokázal představit i že bych byl otec rodiny nebo že bych měl rodinu, ale že když mě Bůh poradil něco jinýho, jestli není dobrý ho poslechnout a že když to je jeho iniciativa, tak že asi on má pro člověka ty dary a dává nám prostředky, k tomu aby tu cestu uskutečnil nějak, no. Takže mě to nějak ujistilo, že přes ty moje slabosti se nemusím spolehnout jenom na sebe, ale na Ježíše a když se to daří zrovna, když si na to vzpomenu, tak asi ta, to setkání s lidskou slabostí nebo s tou mojí slabostí lidskou tak mě pomáhá k tomu, abych byl víc v kontaktu s Ježíšem, abych si nežil ten svůj život na vedlejší koleji a nespoléhal se jenom na sebe. Což je třeba i v Bibli určitě zkušenost svatýho Petra, kterej si to taky prožil, nebo svatýho Pavla, který nejdříve žili hodně ze svý lidský síly a potom vlastně objevili, že se musejí více spolíhat na Ježíše, víc se ho ptát, víc se k němu modlit. Takže to byla první taková... První druh krize (smích), kterej občas se vrátí, že jo, a musí se člověk s tím vypořádávat. A potom... (zvoní telefon) ... Tak druhý druh krize bych řekl, že byl ohledně společenství, ohledně třeba... společenství do kterýho člověk vstupuje v tom řádu a z toho lidskýho hlediska najednou člověk bydlí s lidma stejného pohlaví, různýho věku, různých zaměstnání, národů, zkušeností, který by si normálně nevybral a má s nima vytvořit rodinu najednou, jo... A že z toho lidskýho hlediska je to takřka nemožný, že bych měl vytvořit nějaký hlubší vztahy s někým, kdo... koho bych si lidsky nevybral úplně, ale... Na základě toho, že se snažíme tyhlenty vztahy vytvářet na základě jiných principů... Principů ne jenom přirozený lidský sympatie, ale evangelia, tak to paradoxně funguje, až se někdy divíme (smích). Někdy to taky díky našim lidskejím slabostem nefunguje, tak to se taky divíme (smích), ale... Přesto vždycky žasnu nad tím, jak Bůh dokáže propojit a spojit nás mezi sebou i přes různost povah, vlastností, názorů, národností, kultur, zkušeností... No... A vim, že pro mě bylo taky důležitý, ohledně toho společenství tak, že jsem si říkal, jestli, jestli budu moct žít v týhle rodině, kdy bych třeba se někdy dostal do společenství těch bratrů do komunity, kdy bych si třeba s někým lidsky nerozuměl nebo kdyby... Kdybych nemohl vykonávat tu činnost, kterou si myslím, že je jakoby důležitá, kdyby mě to z hlediska nějaký poslušnosti třeba zakázali a chtěli po mně nějakej jinej úkol... A zároveň třeba, jsem si vymyslel tu nejhorší variantu, zároveň tam byli bratři, se kterýma bych si vůbec nerozuměl, jestli bych jakoby dokázal žít a nasadit svůj život pro něco takovýho vlastně, jo... Když vlastně člověk chce darovat svůj život pro něco, mladej člověk, pro něco velkýho, ne? Nebo největšího... Tak jsem si kladl tudle otázku, co bych dělal v týhle situaci. A vim, že mě ten kněz tenkrát tak nějak poradil a že jsem i se za to modlil a přemýšlel jsem o tom, že zase když mě Bůh zavolal do tohoto společenství, k tomudlenc úkolu, tak že s tím On má nějakej plán a že ví proč, jakej to smysl má. Že mě pošle tam, kde to nějakej smysl mít bude... A druhý hledisko, proč stojí za to do toho jít i za tědleh předpokladů je, že před Bohem, že Bůh má jiný měřítka než jenom měřítka vnějšího efektu a výkonu, ale že i nějaká třeba obět' člověka... A když něco dokážu obětovat, třeba že nějakou dobu nemůžu dělat nějakou činnost nebo že nejsem s lidma, se kterými bych rád byl nablízko, tak že pro Boha má možná větší hodnotu než když

bych udělal vnějškově nějakou důležitou činnost. Že ta Boží ekonomika funguje v tomhle ještě jinak (smích)... A zároveň že mám vždycky jistotu, že On bude se mnou v té situaci, v té komunitě. Ale to byly spíše jen takový obavy, nikdy se mi nestalo, že bych neměl v komunitě nikoho, s kým bych si nerozuměl, vždycky byl aspoň minimálně jeden bratr, který mi... se kterými jsem si byl hodně jakoby lidsky blízko, jsem si rozuměl ve svých názorech nebo v duchovním směřování, hledání... No... A určitě pak ty krize přicházejí i během toho, kdy člověk už dá nějaký závazek jo, jako.. ty sliby nebo kněžství, tak přicházejí určité krize řekl bych ve vztahu k Bohu, že přicházejí možná v tom, že se díky i těm psychologickým zkušenostem ze své rodiny, tak člověk si je promítá trošku... Třeba vztah s tatínkem, s maminkou do svého obrazu Boha a někdy s Bohem jedná jako trošku kdyby to byl jeho tatínek, maminka, tak jak je zažil ve svém dětství... Tak někdy to Pán Bůh trochu nabourá, že to tak úplně (smích), že takovej ještě úplně není (smích) a tak myslím, že během toho života člověk mnohokrát přehodnocuje svůj obraz Boha a je to dobře a jak řekl jeden teolog, že 90% toho, jak si lidi Boha představují, naštěstí neexistuje (smích), takže... V tomlenc je jedna taková pozitivní krize (smích), kterou člověk občas prožívá, v hledání Boha a... V souvislosti s tím je problém, že člověk jakoby zažívá jakoby Pán Bůh zmizel na chvíli z toho života nebo... ho opustil nebo... jako kdyby se k němu choval jinak než si člověk představuje a tak dál, takže... tak... No a druhý druh krize tak je, jak jsem říkal ohledně třeba těch slibů našich, že jo, že to, s čím člověk bojoval před tím řádem, tak bojuje s tím i po těch slibech, ale už k tomu má vlastně jiné postoj. Ten, že vlastně něco slíbil člověk a že vlastně jenom se teď učí jak dobře a věrně se přiblížit k tomu, co slíbil. To znamená v otázce poslušnosti člověk hledá, co to znamená, že svoji svobodu jsem odevzdal do rukou spolubratří, představených, že třeba se chodím ptát představeného, když potřebuju nějaký peníze na to, abych si něco koupil, kalhoty nebo něco k jídlu nebo něco, že jinak u sebe mám nějakou malej obnos peněz, abych mohl jít na záchod nebo si koupit svačtinu nebo něco... Je to určitéj druh taky pokory, kterému se učim... Nebo, že vlastně informuju svého představeného a radím se s ním o tom, jak využít svůj volnej čas a jaký aktivity dělat a jaký ne... Tak a případně se nechat přeložit na jiný místo, když to... když to představený rozhodnou. Zároveň i člověk je nucenej, když sám je představenej někomu, tak dělat tydle rozhodnutí ze své strany ohledně druhých lidí. No a pak v otázce chudoby, tak to bude myslim taky jako i u těch ostatních dvou slibů hledání, že... Ten základ té chudoby je, aby člověk měl to chudobný srdce, to znamená aby... Možná lepší, výstižný pojmenování slibu chudoby je život ne v chudobě jako v nějaký bídě, ale bez vlastnění. Což bych řekl, před tím vnějším předpokládá i vnitřní postoj srdce, aby jakoby věci, který člověk používá a nebo lidi, se kterými se člověk setkává, aby si je nepřivlastnil, že jsou moje a že je nikomu nedám a že je mám jenom pro sebe... Ale, že je vnímáme jakoby dar od Pána Boha. U věcí, který mám jakoby užívat střídavě, pokud' jsou k dobru ke službě, a u lidí, že se mám radovat z jejich blízkosti, ze vztahu s nima, ale zároveň si je nepřivlastnit nějak pro sebe... Neuzurpuvat si je nějak pro sebe, bejt svobodnej v tom i když právě mě představený pošlou někam jinam nebo... Nebo nezavázat druhého člověka, aby na mě nějak závisel nebo já si... nezavazovat k sobě někoho. Takže to je ta otázka té chudoby, který se taky člověk učí, pokud' člověk má srdce, tak se to taky učí pořád (smích). No a ... Pak je ta otázka

čistoty, ten třetí slib čistoty, u kterýho člověk, když právě je taky normální a líběj se mu ženy, tak vlastně musím se tam taky učit i těm vztahům, který odpovídají tomu mému stavu jako řeholníka, jako kněze. Vlastně jak v tom kontaktu jak tělesným, tak v kontaktu i nějakým netělesným bych řek, jo... že člověk musí prožívat ten vztah taky nevlastnicky a svobodně v nějakých správných hranicích, že jo no.. tak... Tak nějak tělesně si to člověk třeba ty hranice dokáže ještě představit nebo dát, ale možná jakoby těžší je někdy i v tom, v těch vztazích, který nejdou někdy úplně jakoby uchopit, tak někdy najít tu správnou hranici, takže se to taky pořád učím a snažím se o to... Ale vnímám to zároveň, že všechny ty tři dary jsou zároveň takovým jakoby... sliby, že jsou darem od Pána Boha, že nejsou v prvý řadě jakoby omezením, ale jsou jako, když je člověk dokáže dobře žít, darem, jo... Že podobně jako když dobře funguje rodina, tak manželé s dětma můžou pro ostatní lidi kolem sebe udělat velký dílo skrze svědectví rodiny a pomoc tý rodiny druhým a pro svoje děti, který vychovávají... Tak i my, když dokážem dobře žít svoje sliby tak můžem bejt k dispozici Bohu, kterej si nás může použít jakoby pro víc věcí, než kdyby jsme byli vlastnictvím nějakýho člověka nebo my záviseli na něčem nebo na někom. Že jsme jakoby víc k dispozici Bohu takle, když to srdce nemáme vázaný jenom na nějaký místo, věc, člověka nebo svůj nějaký plán nebo tak, takže... To... to je ideál a je to boj o tu horlivost a větší lásku, pro kterou se má člověk rozhodnout... rozhodl a rozhoduje pořád...

AF: Hmm... Takže rodina jakoby nikdy vám nechyběla? Jako mít vlastní děti nebo takhle?

K: Mít vlastní děti? Hmm... Myslím si, že... Jako párkrát třeba... párkrát jsem o tom taky jakoby přemýšlel, jaký by to bylo, ale... A jako myslím, že člověk prožívá občas i třeba nějak psychologicky nebo tělesně občas že na něj dosedne víc nějaká ta lidská potřeba, kterou člověk má a... A v tý chvíli to člověk prožívá jako takovou bych řek díru nebo takový bych řek no jako... jako potřebu nějakou lidskou... Třeba žít v nějakým užším společenství se ženou nebo, nebo právě mít jakoby vlastní děti nebo mít nějaký vlastní majetek, barák, o který se člověk jakoby stará, jo... Ale... Pak vlastně vždycky následuje to období zase tý valutace těch hodnot, kdy člověk zase si srovnává ty svoje potřeby s těma hodnotama ve svém životě a najednou jakoby... Vždycky jakoby zjistím, že stojí za to nějak bojovat o to, pro co se člověk rozhodl a že Bůh ty moje potřeby zase naplňuje jiným způsobem. A můžu říct, že Bůh je strašně moc štědrej, bohatej a že člověka obdarovává daleko štědrejc a víc, než by se člověk obdaroval sám (smích), kdyby si svůj život vedl sám, ať už jde jakoukoliv cestou, jo... To znamená, že i když jakoby třeba člověk se těma slibama neváže na nějaký barák nebo na nějakýho člověka nebo na nějaký rozhodnutí, tak vždycky tam, kde jsem byl, kam mě Bůh poslal, tam jsem byl šťastnej, tam byli skvělí lidi kolem mě... jo... Měl jsem i jakoby lidský hezký zázemí, spoustu dobřejch přátel okolo sebe a asi těch přátel mám víc, než bych jich měl, když bych byl v rodině, jo... Díky tomu... třeba díky tý dostupnosti v tomlenc tom... Že to nejsou třeba tělesný jako vztahy, ale zase jakoby ty přátelství jsou docela hluboký. No a děti a mládeže mám kolem sebe taky docela hodně, že jsem i někdy rád, že mám klid (smích) svůj klid... No... Že se třeba ve farnosti hodně setkávám s dětma nebo s mladýma lidma ve svém kněžským působení, jo že hodně lidí přicházení na radu, na

zповěd', na modlitbu, takže...

AF: Hm....

K: Takže... nějak... Řekl bych to takhle, je to tak, že vždycky se s tou potřebou člověk setkávat bude, nějakou tou lidskou. Že vždycky je to opravdu skutečně vzdání se něčeho jo, třeba jo, na týhle cestě... Na druhou stranu Bůh to, jak člověka obdarovává zase tím jiným způsobem a takový to chybění tam jo, nebo nějaká ta oběť člověku pomáhá pro to, aby dobře žil to svoje povolání. Myslím, že jakýkoliv povolání vyžaduje oběť. Že i manželství zase nebo i nějaká práce, když jí člověk chce dělat dobře, tak se musí zříkat něčeho... Říká se katolický muž, katolický kněz tisíce žen, ženatý člověk 999-ti (smích oba)... Když chce být věrný ve svém manželství... No, takže tak...

AF: Mě ještě, jestli máte teda chvilíčku, tak mě ještě zajímalo... Vy jste mluvil o tom živým vztahu s Bohem... Nebo s živým Bohem... Tak jestli byste to nějak... konkretizoval...

K: Hm.... Živej vztah s Bohem...

AF: Nebo spíš s živým Bohem, vy jste říkal s živým Ježíšem...

K: Živý vztah s živým Bohem (oba smích)... Vnímám tak, že je to setkání... dvou osobností.. osob...dvou osob, kdy vlastně modlitba... Modlitbu vlastně vnímám jako rozhovor, ale kterej... Kde vlastně mluví a naslouchají dvě strany, dvě osobnosti, že je to živej dialog, a zároveň že ten rozhovor zahrnuje celého člověka. Nejenom myšlení, ale nějak i srdce i život... že to je jakoby ještě hlubší rozhovor než jenom lidskej, i když lidskej taky funguje na víc rovinách, že jo... Ale že nějak ten Boží zahrnuje ještě jako hloubš člověka... No a... tím, že to je rozhovor, tak prožívám ho jako živej tím, že vnímám, že v něm Bůh má tu první iniciativu a prožívám ho živej tak, že když já k Bohu mluvím, že vnímám, že na moje myšlenky, slova On reaguje, na mojí modlitbu... A zase, že mě posílá do cesty nějaký svoje, jak bych to řek, znamení nebo... Že On ke mně mluví různýma způsobama, na který já můžu odpovědět, reagovat. A že asi, když člověk je v kontaktu s Bohem nějakou delší dobu, tak se už naučí ty znamení odhadovat a znát... Jak Bůh mluví a co to Boží znamení je, co není jen nějaký lidský znamení a... Jo, že třeba Bůh mluví i skrze nějakou hlas v srdci nebo Bůh mluví skrze nějakou myšlenku v hlavě nebo hlas svědomí nebo i... někdy i skrze emoce, někdy Bůh mluví skrze druhýho člověka, kterýho mi pošle do cesty, někdy skrze nějakou událost, která se stane... Někdy skrze to, že něco jde nebo skrze to, že něco nejde (smích), když ho o něco prosím, a buď to jde, nebo to nejde, tak to je pro mě znamení, že to Bůh buď dopouští tak nebo onak... Nebo Bůh mluví skrze Bibli, ale musí se dobře jakoby jí rozumět taky... Dobře chápat, co tím Bůh chce říct, takže... Ještě bych řek, že je to tak, že Bůh mluví skrze všechno k člověku, ale skrze některý způsoby mluví víc a že nám trvá dost dlouho, někdy celej život než se to naučíme jako rozpoznat, jak skrze... Jak ke mně Bůh mluví a co to znamená. Takže ne všechno dělá aktivně, ale když třeba někdy něco Bůh dopustí, třeba

něco, že mi druhý člověk ublíží, tak že přesto, že to bylo zlé a Bůh to nechtěl, tak přesto, že to dopustil, tak třeba může ta událost pro můj život dostat v konečném důsledku nějaký pozitivní význam... Ale to už je mystika taková...